

Arbeids- og administrasjonsdepartementet
Kap 0011, 1500-1592 og 2445
Kap 3011, 4500-4591, 5445

St prp nr 1

(1998-99)

FOR BUDSJETTERMINEN 1999

Arbeids- og administrasjonsdepartementet

*Tilråding fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet av 18. september 1998,
godkjent i statsråd samme dag*

INNHOOLD

	Side
I INNLEDNING	6
1 Overordnede utfordringer og hovedmål	6
2 Forskning og utredning innen departementsområdet	8
3 Håndtering av 2000-problemet i statsforvaltningen	11
4 Sektorovergripende miljøvernpolitikk	15
5 Oversiktstabeller	18
II NÆRMERE OM DE ENKELTE BUDSJETTFORSLAGENE	21
Programområde 00 Konstitusjonelle institusjoner	21
Programkategori 00.20 Slottsforvaltningen	21
Kap	
0011 Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall	21
3011 Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall	22
Programområde 01 Felles administrasjon	23
Programkategori 01.00 Administrasjon mv	23
Kap	
1500 Arbeids- og administrasjonsdepartementet	24
4500 Arbeids- og administrasjonsdepartementet	29
1501 Velferdstiltak	30
1502 Tilskudd til kompetanseutvikling	30
1503 Midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid	31
1505 Omstilling, mobilitet og overtallige statsansatte	32
4505 Omstilling, mobilitet og overtallige statsansatte	32
Programkategori 01.10 Fylkesmannsembetene	33
Kap	
1510 Fylkesmannsembetene	48
Programkategori 01.20 Forvaltningspolitikk	49
Kap	
1520 Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling	56
4520 Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling	60
1521 Statens informasjonstjeneste	61
1522 Statens forvaltningstjeneste	65
4522 Statens forvaltningstjeneste	70
Programkategori 01.30 Partistøtte	71
Kap	
1530 Tilskudd til politiske partier	71

Programkategori 01.40 Pensjoner m m	73
Kap	
1540 Statens Pensjonskasse	76
4540 Statens Pensjonskasse	81
1541 Pensjoner av statskassen	82
1542 Tilskudd til Statens Pensjonskasse og pensjonsordningen for apoteketaten	83
1543 Arbeidsgiveravgift til folketrygden	86
1544 Boliglån til statsansatte	87
1545 Ventelønn mv	88
4545 Ventelønn mv	88
1546 Yrkesskadeforsikring	89
4546 Yrkesskadeforsikring	90
 Programkategori 01.50 Konkurrans- og prispolitikk	 91
Kap	
1550 Konkurransetilsynet	94
4550 Konkurransetilsynet	100
1560 Pristilskudd	101
 Programkategori 01.60 Statsbygg	 103
Kap	
1580 Bygg utenfor husleieordningen	109
1581 Kompensasjon til Luftfartsverket for overføring av Fornebu	111
1582 Utvikling av Fornebuområdet	112
2445 Statsbygg	114
5445 Statsbygg	119
5446 Salg av eiendom på Fornebu	121
 Programområde 19 Arbeidsmarked	 129
 Programkategori 19.00 Arbeidsmarkedsetaten	 151
Kap	
1590 Arbeidsmarkedsetaten	151
4590 Arbeidsmarkedsetaten	156
 Programkategori 19.10 Arbeidsmarkedstiltak	 157
Kap	
1591 Arbeidsmarkedstiltak	157
4591 Arbeidsmarkedstiltak	160
1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede	160
 Tilråding	 164
 Utkast til vedtak	 165

Vedlegg

1 Byggeprosjekter ferdigstilt i 1997	174
2 Salg, makeskifte og annen overdragelse etter fullmakt	177

I Innledning

1 Overordnede utfordringer og hovedmål

Arbeids- og administrasjonsdepartementets ansvar omfatter arbeidsmarkeds-, inntekts- og konkurransepolitikk, forvaltningspolitikk og statlig arbeidsgiverpolitikk. Dette er viktige oppgaver i arbeidet med å styrke grunnlaget for økt verdiskaping, effektiv ressursbruk og rettferdig velferdsfordeling i samfunnet. Departementets ansvarsområder er sektorovergrepene og innebærer viktige samordningsoppgaver. Inntekts-, arbeidsmarkeds- og konkurransepolitikken skal bidra til at arbeidsmarkedet og vare- og tjenestemarkedene fungerer godt. Forvaltningspolitikken og den statlige arbeidsgiver- og personalpolitikken skal bidra til at statsforvaltningen er et tjenlig redskap for å forberede og gjennomføre regjeringens politikk. En effektiv og brukerorientert statlig sektor vil også bidra til verdiskapingen, både direkte og gjennom de tjenester den yter til arbeids- og næringslivet og til den enkelte borger.

Internasjonaliseringen av norsk samfunnsliv og økonomi skjer i stadig høyere tempo. En viktig drivkraft er den teknologiske utviklingen. Endringene som følger av dette har bl a stor betydning for arbeidsmarkedets funksjonsmåte, inntektsdanningen, konkurranseforholdene og bruken av informasjonsteknologi. Det er viktig at en i utøvelsen av offentlig politikk har et bevisst forhold til disse endringene og til enhver tid foretar nødvendige omlegginger på de ulike politikkområdene.

Utviklingen innen departementets ansvarsområder og den økende internasjonaliseringen setter i stigende grad krav til kunnskap om samfunnsmessige forhold og sosiale og kulturelle prosesser. Forskning, utredning og evaluering, utviklingsarbeid og forsøksordninger er viktige elementer i arbeidet med kunnskapsutvikling og kompetanseoppbygging innen departementets fagfelt.

I valget av virkemidler og handlinger må departementet legge brede samfunnsmessige hensyn til grunn for sin virksomhet og veie mange ulike hensyn mot hverandre. Arbeidsmarkedspolitikken og inntektspolitikken må løpende tilpasses konjunkturutviklingen, samtidig som langsiktige, strukturelle og velferdsmessige skjevheter motvirkes. I konkurransepolitikken må hensynet til samfunnsøkonomisk effektivitet avveies mot andre samfunnshensyn. Miljøhensyn må vektlegges sterkere enn tidligere på de ulike politikkområdene, noe som innebærer at langsiktige konsekvenser tillegges større betydning.

Etter fem års sammenhengende vekst i sysselsettingen er det nå tegn til at veksten avtar. For neste år ventes sysselsettingsveksten å bli klart lavere enn i inneværende år. Nedgangen i ledigheten kan derfor stoppe opp utover i året. For året som helhet venter en imidlertid at ledigheten går svakt ned også til neste år. Presset i arbeidsmarkedet vil dermed også neste år være stort. De utfordringene dette stiller overfor arbeidsmarkedspolitikken, er knyttet til mobilisering av arbeidskraft, samt å formidle grupper som har problemer med å komme inn på arbeidsmarkedet.

Kravene til effektivisering og omstilling er store også i statlig sektor, og i utviklingen av offentlig virksomhet må det legges vekt på å sikre høy kompetanse og evne til omstilling.

Det må åpnes for større innsyn fra publikum, og innbyggerne må hele tiden stå i sentrum for det offentlige virksomhet. Offentlig sektor skal bidra til å sikre likeverdige tilbud over hele landet.

Departementet arbeider i henhold til følgende hovedmål og strategier:

Hovedmål 1:

Arbeids- og administrasjonsdepartementet skal bidra til å fremme norsk konkurranseevne, effektiv ressursbruk og en rettferdig fordeling av produksjonsresultatet.

Den høye kapasitetsutnyttelsen og fortsatt høy etterspørsel etter arbeidskraft, gir store utfordringer for arbeidet med å oppnå en balansert utvikling i norsk økonomi. Det stiller partene i arbeidslivet og myndighetene overfor nye utfordringer i gjennomføringen av inntektspolitikken bl a i forhold til stabilitet og langsiktighet i samarbeidet. Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil gjennom hensiktsmessige samarbeidsformer bidra til kontakt mellom organisasjonene i arbeidslivet og myndighetene med sikte på å videreføre hovedlinjene i innstillingen fra Sysselsettingskommisjonen. Et sentralt mål er å opprettholde en felles forståelse av behovet for lav kostnadsvekst og å etablere et grunnlag for at partene i inntektsoppgjøret tar hensyn til konsekvensene av oppgjørene for landets økonomi som helhet. Samtidig må det sikres en rettferdig fordeling, slik at verdiskapingen

kommer alle til gode. Lønnsmessig likestilling mellom kvinner og menn vil stå sentralt i dette arbeidet. Det legges videre opp til et bredt samarbeid med forsknings- og utredningsmiljøer for å styrke kunnskapsgrunnlaget om inntektspolitiske og fordelings- og velferdspolitiske problemstillinger. For de inntektsoppgjørene der staten er part, har departementet ansvaret for å samordne de berørte departementers interesser og sikre at oppgjørene gjennomføres i samsvar med den økonomiske politikken. I det statlige tariffområdet vil departementet initiere og fremme en lønnspolitikk som stimulerer til utvikling og resultatoppnåelse.

Konkurranspolitikken skal legge forholdene til rette for virksom konkurranse. Den skal skape grunnlag for å utvikle et dynamisk og konkurransedyktig norsk næringsliv som sikrer en best mulig utnyttelse av arbeidskraften og andre samfunnsressurser, og derved sikre størst mulig verdiskaping til fordeling.

I dette arbeidet skal det særlig legges vekt på å kontrollere private konkurranse-reguleringer, herunder håndheve konkurranselovens forbudsbestemmelser og hindre misbruk av markedsrett. Den økte internasjonaliseringen innebærer at bedriftsvern og konkurransebegrensende handlinger i økende grad skjer på tvers av landegrensene og motvirker de positive velferdsvirkningene av økt internasjonal handel. For å bekjempe slike konkurransereguleringer er det derfor nødvendig med et utvidet samarbeide med bl a EFTAs overvåkningsorgan, ESA, EU-kommisjonen og andre lands konkurransemyndigheter. For å legge forholdene til rette for økt konkurranse vil det også være en oppgave å gjennomgå offentlige tiltak og reguleringer som reduserer konkurransen og å fremme forslag til endringer.

Hovedmål 2:

Arbeids- og administrasjonsdepartementet skal legge til rette for et effektivt fungerende arbeidsmarked gjennom rask tilsetning i ledige jobber uten at det skapes lønns- eller kostnadspress.

Et effektivt fungerende arbeidsmarked kjennetegnes ved at arbeidssøkere kan besette ledige jobber raskt uten at det oppstår lønns- og kostnadspress. Samtidig skal et effektivt fungerende arbeidsmarked bidra til høy yrkesdeltakelse og gi innpass også for grupper som har problemer med å komme inn i eller står i fare for å falle ut av arbeidsmarkedet.

Arbeidsmarkedsmyndighetene skal bidra til dette både gjennom raskest mulig formidling av kvalifiserte arbeidssøkere til ledige jobber og ved tiltak for å øke arbeidstilbudet. De som ikke kan formidles direkte, skal sikres tett oppfølging og avklaring. Innsatsen skal økes for å mobilisere arbeidskraft i gruppen delvis sysselsatte og lette inngangen til arbeidslivet for grupper som har problemer med å få innpass på arbeidsmarkedet, som langtidsledige, innvandrere, eldre og personer som har avsluttet yrkesrettet utdanning. Etterspørselen etter arbeidskraft skal være retningsgivende for innsatsen overfor arbeidssøkende både når det gjelder informasjon, oppfølging, veiledning, rekrutteringsbistand, formidling og kvalifisering.

Selv om det ventes en fortsatt bedring i arbeidsmarkedet i 1999, vil det være behov for arbeidsmarkedstiltak for å støtte opp om formidlingsarbeidet. En hovedstrategi vil derfor i første rekke være å rette arbeidsmarkedstiltakene inn mot å gi kompetanse til ledige, slik at disse raskest mulig kan gå inn i de ledige jobbene. Normalt vil arbeidsmarkedstiltak først bli satt inn dersom formidlingsbistand ikke fører frem.

Arbeidslinja er hovedstrategien i arbeidet rettet mot yrkeshemmede. Yrkeshemmede utgjør en viktig arbeidskraftressurs, og et hovedmål med atferdsprosessen er å bistå yrkeshemmede arbeidssøkere slik at de blir i stand til å ta ordinært arbeid etter at atferdsprosessen er ferdig. Den har også som funksjon å utrede arbeidsressursen til personer med usikre forutsetninger for å delta i arbeidslivet. Det er viktig at det utarbeides handlingsplaner og at arbeidsmarkedstiltakene settes inn raskest mulig etter en nødvendig veilednings- og avklaringsfase. Arbeidsmarkedstiltakene skal nyttes slik at brukere får et helhetlig og målrettet atferdsopplegg med sikte på at de fullfører atferdsprosessen raskest mulig med et godt resultat. Hele spekteret av arbeidsmarkedsetatens tjenester skal nyttes overfor yrkeshemmede.

Hovedmål 3:

Arbeids- og administrasjonsdepartementet skal arbeide for en politisk styrbar, åpen og omstillingsdyktig offentlig forvaltning.

Departementet vil arbeide for et serviceløft i offentlig tjenesteyting og for å styrke tilliten til det offentlige. Ut fra hensynet til brukerne vil departementet særlig legge vekt på helhet og samordning. Næringslivet er en svært viktig bruker av offentlige tjenester, og en effektiv forvaltning vil ha positiv innvirkning på næringslivets rammebetingelser og

utviklingsmuligheter. Hensynet til næringslivet vil derfor være et sentralt premiss i fornyings- og effektiviseringsarbeidet i offentlig forvaltning. Samtidig må grunnleggende verdier som objektivitet, forutsigbarhet, likebehandling og åpenhet fortsatt være grunnlag for forvaltningens arbeid.

Med dette som utgangspunkt vil det bli arbeidet med å videreutvikle en framtidsrettet og effektiv offentlig forvaltning. Departementet vil gjennomgå sentraladministrasjonens virkemåte og styringssystemer, bl a med sikte på å utvikle den politiske styringen, klare retningslinjer i forholdet mellom politikk og administrasjon og bidra til en klarere ansvarsfordeling mellom myndigheter med overlappende kompetanse. Det vil også bli lagt vekt på å utvikle en bedre ansvars- og oppgavefordeling mellom nivåene i statsforvaltningen. Informasjonsteknologi er et sentralt virkemiddel i forvaltningsutviklingen. Departementets tverrsektorielle innsats på IT-området er rettet inn på å realisere en moderne elektronisk forvaltning hvor IT skal benyttes som verktøy på alle områder. Dette for å skape åpenhet, dialog, brukerorientering og effektiv oppgaveløsning innenfor de rammer som bl a hensynet til personvern og rettsikkerhet setter.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil videreutvikle en statlig arbeidsgiver- og personalpolitikk som legger vekt på å dyktiggjøre lokale arbeidsgivere og stille krav til personalledelse og likestilling, utvikling og forvaltning av regelverket. Departementet vil arbeide for en tilfredsstillende rekruttering av arbeidskraft til staten og fremme kompetanseutvikling på alle nivåer i statsforvaltningen, herunder oppbygging av lederkompetanse, arbeide for å sikre kvalitet og omstillingsevne, øke antall lærlinger i staten og integrere innvandrere i det statlige arbeidsmarkedet.

Det vil også bli lagt vekt på å følge opp intensjonene i felleserklæringen med sikte på å gjøre offentlig sektor bedre tilpasset brukernes behov ved å sette krav til bedre service og brukerorientering i statsforvaltningen. Departementet vil følge opp arbeidet med offentlige servicekontorer med bl a vekt på reformer i lokal statsforvaltning og mer brukervennlige organisasjonsformer.

2 Forskning og utredning innen departementsområdet

2.1 Hovedprioriteringer innen FoU-området

Forskning og utvikling skal sikre Arbeids- og administrasjonsdepartementet et bredt kunnskapsgrunnlag for politiske og faglige beslutninger på departementets forvaltningsområder. Departementet har et ansvar for å ivareta langsiktig forskning innen forvaltningspolitikk, arbeidsmarkedspolitikk, arbeidsgiver- og personalpolitikk, inntektspolitikk og fordelingspolitikk, konkurransepolitikk og statlig IT-politikk. FoU-arbeidet i departementet blir i hovedsak utført i samarbeid med Norges Forskningsråd. Departementet er også avhengig av å få utført evalueringer og mer beslutningsorienterte utredninger og prosjekter. Slike oppdrag utføres gjerne i et samarbeid med eksterne forsknings- og utredningsmiljøer eller ved å knytte egne utredere til departementet.

På deler av departementets ansvarsområde er det viktig med et internasjonalt samarbeid om kunnskapsinnhenting og forskning. Departementet har inngått en samarbeidsavtale med EIPA (European Institute of Public Administration) for å fremme kunnskapsutveksling og øke kompetansen om EU i forvaltningen. Departementet samarbeider også med flere internasjonale miljøer om scenario-studier, bl a med Forward Studies Unit under EU-kommisjonen.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet ser det som viktig at resultatene av forskningen innenfor departementets ansvarsområde blir videreformidlet, og vil legge vekt på dette i forbindelse med inngåelsen av forskningsengasjementer.

2.2 Rapport

Stortinget vedtok høsten 1997 at det skulle igangsettes en utredning om Makt og demokrati i Norge. Utredningens hovedtema er vilkårene for det norske folkestyret og endringene i disse. Arbeids- og administrasjonsdepartementet har hatt ansvaret for igangsetting av utredningen i samråd med Norges forskningsråd. En uavhengig forskergruppe ble oppnevnt av kongen i statsråd i mars 1998. Utredningsarbeidet vil bl a bygge på den forskning som departementet støttet gjennom innsatsområdet «Ledelse, organisasjon og styring» (LOS) i årene 1986-96. Forskningen her fokuserte på endringer i styring og organisering av offentlig og privat virksomhet og analyserte de nasjonale institusjonene, statsforvaltningen, kommunene og forholdet mellom offentlig og privat sektor. Departementet har i 1998 delfinansiert det nystartede NFR-programmet «Offentlig sektor i endring - om organisering, verdiskaping og demokratisk styring» og

grunnforskningsprogrammet «ARENA» (Advanced Research on the Europeanisation of the Nation State).

Innen området statlig arbeidsgiverpolitikk vil flere prosjekter bli avsluttet i 1998, og sluttrapport fra prosjektene er ventet å foreligge i løpet av året. Det gjelder bl a flere seniorpolitiske prosjekter og et prosjekt om lederrekruttering i statlig sektor. Det vil også bli lagt fram resultater fra en intervjuundersøkelse om statsansattes oppfatninger om egne arbeidsforhold og sentrale personalpolitiske spørsmål. Analysene om lønnsulikhet fortsetter i 1998.

I regi av departementet er det foretatt analyser av utviklingen i nivå og fordeling av inntekt og lønn. Det er bl a satsset på oppsummerende formidling av forskningsresultater om dette temaet. En konferanse om inntektsfordeling i regi av departementet, samt en rapport fra ISF om «Lønn for arbeid» inngår i denne satsningen. Det er satt igang prosjekter som belyser sammenhengen mellom fordeling av inntekt og lønn og arbeidsmarkedsdeltakelse. Likestillingsperspektivet står sentralt i denne forskningen. Rapportering om utsatte gruppers levekår er også en del av arbeidet med fordelingspolitiske problemstillinger. Deler av dette arbeidet skjer i regi av forskningsprogram ved NFR.

Arbeids- og administrasjonsdepartementets FoU-innsats innen arbeidsmarkedspolitikken har fokusert på å bedre statistikkgrunnlaget for analyser, gjennomføre evalueringer av arbeidsmarkedspolitikken og generelle analyser av arbeidsmarkedets funksjonsområde. En betydelig del av forskningen styres gjennom NFR-programmet «Arbeidsmarked og sysselsetting». Departementet har satt igang prosjekter som skal utvikle forløpsdata, altså data som viser bevegelsene mellom ulike situasjoner (arbeid, utdanning, ledighet, attføring, trygd mv). Ulike forskningsprosjekter på attføringsfeltet er også igangsatt. Departementet viderefremmer resultater fra forskningen bl a gjennom tidsskriftet «Søkelys på arbeidsmarkedet».

2.3 Hovedutfordringer innenfor forskning og utredning

Innenfor hovedmål 1, Arbeids- og administrasjonsdepartementet skal bidra til å fremme norsk konkurransevne, effektiv ressursbruk og en rettferdig fordeling av produksjonsresultatet, har departementet følgende hovedutfordringer:

Knyttet til *konkurranse- og prispolitikken* vil departementet delta i NFR-programmet «Næring, finans og marked». Programmet ble igangsatt i 1997 og har som siktemål å gi norske beslutningstakere et bedre grunnlag for å forstå sammenhengen mellom økonomiske vekstprosesser, næringsutvikling og effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser. Forskning på konkurransepolitiske problemstillinger er en del av programmet. Departementet vil også i egen regi gjennomføre FoU-prosjekter for å styrke grunnlaget for konkurransepolitikken.

Det gjelder bl a:

- konkurranseforhold og effektiviseringsmuligheter i de ulike ledd i matvarebransjen
- styrking av kunnskapsgrunnlaget vedrørende konkurranseutsetting, reguleringsreformer og reguleringsøkonomi
- globalisering av næringslivet, hvor viktige utfordringer for konkurransemyndighetene i forbindelse med internasjonalisering av næringslivet og nedbygging av handelshindringer, vil bli belyst.

Innenfor området *inntektspolitikk og levekår* vil fortsatt departementet initiere og gi bidrag til prosjekter om sammenhenger mellom arbeidsmarked, inntektsdannelse og fordeling av levekår. Forskning på disse feltene gir grunnlag for å beskrive fordelingen av velferdsgoder mellom ulike befolkningsgrupper, og vurdere virkningen av offentlige tiltak innen bestemte områder. Dette styrker grunnlaget for utformingen av velferdspolitiske tiltak. Hovedtyngden av innsatsen for å framskaffe kunnskap innen dette området skjer ved bidrag til flere forskningsprogram i regi av NFR: «Velferd og samfunn», inkludert forskning for funksjonshemmede, «Sysselsetting og arbeidsmarked» og «Levekår, utvikling og omstilling i landbruket». Andre viktige forskningstemaer er årsaker til ulik lønn mellom kvinner og menn, sammenhengen mellom arbeidsmarked, inntektsdannelse og fordeling og sammenhengen mellom inntekt og levekår. Resultatene fra prosjektene formidles til aktuelle aktører ved rapporter, konferanser m m.

Innen *statlig arbeidsgiverpolitikk* vil departementet fortsatt ta initiativ til, og støtte forskning som gir et bedre kunnskapsgrunnlag for politikktutforming på sentrale områder innen statlig arbeidsgiverpolitikk.

Det er igangsatt forskning bl a innen følgende områder:

- kompetanseutvikling og utnyttelse av kompetanse i arbeidslivet. Dette har grunnleggende betydning for verdiskapning og omstillingsevne i statstjenesten og for arbeidstakernes sysselsettingsmuligheter

- bakgrunn for og utvikling når det gjelder lønnsulikhet, spesielt i forhold til kjønn og utdanningsgrupper
- andelen eldre arbeidstakere er økende i staten. Det er viktig å fremskaffe kunnskap om betingelsene for at middelaldrende og eldre arbeidstakere kan utvikle og bevare yrkesmuligheter og arbeidsevne fram til ordinær pensjonsalder. Departementet støtter flere FoU-prosjekter innen dette området.

Under hovedmål 2, Arbeids- og administrasjonsdepartementet skal legge til rette for et effektivt fungerende arbeidsmarked gjennom rask tilsetning i ledige jobber uten at det skapes lønns- eller kostnadspress, har departementet følgende hovedutfordringer:

Arbeids- og administrasjonsdepartementets FoU-aktiviteter innen arbeidsmarkedsstatistikk omfatter flere prosjekter. Innenfor avtalen med Statistisk Sentralbyrå skal bl a utviklingen av forløpsdata og fokus på å bedre grunnlaget for arbeidsmarkedsstatistikk videreføres. Evaluering av virkningene av attføringsreformen vil bli avsluttet i 1999. Prosjektet «Forløp av arbeidsledighet» videreføres. Prosjektet er en oppfølging av prosjektet «Strømmer i dagpengesystemet». Formålet er å få informasjon og kunnskap om arbeidslediges bevegelser inn i, gjennom og ut av arbeidsmarkedsetatens system. EU-prosjektet «Work options of the future» ble igangsatt i 1998 og vil bli videreført i 1999. Endelig vil forskningsinnsatsen på arbeidsmarkedsspørsmål i 1999 rette seg spesielt mot en evaluering av arbeidsformidling.

Departementet vil fortsette støtten til NFR-programmet «Arbeidsmarked og sysselsetting».

Evalueringer osv av arbeidsmarkedspolitikken finansieres i tillegg til kap 1500 over kap 1591, post 21 Evalueringer, utviklingstiltak mv og kap 1592, post 21 Evalueringer, utviklingstiltak mv. For nærmere beskrivelse vises det til omtalen under programkategori 19.10 Arbeidsmarkedstiltak.

Under hovedmål 3, Arbeids- og administrasjonsdepartementet skal arbeide for en politisk styrbar, åpen og omstillingsdyktig offentlig forvaltning, har departementet følgende hovedutfordringer:

Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil følge opp forskning knyttet til departementets ansvar for utvikling, utforming og oppfølging av *forvaltningspolitikken*. Det gjelder bl a drøftinger av forvaltningens rolle i samfunnet, effektivisering, avbyråkratisering og et bedre organisert samarbeid på tvers av departementer og sektorer. Departementet ønsker å rette oppmerksomheten mot de kunnskapsmessige utfordringer som består i å fremskaffe beslutningsgrunnlag gjennom studier av realistiske, alternative organisasjonsløsninger og konkrete sammenligninger av offentlige virksomheter, samt systematisering og vurdering av relevante internasjonale erfaringer.

Som ansvarlig for utredningen «Makt og demokrati» vil departementet følge med i de problemstillinger som reises underveis i dette utredningsarbeidet og som vil kunne gi nye utfordringer for FoU-arbeid. Departementet vil også støtte NFR-programmet «Offentlig sektor i endring - om organisering, verdiskaping og demokratisk styring». Programmet vil bl a ha fokus på spørsmål knyttet til nye tilknytningsformer og fristilling av statsinstitusjoner, statens overordnede styring av slike virksomheter og fordelingsmessige konsekvenser av fristilling. Andre temaer vil være offentlig sektors bidrag til verdiskapingen i samfunnet, vilkår for folkevalgt styring under endrede organisasjons- og styringsformer; effektivitet, kvalitet og brukerorientering i tjenesteproduksjonen og forholdet mellom offentlig og privat sektor. Departementet har behov for å styrke kunnskapsgrunnlaget når det gjelder ulike erfaringer med konkurranseutsetting og vil i tillegg til forskningen under NFR-programmet også vurdere igangsetting av egen utredninger på området. Departementet vil videre ta initiativ til forskning og utvikling når det gjelder forholdet mellom offentlig sektor og frivillige organisasjoner.

Departementet ønsker gjennom støtte til NFR-programmet «ARENA», at det skal fremkomme ny kunnskap om de eventuelle endringer nasjonalstaten gjennomgår i lys av den europeiske utviklingen. Arbeids- og administrasjonsdepartementet mener at begge disse to NFR-programmene tar opp svært aktuelle tverrsektorielle problemstillinger og at de fortjener større oppmerksomhet i forvaltningen. Departementet vil derfor støtte forskningsrådets initiativ for å få flere departementer med i finansieringen av programmene.

Arbeids- og administrasjonsdepartementets ansvar for omstilling og utvikling av regional statsforvaltning vil kreve forskningsinnsats på flere områder i 1999. Innsatsen vil bli knyttet til en bedring av kunnskapsgrunnlaget når det gjelder oppgaveinnhold og organisasjonsstruktur til hjelp i løpende og nye utviklingsprosesser og som samspill til det regjeringsoppnevnte oppgavefordelingsutvalget, der departementet samarbeider med

Kommunal- og regionaldepartementet om sekretariatsansvaret. Innsatsen er også knyttet opp til iverksettingen av Omstillingsprogrammet for fylkesmannsembetene for perioden 1998-2000, hvor det bla vil bli foretatt en gjennomgang av fylkesmannsembetenes oppgaver med henblikk på å få til en mer effektiv oppgaveløsning. I tillegg vil det være en prioritert oppgave å få til en forenkling av rapportering mellom embetene og departementene.

Ut fra Arbeids- og administrasjonsdepartementets samordningsansvar for *IT i statsforvaltningen*, ser departementet det som viktig å delta i, og videreformidle forsknings- og utredningsresultater innen IT og forvaltningsutvikling både på internasjonalt og nasjonalt nivå. Departementet deltar i OECDs arbeid med utredning og utvikling av IT-politikk i tilknytning til forvaltningsutviklingen og koordinerer norsk deltakelse i relevante utviklingsprogrammer i regi av EFTA og EU, herunder koordinering av norsk deltakelse i IDA-programmet (Interchange of Data between Administrations) som er et bredt anlagt program for elektronisk utveksling av informasjon mellom EU og EØS-landenes statsforvaltning og EUs sentrale institusjoner,

På nasjonalt nivå deltar departementet i NFRs forskningsprogram «SKIKT», som skal gi økt kunnskap om informasjons- og kommunikasjonsteknologi knyttet til kultur- og samfunnsendring, særlig forskning som belyser forholdet til forvaltningsutviklingen og kommunikasjon med forvaltningen og forskning innen retts- og forvaltningsinformatikk.

Departementet er også en av oppdragsgiverne for «ELCOM», som er et FoU-instituttprogram i regi av Norsk Regnesentral som skal belyse sikkerhetsspørsmål knyttet til elektronisk håndtering av anbud og betalingsformidling ved offentlige innkjøp over Internett. Programmet skal også belyse gevinstpotensialet ved bruk av elektronisk handel i ulike faser av innkjøpsprosessen i det offentlige.

3 Håndtering av år 2000-problemet i statsforvaltningen

3.1 Innledning

Overgangen til år 2000 skaper problemer for en rekke dataprogrammer og mye datautstyr. Problemene kan få alvorlige samfunnsmessige konsekvenser hvis de ikke løses. Det må derfor arbeides aktivt for å løse dette problemet i stat, kommune, og privat sektor.

Regjeringens «År 2000-oppfølgingsplan» av 21. april 1998 slår fast at staten ikke har et direkte ansvar i forhold til de problemer som kan oppstå i kommunene og privat sektor. Nærings- og handelsdepartementet arbeider med informasjon om problemet til næringslivet og samfunnet generelt, i samarbeid med Aksjon 2000-enheten, som har vært operativ siden 2. juni 1998.

I statsforvaltningen er år 2000-problemet linjeansvar. Problemet skal løses av det enkelte departement og den enkelte etat, som er systemeierne og utstyrseierne. Det er systemeier og utstyrseier som har kjennskap til og forutsetninger for å løse problemet, herunder å ivareta samhandling med andre etaters og virksomheters systemer. Arbeids- og administrasjonsdepartementets rolle er gjennom informasjon og andre koordinerende tiltak å bidra til bevisstgjøring og fremdrift i forhold til år 2000-problemet i statsforvaltningen.

3.2 Prosess

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har fulgt opp arbeidet med år 2000-problemet i statsforvaltningen siden høsten 1996.

Departementet la 18. mai 1998 frem en *tiltaksplan* for arbeidet med år 2000-problemet i statsforvaltningen. Denne tiltaksplanen fokuserer på håndtering av år 2000-problemet i statens egne IT-systemer og andre berørte statlige systemer, og presenterer koordinerende tiltak på området. Planen representerer en videreføring, formalisering og opptrapping av koordineringsarbeidet på området. Ved utformingen av de oppfølgende tiltakene i planen er følgende hensyn sentrale:

– linjeansvarsprinsippet må understrekes. I tråd med dette skal ikke de foreslåtte tiltakene innebære en sentral finansiering av lokal kartlegging, retting, o l i det enkelte departement og den enkelte etat

– tiltakene må sees i sammenheng med tiltakene lansert i regjeringens «År 2000-oppfølgingsplan», lansert 21.04.98 (utarbeidet av Nærings- og handelsdepartementet).

Tiltakene i planen kan plasseres i tre kategorier:

1. *Informasjon og bevisstgjøring* (bl a orienterende brev, informasjonsmøter, «År 2000 i staten»-side på ODIN (departementenes informasjonstjeneste på Internett))
2. *Fellestiltak* (bl a kursvirksomhet, erfaringsutveksling, sikring av rammeavtaler, sjekklister)

3. Rapportering (bl a halvårlig rapportering av status for departementer med etater)

Det er viktig å se de sentrale tiltakene i sammenheng med det arbeidet det enkelte departement og den enkelte etat må gjøre for å løse problemet. Ledelsen i det enkelte departement og den enkelte etat vil spille en avgjørende rolle i løsningen av år 2000-problemet i statsforvaltningen. Arbeids- og administrasjonsdepartementet har understreket overfor departementene at nødvendig identifikasjon av omfanget av problemet, prioritering av oppgaver og løsningsstrategier må forankres i ledelsen. Departementene bør organisere håndteringen av problemet som et totalprosjekt, hvor fokus er på sikring av virksomhetskritiske funksjoner og oppfølging av alle underliggende etater.

Departementer og etater er i utgangspunktet pålagt å løse problemet innenfor eksisterende budsjettammer. Prioritering av oppgaver vil derfor være avgjørende, bl a kan det bli nødvendig å skyve på utviklingsprosjekter for å sikre virksomhetskritiske systemer. Det er helt vesentlig at sentrale tiltak ikke fungerer som en «sovepute» for departementets og etatens eget arbeid, da vil verdifull tid gå tapt.

Justisdepartementet har utarbeidet og iverksatt rapporteringsrutiner for *beredskapsarbeidet* knyttet til år 2000-problematikken. Gjennom samarbeid mellom Justisdepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil det sikres at rapporteringsordninger for statsforvaltningen generelt og særskilt oppfølging av de mest samfunnskritiske områdene utfyller hverandre.

3.3 Kartlegging av status

I løpet av siste to årene har Arbeids- og administrasjonsdepartementet (tidligere AD, PSD) gjennomført tre kartlegginger av år 2000-arbeidet i statsforvaltningen. Første kartlegging ble foretatt årsskiftet 1996/1997, andre kartlegging ble foretatt første kvartal av 1998, og tredje kartlegging er gjennomført i løpet av sommeren 1998.

Det er en rekke variasjoner mellom de tre kartleggingsrundene, både med hensyn til hvilke spørsmål som er stilt og på hvilket nivå informasjonen har blitt aggregert. Allikevel er det enkelte trender som er tydelige når man ser de tre kartleggingene i sammenheng.

Første kartlegging

Svarene fra første kartlegging ga generelt inntrykk av at år 2000-problemet berørte statsforvaltningen i relativt begrenset grad, og at håndteringen av problemet var under god kontroll hos de etatene som var mest berørt. I ettertid har det vist seg at denne statusbeskrivelsen delvis skyldtes lav bevissthet om år 2000-problemet blant departementer og statlige etater.

Andre kartlegging

Resultatene fra kartleggingen departementet fikk gjennomført i første kvartal 1998 reflekterte en økt bevissthet om år 2000-problemet blant de statlige etater. Med den økte bevisstheten økte også vurderingene av omfanget av problemet i den enkelte etat. Disse trendene er i samsvar med utviklingen i næringslivet og samfunnet for øvrig, hvor nye aspekter ved problemet, f eks problemer med systemer med innebygget elektronikk (s k «embedded systems»), har ført til at vurderingene av problemets omfang har økt. Andre kartlegging fokuserte på løsningsstrategier og organisering av år 2000-arbeidet i sterkere grad enn første kartlegging. Kun anslagsvis en tredjedel av etatene som svarte på undersøkelsen hadde etablert et eget år 2000-prosjekt, ytterligere en fjerdedel hadde planer om å iverksette slike prosjekter. De store etatene, med gjennomgående størst betydning for samfunnskritiske funksjoner, var i det store og hele bedre forberedt enn de mindre etatene.

Tredje kartlegging

Fagdepartementene rapporterte om status for sine underliggende etater til Arbeids- og administrasjonsdepartementet 15. august i år. Rapporteringen omfatter statsetater med over 20 ansatte. Alle departementer samt Statsministerens kontor har deltatt i rapporteringen, og meldt inn status for år 2000-arbeidet for anslagsvis 200 statsetater. I rapporteringen skiller det mellom større etater (over 500 ansatte) og mindre etater (20 til 500 ansatte). Det må tas forbehold på metodisk grunnlag i forhold til de foreliggende resultater, bl a på grunn av mulige variasjoner i tolkning av enkelte av spørsmålene.

Samtlige (32 stk) av de større etatene anser seg berørt av år 2000-problemet, mens 80 pst av de mindre etatene anser seg berørt av problemet.

Grovt sett kan år 2000-arbeidet deles inn i fasene kartlegging, analyse, konvertering, testing, og idriftsetting. Mange etater befinner seg i ulike faser av år 2000-arbeidet for ulike systemer. Hovedtyngden av de større etatene (ca 60 pst) arbeider for øyeblikket med kartlegging, analyse og konvertering/oppsettning. I underkant av 40 pst av de større etatene

har påbegynt testing av sine systemer, mens 15 pst av de større etatene har satt konverterte systemer i drift.

Blant de mindre etatene er det i overkant av halvparten som rapporterer at de har påbegynt kartleggingsfasen, en av fire har påbegynt analyse for noen av sine systemer, og 13 pst har påbegynt konvertering av systemer. Det er 7 pst av de mindre etatene som antar at de er berørt av problemet, men ikke har planer om å iverksette spesielle tiltak. 15 pst av de mindre etatene planlegger, men har ennå ikke påbegynt år 2000-aktiviteter.

Det er anslagsvis 80 pst av etatene som arbeider med år 2000-aktiviteter som ivaretar systemer med innebygget elektronikk. Drøye 80 pst av de større etatene har forankret år 2000-arbeidet i toppledelsen. I overkant av 50 pst av de mindre etatene har forankret år 2000-arbeidet i toppledelsen og for 40 pst av de mindre etatene er IT-sjefen ansvarlig for arbeidet.

En av fire større etater har laget beredskapsplaner og foretatt risikoanalyser i forbindelse med år 2000-problemet. Rundt 10 pst av de mindre etatene har beredskapsplaner og risikoanalyser for år 2000-problemet. Beredskap og risikoanalyser i forhold til samfunnskritiske funksjoner har vært gjenstand for en særskilt oppfølging av Justisdepartementet, og omtales i Justisdepartementets budsjettproposisjon.

Anslagsvis 45 pst av de større etatene og 40 pst av de mindre etatene har behov for ytterligere personalressurser i år 2000-arbeidet.

Fortsatt er det anslagsvis halvparten av etatene som har oppgitt kostnadsoverslag for år 2000-arbeidet (ca 55 pst av etatene for både små og store etater). Enkelte departement har valgt å ikke vidererapportere et ufullstendig kostnadsbilde basert på opplysninger fra kun noen av sine etater, slik at de kostnadsoverslag som har kommet inn dekker i overkant av 35 pst av de større etatene og ca 55 pst av de mindre etatene. Kostnadene for disse etatene er beregnet til henholdsvis 1 229 mill kroner for større etater og 48 mill kroner for mindre etater, dvs i underkant av 1,3 mrd kroner til sammen.

Hvis vi beregner gjennomsnittlig kostnad per etat for henholdsvis mindre og større etater i kartleggingen på bakgrunn av de innrapporterte tall, og estimerer totale kostnader ut fra disse gjennomsnittskostnadene, blir estimerte kostnader for statsforvaltningen ca 3,3 milliarder kroner totalt sett. Dette estimatet gir kun en grov indikasjon på omfanget av år 2000-kostnadene i statsforvaltningen. Det er knyttet stor usikkerhet til kostnadsberegningene for de etater som ennå ikke har rapportert kostnader, i tillegg til at mange av de innrapporterte kostnadskalkyler også trolig er relativt usikre.

De 55 pst av etatene som oppgir antall årsverk for å løse problemet, har beregnet ca 400 årsverk til sammen for løsning av problemet.

I kartleggingen blir departementene bedt om å gjøre en generell vurdering av år 2000-arbeidet i egen sektor. Tilbakemeldingene er hovedsakelig at bevisstheten er økende og arbeidet godt i gang. Ett departement (Finansdepartementet) melder om en totalt sett mer alvorlig situasjon enn ved forrige kartlegging. Omfattende arbeid med problemet i finanssektoren har avdekket områder som krever økt oppmerksomhet, bl a skatteetatens avhengighet av fungerende IT-systemer hos arbeidsgivere og kommuner (jf Finansdepartementets budsjettproposisjon). Selv om kun ett departement konkret har meldt om en mer alvorlig situasjon, antar Arbeids- og administrasjonsdepartementet at en tilsvarende utvikling i andre sektorer er sannsynlig når arbeidet intensiveres og problemforståelsen modnes på samme måte som i finanssektoren.

3.4 Vurdering av status

Ved vurderingen av status for år 2000-arbeidet i statsforvaltningen legger Arbeids- og administrasjonsdepartementet følgende to premisser til grunn:

1. problemomfang, ressursbehov og tidsestimater vil for en stor andel av år 2000-prosjektene øke med prosjektets framdrift, helt frem mot prosjektets avslutning
2. testing etter at IT-systemer er gjennomgått og rettet opp, utgjør opp mot halvparten av hele prosjektet (dette er et konservativt anslag, ofte angis 60 pst som en størrelse).

Disse premisene er basert på en rekke rapporterte erfaringer både fra IT-prosjekter generelt og år 2000-arbeid spesielt.

Generelt er det flere positive trender i utviklingen fra første til tredje kvartal 1998 (fra andre til tredje kartlegging). En større andel av etatene fanges nå opp av kartleggingsarbeidet. En større andel av etatene arbeider nå aktivt med år 2000-problemet. I første kvartal rapporterte kun to etater at de var igang med konkret opprettingsarbeid, nå rapporterer 60 pst av de større etatene at de er i gang med dette arbeidet. Systemer med innebygget elektronikk er ivaretatt i år 2000-arbeidet til 80 pst av etatene, og 80 pst av de større etatene har forankret år 2000-arbeidet i toppledelsen. Mens ingen større etater hadde

utviklet beredskapsplaner for år 2000-problemet i første kvartal, er det nå 25 pst av de større etatene som har slike planer.

Status må imidlertid vurderes i lys av at det har gått et halvt år siden forrige kartlegging, og at det nå er under 1½ år igjen til år 2000. Det sentrale spørsmål blir: Vil statsforvaltningen klare å fullføre dette arbeidet på en tilfredsstillende måte innen år 2000? For å svare på dette spørsmålet, må de mer negative trendene i siste kartlegging også studeres.

Ca 40 pst av de mindre etatene har ennå ikke igangsatt år 2000-arbeidet (halvparten av disse anser seg lite berørt av problemet). Fortsatt er klare tidsplaner og kostnadsoverslag mangelfulle i svært mange etater. Risikoanalyser og beredskapsplaner er fortsatt ikke utviklet i de fleste etater. Kun 40 pst av de større etatene og 10 pst av de mindre etatene har begynt på det som regnes som den mest omfattende delen av arbeidet, nemlig testfasen. Mellom 40 og 50 pst av etatene har et behov for ytterligere personalressurser.

På bakgrunn av dette bildet kan utviklingen av år 2000-arbeidet i statsforvaltningen det siste året beskrives som «*positiv, men ikke positiv nok*». Fortsetter arbeidet med samme tempo og ressursinnsats, er følgende situasjon mulig ved tusenårsskiftet:

- enkelte større statsetater med viktige samfunnsfunksjoner vil på grunn av økninger i omfang av prosjektet underveis ikke klare å fullføre sitt år 2000-arbeide i tide
- en rekke av de mindre statsetater som i dag ikke har igangsatt år 2000-arbeidet vil på grunn av sen oppstart og manglende innsikt i problemet ikke klare å fullføre sitt år 2000-arbeide i tide
- enkelte etater vil ikke ha greid å dekke behovet for personalressurser og spisskompetanse (internt og eksternt) i år 2000-arbeidet, og derfor ikke ha klart å fullføre sitt år 2000-arbeide i tide
- en rekke statsetater vil ha mangelfulle beredskapsplaner og/eller risikoanalyser for år 2000-problemet. Dette vil gjøre disse etatene sårbare for svikt i egne systemer eller tjenesteleveranser fra andre aktører
- summen av år 2000-problemene i statsforvaltningen vil føre til at deler av statsforvaltningens oppgaveløsning står i fare ved tusenårsskiftet. Hvor mange og hvilke funksjoner som rammes er det vanskelig å forutsi.

Det er langt fra sikkert at alle de ovennevnte situasjonsbeskrivelsene vil gjelde hvis år 2000-arbeidet i statsforvaltningen fortsetter som nå. Arbeids- og administrasjonsdepartementet anser det imidlertid som sannsynlig at flere av dem vil være gjeldende med samme tempo og ressursinnsats på år 2000-arbeidet som nå.

3.5 Tiltak i det videre arbeidet

Det må arbeides aktivt på alle nivå i statsforvaltningen for å forhindre flest mulig av de skisserte potensielle uheldige effektene av tusenårsskiftet. To sentrale forutsetninger for å lykkes er følgende:

- *oppretholdelse av statsforvaltningens oppgaveløsning må aktivt prioriteres* på alle nivåer i arbeidet, spesielt mht ivaretagelse av kritiske samfunnsfunksjoner. For det første må dette arbeidet knyttes opp mot det overordnede arbeidet med risikoanalyser og beredskapsplaner som koordineres av Justisdepartementet. Justisdepartementets budsjettproposisjon utdyper det overordnede arbeidet på dette området ytterligere. For det andre må det enkelte fagdepartement prioritere oppgavene innen egen sektor, og innrette år 2000-oppfølgingen av underliggende etater etter dette. For det tredje må ledelsen av den enkelte etat prioritere ivaretagelsen av etatens primære oppgaveløsning i år 2000-arbeidet.
 - *ressursinnsats og tempo må trappes opp* i den enkelte etat, i hvert fagdepartements oppfølging av sine underliggende etater, og i den sentrale oppfølgingen av arbeidet. Økt ressursinnsats på området må om nødvendig realiseres gjennom omprioriteringer. Det er det enkelte fagdepartement og den enkelte etatsledelse som har ansvaret for at de nødvendige omprioriteringer gjennomføres på departementsnivå og etatsnivå.
- Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil be de enkelte fagdepartementer om å implementere følgende tiltak innen egen sektor i løpet av høsten 1998:
- styrke informasjon om og aktivt følge opp sentrale tiltak ut mot underliggende etater
 - gjennom etatstyringen overvåke at fremdriftsplaner og kostnadskalkyler for arbeidet samt nødvendig prioritering av ivaretagelsen av kritiske samfunnsfunksjoner foreligger i alle berørte etater
 - vurdere ivaretagelsen av samfunnskritiske funksjoner innen egen sektor, og innretting av år 2000-arbeidet etter denne vurderingen

Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil følge opp implementeringen av disse tiltakene. I tillegg vil departementet videreføre og styrke sentrale tiltak på området, bl a

etter innspill fra fagdepartementer i siste kartlegging. Her er departementer og etater bedt om å evaluere sentrale tiltak i år 2000-arbeidet, og å kommentere behovet for forsterkning av de sentrale tiltakene. De fleste departementer er «middels» til «godt» fornøyd med sentrale tiltak på området. Enkelte kommenterer at tiltakene er lite kjent ute blant de underliggende etatene. Enkelte kommenterer at tiltakene ble iverksatt noe sent, noe som delvis kan skyldes manglende kjennskap til tidligere tiltak på området.

De departementer som kommenterer dimensjoneringen av tiltakene mener gjennomgående at sentrale tiltak bør trappes opp. Av de 12 departementer som har svart utvetydig JA/NEI på om det er behov for å styrke sentrale tiltak, har 9 svart at dette er ønskelig. Blant tiltakene som foreslås, er følgende:

- generell styrking av informasjonstiltak og kompetanseheving
- bedret informasjon om de fellessystemer og systemer med innebygget elektronikk som Statens forvaltningstjeneste og Statsbygg tar ansvaret for, samt koordinering i forhold til eksterne infrastrukturleveranser
- vurdering av om summen av forvaltningsinterne systemer bør behandles som et særlig samfunnskritisk område i det overordnede arbeidet med risiko- og sårbarhetsanalyser
- effektivisere utsjekking av år 2000-kompatibilitet for de produkter og leverandører som benyttes i utstrakt grad i statsforvaltningen
- analyseverktøy og testprogrammer
- økte økonomiske ressurser/budsjettmidler
- bistand ved innkjøp av ekstern kompetanse.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil styrke fellestiltakene på området, bl a med følgende tiltak:

- i samarbeid med fagdepartementene følge opp etater som ennå ikke har igangsatt år 2000-arbeid, og sørge for at sentrale tiltak er kjent og tilgjengelige ute i etatene
- i samarbeid med blant andre Statens forvaltningstjeneste og Statsbygg sørge for informasjon om fellessystemer, systemer med innebygget elektronikk og eksterne infrastrukturleveranser
- bedre informasjonen om år 2000-kompatibiliteten til produkter og leverandører som benyttes i utstrakt grad i statsforvaltningen
- styrke faglig bistand til statlige etater ved innkjøp av ekstern kompetanse på området.

I tillegg til disse tiltakene vil departementet videreføre samarbeidet med Nærings- og handelsdepartementet, Justisdepartementet, Kommunal og regionaldepartementet og Aksjon 2000, som alle ivaretar andre viktige koordineringsoppgaver i år 2000-arbeidet.

3.6 Konklusjon

År 2000-arbeidet i statsforvaltningen har kommet et langt skritt videre i løpet av det siste året. Den generelle bevisstheten om problemet har økt kraftig, konkret kartleggingsarbeid og opprettingsarbeid er igangsatt i utstrakt grad, og det er etablert gode informasjonskanaler for dette arbeidet, både horisontalt og vertikalt i statsforvaltningen.

Det gjenstår imidlertid et omfattende arbeid, og dette arbeidet må gjøres på kort tid. Tilbakemelding av status og vurderinger av sentrale tiltak fra departementer og etater i siste kartlegging av statsforvaltningen gjør en opptrapping av innsatsen nødvendig, både på lokalt og sentralt hold.

4 Sektorovergripende miljøvernpolitikk

4.1 Problemer og utfordringer knyttet til miljø og ressurser

Arbeids- og administrasjonsdepartementets ansvarsområde har i noen grad tilknytning til miljøspørsmål. Dette berører i første rekke aktivitetene til Statens forvaltningstjeneste, fylkesmannsembetene og Statsbygg. Når det gjelder forhold knyttet til fylkesmannsembetene vises det til Miljøverndepartementets St prp nr 1 (1998-99) for omtale av miljøvernavdelingene, kapittel 1406. Et av departementets ansvarsområder er effektiv ressursbruk i staten. Det er i den forbindelse en utfordring å bidra til at ressursene utnyttes slik at belastningen på miljøet minimeres.

Statens forvaltningstjeneste skal være en pådriver for effektiviseringen av innkjøpsvirksomheten, og samtidig bidra til økt miljøbevissthet hos statlige innkjøpere. Etaten vil søke å ivareta dette bl a ved å fortsette arbeidet for innføring av felles miljøkrav og bedre muligheter med hensyn til valg av miljømerkede produkter. Målsettingen er å vende innkjøpsadferden i staten mot grønne innkjøp der dette er realistisk og praktisk mulig. Det er en utfordring for statlige innkjøpere å kunne bruke innkjøpsregelverkene til å stille miljøkrav og/eller velge miljømerkede produkter. Ved å opptre som «krevende kunde»

vil Statens forvaltningstjeneste bidra til at leverandørene kontinuerlig bedrer sin miljøprofil og derigjennom styrker sin konkurransekraft nasjonalt og internasjonalt.

En vil intensivere bruken av bl a Statlig innkjøperforum og Statlig leverandørforum som informasjons- og påvirkningskanal med hensyn til å fremme verdien av miljøriktige innkjøp.

I tilknytning til statens byggevirksomhet vil Statsbyggs innsats på miljøområdet være relatert til energi, avfall, bruk og utslipp av giftige stoffer, materialbruk og inn klima. Bygge- og eiendomsbransjen er en storforbruker av ressurser i form av råvarer og energi samtidig som en vesentlig del av samfunnets totale utslipp av helse- og miljøskadelige stoffer kan tilskrives oppføring og drift av bygninger:

- 40 pst av all energi som forbrukes i Norge årlig går til oppføring og drift av bygninger
- bygge- og riveavfall utgjør mer enn 1 mill tonn per år, dvs omtrent like mye som det samlede avfall fra husholdningene
- bygningene genererer gjennom livsløpet ca 30.000 tonn miljøfarlig avfall pr år
- bygningene bidrar gjennom livsløpet med ca 8 pst av de samlede norske CO₂-utslipp
- ca 40 pst av alle materialer som settes inn i verdensøkonomien går til bygninger

Med bakgrunn i dette har staten som byggeier et særlig samfunnsansvar for å bidra til en riktigere utvikling.

4.2 Rapport

Statens forvaltningstjeneste

Rollen som pådriver innen effektiv og miljøvennlig innkjøpspolitikk er videreført i 1997. Samarbeidet i referansegruppen for miljøriktige innkjøp i regi av GRIP-senteret har fortsatt. Som ledd i begrensning av reisevirksomheten i staten ble det i 1997 gjennomført 20 videokonferanser i Regjeringskvartalet mot 6 i 1996. Den siste oppgraderingen av hussentralen gjør det nå mulig å gjennomføre videokonferanser fra de enkelte kontor ved å tilkoble aktuelt utstyr. Antallet telefonkonferanser i 1997 er 32 mot 22 i 1996. Over en periode på to år har en testet ut komplett hjemmekontor. Etter noen oppstartsproblemer og utprøving av ulikt utstyr, har en nå kommet fram til anbefalte løsninger. Den uttestede løsning omfatter både lyd, bilde og dataoverføring.

Det er videre testet ut separat løsning for dataoverføring. Løsningen er stabil og gir god sikkerhet. Det blir nå innhentet tilbud på denne løsningen fra eksterne leverandører gjennom Forvaltningsnett-prosjektet.

Statsbygg

I 1997 er det ferdigstilt 11 ENØK-prosjekter til en kostnad av 1,6 mill kroner. Disse vil gi en energibesparelse på vel 800 000 k Wh/år. I tillegg er 1 mill kroner benyttet til informasjonsbrosjyre til leietakere om energibruk og inn klima i kontorer, kurs for driftspersonale i energiøkonomisk drift og vedlikehold samt kurs for tekniske saksbehandlere om ENØK og inn klima. Statsbygg fortsetter den planmessige utskiftingen/ombyggingen av kuldeanlegg med miljøskadelige kuldemedier med KFK. I 1997 ble det foretatt utskifting/ombygging av 16 kuldeanlegg. I tilknytning til kulturminner har Statsbygg foretatt en total gjennomgang av sine kulturhistoriske bygg. Det er gjennomført et forprosjekt for å bedre prosedyrer og samarbeidsforhold ved den arkitektfaglige utfordring som rehabilitering og vedlikehold innebærer.

4.3 Mål for departementets/sektorens arbeid

I forbindelse med statlige innkjøp er et av hovedmålene at statlige virksomheter skal være pådriver med hensyn til en effektiv og miljøvennlig innkjøpspolitikk.

Dette kan oppnås bl a ved å:

- utvikle forståelige og akseptable kriterier for en miljøbevisst innkjøpspolitikk i samarbeide med andre sentrale aktører på dette området
- sørge for at staten til enhver tid ligger i front med hensyn til kompetanse, vilje og ressurser for å sikre en rasjonell opptreden i forhold til ulike miljøaktiviteter
- innføre Miljøkonsekvensbeskrivelser (MKB) og livssyklusvurderinger i forbindelse med større statlige anskaffelser
- drive aktiv informasjonsvirksomhet rettet mot både innkjøper- og leverandørsiden bl a gjennom temahefter/brosjyrer for bevisstgjøring om vårt felles ansvar for en bærekraftig utvikling i samfunnet.
- bruke innkjøpsregelverk aktivt for å fremme miljøhensyn.

I tilknytning til statens byggevirksomhet vil Statsbyggs mål på miljøområdet være relatert til energi (fornybare energikilder, energifleksibilitet, energisparing mv) avfall, gjenbruk av materialer, materialbruk og innemiljø.

- Statsbygg vil som byggherre legge vekt på miljøeffektive løsninger knyttet til arealbruk, energifleksibilitet og materialvalg. Videre vil avfallssortering og gjenvinning i produksjonsfasen samt innemiljø i det ferdige bygg, være sentrale satsingsområder
- Statsbyggs langsiktige målsetning for energiforbruk i bygningsmassen er på 220 kWh/m²
- Statsbygg skal drive kulturminnevern gjennom opprettholdelse av god arkitektur og estetiske verdier, riktig vedlikehold og tilpasning til skiftende bruk av viktige historiske eiendommer som staten forvalter

Statsbygg deltar aktivt i flere miljørelaterte forskningsprosjekter.

4.4 Tiltak for 1999

I samarbeid med Miljøverndepartementet vil Arbeids- og administrasjonsdepartementet gjennomføre et to-årig prosjekt «Grønn stat» med det formål å prøve ut tiltak og systemer for å redusere miljøbelastningen i inntil 10 statlige virksomheter. Departementene vil ha et felles overordnet ansvar for prosjektet, mens Statens forurensningstilsyn vil ha prosjektledelsen. Det vil bli lagt vekt på å påvise miljømessige og kostnadmessige effekter av tiltakene, bl a for å få et grunnlag for å vurdere hvordan arbeidet kan videreføres i alle statlige virksomheter.

Bevilgningene fordeler seg slik følgende tabell viser, fordelt på fagkapitler og Miljøverndepartementets resultatområder. Tabellen kvantifiserer i grove trekk målene for departementets arbeid med utfordringer knyttet til miljø og ressurser, jf pkt 5.3 for mer detaljert beskrivelse.

Kap	Betegnelse	Resultat- område	Avsatt beløp i 1998	Forslag i kr 1999
2445	Statsbygg - FoU	7	3 000 000	4 000 000
2445	Statsbygg - Vedlikehold av verneverdige bygninger	3	63 440 000	28 634 000
1522	Statens forvaltningstjeneste	7	80 000	80 000
	Sum		63 820 000	32 714 000
<i>ENØK-midler - Statsbygg:</i>				
	ENØK-tiltak		1 700 000	2 000 000
	Utfasing av KFK og Halon i kjøleanlegg og i brannslukningsanlegg		1 000 000	1 000 000
	Sum		2 700 000	3 000 000

I tillegg har Statsbygg flere prosjekter der miljøsidene er av vesentlig betydning. Her kan nevnes Pilestredet Park - Byøkologisk prosjekt og miljøvennlig riving. Det vil også bli utviklet et miljøoppfølgingsprogram for Fornebu.

5 Oversiktstabeller**5.1 Oversikt over utgifter - kapitler/kategorier**

(i 1000 kr)					
Kap	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
0011	Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall, jf kap 3011	36 577	45 198	45 517	0,7
	Sum kategori 00.20	36 577	45 198	45 517	0,7
1500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet, jf kap 4500	118 846	153 288	169 661	10,7
1501	Velferdstiltak	3 677	3 677	0	-100,0
1502	Tilskudd til kompetanseutvikling	13 006	0	21 500	-0,0
1503	Midler til tjenestemannsorganis asjonenes opplærings- og utviklingsarbeid	125 530	125 979	135 644	7,7
1505	Omstilling, mobilitet og overtallige statsansatte, jf kap 4505	0	50 000	0	-100,0
	Sum kategori 01.00	261 059	332 944	326 805	-1,8
1510	Fylkesmannsembetene, jf kap 4510	464 025	311 308	331 851	6,6
	Sum kategori 01.10	464 025	311 308	331 851	6,6
1520	Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling, jf kap 4520	81 605	78 720	81 332	3,3
1521	Statens informasjonstjeneste, jf kap 4521	44 124	42 147	43 151	2,4
1522	Statens forvaltningstjeneste, jf kap 4522	367 646	274 279	284 341	3,7
	Sum kategori 01.20	493 375	395 146	408 824	3,5
1530	Tilskudd til de politiske partier	200 023	210 595	208 176	-1,1
	Sum kategori 01.30	200 023	210 595	208 176	-1,1

Kap	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
1540	Statens Pensjonskasse, jf kap 4540	117 465	110 454	113 448	2,7
1541	Pensjoner av statskassen	28 239	60 635	32 025	-47,2
1542	Tilskudd til Statens Pensjonskasse og Pensjonsordningen for apoteketaten	5 203 805	5 216 480	5 635 063	8,0
1543	Arbeidsgiveravgift til folketrygden	326 961	237 223	253 426	6,8
1544	Boliglån til statsansatte	- 221 159	50 000	50 000	0,0
1545	Ventelønn mv, jf kap 4545	124 134	153 129	163 588	6,8
1546	Yrkeskadeforsikring, jf kap 4546	5 311	10 366	19 000	83,3
	Sum kategori 01.40	5 584 756	5 838 287	6 266 550	7,3
1550	Konkurransetilsynet, jf kap 4550	63 082	63 575	67 892	6,8
1560	Pristilskudd	133 173	125 000	48 238	-61,4
	Sum kategori 01.50	196 255	188 575	116 130	-38,4
1580	Bygg utenfor husleieordningen	0	2 170 250	1 337 533	-38,4
1581	Kompensasjon til Luftfartsverket	0	0	2 301 120	-0,0
1582	Utvikling av Fornebuområdet	0	0	57 000	-0,0
2445	Statsbygg, jf kap 5445	1 394 009	1 478 975	1 261 880	-14,7
	Sum kategori 01.60	1 394 009	3 649 225	4 957 533	35,9
1590	Arbeidsmarkedsetaten, jf kap 4590	1 665 575	1 674 735	1 815 558	8,4
	Sum kategori 19.00	1 665 575	1 674 735	1 815 558	8,4
1591	Arbeidsmarkedstiltak, jf kap 4591	2 820 333	955 274	868 766	-9,1
1592	Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede	2 226 281	1 896 705	1 680 472	-11,4
	Sum kategori 19.10	5 046 614	2 851 979	2 549 238	-10,6
	Sum utgifter under departementet	15 342 268	15 497 992	17 026 182	9,9

5.2 Oversikt over utgifter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post- gruppe	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01-21	Driftsutgifter	7 367 903	7 825 144	8 529 154	9,0
24	Driftsresultat	- 10 000	- 10 000	- 10 000	0,0
30-49	Nybygg, anlegg mv	1 462 929	3 816 036	5 216 576	36,7
50-59	Overføringer til andre statsregnskaper	0	0	0	-0,0
60-69	Overføringer til kommuner	1 590 988	31 943	37 967	18,9
70-89	Overføringer til private	5 151 607	3 784 869	3 202 485	-15,4
90-99	Utlån, avdrag mv	- 221 159	50 000	50 000	0,0
	Sum under departementet	15 342 268	15 497 992	17 026 182	9,9

5.3 Oversikt over inntekter

(i 1 000 kr)

Kap	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
3011	Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall, jf kap 0011	124	31	32	3,2
4500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet, jf kap 1500	1 905	1 111	1 083	-2,5
4505	Omstilling, mobilitet og overtallige ansatte, jf kap 1505	0	50 000	0	-100,0
4510	Fylkesmannsembetene, jf kap 1510	145 793	0	0	-0,0
4520	Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling, jf kap 1520	20 195	16 770	17 190	2,5
4521	Statens informasjonstjeneste, jf kap 1521	243	0	0	-0,0
4522	Statens forvaltningstjeneste, jf kap 1522	77 259	49 637	48 313	-2,7
4540	Statens Pensjonskasse, jf kap 1540	34 225	32 216	43 704	35,7
4545	Ventelønn mv, jf kap 1545	15 942	27 258	27 258	0,0
4546	Yrkesskadeforsikring, jf kap 1546	69 652	56 542	49 024	-13,3
4550	Konkurransetilsynet, jf kap 1550	392	41	42	2,4
5445	Statsbygg, jf kap 2445	1 130 308	970 722	1 151 884	18,7
5446	Salg av eiendom på Fornebu	26 097	499 000	0	-100,0
4590	Arbeidsmarkedsetaten, jf kap 1590	82 947	21 006	31 064	47,9
4591	Arbeidsmarkedstiltak, jf kap 1591	1 786	1 530	1 568	2,5
	Sum inntekter	1 606 868	1 725 864	1 371 162	-20,6

II Nærmere om de enkelte budsjettforslagene

Programområde 00 Konstitusjonelle institusjoner

Programkategori 00.20 Slottsforvaltningen

Programkategori 00.20 Slottsforvaltningen er i hovedsak knyttet til forvaltning, drift, vedlikehold og ettersyn av Slottet, Bygdø Kongsgård og Oscarshall slott.

Øvrige institusjoner under programområde 00 er Det kongelige hus, Statsministerens kontor, Statsrådet og Stortinget med underliggende institusjoner. Disse institusjonene omtales i Finansdepartementets budsjettproposisjon.

KAP 11 SLOTTET, BYGDØ KONGSGÅRD OG OSCARSHALL (JF KAP 3011)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Driftsutgifter	31 275	32 319	35 819	10,8
21	Spesielle driftsutgifter	2 504	1 221	518	- 57,6
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 798	11 658	9 180	- 21,3
	Sum kap	36 577	45 198	45 517	0,7

Slottsforvaltningen ivaretar forvaltning, drift, vedlikehold og ettersyn mv av Slottet, Bygdø Kongsgård og Oscarshall slott. Oppgaveporteføljen omfatter bl a det å ivareta bygningsmessige forhold, interiører, inventar og utstyr, samt parkanlegg rundt slottene og museumsdrift på Oscarshall. Kapitlet omfatter også utgifter knyttet til Hoffforvaltningen.

I tillegg til den løpende drift, vil det i 1999 bli videreført arbeid med opprustning av Slottsparken etter en samlet 5-årsplan for rehabilitering av og nødvendige utskiftninger i Slottsparken og Dronningparken.

Ekstraordinære bygge- og vedlikeholdsprosjekter mv

Brorparten av arbeidene med rehabilitering og ombygging av Slottet skal etter planen være ferdig i 1998. Rehabiliteringen planlegges og gjennomføres i nært samarbeid med H.M. Kongen, H.M. Dronningen og Riksantikvaren.

I St prp nr 1 (1997-98) er det presentert en kostnadsramme for byggeprogrammet for Slottet på 272,3 mill kroner. I St prp nr 65 (1997-98) ble kostnadsrammen for de delprosjekter som er under gjennomføring, anbefalt utvidet til 312,3 mill kroner. Økningen på 40 mill kroner ble i sin helhet foreslått dekket innenfor Statsbyggs ordinære budsjett.

Rehabiliteringen av Slottet har vært et meget omfattende og bygningsteknisk komplisert arbeid. På grunn av Slottets høye alder og manglende vedlikehold tidligere har det vært nødvendig å gjøre mange tekniske utbedringer. Målsetting for sluttkvaliteten har vært å oppgradere et gammelt bygg som Slottet til en moderne og funksjonell bygning, samtidig som viktige arkitektoniske og antikvariske særtrekk blir tilbakeført til opprinnelig nivå.

Regjeringen varslet i St prp nr 65 (1997-98) at det i forbindelse med statsbudsjettet for 1999, ville bli fremmet forslag om restbevilgning til byggearbeidene på Slottet, som sikrer gjennomføring av alle forutsatte arbeider i prosjektet. Det vil si istandsetting av Kronprinsens og Prinsessens leiligheter, politiets lokaler og lysekroner i store festsal.

I tillegg til byggeprogrammet har det vært nødvendig å foreta en betydelig opprustning (restaurering, utskifting og anskaffelse) av inventar og utstyr til de arealer som inngår i byggeprosjektet på Slottet. I Finansdepartementets St prp nr 1 (1995-96) ble det redegjort for planarbeidet i denne forbindelse. Det ble utarbeidet et program for arbeidene med en samlet kostnadsramme på 35,6 mill kroner fordelt over årene 1996-98. I beløpet inngikk også utgifter til en egen prosjektorganisasjon under Slottsforvaltningen. Gjennomføring av inventarprogrammet har vært avhengig av fremdriften til rehabiliteringsarbeidene. Som en følge av at rehabiliteringen av Slottet er noe forskjøvet i tid, ble bevilgningen til prosjektorganisasjon som administrerer inventarprogrammet, foreslått økt med 1,5 mill kroner i St prp nr 65 (1997-98).

I årene framover vil det være nødvendig å vurdere en viss opprustning av interiører også for de deler av Slottet som ikke er omfattet av byggeprosjektet og inventarprogrammet.

Regjeringen har nedsatt et utvalg, bestående av representanter for berørte departementer og etater, til å vurdere vedlikeholds- og rehabiliteringsbehov for kongelige eiendommer eid av staten.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningsforslaget gjelder lønns- og driftsutgifter for Slottsforvaltningen, samt deler av utgiftene til Hofforvaltningen. Slottsforvaltningen hadde per 01.03.1998 en bemanning tilsvarende omlag 27 årsverk.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningsforslaget gjelder utgifter til prosjektorganisasjon for inventarprosjektet, jf omtale foran.

Post 45 Større nyanskaffelser og vedlikehold

Bevilgningsforslaget gjelder blant annet fullføring av nytt gartneri med 2,5 mill kroner, opprustning av interiør som ikke er omfattet av rehabiliteringsprosjektet med 2 mill kroner, videreført opprustning av områder i Slottsparken med 1 mill kroner og istandsetting av Slottsgården med 2 mill kroner.

KAP 3011 SLOTTET, BYGDØ KONGSGÅRD OG OSCARSHALL (JF KAP 011)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Oscarshall, billettinntekter	59	31	32	3,2
16	Refusjon av fødselspenger	65	0	0	- 0,0
	Sum kap	124	31	32	3,2

Post 01 Oscarshall, billettinntekter

Bevilgningen gjelder som postbetegnelsen hentyder, billettinntekter fra Oscarshall slott.

Programområde 01 Fellesadministrasjon**Programkategori 01.00 Administrasjon mv***Utgifter*

		(i 1 000 kr)			
Kap	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
1500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet, jf kap 4500	118 846	153 288	169 661	10,7
1501	Velferdstiltak	3 677	3 677	0	-100,0
1502	Tilskudd til kompetanseutvikling	13 006	0	21 500	-0,0
1503	Midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid	125 530	125 979	135 644	7,7
1504	Engasjementer av uførepensjonerte	0	0	0	-0,0
1505	Omstilling, mobilitet og overtallige statsansatte, jf kap 4505	0	50 000	0	-100,0
	Sum kategori	261 059	332 944	326 805	-1,8

Inntekter

		(i 1 000 kr)			
Kap	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
4500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet, jf kap 1500	1 905	1 111	1 083	-2,5
4505	Omstilling, mobilitet og overtallige ansatte, jf kap 1505	0	50 000	0	-100,0
	Sum kategori	1 905	51 111	1 083	-97,9

1 Tilstandsvurdering - hovedutfordringer

Programkategori 01.00 Administrasjon mv omfatter Arbeids- og administrasjonsdepartementets kap 1500 samt tilskuddsordningene som administreres av departementet.

Arbeids- og administrasjonsdepartementets budsjettproposisjon er formålsinndelt og departementets mål beskrives under de ulike programkategorier, jf programkategoriene 01.10 - 01.60, og 19.00-19.10.

Enkelte av de forhold som Arbeids- og administrasjonsdepartementet har ansvaret for, lar seg imidlertid ikke naturlig henføre til noen av de forannevnte programkategoriene. Dette gjelder f eks inntektspolitikken og arbeidsgiverpolitikken som omtales under denne programkategorien.

KAP 1500 ARBEIDS- OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENTET (JF KAP 4500)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Driftsutgifter	91 239	109 408	113 375	3,6
21	Spesielle driftsutgifter	27 607	43 880	56 286	28,3
	Sum kap	118 846	153 288	169 661	10,7

1 Allmenn omtale

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har et særlig ansvar som samordnende myndighet, pådriver og rådgiver innenfor forvaltningspolitikk, arbeidsgiver- og personalpolitikk, konkurransepolitikk, arbeidsmarkedpolitikk, inntektspolitikk, informasjonpolitikk og IT i statsforvaltningen.

Departementet representerer staten i lønnsoppgjør for statlige tilsatte og i andre inntektsoppgjør (f eks jordbruksoppgjøret) der staten er part.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet forvalter og utvikler en rekke lover, regler og instruksjoner som har betydning for statlige virksomheters rammebetingelser. På det lønns- og personalpolitiske området gjelder dette først og fremst tjenestemannsloven og tjenestetvistloven, hovedavtalen og hovedtariffavtalen for arbeidstakere i staten samt reglement for personalforvaltningen i departementene. Departementet har også et administrativt ansvar for lov om Statens Pensjonskasse og flere lover om pensjonsordninger.

På det organisatoriske og administrative området har Arbeids- og administrasjonsdepartementet et systemansvar for offentlig forvaltning på sentralt og regionalt nivå. Departementet har ansvaret for utredningsinstruksen, arkivinstruksen og instruks for departementenes organisasjon og saksbehandling. De to sistnevnte instruksene er under revisjon. Departementet har videre ansvaret for lov om statsforetak og er godkjenningmyndighet for statlige forsøk etter lov om forsøk i offentlig forvaltning.

Innen statlig sektor har departementet fagansvar for konsekvensutredninger for offentlige bygg og anlegg etter reglene i plan- og bygningsloven. Departementet skal også videreutvikle statlig informasjonpolitikk og statlige innkjøpsstrategier.

Innenfor det samfunnsøkonomiske området har departementet ansvar for å bidra til effektivt ressursbruk i samfunnet gjennom å legge forholdene til rette for virksom konkurranse i markedene, og er således fagansvarlig for konkurranseloven og pristiltaksloven. Videre har departementet ansvar for å kartlegge og analysere levekårs-, inntekts- og fordelingspolitiske spørsmål.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har ansvar for følgende ni underliggende virksomheter: Statsbygg, Statens forvaltningstjeneste, Statens Pensjonskasse, Statens informasjonstjeneste, Konkurransetilsynet, Statskonsult, Fylkesmannsembetet, Slottsforvaltningen og arbeidsmarkedsetaten.

2 Rapport**2.1 Arbeidsgiver- og personalpolitikk**

Strategidokumentet «Ledelsesutvikling i staten 1998 - 2002» ble utarbeidet i 1998 og omhandler mål, utviklingstrekk og verdier, særtrekk ved ledelse i staten og ansvarsfordeling og innsatsområder for leder- og ledelsesutvikling i statsforvaltningen.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil bidra til å øke antallet kvinnelige ledere i staten og har satt i verk prosjektet «Kvinne, kvalitet og kompetanse i staten». Andelen kvinnelige ledere i staten var per 01.03.1997 på 22 pst for statsforvaltningen som helhet. Andelen kvinnelige ansatte var på 41 pst. Det vil være et topplederansvar å følge opp målsettingen om 30 pst kvinnelige ledere i staten innen utgangen av 2001.

Staten ved Arbeids- og administrasjonsdepartementet har sammen med hovedsammenlutningene/Norsk Lærerlag videreført arbeidet med å redusere sykefraværet i det statlige tariffområdet. Sykefraværet var i 1997 på 5,5 pst. Dette er en økning på 5,8 pst, sammenlignet med da sykefraværssamarbeidet startet i 1991. Av det totale fraværet på 5,5 pst i 1997, utgjorde langtidsfraværet 63 pst, mens fravær mellom 1-3 dager og 4-14 dager utgjorde henholdsvis 16 pst og 21 pst. Fraværstall for perioden 1991-1997 viser at endringene i syke-

fraværet ikke ser ut til å gjelde bestemte grupper av virksomheter, men er jevnt fordelt på alle statlige virksomheter. Variasjonene i sykefraværnivået mellom virksomheter er imidlertid relativt store og ser ut til å ha en klar sammenheng med type arbeidsoppgaver som her blir utført. Virksomheter preget av manuelle, omsorgsbaserte og tjenesteytende oppgaver er spesielt utsatt. Arbeids- og administrasjonsdepartementet har derfor med forsøksmidler fra Sosial- og helsedepartementet initiert seks ulike prosjekter i fem statlige virksomheter. Virksomhetene: Posten, NSB, Trygdeetaten, arbeidsmarkeds-etaten og Rikshospitalet har alle arbeidstakergrupper som er spesielt utsatt mht arbeidsoppgaver. Prosjektene vil vare ut 1999 og har som mål, gjennom systematiske tiltak for helse, miljø og sikkerhet, å få ned sykefraværet.

I arbeidet med å redusere sykefraværet har Arbeids- og administrasjonsdepartementet lagt vekt på å etablere et systematisk helse, miljø og sikkerhets-(HMS-) arbeid i virksomhetene. Departementet gjennomførte våren 1997 en kartlegging av status for det systematiske arbeid med helse, miljø og sikkerhet (internkontroll) i virksomhetene. 43 pst av virksomhetene hadde ifølge undersøkelsen det forskriftspålagte HMS-arbeidet på plass per februar 1997.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil gjennom prosjektet «Videreføring av HMS-arbeidet i statlige virksomheter», i samarbeid med arbeidstakerorganisasjoner, tilsyn og departementer, arbeide for at det systematiske HMS-arbeidet kommer på plass i alle statlige virksomheter innen utgangen av 1998.

Arbeids- og administrasjonsdepartementets strategiske plan for kompetanseutvikling i staten 1995-1997 har blitt lagt til grunn for departementets pådriverarbeid for å styrke den målrettede kompetanseutviklingen i staten. 33 mill kroner, avsatt av de sentrale tariffpartene til kompetanseutvikling i tariffperioden 1996-98, er fordelt ifølge regler fastsatt av departementet i samråd med hovedsammenslutningene/Norsk Lærerlag, jf kap 1502. Midlene er fordelt til kompetansetiltak som bidrar til effektivisering og tjenesteutvikling, økt inntak av lærlinger, bedre nyttiggjøring av kvinners kompetanse, samt omstillings- og kompetansetiltak i virksomheter som står overfor omstillinger som medfører betydelige personalmessige endringer.

3 mill kroner av de avsatte midlene skal stimulere til styrking og utvikling av kompetanse til personer med innvandrerbakgrunn. Høsten 1997 fordelte departementet midler til 18 ulike virksomheter. Midlene brukes bl a til å utarbeide lokale handlingsplaner for rekruttering og integrering av personer med innvandrerbakgrunn, økt rekruttering av lærlinger med innvandrerbakgrunn, norskopplæring, skolering av statlige tilsettings-myndigheter med bl a fokus på innvandreres kompetanse, samt kompetansegivende komplettering av utenlandsk lærerutdanning.

Departementet har, sammen med hovedsammenslutningene/Norsk Lærerlag, videreført arbeidet med å øke antallet lærlinger i staten. Partene har opprettet Statens lærlingforum som et fast samarbeidsforum som skal bidra til å styrke arbeidet med fagopplæringen i staten. Gjennom bl a veiledning, konferanser og informasjonsmateriell har departementet jobbet aktivt for å motivere statlige virksomheter til å ta inn flere lærlinger. For 1998 er målet å stille 1500 nye lærlingeplasser til disposisjon i staten.

2.2 Lederlønnssystemet i staten

Det reviderte lederlønnssystemet har bl a medført at omfanget av ordningen er redusert, og ca 100 lederstillinger er tilbakeført til hovedtariffavtalen. Hver lønnskategori er supplert med to alternative innplasseringsmuligheter. Departementene har fått fullmakt til å innplassere sine respektive stillinger ut fra kompleksitet, bredde og omfang på sentralt fastsatt hovedkategori. Per 01.07.98 var det inngått lederlønnskontrakt med 282 stillingsinnehavere. Kontraktene fordelte seg slik:

Kategori:	Antall kontrakter
Kategori A med basislønn fra kr 415 000	113
Kategori B med basislønn fra kr 472 500	114
Kategori C med basislønn fra kr 530 000	48
Kategori D med basislønn fra kr 587 500	7
Kategori E med basislønn fra kr 640 000	0

Basislønnen i samtlige kategorier ble oppjustert 01.10.97 i tråd med den gjennomsnittlige lønnsutviklingen i staten. I 158 av kontraktene er det tilstått individuelle tillegg. Innrapporterte tillegg utgjør i gjennomsnitt 45 603 kroner per år, og er i første rekke gitt kontraktinnehavere i samferdselsbedriftene.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet er i ferd med å utarbeide ny standardkontrakt for åremålslønnede og samarbeider med departementene om videreutvikling av kriterier for bruk av de nye fullmaktene. Kategoriplassering av stillingene i systemet og regulering av basislønn skal fortsatt skje sentralt i Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

2.3 Inntektspolitikk

Som ledd i arbeidet med inntekts- og lønnsoppgjørene i 1998, ble det holdt møter i Kontaktutvalget og Kontaktordningen i februar 1998. Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene avla rapporter i forbindelse med inntekts- og lønnsoppgjørene i januar og juni 1998.

I lønnsoppgjørene i 1998 var det hovedrevisjon av avtalene i de fleste tariffområder. I LO/NHO-området ble oppgjørene gjennomført ved forbundsvise forhandlinger. I privat sektor for øvrig, har oppgjørene på tradisjonell måte vært gjennomført bransjevis. I de fleste oppgjørene i privat sektor har partene kommet til enighet om nye avtaler gjennom forhandlinger og mekling. I enkelte tariffområder har det imidlertid vært kortvarige streiker.

I offentlig sektor gjennomføres oppgjørene sentralt. I statsoppgjøret ble det etter mekling enighet mellom staten og LO-Stat, YS-Stat og Norsk Lærerlag. Mekling førte også til enighet mellom staten og Politiets Fellesforbund. Akademikernes Fellesorganisasjon aksepterte ikke meklingsforslaget og oppgjøret ble brakt inn for Rikslønnsnemnda. I kommunesektoren ble forslaget til avtale også forkastet av Norsk Helse- og Sosialforbund og Maskinistforbundet som begge er medlemmer i Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund. Begge organisasjonene tok medlemmer ut i streik.

Konfliktene i forbindelse med årets lønnsoppgjør er løst gjennom meklingsinstitusjonene eller ved tvungen lønnsnemnd, som særlig er brukt i offentlig sektor.

I årets drøftinger om pensjonsreguleringen i folketrygden ble det ikke enighet mellom staten, Norsk Pensjonistforbund, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon og Landsorganisasjonen i Norge om reguleringen av grunnbeløpet i folketrygden fra 1. mai 1998. Etter forslag fra Regjeringen vedtok Stortinget å øke grunnbeløpet med 2 870 kroner fra mai 1998.

I jordbruksoppgjøret ble det enighet mellom staten og Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag om ny jordbruksavtale. I forhandlingene mellom staten og Norges Fiskarlag høsten 1997 om støttetiltak for fiskerinæringa for 1998, ble det enighet om ny avtale.

Staten og Kommunenes Sentralforbund ble enige med Den Norske Lægeforening, Norske Fysioterapeuters Forbund og Norsk Psykologforening om nye avtaler om driftstilskudd og takster for leger, fysioterapeuter og psykologer med avtale om drift av privat praksis med kommuner og fylkeskommuner fra 1. juli 1998.

2.4 Omstilling og fornyelse

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har bidratt til mer effektiv bruk av tilknytningsformer i statlige virksomheter, både ved å gi konkrete råd og ved å utgi veiledende retningslinjer for valg av tilknytningsform.

I forbindelse med målet om effektivisering og omstilling av statlig virksomhet, har Arbeids- og administrasjonsdepartementet deltatt med rådgivning vedrørende omstillings- og omorganiseringsprosjekter ledet av det enkelte fagdepartement.

Departementet har gitt råd og bistand av personalpolitisk karakter til statens virksomheter som er i omstilling.

2.5 Innkjøpspolitikk

Hovedmål for oppfølgingen av «Program for statlige innkjøp» er bl a å se til at statens innkjøp skjer etter prinsippet «best og billigst», dvs at en kjøper den samlet sett beste vare til lavest mulig pris, at staten, i de tilfellene der det er hensiktsmessig, tilstreber å opptre som én kunde og oppnå storkundefordeler, at innkjøperne bidrar til effektiv drift og best mulig økonomiske resultater over tid, at det tas miljømessige hensyn, og at anskaffelsene skjer i henhold til gjeldende lover og regler. Hjelpemidler for å oppnå dette er bl a inngåelse av rammavtaler og obligatoriske avtaler, samkjøpsavtaler, opplæring av statlige innkjøpere og innføring av elektronisk handel. Som et ledd i oppfølgingen har departementet opprettet en interdepartemental gruppe for koordinering av statlig innkjøpspolitikk. I gruppens mandat heter det bl a at den skal ha særlig fokus på elektronisk handel og innkjøp, i tillegg til koordinering av den statlige innkjøpspolitikken.

2.6 Økonomireglementet i staten

Departementet har i sitt arbeid med økonomiregelverket foretatt en helhetlig gjennomgang av formuleringer knyttet til mål og målgrupper for de enkelte tilskuddsordningene slik at disse blir mest mulig presise. I departementets løpende arbeid med utforming av tilskuddsformer og tildelingskriterier har en vektlagt behovet for enkle ordninger.

Departementet har fastsatt instruksjer for økonomiforvaltningen for de underliggende virksomhetene. Instruksene skal sammen med øvrige regelverk på området være retningsgivende for virksomhetenes økonomiforvaltning.

Når det gjelder tilpasning av virksomhetenes økonomisystemer er departementet tilstått overgangsordninger for Statens Pensjonskasse, arbeidsmarkedsetaten og i tillegg vil det bli søkt om dette for Statens forvaltningstjenestes regnskapsføring for Norsk Lysingsblad.

Statens Pensjonskasses overgangsordning gjelder utbetaling av pensjoner og må ses i sammenheng Rikstrygdeverkets arbeid på dette området, da Rikstrygdeverket samordner og utbetaler pensjoner for SPK.

For arbeidsmarkedsetaten vises det til omtalen under kap 1590.

2.7 År 2000-arbeidet i AAD-sektoren

Arbeids- og administrasjonsdepartementets underliggende virksomheter er av varierende størrelse og kompleksitet. De største År 2000-utfordringene i sektoren er særlig knyttet til ulike IT-systemer i arbeidsmarkedsetaten, Statsbygg, Statens Pensjonskasse og Statens forvaltningstjeneste, mens omfanget av nødvendige År 2000-tilpasninger i øvrige virksomheter og departementet selv er mer begrenset.

Regjeringen har lagt opp til at Stortinget skal gis rapportering om framdriften i År 2000-arbeidet i statsforvaltningen hvert halvår. Siste kartlegging (gjennomført i juli 98) viser at de største etatene arbeidsmarkedsetaten og Statsbygg, er godt i gang med År 2000-arbeidet. Arbeidsmarkedsetaten har arbeidet med problemstillingen siden 1996, og vurderer risikoen for ikke å bli ferdig i tide som liten. Statsbygg har siden siste rapportering etablert et År 2000-totalprosjekt. De har sendt ut et informasjonsbrev om problemet til oppdragsgivere, leietakere samt øvrige forbindelser. Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil benytte ett fylkesmannsembete til et pilotprosjekt for År 2000-arbeidet. Embetet vil være ansvarlig for å teste alle systemer som er felles for fylkesmennene, samt utarbeide informasjons- og eventuelle beredskapsplaner.

Av etater som i kartleggingen er definert som noe «mindre», har både Statens Pensjonskasse og Statens forvaltningstjeneste ansvar for viktige IT-systemer hvor eventuell svikt kan berøre mange utenfor etaten. Statens Pensjonskasse har bl a gjennom IT- og organisasjonsutviklingsprosjektet «TOPP», kommet langt med År 2000-arbeidet og anser risikoen for ikke å bli ferdig i tide som liten. Statens forvaltningstjeneste er ferdig med kartleggingen av ulike systemer, og en strategiplan med kostnadsanslag for arbeidet med År 2000-problemet skal foreligge i løpet av høsten 1998.

For at År 2000-arbeidet skal slutføres i tide, må innsatsen både i departementet og underliggende virksomheter trappes opp i tiden fremover. Arbeids- og administrasjonsdepartementet legger derfor opp til en aktiv oppfølging av fremdriften av År 2000-prosjektene i underliggende etater, bl a gjennom særskilte År 2000-oppfølgingsmøter. Departementet vil også intensivere oppfølgingen av sentrale tiltak som Aksjon 2000.

3 Resultatmål 1999

3.1 Arbeidsgiverpolitikk og personalforvaltning

Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil videreføre arbeidet med å utvikle den statlige arbeidsgiver- og personalpolitikken. Gjennom utviklingsarbeid, veiledning, videreutvikling av avtale- og regelverk og gjennom dialog med lokale arbeidsgivere, vil departementet bedre forvaltningens evne til å foreta nødvendige omstillinger og styrke evnen til å mestre løpende oppgaver.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet tar sikte på - i samarbeid med tjenestemennenes hovedsammenslutninger/Norsk Lærerlag - å legge til rette for en kompetansereform i statsforvaltningen.

Departementet vil gjennom samarbeid med Statskonsult bidra til at de avsatte tariffmidlene til kompetanseutvikling stimulerer til planmessig og systematisk kompetanseutvikling, herunder inntak av lærlinger. Dette arbeidet omfatter bl a tilskudd til prosjekter, informasjon, erfaringsutveksling og evaluering av tiltak.

Departementet vil gjennom «Handlingsplan for rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn til statlig sektor» øke innsatsen på dette feltet. Arbeidet skal stimulere til økt

rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn til statlig sektor, slik at de best kvalifiserte blir tilsatt og staten kan yte best mulig tjenester. Det vil også bli iverksatt tiltak for å styrke sysselsettingen av funksjonshemmede i staten.

Departementet vil arbeide for å styrke utviklingen av Europakompetanse i statlig sektor. Som et ledd i dette arbeidet er det søkt om deltakelse i EU-kommisjonens hospiterings- og utviklingsprogram Karolus. Formålet med dette programmet er å fremme samarbeidet mellom de nasjonale forvaltningsvirksomheter som har til oppgave å implementere forskriftene for det indre marked. Etter et siste formelt vedtak i EØS-komiteen i oktober 1998, vil norske offentlige tjenestemenn kunne delta i Karolus-programmet fra 01.01.1999.

Departementet vil fortsette arbeidet med å styrke fagopplæringen i staten gjennom å bygge ut lærlingordningen. Dette arbeidet omfatter informasjon, økonomisk støtte til nye prosjekter, rådgiving, veiledning, nettverksarbeid overfor aktuelle virksomheter og samarbeid med tjenestemannsorganisasjonene. Intensjonen er at lærlingtallet i staten fortsatt skal øke.

I tillegg til oppfølging av seniorpolitikken, vil tiltak for å samordne pensjonspolitikken og seniorpolitikk vurderes. Departementet vil følge opp de mulighetene som vil foreligge når det gjelder å kombinere arbeid og avtalefestet pensjon.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil i samarbeid med tjenestemannsorganisasjonene fortsette arbeidet med å redusere sykefraværet og bedre arbeidsmiljøet. I prosjektet «Videreføring av HMS-arbeidet i statlige virksomheter» er det en målsetting at alle virksomheter skal ha et fungerende helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid innen utgangen av 1998. I forbindelse med ny avtale om verne- og miljøarbeid i det statlige tariffområdet, vil nytt opplæringsmaterieil tilpasset statlige virksomheter foreligge i januar 1999.

Strategidokumentet «Ledelsesutvikling i staten 1998 - 2001» vil bli fulgt opp. Departementet vil prioritere likestillingsarbeidet i staten med særlig vekt på å fremme likelønnsutviklingen og få flere kvinner til lederposisjoner, gjennom det igangsatte prosjektet «Kvinne, kvalitet og kompetanse i staten». Departementene har med sine underliggende virksomheter, etablert egne måltall for kvinneandel i lederposisjoner. Samlet betyr dette en målsetting om 30 pst andel kvinnelige ledere i det statlige tariffområdet innen utgangen av 2001.

3.2 Inntektspolitikk

Et strammere arbeidsmarked med knapphet på enkelte typer arbeidskraft kan lett føre til økende kostnadspress og svekket konkurransevne. Sterkt press i arbeidsmarkedet bidro til at årets lønnsoppgjør ble vesentlig høyere enn det som ble lagt til grunn i budsjettet for 1998. Oppgjørene i 1998 og eventuell lønnsglidning vil gi et betydelig lønnsoverheng til 1999.

Den høye kapasitetsutnyttelsen i norsk økonomi gir nye utfordringer i den økonomiske politikken i tiden framover. Selv om ansvaret for å komme fram til avtaler som gir en forsvarlig inntektsutvikling må ligge hos partene i arbeidslivet, betyr dette større utfordringer for inntektspolitikken. Et nært og forpliktende samarbeid mellom partene i en videreutvikling av solidaritetsalternativet vil fortsatt stå sentralt i arbeidet med å sikre konkurransevnen for å opprettholde høy sysselsetting. Et hovedelement vil være at en gjennom inntektspolitikken og i inntektsoppgjør der staten er part, oppnår et resultat som vil bidra til lav pris- og kostnadsvekst for å oppnå varig høy sysselsetting.

3.3 Innkjøpspolitikk

Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil arbeide videre med utvikling av statlig innkjøpspolicy. Departementet vil ha stor oppmerksomhet når det gjelder å utnytte stor-driftsfordeler ved innkjøp. Særlig vil en ha oppmerksomhet rundt innsparingspotensialet som ligger i statens reisevirksomhet. I felles avtale om bonus på flyreiser har man anslått en bonus per år på 57 mill kroner for reisende innenlands og en bonus på 18 mill kroner per år for utenlandsreiser. Departementet vil følge opp arbeidet med felles avtale på kjøp av flyreiser. Samtidig vil en starte arbeidet med en ny fellesavtale knyttet til kjøp av hotell- og reisebyråtjenester.

4 Budsjett 1999

Post 01 Driftsutgifter

Arbeids- og administrasjonsdepartementet hadde per 01.03.1998 en bemanning tilsvarende omlag 195 årsverk.

Bevilgningsforslaget dekker lønns- og driftsutgifter til departementets rådgivnings- og veiledningsarbeid innenfor politikkområdene underlagt departementets ansvar. På grunn av

Arbeids- og administrasjonsdepartementets rolle som arbeidsgiverorgan, har departementet spesielt høye trykningsutgifter.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter utgifter til maktutredningen, omstillingsprosjekter og FoU-tiltak mv. Videre er bevilgninger til Arbeids- og administrasjonsdepartementets oppfølging av handlingsplan for tverrsektoriell IT-utvikling i statsforvaltningen 1998-2001 også budsjettet på denne posten. Samtlige tiltak og innsatsområder i handlingsplanen er av samordnende og tverrsektoriell karakter som forvaltningen som helhet kan nyttiggjøre.

KAP 4500 ARBEIDS- OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENTET (JF KAP 1500)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Salg av publikasjoner og tjenester	0	54	0	- 100,0
02	Salg av personalhåndboka	331	1 057	1 083	2,5
16	Refusjon av fødselspenger	1 543	0	0	- 0,0
17	Refusjon lærlinger	31	0	0	- 0,0
	Sum kap	1 905	1 111	1 083	- 2,5

Post 01 Salg av publikasjoner og tjenester

Posten foreslås nedsatt til null, i samsvar med endring foretatt ved behandlingen av St prp nr 65 (1997-98), jf Innst S nr 252.

Post 02 Salg av personalhåndboka

Posten omfatter forventede inntekter i forbindelse med salg av personalhåndboka til abonnenter utenfor det statlige tariffområdet, samt salg av en PC-versjon av personalhåndboka.

KAP 1501 VELFERDSTILTAK

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
70	Tilskudd til Statens kantiner	3 677	3 677	0	- 100,0
	Sum kap	3 677	3 677	0	- 100,0

1 Allmenn omtale

Statens kantiner ble omorganisert til statsforetak fra 01.01.1997, jf Forsvarsdepartementets St prp nr 61 (1995-96) og Innst S nr 247 (1995-96). I denne forbindelse ble ordningen med velferdstilskudd til Statens kantiner opphevet. Som en overgangsordning i to år, ble det foreslått at Statens kantiner skulle motta et tilskudd til drift av ulønnsomme kantiner i 1997 og 1998, jf Administrasjonsdepartementets St prp nr 1 (1996-97). Ordningen oppheves fra 1999.

KAP 1502 TILSKUDD TIL KOMPETANSEUTVIKLING

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	13 006	0	21 500	- 0,0
	Sum kap	13 006	0	21 500	- 0,0

1 Allmenn omtale

Staten og tjenestemannsorganisasjonenes hovedsammenslutninger/Norsk Lærerlag avsatte ved lønnsoppgjøret i 1998, som en del av hovedtariffavtalen, 43 mill kroner til kompetanseutvikling. Halvparten av midlene er bevilget, jf St prp nr 75 (1997-98).

Midlene skal komme til bruk i tariffperioden 01.05.1998 til 30.04.2000. De skal anvendes for å stimulere til økt satsning på kompetanseutvikling, basert på virksomhetenes behov. Satsningen skal primært omfatte tiltak som bidrar til effektivisering og tjenesteutvikling, økt inntak av lærlinger, bedre nyttiggjøring og utvikling av kvinners kompetanse, samt omstillings- og kompetansetiltak i virksomheter som står overfor omstillinger som medfører betydelige personalmessige endringer, og for å stimulere til økt rekruttering og utvikling av personer med innvandrerbakgrunn. Avsatte midler kan også brukes til utvikling av metoder og verktøy i forbindelse med kartlegging, planlegging og evaluering av kompetansetiltak. Midlene fordeles i følge regler fastsatt av departementet i samråd med tjenestemennenes organisasjoner. Det utarbeides regelmessig rapporter som redegjør for bruken av midlene.

2 Rapport

Etter bekjentgjøring av midlene bl a gjennom Personalmelding nr 24/96, er per 01.07.1998 det alt vesentligste av midlene fra tariffperioden 1996-98 fordelt. Størsteparten er fordelt av Statskonsult til kompetanseutviklingsprosjekter i statlige virksomheter. Støtten er innvilget etter søknad og etter kontakt med fagdepartementene, og er basert på at virksomhetene selv delfinansierer prosjektene.

**KAP 1503 MIDLER TIL TJENESTEMANNSORGANISASJONENES
OPPLÆRINGS- OG UTVIKLINGSARBEID**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
70	Tilskudd	125 530	125 979	135 644	7,7
	Sum kap	125 530	125 979	135 644	7,7

1 Allmenn omtale

Staten og organisasjonene har inngått en avtale om at staten skal bevilge tilskudd til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingstiltak. Avtalen er opprettet etter mønster av tilsvarende avtale mellom LO og NHO. Ifølge avtalens formål skal midlene nyttes som støtte til organisasjonenes opplæring av tillitsvalgte i staten og skoleverket. Det gjelder opplæring i bl a organisasjons- og tillitsvalgtarbeid, miljø- og vernearbeid, sykefravær, medbestemmelse, personalpolitiske spørsmål, omstilling, effektivisering og samfunnsøkonomi mm. Organisasjonene utarbeider årlige rapporter hvor det redegjøres for bruken av midlene.

Under kapitlet bevilges de midler som staten skal bidra med til tjenestemannsorganisasjonene. I henhold til gjeldende tariffavtale er prosentsatsen fastsatt til 0,24 pst av årlig utbetalt lønn etter hovedregulativet (tabell A). Forslaget for 1999 er beregnet på grunnlag av årsverk og lønnsmasse per 01.10.1997. Dette blir korrigert når lønns- og sysselsetningsstatistikken for staten og skoleverket pr 01.10.1998 foreligger på våren 1999.

Arbeidstakerne bidrar til finansieringen ved at alle trekkes 169 kroner i bruttolønn etter A-tabellen per år.

I tariffavtalen er staten forpliktet til å følge opp avtalen ved tilsvarende opplærings- og informasjonstiltak. Midlene som bevilges til dette går dels over det ordinære budsjett til den enkelte institusjon/virksomhet.

**KAP 1505 OMSTILLING, MOBILITET OG OVERTALLIGE STATSANSATTE
(JF KAP 4505)**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	0	50 000	0	- 100,0
	Sum kap	0	50 000	0	- 100,0

1 Allmenn omtale

Kap 1505 Omstilling, mobilitet og overtallige statsansatte foreslås avvirket. Bevilgningen på 50 mill kroner ble først og fremst tenkt brukt for å kunne opprette nye stillingshemler hos mottakende virksomhet. Avgivende virksomhet skulle likevel dekke lønnskostnadene til de personene som ble overført inntil stillingene var innarbeidet i mottakende virksomhets budsjett.

I og med at stillingshjemmelssystemet er opphevet og ordningen så langt heller ikke har vært benyttet, oppheves ordningen.

2 Rapport

Retningslinjene «Personalpolitikk ved omstillingsprosesser» ble revidert høsten 1997. De nye retningslinjene er delt inn i tre deler. Del I omhandler intensjonserklæringen fra 1992. Veiledningsdelen i del II tar sikte på å gi veiledning i hvordan omstillingsprosesser kan gjennomføres. Det fokuseres på de mellommenneskelige sidene ved omstillingsprosessen. Del III behandler mer detaljert juridiske rettigheter og plikter som fremgår av lov- og avtaleverk og som partene er bundet av i en omstillingsprosess.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har etablert et bredt kontaktnett på alle nivåer i det statlige omstillingsarbeidet. Med bakgrunn i løpende registrering av planlagte og pågående omstillingsprosesser, innhentes informasjon og erfaringer som gir grunnlag for departementets bistand og aktiviteter på området. Så langt har de fleste virksomheter håndtert sin omstilling først og fremst ved interne tiltak. Virksomhetene med de største kravene til nedbemanning har imidlertid fortsatt et behov for avgang, og antall ventelønnsinntakere er derfor stadig stigende. Mobilitet med bakgrunn i omstillingsprosesser, har til nå vist seg vanskelig å få til i tilstrekkelig grad. Dette gjelder såvel enkeltpersoner som grupper. Generelt sett ser imidlertid departementet en viss tendens til tiltagende behov, og interesse for, mobilitet mellom virksomheter når det gjelder enkeltstillinger på det regionale plan.

Samarbeidsnettverk om arbeidsgiver- og personalpolitikk mellom statlige virksomheter fungerer nå svært bra i mange fylker. Særlig viktige oppgaver er bedre informasjonsflyt, samarbeid om kompetanseutvikling, koordinering av tiltak og hensiktsmessig bevegelse av arbeidskraft.

**KAP 4505 OMSTILLING, MOBILITET OG OVERTALLIGE STATSANSATTE
(JF KAP 1505)**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Refusjon statlig virksomhet mv	0	50 000	0	- 100,0
	Sum kap	0	50 000	0	- 100,0

Post 01 Refusjon statlig virksomhet

Se omtale under kap 1505 post 01.

*Programkategori 01.10 Fylkesmannsembetene**Utgifter*

		(i 1000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst. endr. 98/99
1510	Fylkesmannsembetene, jf kap. 4510	464 025	311 308	331 851	6,6
1102	Fylkesmannsembetene - landbruksavdelingene	292 929	272 850	277 713	0,2
1406	Fylkesmannsembetene - miljøvern-avdelingene	312 174	266 523	266 954	0,0
Sum kategori		1 069 128	850 681	876 518	3,0

Inntekter

		(i 1 000 kr)			
Kap	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
4510	Fylkesmannsembetene, jf kap 1510	145 793	0	0	-0,0
Sum kategori		145 793	0	0	-0,0

1 Tilstandsvurdering - hovedutfordringer**1.1 Generelt**

I omtalen av programkategori 01.10 Fylkesmannsembetene, gis en redegjørelse om fylkesmannens fagoppgaver og hovedutfordringene for embetene. Det gis også en nærmere redegjørelse for Arbeids- og administrasjonsdepartementets og de enkelte fagdepartementenes resultatområder.

Fylkesmannen har som statens fremste representant i fylket ansvar for viktige fagområder for den statlige virksomhet i fylket. Innenfor de ulike fagområdene er embetene underlagt direkte instruksjon fra en rekke departementer og direktorater. Embetene har sektoroppgaver bl a innenfor områdene miljøvern, barne- og familiesaker, sosial omsorg, plan- og byggesaker, sivilt beredskap, justissektoren og landbruk.

Fylkesmannsembetene tildeles budsjettmidler i hovedsak over tre budsjettkapitler, jf tabellen foran. Budsjettmidlene over Arbeids- og administrasjonsdepartementet kap 1510, bevilges til oppgaver innenfor Barne- og familiedepartementets, Justisdepartementets, Kommunal- og regionaldepartementets og Sosial- og helsedepartementets ansvarsområde. I tillegg bevilges midler over Landbruksdepartementets kap 1102 og Miljøvern-departementets kap 1406. I St prp nr 1 (1998-99) for disse departementene er det gitt en detaljert omtale av budsjett samt fylkesmannens rolle og ansvar relatert til disse to områdene.

For å bedre embetsstyringen har man inndelt budsjettet i resultatområder for alle departement under programkategorien, jf omtalen nedenfor.

1.2 Utfordringer

Fylkesmannsembetet er utviklet til å bli Stortingets og regjeringens viktigste regionale medspiller for kommunesektoren. Fylkesmannens virksomhet er således en viktig del av den statlige understøttelse av kommunal tjenesteproduksjon og lokalt demokrati i en norsk virkelighet med store avstander og mange små kommuner. Fylkesmannsembetets rolle og utvikling skal fortsatt være forankret i arbeidet med å utvikle en desentralisert forvaltning som ivaretar viktige verdier som enkeltmenneskets rettssikkerhet og understøttelse av det kommunale selvstyret.

Fylkesmannens samlede oppgaveportefølje er omfattende og mangeartet. Dels skyldes dette at endringer innen fagområdene har medført nye oppgaver (endringer i

særlovgivningen ol) og dels at oppgaver er delegert fra departementene sentralt til regionalt nivå. I tillegg er det økte krav til regional samordning av statlig politikk overfor kommunene.

I likhet med statsforvaltningen for øvrig, vil fylkesmannsembetene i årene fremover bli avkrevd økt intern omstillingsdyktighet og bedre ressurs- og kompetanseutnyttelse i forhold til oppgaver og mål i endring. Omstillingsprogrammet for fylkesmannsembetene angir utgangspunkt og rammer for slike lokale endringsprosesser som i alle embeter skal være igangsatt i budsjetterminen.

Omstillingsprogrammets viktigste aktiviteter i 1999 er en gjennomgang av fylkesmennenes oppgaver. Det gjennomføres en helhetlig gjennomgang av oppgaveporteføljen med sikte på å styrke den faglige styringen av embetene og tilrettelegge for en mer effektiv oppgaveløsning mellom embetene. Det vil bli gjennomført en høringsrunde i forhold til fylkesmannsembetene primo 1999. Konkrete endringer vil bli innarbeidet etter dette.

Fylkesmannsembetene får midler fra forskjellige budsjettkapitler og styres av flere departementer. Det er derfor særdeles viktig å utvikle en effektiv drift, forenkle og forbedre styringssystemer og rutiner samt bedre embetenes mulighet til å se de ulike virkemidlene i sammenheng.

2 Presentasjon av fagområdene

2.1 Arbeids- og administrasjonsdepartementets fagområde

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har det administrativt overordnede ansvar for fylkesmannsembetene, herunder utvikling av styringssystemer og samordning i forhold til øvrige departement. Departementet har dessuten ansvar for å bidra til at statsforvaltningen utformes på en helhetlig måte som gir politisk styrbarhet, effektiv ressursutnyttelse og i tilstrekkelig grad ivaretar brukernes behov. Dette gjelder også den regionale statsforvaltningen.

Resultatområde 31 Organisasjon og styring

Rapport

Alle embetene har i rapportperioden implementert ny økonomiløsning som tilfredsstillende kravene i nytt økonomireglement for staten. Rapportperioden bærer derfor preg av at dette arbeidet har vært prioritert både organisatorisk samt kompetansemessig. I tillegg bærer perioden preg av at alle embetene har startet arbeidet med ulike omstillingstiltak for å få til en mer effektiv ressursutnyttelse.

- Nye IT-løsninger og systemer som tilfredsstillende kravene i økonomireglementet er etablert og tatt i bruk. En felles økonomiinstruks og en standardisert konto/kodeplan er også utarbeidet og tatt i bruk.
- For å få til en mer helhetlig og bedre styringsdialog mellom departementene og fylkesmannsembetene er det foretatt en gjennomgang av møtестrukturen og styringsdokumentene.
- Gjennom arbeidet med en ny IT-strategiplan for fylkesmannsambetet er det tilrettelagt for bedre felles utnyttelse av IT som verktøy for å nå embetenes resultatmål. Nye IT-strategiske satsningsområder er pekt ut i samarbeid med de berørte fagdepartementer.

Resultatmål 1999

Fylkesmannsembetene skal:

- utvikle, forenkle og forbedre det interne styringssystemet og rutinene
- gjennomføre nødvendige tiltak slik at embetet takler overgangen til år 2000
- sammen med AAD og fagdepartementene gjennomgå og forbedre kommunikasjon og rapportering mellom embetene og departementet
- videreutvikle egen organisasjon for å kunne ta i bruk IT på en hensiktsmessig og effektiv måte

Resultatområde 32 Forvaltningsutvikling

Rapport

Rapportperioden har vært preget av fortsatt konsolidering omkring fylkesmannens rolle og oppgaver slik det er lagt opp til gjennom Stortingets behandling av St meld nr 35 (1991-92) Om statens forvaltnings- og personalpolitikk og St meld nr 23 (1992-93) Om forholdet mellom staten og kommunene.

De nåværende organisatoriske rammer for fylkesmannen ble fastsatt i 1993. Samme år ble det ved alle embeter opprettet egne enheter for kommunal samordning og for intern administrasjon. Etableringen av de nye enhetene er evaluert og nødvendige tilpasninger vil bli vurdert som ledd i det videre utviklingsarbeidet.

Det er lagt frem et omstillingsprogram for fylkesmannsembetene for perioden 1998-2000. Programmet er utarbeidet av Arbeids- og administrasjonsdepartementet i samråd med de berørte departementer og direktorater og i samarbeid med fylkesmennene. Statskonsult vil bistå departementet i programperioden. Hovedformålet med programmet er å vurdere forholdet mellom oppgaver og ressurser i fylkesmannsembetene, og iverksette tiltak både på sentralt hold og ute i embetene. Dette skal skje ved å gjennomgå oppgaveporteføljen, vurdere de administrative rammebetingelsene, se på ressursutnyttelsen, og å finne nye måter å forbedre oppgaveløsningen på. Det skal gjennomføres tiltak som gjør at oppgavene i rimelig grad balanseres mot ressursene som embetene får stilt til disposisjon.

I samarbeid med de berørte departementer og fylkesmennene er det satt i gang egne prosjekter om fylkesmannens rolle knyttet til rettssikkerhet og beredskap.

Resultatmål 1999

Fylkesmannsembetene skal :

- gjennomgå egen organisasjon, kompetanse og evne til oppgaveløsning. Gjennomføre endringer som vurderes som tjenlige for bedret måloppnåelse og ressursutnyttelse og for å skape økt fleksibilitet, innenfor rammen av Omstillingsprogrammet for fylkesmannsembetene.
- i samarbeid med fylkeskommunen ta initiativ overfor den øvrige statlige regionale forvaltning og virksomhet med sikte på å øke den statlige medvirkning i og oppfølging fylkes- og kommuneplanarbeidet.
- sette i verk tiltak for å oppnå økt rettssikkerhet og kortere saksbehandlingstid ved forvaltningens avgjørelser lokalt og regionalt.

2.2 Barne- og familiedepartementets fagområde

Fylkesmennene er Barne- og familiedepartementets viktigste samarbeidspart for å utføre sektorpolitikken regionalt og overfor kommunene på fagfeltene: barnehager, familierett (barne- og ekteskapsloven), krisetiltak, familievern, foreldreveiledning, barnevern og gjeldsrådgivning. I tillegg til lovpålagte oppgaver på resultatområdene har fylkesmennene oppgaver knyttet til utbygging og utvikling av barnehager, forvaltning av tilskuddsordninger bl a til drift av barnehager og krisetiltak, foreldreveiledning og fedregrupper, rollen som regional tilsynsmyndighet, særlig overfor barneverninstitusjoner og kommuner, og som klageinstans for kommunale vedtak. Fylkesmennene har også generelle råd- og veiledningsoppgaver overfor kommunesektoren, og skal bidra til koordinering av den statlige politikken på oppvekstområdet i samarbeid med bl a fylkesleger og utdanningsdirektører. Arbeidsoppgavene ble fom 1998 inndelt i 7 resultatområder etter oppgavens karakter.

Fom 1998 er fylkesmannen tillagt tilsynsansvaret for familievernet. Stortinget vedtok 5. juni 1997 endringer i barnehagelovens par 10. Endringene er ikke trådt i kraft, og departementet vil derfor komme tilbake til hvilke eventuelle konsekvenser dette vil få for fylkesmenenes oppgaveutførelse i 1999. Departementet vil i 1999 fortsette arbeidet med å forbedre de administrative rutiner knyttet til tilskuddsforvaltningen. Hovedutfordringene blir å formulere presise og etterprøvbare mål, samt sette krav til utformingen av resultatrapporteringen og kontroll. Videre vil omstillingsprogrammet, i samarbeid med berørte departementer og fylkesmannsembetene, bli fulgt opp for BFDs resultatområder, jf Arbeids- og administrasjonsdepartementets Ramme for omstilling i fylkesmannsembetene «Mens vi venter» 1998-2000, mai 1998.

Resultatområde 41 Barnehager

Rapport

Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at omlag 16 400 flere barn fikk plass i barnehage i 1997. Av dette var omlag 7 900 nye plasser for barn under 3 år og omlag 8 500 nye plasser for barn over 3 år. Måltallet for 1997 var minst 13 000 nye barnehageplasser, herunder 4 000 nye plasser for barn under 3 år og 9000 nye plasser for barn over 3 år. Utbyggingstallene viser at langt flere barn under 6 år enn beregnet fikk barnehageplass i 1997. Det er vanskelig å få en fullstendig oversikt over hvor mange av de nye plassene som ble opprettet i 1997, som er reelt nye plasser og hvor mange som er fylt opp etter 6-åringene. Tallene viser at det er lagt ned 149 barnehager. Det er spesielt mange

nedleggelse av familiebarnehager. Nedleggelse av familiebarnehager kan blant annet skyldes at mange barnehager, særlig kommunale, har økt sin kapasitet.

Utviklingsprogrammet for barnehagesektoren ble avsluttet i 1997. Fylkesmennene har ledet arbeidet i sitt fylke bl a med ansvar for å være pådriver og veileder for deltakerkommunene, formidle informasjon og erfaringer til andre kommuner i fylket og lede nettverksgruppene som er etablert mellom deltakerkommuner om bestemte tema. Søkelyset i programmet har vært rettet mot bedre brukertilpasning, flere småbarnsplasser bl a gjennom familiebarnehagene og tiltak for å redusere kostnadsveksten. Programmet har vært evaluert av eksterne miljøer, og sluttrapporter forelå sommeren 1998.

Fylkesmennene har ansvar for å tildele midler til lokale utviklingstiltak på fagfeltet, herunder midler til lokalt utviklingsarbeid, informasjons- og veiledningsarbeid og videreføring av programmet i pedagogisk veiledning. Sentrale informasjonsoppgaver i 1997 har bl a vært å gi alle kommuner informasjon om resultater og erfaringer fra Utviklingsprogrammet. Fylkesmennene har videre hatt en viktig rolle mht å gi kommunene informasjon, veiledning og oppfølging i forbindelse med barnehagenes utarbeidelse av årsplaner i tråd med Rammeplanens intensjoner og mål. Fra 1997 er det satt som krav at kommunen må bidra med økonomisk tilskudd eller annen form for oppfølging for at midler til lokalt utviklingsarbeid skal innvilges. Det ble også drevet informasjon og kursvirksomhet for å styrke kompetansen hos ansatte i barnehagene og utvikle barnehagefeltet videre, bl a ved å rekruttere flere menn i barnehagene.

Fylkesmennene forvaltet tilskuddsordninger til barnehagedrift etter departementets retningslinjer, behandlet klagesaker og ivaretok oppgaver som krevde samarbeid og samordning mellom ulike regionale statsetater.

Resultatmål 1999

Fylkesmannen skal bistå kommunene i arbeidet med å nå målet om full behovsdekning av barnehageplasser med grunnlag i reviderte behovsanslag, følge opp kommunenes utvikling av barnehagesektoren gjennom informasjon, veiledning, utviklingsarbeid og tilskuddsforvaltning, og da spesielt de kommuner som har spesielt behov for slik bistand, samt utøve oppgaver som tilsynsmyndighet og klageinstans på en del områder etter barnehageloven.

Resultatområde 42 Familierett

Rapport

Fylkesmennene behandlet omlag 20 000 saker om separasjon og skilsmisse og fattet avgjørelse i omlag 150 saker om foreldreansvar. Meklingsapparatet ble fulgt opp bl a med kompetanseoppbygging i meklingskorpset. 62 pst av de som begjærte mekling fikk meklingsattest i løpet av 4 uker.

Resultatmål 1999

Fylkesmannsembetene skal :

- sikre enkeltmennesket saksbehandling av høy kvalitet og uten unødig ventetid på familierettsområdet
- følge opp meklingsordningen og ivareta forvaltningsoppgaver i forhold til meklingsforskriften

Resultatområde 43 Krisetiltak

Rapport

Fylkesmennene forvaltet statstilskudd til krisetiltak etter retningslinjer gitt av Barne- og familiedepartementet. I 1997 ble det gitt statstilskudd til 52 krisesentre, 17 incestsentre og 2 krisetelefoner.

Resultatmål 1999

Fylkesmannsembetene skal sikre en rask og effektiv forvaltning av statstilskudd til krisetiltak

Resultatområde 44 Familievern

Rapport

Fom 1998 er Fylkesmennene etter lov om familievernkontorer av 19. juni 1997 nr 62 par 3, tillagt tilsynsansvaret for familievernet. Dette innebærer at Fylkesmennene i tillegg til å ha ansvaret for meklingsapparatet og være klageinstans i meklingsaker, også får tilsynsansvaret for den øvrige virksomhet ved familievernkontorene i fylket.

Resultatmål 1999

Fylkesmannsembetene skal føre tilsyn med virksomheten ved familievernkontorene i fylket.

Resultatområde 45 Barnevern*Barnevern generelt**Rapport*

Fylkesmennene hadde i 1997 ansvar for å føre tilsyn med 500-600 tilsynsobjekter (institusjoner og private hjem). Fylkesmennene måtte sette inn til dels betydelige ressurser i forbindelser med institusjonstilsynet. Enkelte embeter har hatt ressursmessige problemer med å følge opp lovens krav om antall tilsynsbesøk. Imidlertid får alle tilsynsobjekter tilsynsbesøk og i enkelte tilfeller har det vært nødvendig med ekstra oppfølging.

Den kunnskap fylkesmennene får gjennom bl a kvartalsrapporteringen fra kommunene, bidrar til å identifisere kommuner som trenger særskilt oppfølging for å få et barnevern som fungerer i pakt med intensjonene i barnevernloven. Det er også i 1997 avholdt møter med kommuner som bryter bestemmelsene for de fastsatte frister for saksbehandling i barnevernsaker for å finne frem til tiltak som kan rette opp situasjonen.

Fylkesmennene har videreført arbeidet med å sikre at ansatte i den kommunale barneverntjenesten får tilbud om veiledning, bl a gjennom nye veiledningstilbud og bistand til enkeltkommuner til oppbygging av veiledningstilbud. Fire embeter har videreført forsøk med tilsyn etter internkontrollmetoden. Forsøket har vært et samarbeid med Sosial- og helsedepartementet og har således omfattet både barnevern- og rusmiddeltilsyn. Forsøkene er avsluttet i mars 1998 og erfaringene vil bli formidlet i løpet av 1998.

Fylkesmennene har i 1997 bidratt med å få igang arbeidet i kommunene med blant annet handlingsplanen for styrking av fosterhjemsarbeidet. Planene vil bli ferdig utarbeidet i 1998.

Resultatmål 1999

Fylkesmannen skal :

- gjennomføre tiltak på barnevernområdet i form av tilsyn, råd, veiledning og informasjon, for å sikre et samarbeidende og åpent barnevern, med et målrettet, helhetlig og kompetent tiltaksapparat som gir høy rettssikkerhet for barn og foreldre
- følge opp statlige handlingsplaner på prioriterte områder i samarbeid med departementet

*Enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger**Rapport*

Etter lov om barneverntjenesten får fylkeskommunene refundert de faktiske utgiftene knyttet til tiltak for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger. Dette gjelder utgifter til bl.a. institusjonsopphold, fosterhjem og andre boformer og hvor utgiftene strekkes seg ut over kommunenes egenandel. Når det gjelder kommunenes utgifter dekkes disse ved et særskilt øremerket tilskudd, jf St prp nr 1 for BFD (1998 -99).

Departementet vil i 1998 og 1999, i samråd med Kommunal - og regionaldepartementet, Finansdepartementet og Kommunenes sentralforbund, gjennomgå situasjonen for de enslige mindreårige i sin helhet med sikte på å fremme eventuelle endringer i ordningen fra år 2000.

Resultatmål 1999

- følge opp fylkeskommunenes refusjonskrav for enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere i hht retningslinjene

Resultatområde 46 Foreldreveiledning*Rapport*

Sammen med utdanningskontorene og fylkeslegen har fylkesmennene videreført arbeidet med foreldreveiledning og utvikling av fedretiltak. Samarbeidet om foreldreveiledning i kommunene er styrket gjennom tverretatlige forebyggende tiltak og mange embeter har drevet et systematisk oppfølgingsarbeid blant annet i samarbeid med fylkeslege og utdanningskontor.

Resultatmål 1999

Fylkesmannsembetene skal bidra til arbeidet med å videreutvikle innsatsen på området foreldreveiledning gjennom informasjon og veiledning til kommunene, samt følge opp rapporteringen fra kommunene.

Resultatområde 47 Gjeldsrådgivning*Rapport*

Arbeidet gjennom fylkesmennene har pågått siden 1993, og har bidratt til at det i de aller fleste kommuner er etablert et tilbud om individuell økonomisk rådgivning overfor personer med betalingsproblemer. Opplæring av rådgivningspersonale i kommunene og tilrettelegging, bl a gjennom utviklingen av rutiner og verktøy, har vært de viktigste tiltakene. Utviklingen på bolig- og kredittmarkedet tilsier at arbeidet med økonomisk rådgivning vil være viktig også i tiden fremover.

Resultatmål 1999

Fylkesmannsembetene skal bidra til å styrke tilbudet på kommunalt nivå om individuell økonomisk rådgivning, bl a ved at alle kommuner gis tilbud om opplæring på fagområdet. Departementet vil følge forbrukernes gjeldssituasjon og eventuelt komme tilbake til endringer i ordningen for gjeldsrådgivning.

2.3 Justisdepartementets fagområde

Fylkesmannsmbetet utfører en rekke oppgaver for Justisdepartementet. Oppgavene ble fom 1997 delt inn i syv resultatområder etter oppgavens karakter.

Fylkesmannen er Justisdepartementets regionale apparat og en viktig samarbeidspartner. Det påhviler fylkesmannen store utfordringer for å sikre at departementets krav til kvalitet på avgjørelser som tas og servicegrad overfor enkeltindividet er tilfredsstillende. Fylkesmannsembetene utøver en viktig rettssikkerhetsrolle for Justisdepartementet. Fylkesmennene samordner og fører tilsyn med den administrative beredskapen på regionalt nivå. På beredskapsområdet sorterer fylkesmennene faglig under Justisdepartementet og Direktoratet for sivilt beredskap. Fylkesmennene utfører også beredskapsoppgaver på vegne av Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementet, Samferdselsdepartementet og Sosial- og helsedepartementet. Stortingsmelding 25 (1997-98) Hovedretningslinjer for det sivile beredskaps virksomhet og utvikling i tiden 1999-2002, ligger til grunn for prioriteringene i 1999.

Resultatområde 51 Tilsynsoppgaver*Rapport*

Det er ca 10 000 registrerte stiftelser på landsbasis. Konvertering av fylkesmannsmbetenes stiftelsesregistre til enhetsregisteret ved Brønnøysundregistrene er gjennomført.

Resultatmål 1999

Fylkesmannsmbetene har en viktig rettssikkerhetsoppgave som tilsynsmyndighet overfor overformynderiene. Fylkesmannen skal prioritere denne oppgaven og særlig påse at hjelpevergeordningen fungerer tilfredsstillende. Fylkesmannen skal også ivareta oppgaver med tilsyn med forliksrådenes virksomhet i kommunene og føre tilsyn med stiftelser.

Resultatområde 52 Rettshjelp*Rapport*

Statskonsult har på oppdrag fra Justisdepartementet foretatt en gjennomgang av ordningen med fri rettshjelp. For en nærmere redegjørelse av Statskonsults rapport vises det til St prp nr 1 (1998-99) for Justisdepartementet.

I løpet av 1997 kom det 1 739 søknader om voldsoffererstatning til fylkesmennene. Fylkesmennene hadde samtidig en restanse fra 1996 på 1 268 saker. Fylkesmennene ferdigbehandlet i alt 1 632 søknader om voldsoffererstatning, en økning på 12,3 pst i forhold til 1996. I 922 av disse sakene ble erstatning helt eller delvis innvilget, mens 708 saker ble avslått. To saker er avgjort på annen måte. Erstatning utbetalt etter fylkesmennenes vedtak utgjorde totalt ca 29,6 mill kroner.

Resultatmål 1999

Fylkesmannsmbetene skal sikre effektiv og grundig saksbehandling innen rimelig tid ved avgjørelser i medhold av rettshjelpsloven, navneloven, voldsoffererstatninger, tomtefesteloven mv. Det skal løpende ytes veiledning om rettshjelpsordningen til publikum.

Resultatområde 53 Konfliktråd*Rapport*

Konfliktrådene mottok i 1997 til sammen 5 748 saker. Av disse gikk 4 418 saker til meglings. Sammenliknet med 1996 er dette en nedgang på 4,5 pst. Det er straffesakene som viser nedgang - 10 pst i forhold til fjoråret, mens antallet sivile saker har økt noe. Utviklingsprogram om skolemegling ble avsluttet og evaluert pr 31.12.1997. Program om skolemegling blir videreført i samarbeid med Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet. Videreføringen blir ivaretatt bl a ved at det tilsettes en prosjektleder for 2 år ved Statens utdanningskontor i Oslo og Akershus.

Høsten 1996 fremla Justisdepartementet en evalueringsrapport vedrørende konfliktrådsordningen, «Rapport 1996:20 Evaluering av konfliktrådsordningen». Departementet arbeider med oppfølgingen av evalueringen.

En arbeidsgruppe bestående av representanter fra to fylkesmannsembeter, to konfliktråd og Justisdepartementet har utarbeidet forslag til nye tildelingskriterier for konfliktrådene. Disse har vært ute på høring og er nå til vurdering i departementet.

Resultatmål 1999

Fylkesmannsembetene skal påse at ordningen med konfliktråd fungerer i samsvar med lovens intensjoner, forskrifter og rundskriv. Fylkesmannen skal løpende vurdere om konfliktrådene i fylket er hensiktsmessig organisert i forhold til ordningens overordnede mål. Fylkesmannen bør oppfordre kommunene til aktivt å samarbeide om konfliktrådsordningen.

Resultatområde 55 Sårbarhetsreduserende tiltak - sivilt beredskap*Rapport*

Målet for arbeidet med risiko- og sårbarhetsanalyser var at flesteparten av landets kommuner skal ha gjennomført slike analyser i 1998. I løpet av 1997 hadde 74 pst av kommunene enten gjennomført eller var godt i gang med analysearbeidet. Tilsvarende hadde 25 pst av kommunene utarbeidet kriseplaner.

I 1998 ble videre arbeidet med å innpasse sikkerhets- og beredskapsmessige hensyn i samfunnsplanleggingen gitt prioritet, blant annet basert på fylkesmannens innsigelsesrett etter Plan- og bygningsloven på sikkerhets- og beredskapsområdet.

Resultatmål 1999

Sårbarhetsreduserende tiltak omfatter bl a fylkesmannsembetenes ansvar for å arbeide for at sikkerhets- og beredskapsmessige hensyn innpasses i samfunnsplanleggingen, å påse at risiko- og sårbarhetsanalyser i kommuner gjennomføres på en kvalitetsmessig god måte, og ta initiativ til at analysene følges opp med skadeforebyggende og skadereuserende tiltak i kommunene. I arbeidet med risiko- og sårbarhetsanalyser skal kommunene særlig motiveres til å vektlegge sårbarhet knyttet til år 2000-problematikken, samt strøm- og vannforsyning til pleie- og sykehjemsinstitusjoner.

Resultatområde 56 Kriseshåndtering - sivilt beredskap*Rapport*

Basert på retningslinjer for regionalt samordningsansvar ved kriser og katastrofer i fred, gitt ved kgl res 12.12.1997, ble det i 1998 gitt prioritet til arbeidet med fylkesmannens forberedelse av sin samordningsfunksjon. I den forbindelse avholdt Direktoratet for sivilt beredskap tilsyn med fire fylkesmannsembeter.

Resultatmål 1999

Kriseshåndtering omfatter fylkesmannsembetenes ansvar for å forberede sin samordningsfunksjon, arbeide for at kriseshåndteringskompetansen på lokalt nivå utvikles og bistå kommunene i arbeidet med å utforme planer for kriseledelse. Det skal arbeides med NATOs nye forsterkningskonsept.

Resultatområde 57 Kvalitetssikring av beredskapsarbeidet*Rapport*

Bare 20 kommuner hadde i 1997 påbegynt arbeidet med innføring av internkontroll. I løpet av 1998 gjennomførte Direktoratet for sivilt beredskap møter med alle fylkesmenn for å drøfte fylkesmennenes planer for internkontroll og gjennomføring av tilsyn i kommunene. En veileder for fylkesmennenes tilsyn med kommunene ble distribuert til embetene i mars 1998. Fylkesmennenes mål for 1998 har vært å gjennomføre tilsyn i fire kommuner i henhold til veilederen.

Resultatmål 1999

Kvalitetssikring av beredskapsarbeidet omfatter fylkesmennenes ansvar for å bidra til at internkontroll gjennomføres ved embetet og i kommunene, samt embetenes ansvar for gjennomføring av tilsyn. Fylkesmennene skal gjennomføre tilsyn i en fjerdedel av kommunene i henhold til Direktoratet for sivilt beredskaps veileder for tilsyn i kommunene. Fylkesmennene skal prioritere samarbeid om tilsyn med andre regionale tilsynsmyndigheter

Resultatområde 58 Sivilforsvaret*Rapport*

Fylkesmennene har det overordnede ansvar for sivilforsvaret i fylket, og skal samordne og føre tilsyn med planlegging og gjennomføring av sivilforsvarstiltak. Måloppnåelse er generelt tilfredsstillende, dog noe varierende. De fem landsdelsberedskapsfylkesmennene (LBFM) har i 1998 vært særlig engasjert i forbindelse med den avsluttende gjennomføringen av «Sivilforsvarets avhending og konverteringsprosjekt» (SAK). Prosjektet har i all hovedsak gått etter planen, og ble gjennomført innen den fastsatte tidsfristen 30.06.1998.

Resultatmål 1999

Fylkesmennene skal gjennom sin samordnings- og tilsynsfunksjon bidra til at sivilforsvarskretsene utfører de prioriterte oppgavene og når de gitte målsettingene. Det er videre viktig at fylkesmennene viderefører arbeidet med å involvere sivilforsvaret i kommunenes arbeid med risiko- og sårbarhetsanalyser, kriseplanlegging mv, slik at sivilforsvarets bistandsmuligheter og ressurser nyttiggjøres best mulig. For landsdelsberedskapsfylkesmennene er det særlig viktig å foreta nødvendig samordning og føre tilsyn med det arbeid som utføres ved fylker og sivilforsvarskretser innen sitt geografiske område på fagområdene samband/varsling og materiell.

2.4 Kommunal- og regionaldepartementets fagområde

Hovedmålet for fylkesmannens arbeid innenfor Kommunal- og regionaldepartementets ansvarsområde er å sikre at de vedtak som fattes av kommunene innenfor departementets lovområder tar hensyn til den enkeltes krav på rettssikkerhet og likebehandling. Fylkesmannen skal også bidra til ivaretagelse og utvikling av et levedyktig lokalt folkestyre med rettferdig ressursfordeling, samt tilstrekkelig økonomisk handlefrihet. I tillegg har fylkesmannen viktige oppgaver knyttet til å føre tilsyn med at nasjonale mål iverksettes på lokalt plan innenfor rammen av en samordnet statlig styring.

På Kommunal- og regionaldepartementets ansvarsområde har fylkesmannen, med hjemmel i kommuneloven, en tilsyns- og veilederrolle overfor kommunene når det gjelder generelle økonomiske og juridiske spørsmål, samt ansvar for samordning av styringsoppgaver som ligger til statlige organer på fylkesplan overfor kommunene. Dette ansvaret omfatter både fagavdelingene innenfor embetet og andre statlige etater i fylket med styringsoppgaver overfor kommunene, bl a Statens utdanningskontor og fylkeslegen. Samordningsansvaret omfatter bl a arbeid med å sikre at summen av statlige pålegg og statlig styringsaktivitet ikke medfører kostnader som overskrider kommunenes økonomiske ressurser. Fylkesmannen skal også se til at den løpende statlige styring skjer i samsvar med eksisterende lovgivning.

Fylkesmannen fører etter kommuneloven lovlighetskontroll med kommunebudsjettene, samt godkjenner kommunale låne- og garantivedtak. Fylkesmannen fremmer også forslag overfor Kommunal- og regionaldepartementet når det gjelder fordeling av skjønnsmidler og informerer om statsbudsjett og inntektssystem.

Fylkesmannen har omfattende informasjons- og veilederoppgaver overfor kommunene etter plan- og bygningsloven. Fylkesmannen er klageorgan for kommunenes vedtak etter plan- og bygningsloven, deler av oreigningsloven, lov om borettslag, lov om kommunal forkjøpsrett til leiegårder og lov om eierseksjoner. Fylkesmannen er også klageorgan etter forvaltningsloven og fører lovlighetskontroll med kommunale vedtak etter kommuneloven. Fylkesmannen er også tillagt oppgaver i forbindelse med valg, kommunal inndeling og utfører oppgaver knyttet til kommunal arealplanlegging og -disponering.

Resultatområde 61 Kommuneøkonomi og samordning*Økonomiforvaltning**Rapport*

- Kun 24 av kommunebudsjettene ble ikke godkjent i 1997, mot 46 i 1996. Det har også vært en jevn nedgang i antallet budsjetter som ikke blir godkjent på grunn av formelle feil, dvs at kommunene ikke oppfyller de materielle krav som stilles. Bare 5 kommuner fikk ikke godkjent budsjettene av denne grunn.
- Av 1 166 søknader fra kommunene om å ta opp lån er 1 124 godkjent av fylkesmannen. Det er en svak nedgang i antallet lånesøknader sammenliknet med 1996. Det er derimot en markant økning (64 pst) i andelen søknader som ikke ble godkjent.
- Av 300 søknader om å kunne gi garanti har fylkesmannen godkjent 276 av sakene. Det er en svak økning i totalt antall søknader og i andelen søknader som ble godkjent sammenliknet med 1996.

Resultatmål 1999

Fylkesmannsembetene skal:

- foreslå fordeling av skjønnskudd med utgangspunkt i grundig kjennskap til kommunene i fylket.
- kontrollere kommunebudsjettene og godkjenne kommunale lån og garantier.
- informere kommunene om statsbudsjettet og inntektssystemet.

*Samordning**Rapport*

Mange embeter viser til organisatoriske tiltak som ledermøter, både innad i embetet og mellom fylkesmannen og andre regionale statsorganer, og samordnede besøk i kommunene. Vestfold har de siste par år arbeidet med et såkalt forventningsbrev, som skal gi en samlet oversikt for kommunene over statlig politikk.

Resultatmål 1999

Den forsterkede innsatsen for samordning som nå er på gang i embetene bør fortsette. Det er viktig å ta vare på de resultater som er oppnådd. Det vil fortsatt være behov for å ta i bruk og utvikle metoder for bedret samordning. Som et ledd i dette bør embetene utveksle erfaringer om samordningsarbeidet.

*Rapportering**Rapport*

Fylkesmennene har utarbeidet rapporter med nøkkeltall for kommunenes finansielle situasjon.

Resultatmål 1999

Fylkesmannsembetene skal:

- rapportere til departementene om kommunenes finansielle situasjon, og de tjenestene som kommunene yter.
- Østfold og Sogn og Fjordane er pilotfylker for KOSTRA fra 1998. Prosjektets formål er å klarlegge den regionale stats oppgaver og funksjoner i dette arbeidet. Alle fylkene skal delta med veiledningsoppgaver overfor kommunene fra 1999, med særskilt finansiering fra KR.D.

*Kommuneinndeling**Rapport*

I løpet av 1997 har tre-fire embeter hatt saker etter lov om kommunal inndeling: Vurdering av endring av kommunegrenser, samt fastsetting av uklare grenser mellom kommuner. I 1998 gjennomføres et større utredningsprosjekt for å vurdere fordeler og ulemper ved kommunesammenslutning og utvidet interkommunalt samarbeid. Fylkesmennene i de aktuelle fylker deltar i dette arbeidet.

Resultatmål 1999

Fylkesmannsembetene skal:

- avgjøre inndelingssaker av «mindre omfang», der kommunene er enige i at endringen kan foretas. I andre saker, som avgjøres av Regjeringen eller av Stortinget, er det praksis at fylkesmannen gir uttalelse i saken. I den grad departementet har behov for ytterligere opplysninger, kan fylkesmannen bli anmodet om å utrede nærmere bestemte spørsmål.

- avgjøre alle saker om offisiell fastsetting av uklare eller omtvistede kommunegrenser. Fylkesmannen skal således hente inn de nødvendige opplysninger, herunder høring av de berørte kommunene, fylkeskommunen og evt andre berørte parter, og avgjøre saken.

Resultatområde 62 Lovlighetskontroll

Rapport

Landets fylkesmenn har i 1997 kontrollert lovligheten av 174 kommunale vedtak, hvorav 51 er kontrollert etter eget initiativ. 37 avgjørelser ble erklært ulovlige.

Resultatmål 1999

Fylkesmannsembetene skal:

- sørge for at kommunenes vedtak etter plan- og bygningsloven ivaretar kravene til helse, miljø og sikkerhet.
- sikre at kommunenes vedtak innenfor departementets lovområder er materielt riktige.
- sikre at kommunenes saksbehandling og beslutninger tar hensyn til den enkeltes krav på informasjon, rettsikkerhet og likebehandling og ellers er i overensstemmelse med god forvaltningsskikk.
- veilede kommunene på områder som ligger innenfor fylkesmannens kompetanseområde.
- kontrollere gjennomføringen av kommunestyre- og fylkestingsvalget i 1999.

Resultatområde 63 Regelverksforvaltning/klagebehandling

Rapport

I 1997 behandlet fylkesmennene 23 partsklager over enkeltvedtak fattet etter forvaltningsloven par 28 andre ledd og stadfestet 19 av disse vedtakene. I 1996 var antallet klager 17, hvorav 13 vedtak ble stadfestet. Fylkesmennene behandlet 3 015 klagesaker etter plan- og bygningsloven i 1997. Dette er en økning på 227 klager fra 1996. I 534 av disse sakene ble klagen tatt til følge. Saksbehandlingstiden varierer fra to til nærmere tolv måneder. Femten av embetene hadde en saksbehandlingstid på over tre måneder.

Resultatmål 1999

Fylkesmannsembetene skal:

- forvalte kontroll- og klagebestemmelsene i kommuneloven og forvaltningsloven.
- behandle klager på kommunale vedtak etter særlov.
- ha en saksbehandlingstid som ikke overstiger tre måneder i klagesaker og egne vedtak.
- informere om klagebestemmelsene.

2.5 Landbruksdepartementets fagområde

For Landbruksdepartementet er fylkesmannen et viktig regionalt organ som skal medvirke til å gjennomføre den landbrukspolitikken som til enhver tid gjelder og føre tilsyn med at kommunene oppfyller sine forpliktelser som 1. linjeansvarlige i landbrukssaker. Fylkesmannen står i et direkte styringsforhold til følgende to folkevalgte organer på regionalt nivå: Det fylkeskommunale Bygdeutviklingsstyret i nærings saker og det statlige fylkeslandbruksstyret i saker etter jord-, skog-, og konsesjonslovene, og plansaker etter plan- og bygningsloven, naturvernloven og kulturminneloven. Fylkesmannens oppgaver kan hovedsakelig knyttes til følgende virksomhetsområder:

- Landbruksbasert næringsutvikling: Virksomhetsområdet omfatter en helhetlig utvikling av tradisjonelt jord- og skogbruk og nye næringer som er knyttet til landbruket. Fylkesmannen skal medvirke til at ressurser og områdefordeler som bygdene har, blir utviklet og nyttet til å øke verdiskapningen. Landbruksnæringen skal bli mer robust for å møte nye utfordringer og endringer i rammevilkårene.
- Miljø- og arealforvaltning: Virksomhetsområdet omfatter areal- og ressursforvaltning, herunder jordvern, kulturlandskapsarbeid og biologisk mangfold, samt utvikling av miljøvennlige driftsmåter for å redusere forurensninger og skape miljøvennlige produkter. Fylkesmannen skal arbeide for en mer samordnet og effektiv virkemiddelbruk gjennom å stimulere satsning på områdetiltak. Fylkesmannen skal medvirke til å nå målet ved å kombinere næringsvirksomhet i landbruket med hensynet til natur, kultur og miljø på lang sikt. Fylkesmannen skal også medvirke til en kostnadseffektiv eiendomsstruktur i landbruket.
- Inntekts- og velferdspolitiske tiltak: Fylkesmannen skal innenfor virksomhetsområdet inntekts- og velferdspolitiske tiltak i jordbruket utøve en effektiv forvaltning og kontrollere bruken av tilskuddsordningene over jordbruksavtalen.

Fylkesmannen har ansvar for å gjennomføre målrettet kompetanseutvikling av tilsatte i kommunal landbruksforvaltning. Det er særlig viktig at fylkesmannen bidrar til å utvikle lokale strategier for samhandling og samspill med kommunene slik at disse blir aktive medspillere og bevisst sin rolle i forhold til gjennomføringen av landbrukspolitikken.

Resultatstyring er et sentralt virkemiddel for å sikre effektiv ressursbruk og høy måloppnåelse i landbruksforvaltningen. Dette innebærer at Landbruksdepartementet i sin styringsdialog fastsetter de overordnede målene samtidig som det enkelte fylkesmannssembetet har stor frihet til å bestemme hvordan målene skal nås.

Når det gjelder omtalen av resultatområdene for Landbruksdepartementets fagområde vises det til St prp nr 1 (1998-99) Landbruksdepartementet, kap 1102.

2.6 Miljøverndepartementets fagområde

Fylkesmannen er miljøvernforvaltningens regionale apparat og har, i denne sammenheng, som hovedoppgave å følge opp at nasjonale miljømål omsettes til regionale mål og tiltak og bidra til å samordne den regionale staten. Fylkesmannen forvalter dessuten deler av lovverket på miljøvernområdet.

Miljøvernavdelingene ved fylkesmannssembetene har således en sentral rolle i den løpende oppfølging av kommunenes og sektorenes arbeid med miljøvern, bl.a. ved å formidle nasjonale miljømål til lokalt og regionalt nivå og dokumentere og presentere statlige interesser på miljøvernområdet. Miljøvernavdelingene er en viktig premissgiver og medspiller i kommunenes og sektorenes planlegging etter plan- og bygningsloven og sektorlovverket, bl.a. gjennom formidling av arealdokumentasjon som beslutningsgrunnlag. Spesielt gjelder dette oversiktligsplanleggingen og andre overordnede planprosesser.

Fylkesmannens miljøvernavdelinger har viktige oppgaver i arbeidet med å redusere forurensning. Fram mot århundreskiftet vil arbeidet med miljøvennlige byer og tettsteder (samferdsel og grønstruktur), helse- og miljøfarlige kjemikalier (miljøgifter) og avfall og gjenvinning være store utfordringer på fylkesnivå. Miljøvernavdelingene har ansvaret for gjennomføringen av verneplanarbeidet og for forvaltningen av vernede og fredede områder, samt forvaltning av statlig sikrede friluftsområder. Avdelingene arbeider også med forvaltning av vilt- og ferskvannsfisk, plan- og inngrepssaker, og registrering og overvåking av verneverdige naturforekomster.

Alle miljøvernavdelinger er tillagt det samme myndighetsområde, men prioriteringen av innsatsen vil variere fra fylke til fylke avhengig av de regionale miljøutfordringene. Sikring av det biologiske mangfoldet og arbeidet med samferdsel og avfall står sentralt.

Samlet sett er miljøvernavdelingenes innsats i hovedsak rettet mot resultatområdene 1 (Vern og bruk av biologisk mangfold), 2 (Friluftsliv), 4 (Hav- og vannforurensning), 5 (Helse og miljøfarlige kjemikalier), 6 (Avfall og gjenvinning), 7 (Klimaendringer, luftforurensning og støy) og 9 (Regional planlegging).

Når det gjelder omtalen av resultatområdene for Miljøverndepartementets fagområde vises det til St prp nr 1 (1998-99) Miljøverndepartementet, kap 1406.

2.7 Sosial- og helsedepartementets fagområde

For Sosial- og helsedepartementet er fylkesmannssembetene et viktig regionalt organ i forhold til å føre tilsyn med kommunenes og dels fylkeskommunenes oppfølging av nasjonale mål og prioriteringer på sosial- og omsorgspolitikken område. Fylkesmannen forutsettes å samarbeide med andre regionale myndigheter som fylkeslegen og fylkeskommunen og med fagmiljøer knyttet til kompetansesentra og høgskolesentra.

Fylkesmannens oppgaver omfatter generell veiledning til kommunene, klagesaksbehandling, tilsyn med institusjoner/boliger, utviklingsarbeid rettet mot sosialtjenesten, rusmiddelområdet, oppfølging av handlingsplanen for eldreomsorgen og tiltak for mennesker med psykisk utviklingshemming, styrings- og informasjonssystemet for helse- og sosialtjenester i kommunene, administrasjon av overføringsordninger til kommunene og informasjonsvirksomhet og kompetanseutvikling innenfor de aktuelle fagområdene. Sosialtjenesteloven gir rammer for mange av oppgavene.

Følgende reformer og satsingsområder vil legge føringer for fylkesmennesenes arbeid i 1999:

- Oppfølging av Handlingsplan for eldreomsorgen.
- Oppfølging av iverksettning av nytt kapittel 6A i sosialtjenesteloven - Begrensning og kontroll med bruk av tvang og makt m v overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning.
- Oppfølging av handlingsplan for sosialtjenestens førstelinje, «Kunnskap og brubygging».

Resultatområde 71 Veiledning, kompetanseheving og informasjonsvirksomhet*Handlingsplan for eldreomsorgen**Rapport*

Fylkesmennene har i 1998 i samarbeid med fylkeslegen hatt en tett oppfølging av kommunene i gjennomføringen av handlingsplanen for eldreomsorgen. Det har vært avholdt fylkesvise konferanser, og det har vært drevet utstrakt råd og veiledning til kommunene i forbindelse med planarbeidet.

Resultatmål 1999

Fylkesmennene skal følge opp arbeidet overfor kommunesektoren i forhold til planlegging og gjennomføring av tiltakene i handlingsplanen gjennom informasjon, råd og veiledning.

*Tiltak for mennesker med psykisk utviklingshemming**Rapport*

Fylkesmennene har i 1998 benyttet statusrapporteringen når det gjelder tilbudet til mennesker med psykisk utviklingshemming for 1997 for å følge opp kommunenes tiltak, med vekt på de kommunene som ligger dårlig an med gjennomføringen av ansvarsreformen.

Resultatmål 1999

Det vil fortsatt være aktuelt at fylkesmannsembetene skal benytte statusrapporteringen for 1998 som grunnlag for sin oppfølging av spesielt de kommunene som har det dårligste tilbudet til mennesker med psykisk utviklingshemming.

Det skal foretas en ny forenklet statusrapportering for 1999.

*Utviklingsarbeid for å sikre kvaliteten på kommunesektorens sosiale tjenester**Rapport*

Program for styrking av sosialtjenesten ble avsluttet i 1997. Embetene Hordaland, Hedmark, Sør-Trøndelag, Finnmark, Oslo og Akershus, Troms, Nordland, Vest-Agder og Østfold har deltatt. Erfaringene fra styrkingsprogrammet vil bli evaluert og publisert i løpet av 1998. Erfaringer så langt viser at de embeter som har deltatt har bidratt til en markert kvalitetsheving av sosialkontortjenestens arbeid i de respektive fylker. 6 av fylkene har avholdt regionale erfaringskonferanser.

Resultatmål 1999

Samtlige fylkesmannsembeter har fra 1998 fått sentrale oppgaver i tilknytning til Handlingsplan for sosialtjenestens førstelinje, «Kunnskap og brubygging». Handlingsplanen er en videreføring av tidligere utviklingsarbeidet og har som mål å vedlikeholde og styrke eksisterende kompetanse og utvikle ny kompetanse i sosialtjenestens førstelinje. Et viktig mål for fylkesmennenes arbeid i 1999 er å koordinere veiledningsopplegg, faglige fora og kommuneprosjekter i fylket samt bidra i utviklingen og gjennomføringen av lokalt tilpassede opplæringsprogram i samarbeid med departementet, kompetansesentra og evt andre instanser.

*Tiltak for gravide rusmiddelbrukere**Rapport*

Det treårige prosjektet «Tiltak for gravide rusmiddelmisbrukere og misbrukere med barn» ble avsluttet i 1997. Hovedmålet med prosjektet har vært opprettelse av tverrfaglige, polikliniske samarbeidstiltak for å hjelpe og støtte gravide misbrukere og misbrukere med barn, samt å hindre at fosteret blir skadet av mors misbruk. Informasjon til gravide, tidlig identifikasjon av misbruksproblemer og oppfølging før fødsel og i småbarnsperioden har stått sentralt. Tre fylkesmannsembeter har koordinert utviklingstiltak i til sammen ni kommuner. Erfaringene fra prosjektarbeidet vil bli systematisert og publisert i løpet av 1998.

*Samarbeidsforum mellom helse- og sosialtjenesten, trygde- og arbeidsmarkedsetaten**Rapport*

Fylkesmennene har i 1997 bidratt til utvikling av tverretattlig samarbeid i kommunene, herunder opprettelse av samarbeidsfora mellom helse- og sosialtjenesten, trygde- og

arbeidsmarkedsetaten. Rapportering fra fylkesmennene viser at tverretatlig samarbeid i mange kommuner, særlig de små, fortsatt er lite formalisert. Det varierer mye mellom kommunene hvorledes de har valgt å følge opp rundskriv H 28/97 som gjelder tverretatlig samarbeid.

Resultatmål 1999

Informasjon fra kommunene om status for tverretatlig samarbeid per 01.01.1998, viser at det fortsatt er behov for at fylkesmennene samarbeider med fylkestrygdekontorene og fylkesarbeidskontorene for å stimulere kommunene (helse- og sosialtjenesten) til å utbygge og formalisere samarbeid.

Styrings- og informasjonssystemet for helse- og sosialsektoren i kommunene Rapport

Det foreligger tilbakemelding til departementet fra fylkesmenn/fylkesleger i 17 fylker. Tilbakemeldingen når det gjelder mennesker med psykiske lidelser viser at det i flere fylker har vært en positiv utvikling bla når det gjelder opprettelse av dagtilbud. Personellsituasjonen virker bedre men det er fortsatt store utfordringer spesielt i utkantkommunene. Når det gjelder pleie- og omsorgstjenesten ser hovedutfordringen ut til å være en økning av sykehjemsdekningen, større dekning av kvalifisert personell og bedre tilbud til senil demente pasienter. Rapportene er for de fleste fylker basert på oppfølging av en til to kommuner.

Resultatmål 1999

Fylkesmennene skal sammen med fylkeslegene benytte styrings- og informasjonssystemet i en felles oppfølging av enkeltkommuner som et ledd i den statlige styringen av den nasjonale helse- og sosialpolitikken. Det vises til føringer i rundskriv I-17/98.

Informasjonsvirksomhet Rapport 1997

Fylkesmennene har i 1997 og 1998 mottatt midler for å drive informasjonsvirksomhet innen sosial- og omsorgssektoren. I 1997 har det vært holdt kurs, konferanser og seminarer for ansatte, folkevalgte og tjenestebrukere innenfor sektoren om ulike emner.

Resultatmål 1999

Fylkesmannen vil i 1999 også motta midler for å drive informasjonsvirksomhet overfor kommunene på Sosial- og helsedepartementets område. Fylkesmannen skal i 1999 spesielt prioritere informasjonsvirksomhet i tilknytning til oppfølgingen av handlingsplan for eldreomsorgen, oppfølging av iverksettingen av nytt kap 6A i sosialtjenesteloven og videreutvikling av samarbeid om personer med behov for bistand fra flere instanser for å komme i arbeid eller utdanning, jf rundskriv H-28/97.

Resultatområde 72 Tilsyn og klagesaksbehandling

Tilsyn Rapport

Fylkesmennene har i gjennomsnitt gjennomført 2,6 tilsynsbesøk etter sosialtjenesteloven ved institusjoner for rusmiddelmissbrukere i 1997. Det ble i samme periode gjennomført gjennomsnittlig 1,3 tilsynsbesøk i aldershjem og barne- / avlastningsboliger. I forhold til 1996 har det vært en nedgang i antall tilsynsbesøk i forhold til disse tilsynsobjektene.

Resultatmål 1999

Fylkesmannen skal føre tilsyn med institusjoner og boliger med heldøgns omsorgstjeneste i henhold til de krav som er fastsatt i lov om sosiale tjenester mv.

Klagesaksbehandling Rapport

I 1997 behandlet embetene 6864 klagesaker etter lov om sosiale tjenester mv. Totalt sett er dette en nedgang på nær 10 pst i forhold til 1996, mens det for lovens kap.4 (tjenestene) er rapportert en økning på 23 pst. 5390 av sakene gjaldt økonomisk sosialhjelp, og 1197 gjaldt sosiale tjenester etter kap 4. Som i 1996 ble halvparten av sakene behandlet innen to måneder. Det er registrert en betydelig nedgang i antall saker med lang saksbehandlingstid. 90 pst av sakene ble behandlet innen seks måneder.

Resultatmål 1999

Saksbehandlingstiden på fylkesmannens klagesaksbehandling bør ikke overstige 3 mnd.

Fylkesmannen skal i forbindelse med klagebehandling etter alkoholloven, behandle klager i samsvar med loven og sørge for en rimelig avvikling av sakene. Rapportering på dette området i 1999 blir en viktig forutsetning for nærmere presisering av mål og resultatkrav.

Resultatområde 73 Tilskuddsforvaltning mv.*Rapport 1997*

Fylkesmannen har i 1997 bistått departementet med å administrere følgende 4 øremerkede tilskudd til eldre og funksjonshemmede i kommunene:

Når det gjelder tiltak for eldre (*omsorgstjenestetilskudd* og *døgnstjenestetilskudd*) har fylkesmannen vurdert kommunenes planer og anvist tilskuddene.

Under tiltak for psykisk utviklingshemmede / funksjonshemmede har fylkesmannen i samarbeid med fylkeslegen administrert 2 tilskudd. Når det gjelder *tilskudd til utskrivning av unge funksjonshemmede fra aldersinstitusjoner og spesialsykehjem* har fylkesmannen vurdert de kommunale søknader og anvist tilskudd. Når det gjelder *Innsatsmidlene med utgangspunkt i særlig kostnadskrevende psykisk utviklingshemmede* har fylkesmennene bistått departementet med å innhente informasjon om kommunenes situasjon til bruk for departementets arbeid med fordeling av midlene.

Resultatmål 1999

Fylkesmannen skal bistå departementet i å administrere følgende 7 øremerkede tilskudd:

Eldresatsingen:

Kap 670, post 61 Omsorgstjenestetilskudd, Døgnstjenestetilskudd og Skjønnstilskudd

Fylkesmennene skal vurdere kommunenes planer og anvise tilskuddene.

Tiltak for funksjonshemmede:

Kap 0673, post 62 Tilskudd til utskrivning av unge funksjonshemmede fra aldersinstitusjoner og spesialsykehjem.

Fylkesmennene skal vurdere de kommunale søknadene og anvise tilskudd.

Kompetansehevingstiltak:

- *Kap 0670.61 Tilskudd til kvalifiseringstiltak for ufaglærte i pleie- og omsorgssektoren.*
- *Kap 0743.70 Tilskudd til opplæring av ufaglærte som et av de prioriterte personelltiltakene i psykiatrisatsingen*
- *Kap 0705.61 Tilskudd til etterutdanning av hjelpepleiere og andre med helse- og omsorgsfag fra videregående opplæring*

Fylkesmennene og fylkeslegene skal vurdere de kommunale søknadene og anvise tilskudd, samt at fylkesmannen tillegges veilednings- og kontrollfunksjoner.

For Sosial- og helsedepartementet er fylkesmannsembetene et viktig regionalt organ i forhold til å føre tilsyn med kommunenes og dels fylkeskommunenes oppfølging av nasjonale mål og prioriteringer på sosial- og omsorgspolitikken område. Fylkesmannen forutsettes å samarbeide med andre regionale myndigheter som fylkeslegen og fylkeskommunen og med fagmiljøer knyttet til kompetansesentra og høgskolesentra.

Fylkesmannens oppgaver er i hovedsak knyttet til generell veiledning til kommunene, klagesaksbehandling, tilsyn med institusjoner/boliger, utviklingsarbeid rettet mot sosialtjenesten, rusmiddelområdet, oppfølging av handlingsplanen for eldreomsorgen og tiltak for mennesker med psykisk utviklingshemming, styrings- og informasjonssystemet for helse- og sosialtjenester i kommunene, administrasjon av overføringsordninger til kommunene og informasjonsvirksomhet og kompetanseutvikling innenfor de aktuelle fagområdene. Sosialtjenesteloven gir rammer for mange av oppgavene.

Følgende reformer og satsingsområder vil legge føringer på fylkesmennenes arbeid i 1999:

- Oppfølging av Handlingsplan for eldreomsorgen.
 - Oppfølging av iverksetting av nytt kapittel 6A i sosialtjenesteloven - Begrensning og kontroll med bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning.
 - Handlingsplan for sosialtjenestens førstelinje, «Kunnskap og brubygging».
- Fylkesmannen får en sentral rolle i Oppfølging av utformingen og koordineringen av tiltak rettet mot sosialtjenestens førstelinje.

2.8 Kirke- utdanning- og forskningsdepartementet fagområde

Ansvar for Tros- og livssynssamfunn ble overført fra Justisdepartementet til Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet i 1998.

Resultatområde 81 Tros- og livssynssamfunn

Rapport

I 1996 ble det gitt tilskudd til tros- og livssynssamfunn med til sammen 302 055 medlemmer. Medlemstallene fordeler seg med 222 379 medlemmer registrert i trossamfunn, 15 354 medlemmer i uregistrerte trossamfunn og 64 322 medlemmer i livssynssamfunn. I forhold til 1995 har det vært en reduksjon på totalt 2 882 medlemmer med rett til tilskudd.

Statskonsult har evaluert ordningen med tilskudd til tros- og livssynssamfunn. Rapporten (1997:4) Tros- og statlig ansvar ble offentliggjort i februar 1997. I rapporten blir både Justisdepartementet og fylkesmannsembetene kritisert for manglende kontroll og oppfølging med antall medlemmer det søkes tilskudd til for det enkelte trossamfunn. Justisdepartementet vil arbeide videre med sikte på å styrke kontrollen og oppfølgingen.

Resultatmål 1999

Fylkesmannsembetene skal sikre en forsvarlig saksbehandling innen rimelig tid når det gjelder tilskudd til tros- og livssynssamfunn.

KAP 1510 FYLKESMANNSEMBETENE

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Driftsutgifter	324 182	311 308	331 851	6,6
21	Spesielle driftsutgifter	139 843	0	0	- 0,0
	Sum kap	464 025	311 308	331 851	6,6

1 Budsjett 1999**Post 01 Driftsutgifter**

Fylkesmannsembetene hadde per 01.03.1998 en bemanning tilsvarende omlag 1 800 årsverk. Av disse var omlag 639 knyttet til landbruksavdelingen og 375 til miljøvern-avdelingen.

Bevilgningsforslaget dekker lønns- og driftsutgifter til Fylkesmannsembetene.

*Programkategori 01.20 Forvaltningspolitikk og statlige fellestjenester**Utgifter*

(i 1 000 kr)

Kap	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
1520	Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling, jf kap 4520	81 605	78 720	81 332	3,3
1521	Statens informasjonstjeneste, jf kap 4521	44 124	42 147	43 151	2,4
1522	Statens forvaltningstjeneste, jf kap 4522	367 646	274 279	284 341	3,7
	Sum kategori	493 375	395 146	408 824	3,5

Inntekter

(i 1 000 kr)

Kap	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
4520	Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling, jf kap 1520	20 195	16 770	17 190	2,5
4521	Statens informasjonstjeneste, jf kap 1521	243	0	0	-0,0
4522	Statens forvaltningstjeneste, jf kap 1522	77 259	49 637	48 313	-2,7
	Sum kategori	97 697	66 407	65 503	-1,3

1 Tilstandsvurdering - hovedutfordringer

Norge har behov for en effektiv offentlig forvaltning for å sikre likeverdige tilbud over hele landet. Målet skal være en tilgjengelig, helhetlig, effektiv og styrbar forvaltning. Ut fra hensynet til et best mulig offentlig tjenestetilbud peker regjeringen bl a på følgende utfordringer:

- utvikle målbare kvalitetskrav på forvaltningens tjenester
- vurdere strukturer og reformer med sikte på modernisering og effektivisering av offentlig forvaltning
- legge til rette for at de ansatte har trygge arbeidsplasser
- styrke forvaltningens bidrag til regional- og distriktspolitikken gjennom desentralisering av statlige arbeidsoppgaver
- videreutvikle den tredje sektors rolle i samarbeid med kommunene
- øke åpenheten og borgernes rett til innsyn og informasjon
- utvikle en fremtidsrettet forvaltning

Regjeringen vil arbeide for en ytterligere styrking av service i offentlig tjenesteyting og derigjennom befeste tilliten til det offentlige. En effektiv og brukerorientert forvaltning bidrar til økt verdiskapning, både direkte og gjennom de tjenester den yter til arbeids- og næringslivet og til den enkelte borger. Forbedret brukerorientering og tjenestekvalitet vil derfor være et av de overordnede målene i omstillings- og fornyingsarbeidet i offentlig forvaltning.

Forvaltningen stilles stadig overfor nye og krevende utfordringer, bl a som følge av utviklingen innen informasjons- og kommunikasjonsteknologien, internasjonale forhold, demografiske endringer, harmonisering av regelverk og endrede strukturelle rammebetingelser. For å få til konkrete resultater på alle disse områdene er det nødvendig å utvikle de tilsattes kompetanse. Framtidsstudier, sammen med de funn som

maktutredningen vil gi, kan gi en pekepinn om hvordan man kan utvikle en forvaltning som kan møte framtidens krav.

Selv om det i de senere år er gjennomført en rekke større eller mindre omstillingsprosesser innenfor samtlige departementers ansvarsområder, er det behov for å fortsette dette arbeidet med sikte på å effektivisere og forbedre organisasjons-, styrings-, ledelses- og arbeidsformer. Statlig virksomhet skal være organisert på en effektiv måte i forhold til de mål en skal nå. Både hensynet til en effektiv forvaltning og behovet for å skille mer forretningsmessig preget virksomhet fra rene forvaltningsoppgaver, tilsier en stadig vurdering av statlige organisasjons- og tilknytningsformer. Det er også behov for å utvikle horisontale styringssystemer, dvs sikre bedre samhandling mellom fagmyndigheter på de ulike forvaltningsnivåene og mellom etater for å oppnå resultater på områder der de har felles oppgaver og målgrupper. Det er derfor viktig å sette søkelyset på hvordan statlige virksomheter bør styres og knyttes opp mot overordnet myndighet. Det er likeledes viktig å forbedre og effektivisere den interne statlige tjenesteytingen og tilby konkurransedyktige statlige fellestjenester enten gjennom egen produksjon eller gjennom kjøp av tjenester. En sentral utfordring vil være å videreutvikle mål- og resultatstyringskonseptet. Sammenlikning mellom forvaltningsorgan («benchmarking») vil vurderes som ett virkemiddel i denne sammenheng.

En viktig del av forvaltningspolitikken er å bidra til en best mulig utnyttelse av det potensialet som ligger i bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologien til omstilling og fornyelse av forvaltningen. Den tverrsektorielle innsatsen på informasjons- og kommunikasjonsteknologiområdet skal bidra til å realisere en moderne elektronisk forvaltning hvor IT og Internett benyttes som verktøy på alle områder, for å skape åpenhet, dialog, brukerorientering og effektiv oppgaveløsning innenfor de rammer som bl a hensynet til personvern og rettssikkerhet setter. Bruk av IT i forvaltningsutviklingen skal understøtte regjeringens mål om å ta hele landet i bruk, bl a ved en systematisk gjennomgang av mulighetene som bruk av ny teknologi gir for desentralisering av offentlig virksomhet og fremme et mer aktivt samarbeid med lokalt nærings- og samfunnsnivå om IT-basert infrastruktur og tjenester. En fremtidsrettet bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi vil kunne tillate nye former for organisering av oppgaveløsningen på tvers av forvaltningsnivåer og geografiske grenser.

Den statlige informasjonspolitikken vektlegger kommunikasjonsprinsippet, som innebærer at informasjonsvirksomheten i størst mulig grad skal ta hensyn til både myndighetenes og borgerenes behov. Informasjon har stor betydning når det gjelder å ivareta sentrale hensyn som rettsstat, velferd og demokrati. Den statlige informasjonspolitikken skal legges til grunn for informasjonsarbeidet i statlig virksomhet. Medieutviklingen og den økte bruken av Internett og annen informasjonsteknologi innebærer flere utfordringer for forvaltningens bruk av informasjon som virkemiddel. Utfordringene består både i å ta de nye medier i bruk, men like mye i å finne kanaler for å nå de borgere som ikke nås gjennom slike medier. Regjeringen ønsker større åpenhet i sentralforvaltningen og ser det som en utfordring å øke borgernes rett til innsyn og informasjon.

For å sikre et fullverdig offentlig tjenestetilbud i hele landet legger regjeringen økt vekt på arbeidet med offentlige servicekontorer (OSK).

Regjeringen vil i forbindelse med arbeidet for å skape en statsforvaltning som kommuniserer godt med omgivelsene og gir tjenester med høy kvalitet, arbeide for at statlige etater skal utarbeide konkrete serviceerklæringer.

Regjeringen vil identifisere utfordringer for offentlig sektor som vil stå sentralt fram mot år 2030.

2. Rapport

2.1 Brukerorientert forvaltning

I 1996 ble det utformet en modell for brukerorientering og service tilpasset de oppgaver, mål og rammebetingelser som gjelder for statsforvaltningen. Modellen er basert på sentrale elementer i den modellen for kvalitetsarbeid som er utviklet for bruk i privat næringsliv. De viktigste elementene er vekten på kontakt med brukerne, å sette konkrete, forpliktende kvalitetsmål, å drive løpende utviklingsarbeid og å lære gjennom kontakt med brukerne. Modellen for brukerorientering og hva som ønskes gjort i forvaltningen, er presentert i temaheftet "Brukarorientering i statsforvaltninga". I 1997 er det lagt stor vekt på å presentere modellen og målene gjennom foredrag og opplæring i forvaltningen. I samarbeid med Statskonsult har departementet drevet et nettverk for kvalitet der forvaltningen er

invitert til diskusjon og foredrag om emner som har å gjøre med brukerorientering, kvalitet og service i forvaltningen.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet gjennomførte i 1997/98 en konkurranse i statsforvaltningen om hvilken etat som har arbeidet mest systematisk og oppnådd best resultater når det gjelder brukerorientering, kvalitet og service (Brukeretat -97). Prisen ble delt ut til Arbeidsmarkedsetaten og Trygdeetaten i april 1998.

Regjeringen går inn for at alle statlige etater skal ha laget serviceerklæringer til sine brukere innen utgangen av år 2000. Arbeids- og administrasjonsdepartementet, som har et hovedansvar for at dette målet blir nådd, har basert seg på å forankre ansvaret for dette i departementene slik at disse får ansvaret for at det nødvendige arbeidet blir gjort i underliggende etater. Departementet arrangerte en lanseringskonferanse for etatene i februar 1998. Det er laget en veileder som er sendt til departementene og som skal sendes til etatene. Departementet vil, i samarbeid særlig med Statskonsult, gi faglig støtte til dette arbeidet.

Konferansen «Brukerorientering og samordning i offentlig tjenesteyting» ble avholdt i 1997, og markerte avslutningen av forsøksperioden for de sju forsøksstedene som deltok i prosjekt Offentlige servicekontorer. Forsøksstedene drives per i dag videre i lokal regi. Arbeids- og administrasjonsdepartementet og Statskonsult har arbeidet med hvordan erfaringene fra forsøkene med offentlige servicekontorer kan anvendes i generell forvaltningsutvikling.

En arbeidsgruppe nedsatt av det tidligere Administrasjonsdepartementet, avga i september 1997 utredningen «Innføring av saksbehandlingsfrister i forvaltningen».

2.2 IT i Statsforvaltningen

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har intensivert innsatsen for å utnytte IT som virkemiddel til en mer effektiv, åpen og brukerrettet offentlig forvaltning. I samarbeid med Kommunenes Sentralforbund nedsatte departementet høsten 1997 en arbeidsgruppe til å vurdere nærmere forslaget om opprettelse av felles søkested/indeks til offentlig informasjon på nettet. I arbeidsgruppens rapport som forelå våren -98, blir det anbefalt at en slik felles informasjonstjeneste realiseres under navnet Inngang Norge. Tjenesten skal medvirke til at det offentlige på nettet fremstår som helhetlig for brukerne og derved gjøre det enklere å finne fram til relevant informasjon. Det har blitt etablert en elektronisk diskusjonsgruppe og elektronisk høring i forbindelse med behandlingen av rapporten. Her gis publikum innsyn i saksdokumentene og gis anledning til å uttale seg i saken direkte på nettet.

Det har også vært etablert en elektronisk diskusjonsgruppe som ledd i kvalitetssikringen av utkast til anbuds materiale og i tilknytning til Forvaltningsnettsamarbeidet. Gjennom dette har man sikret at anskaffelsesreglementets krav om likebehandling og åpenhet overfor leverandørene er etterkommet samtidig som det har gitt IT-bransjen bedre innsyn i utviklingen av prosjektet.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har sammen med Kommunal- og regionaldepartementet og Kommunenes sentralforbund videreført samarbeidet mellom kommunesektoren og staten på IT-området gjennom det såkalte KOSTIT-samarbeidet (KOMMune - STAT IT-samarbeid).

Som ett av tiltakene i KOSTIT-samarbeidet ble det i slutten av 1996 igangsatt et samarbeidsprosjekt for å fremme enkel, sikker og kostnadseffektiv elektronisk informasjonsutveksling innad i offentlig sektor, og utad mot andre brukere (Forvaltningsnettprosjektet). Etter gjennomføring av en åpen anbudskonkurranse på et bredt utvalg aktuelle tjenester inngikk departementet og Kommunenes Sentralforbund i fellesskap i 1997 rammeavtale med 3 leverandører. Disse avtalene utløper i oktober 1998, samtidig som fase 1 i prosjektet avsluttes. Så langt står kommunene og fylkeskommunene for ca 75 pst av omsetningen over rammeavtalen, mens resten går til statlige virksomheter/etater. Med tanke på videreføring av prosjektet i fase 2, er det sommeren 1998 gjennomført flere anbudsutlysninger, der også hele teleområdet etter dereguleringen nå tas med. Alle rammeavtalene inngår i et felles juridisk rammeverk. Innkjøpsordningen forenkler arbeidet med anskaffelser og oppfølging på tele- og dataområdet for offentlig sektor, samt reduserer behovet for konsulent- og juridisk bistand på dette området.

Det er igangsatt kravspesifiseringsarbeid med sikte på å etablere felles løsninger for utstedelse av sertifikater for brukere av digital signatur i offentlig sektor. Det er igangsatt arbeid med utforming av strategi for tverrsektorielle nett i forvaltningen. Det er også initiert arbeid med overordnet strategi for statens nett, særlig med hensyn på tilbudet av fellestjenester, standarder for kommunikasjon og samspill mellom sektornett og de tverrsektorielle nettene.

Det er utarbeidet forslag til en hensiktsmessig og moderne løsning for felles IT-drift for departementene. Det er gjort forberedelser til iverksetting av forslaget.

Tidligere utviklet sikkerhetsdokumentasjon for Statens Regionale informasjonsnett (SRI) som bl a omfatter Fylkesmannsembetene, fylkeslegene og utdanningskontorene, er blitt kvalitetssikret og distribuert til alle virksomheter som er tilsluttet nettet med anbefaling om implementering. En oppfølging av sikkerhetsarbeidet er igangsatt. Det er også igangsatt arbeid med å utvikle sikkerhetsdokumentasjon for brukere av departementenes nett; Depnett.

Det er gjennomført et forprosjekt med sikte på å legge grunnlaget for en satsing på elektronisk handel i offentlig innkjøp.

ODIN, Offentlig dokumentasjon og informasjon i Norge, er en felles elektronisk publikasjon fra regjeringen, Statsministerens kontor og departementene på Internett. Tjenesten ble etablert som et prøveprosjekt i august 1995 og satt i fast drift fra 1.1.97. I den forbindelse ble det foretatt en brukerundersøkelse og evaluering av tjenesten. Basert på resultatene av evalueringen skal ODIN revideres. ODIN skal fremdeles være en felles tjeneste for departementene, men rammene for innhold skal utvides og arbeidet skal desentraliseres.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet arbeider med bevisstgjøring og kartlegging av situasjonen når det gjelder år 2000 problemet (jf egen omtale under pkt. 4 i innledningen). Siste kartlegging viser at mye arbeid gjenstår før statsforvaltningen er rustet til årtusenskiftet. Det understrekes at arbeidet med år 2000 i første rekke er et linjeansvar for det enkelte departement og den enkelte etats system- og utstyrseiere. For å understøtte det primære linjeansvaret har Arbeids- og administrasjonsdepartementet lagt fram en tiltaksplan for det videre arbeidet som er konsentrert om informasjon og bevisstgjøring, fellestiltak som kursvirksomhet, sjekklister etc. og en halvårlig rapportering av status i arbeidet fra de respektive sektorer.

2.3 Statlig kriseinformasjonspolitik

Rapporten «Kriseinformasjon i staten» og høringsuttalelser ble gjennomgått i 1997. Det ble konkludert med at det ikke skulle gjøres endringer i ansvaret for og organiseringen av arbeidet med kriseinformasjon. Ansvarsfordelingen skal fortsatt følge de generelle prinsipper for informasjonsansvar i staten, dvs at Arbeids- og administrasjonsdepartementet skal ha overordnet ansvar for kriseinformasjonspolitikken, mens det operative ansvaret for informasjon i krisesituasjoner ligger hos den virksomhet som har ansvar for selve krisehåndteringen. Regjeringens kriseinformasjonsenhet (Kriseinfo), som yter operativ bistand i krisesituasjoner, opprettholdes med uendret mandat. Det er fastsatt at SI skal bygge opp rådgivningskompetanse på området kriseinformasjon.

3. Hovedmål og strategier

3.1 Brukerorientert forvaltning

Brukerorientert forvaltning innebærer at statsforvaltningen skal gjøre seg kjent med brukernes behov og ønsker og så langt det er mulig tilpasse sin måte å arbeide på til brukernes ønsker. I særlig grad gjelder dette for offentlige virksomheter som primært driver tjenesteyting. En viktig forutsetning for å være tilpasningsdyktig er at forvaltningen kjenner sine målgruppers behov, herunder også grupper med særskilte behov, f. eks. personer med innvandrerbakgrunn. Dette fordi det normalt vil være store forskjeller mellom offentlige virksomheters, næringslivets og privatpersoners behov som brukere av forvaltningen. Det er også en klar målsetting at forvaltningens service- og tjenestetilbud ikke skal være dårligere i områder med tynt befolkningsgrunnlag enn i tettbygde områder. Måltrettet bruk av informasjonsteknologi for bedre tilgjengelighet og innsyn i forvaltningen, samt mer effektiv informasjonsutveksling og aktiv dialog med brukerne vil være nødvendig for å tilfredsstille de krav til kvalitet og effektivitet som stilles til forvaltningen fra de ulike målgruppene.

Forvaltningen kan gjøres mer brukerrettet ved å:

- bidra til at offentlige virksomheter generelt legger økt vekt på brukerorientering i strategiutviklingen og oppgaveløsningen.
- produsere tjenester med riktig kvalitet i forhold til behovet. Det er i denne sammenheng viktig å forene kvalitetsarbeid med utvikling av resultatstyringssystemer.
- bidra til at statsetater aktivt går ut til sine brukere med serviceerklæringer innen utgangen av år 2000 der dette er relevant. Slike erklæringer skal vise brukerne hvilke rettigheter og plikter som knytter seg til tjenestene og hva de kan forvente av virksomhetene.
- forenkle kontakten og samhandlingen med næringslivet

- følge opp arbeidet med offentlige servicekontorer med vekt på reformer i lokal statsforvaltning, utvikle organisasjonsformer som forbedrer servicen overfor brukerne herunder utrede mulige modeller for fremtidig organisering av det statlige tjenestetilbudet i kommunene

3.2 Politisk styrbar forvaltning

En politisk styrbar forvaltning innebærer at statsforvaltningen skal være et smidig og fleksibelt redskap for å iverksette regjeringens politikk. Dette stiller krav til oversiktighet, enhet og sammenheng i styringslinjer og ansvarsforhold, slik at en unngår uklarhet om politisk ledelse valg og prioriteringer, og om hvem som er ansvarlig for å realisere de enkelte mål.

Det er viktig at statsforvaltningen beholder sin faglige uavhengighet og evne til å gi faglig baserte råd under skiftende politiske styrer.

Dette oppnås gjennom:

- revidere veileder om tilknytningsformer for statlig virksomhet
- utrede erfaringer med og retningslinjer for konkurranseeksponering av offentlig virksomhet
- legge fram en redegjørelse om regjeringens forvaltningspolitikk
- bedre ansvars- og oppgavefordeling mellom nivåene i statsforvaltningen, herunder en gjennomgang av departementene med sikte på å skille ut oppgaver til underliggende organer, og bedre ivaretagelse av samordningsbehovet mellom offentlige etater og mellom forvaltningsnivåene.
- klargjøring av forholdet mellom politikk og embetsverk

3.3 Effektiv og resultatorientert forvaltning

Forvaltningens resultater skal være mest mulig i samsvar med fastsatte mål og de skal nås uten unødig bruk av ressurser. Omstillings- og fornyingsarbeidet generelt og informasjonsteknologi spesielt vil kunne gi viktige bidrag til en mer effektiv ressursbruk.

Dette skjer ved å:

- utrede hvordan en generell ordning med Offentlige servicekontor skal etableres
- evaluere departementenes erfaring med virksomhetsplanlegging med sikte på å utvikle informasjonssystemer og resultatindikatorer for å bedre grunnlaget for beslutninger
- utrede desentralisering av statlig virksomhet
- følge opp den igangsatte revisjon av utredningsinstruksen
- forbedre og effektivisere den interne statlige tjenesteytingen og tilby konkurransedyktige tjenester enten gjennom egen produksjon eller gjennom kjøp av tjenester.
- evaluere og forbedre systemene for mål- og resultatrapportering og gjøre etatstyringen mer effektiv og formålstjenlig
- realisere effektiviseringsgevinster av økonomireglementet.
- bygge opp et kunnskapsgrunnlag om konkurranseeksponering av offentlig virksomhet som skal danne grunnlag for utforming av retningslinjer på området. Konkurranseeksponering skal sees i sammenheng med effektivisering og styring av offentlig forvaltning, tilknytningsformer og offentlig eierskap. Konkurranseutsetting skal bidra til å øke effektiviteten av offentlig tjenesteproduksjon samtidig som kvaliteten er god
- vurdere hvilke oppgaver som bør ivaretas av offentlig forvaltning, hvilke oppgaver som kan løses i samarbeid mellom offentlig forvaltning og frivillige organisasjoner, og hvilke oppgaver som bør overlates private.
- benytte fremtidsstudier for å danne seg bilder (scenarier) av forvaltningens rolle i fremtiden.

3.4 Åpen, demokratisk og rettssikker forvaltning

I forvaltningen er rettssikkerhet et absolutt krav som skal bidra til å sikre forutsigbarhet og likebehandling. Forvaltningen skal dessuten legge vekt på åpenhet og innsynsrett og fremme tiltak som kan lette og legge til rette for medvirkning fra borgerne.

Dette oppnås gjennom:

- å fortsette samarbeidet med OECD, bl a ved å høyne den etiske bevissthet blant statsansatte iht OECDs anbefalinger.
- utarbeidelse av tiltak for å bedre forvaltningspraksis, særlig gjennom opplæring og veiledning.
- oppfølging av stortingsmeldingen om offentlighetsprinsippet.
- søk etter metoder for å bedre kontakten mellom departementene og offentligheten
- å gjennomgå den statlige informasjonspolitikken

3.5 IT i statsforvaltningen

Arbeids- og administrasjonsdepartementet skal legge fram en handlingsplan for departementets arbeid med tverrsektoriell IT-utvikling i statsforvaltningen for perioden 1998-2001. Planen skal rettes inn på å understøtte linjeansvaret for IT og fremme tilstrekkelig koordinert bruk av IT i samsvar med de forvaltningspolitiske mål. Med utgangspunkt i den felles og tverrsektorielle innretningen, har også planen som formål å utgjøre en strategisk støtte for de ulike sektorer og virksomheters planlegging og styring av IT-utviklingen innenfor sine ansvarsområder. Planen skal fokusere på mål og betingelser for den elektroniske forvaltning. Det er definert syv innsatsområder for den tverrsektorielle IT-utviklingen:

- nett- og infrastrukturutvikling
 - IT-sikkerhet i forvaltningen
 - elektroniske informasjonstjenester
 - elektronisk saksbehandling og kommunikasjon
 - elektronisk datautveksling og innrapportering
 - elektronisk handel i offentlige innkjøp
 - samordning, styring og organisering av IT i forvaltningen
- Målgruppen for tiltakene innenfor innsatsområdene er dels statsforvaltningen og dels offentlig sektor knyttet til samspill stat - kommune. Konkrete tiltak gjennomføres i samarbeid med berørte virksomheter innenfor statsforvaltningen og kommunesektoren. Arbeids- og administrasjonsdepartementet med underliggende etater skal bl a:
- i samarbeid med Kommunenes Sentralforbund evaluere og videreutvikle tilbudet i Forvaltningsnettsamarbeidet overfor offentlig sektor. Det vil bli vurdert etablering av katalogtjenester, en sentral navnefunksjon og sertifiseringstjeneste. Sertifiseringstjenesten skal tilbys av en tiltrodd tredjepart som også kan tilby funksjoner som tidsstempling av brev mv. Behov for varige støttedfunksjoner i tilknytning til Forvaltningsnettsamarbeidet skal avklares.
 - videreutvikle en elektronisk infrastruktur for statsforvaltningen med hensyn til tjenestetilbud og funksjonalitet.
 - igangsette en koordinert innsats for bevisstgjøring av offentlige virksomheter om behovet for en samlet informasjonssikkerhetsstrategi. Innsatsen baseres på en felles strategi for staten. Det skal gjennomføres sårbarhetsanalyser av ulike sider ved statlig IT-bruk og det skal lages handlingsplaner på grunnlag av disse
 - i samarbeid med Kommunenes Sentralforbund ta endelig stilling til forslaget om etablering av Inngang Norge. I dette ligger å opprette en redaksjon innenfor en hensiktsmessig organisering, som vil få ansvar for å etablere tjenesten
 - realisere videreutviklingen av ODIN med hensyn til innhold og organisering av arbeidet.
 - nedsette en arbeidsgruppe som skal legge frem forslag til hvordan plikt- og rettighetsinformasjonen bør presenteres på Internett
 - bidra til at forvaltningen tar i bruk avanserte løsninger for elektronisk saksbehandling for mer effektiv ressursbruk og økt servicegrad overfor brukerne
 - bidra til at forvaltningen gjør bruk av interaktive muligheter i ny teknologi, gjennom bl a forsøk med elektroniske høringer og diskusjonsgrupper, samt andre tiltak for å stimulere virksomhetene i statsforvaltningen til å legge til rette for økt informasjonstilgang, innsyn og dialog med brukerne gjennom elektroniske nett. Samtidig skal det sikres at verdier som ligger til grunn for dagens papirbaserte løsninger, også må ivaretas ved innføring av elektroniske løsninger. De utfordringer som er knyttet bl a til sikkerhet (autentisering) og arkivering, skal utredes nærmere slik at hensiktsmessige løsninger blir etablert
 - bidra til økt bruk av elektronisk datautveksling og -skjemahåndtering for å lette arbeidsbyrdene ved offentlig innrapportering fra næringslivet og andre brukere, og for å forbedre datautvekslingen innad i forvaltningen. Det vurderes å iverksette en tverrsektoriell programsatsing for elektronisk datautveksling og innrapportering i forvaltningen
 - videreutvikle IT- og kommunikasjonsløsninger for saksbehandling og tjenesteyting på tvers av geografiske og organisatoriske grenser, både for å opprettholde et best mulig offentlig servicetilbud lokalt og for å utnytte mulighetene til en desentralisert oppgaveløsning som samtidig er kostnadseffektiv. Det skal også prøves ut løsninger for fjernarbeid og telependling
 - igangsette arbeid med å klarlegge forutsetninger for etablering av en infrastruktur for elektronisk tjenesteyting basert på bruk av elektroniske kort (smartkort) som på en enkel og sikker måte kan identifisere brukeren og som kan brukes til ulike offentlige anvendelser (som f eks. elektronisk pasientkort, elektronisk meldekort osv.). Som bærere

av brukerens elektroniske signatur vil kortene åpne for en nettbasert elektronisk tjenesteyting til publikum

- iverksette en felles, samordnet løsning for drift av IT-utstyr og IT-anvendelser i departementene. Det vurderes å etablere en felles enhet for slik drift som også kan overta drift av felles IT-infrastruktur for departementene
- igangsette en flerårig hovedsatsing på elektronisk handel i samband med offentlige anskaffelser. Satsingen skal fokusere på tilrettelegging av rammebetingelser for bruk av IT i de ulike fasene av innkjøpsprosessen, etablering av felles standarder og generelle kravspesifikasjoner, samt igangsetting av pilotprosjekter på ulike områder. Avansert, nettbasert IT-bruk og tilhørende omstilling og omorganisering av anskaffelsesfunksjoner skal sørge for en betydelig reduksjon av kostnader knyttet til anskaffelser og en økning av kvalitet på innkjøpte varer og tjenester
- bidra til bedre organisering av styring av IT i forvaltningen gjennom bl a systematisere erfaringer og utrede kritiske problemstillinger knyttet til anvendelse av IT i forvaltningen og hvordan IT-utviklingen påvirker oppgaveløsningen i forvaltningen
- revisjon og utvikling av forvaltningsstandarder på IT-området
- videreføre oppfølgingen av arbeidet med år 2000-roblemet i statsforvaltningen i samsvar med den tiltaksplanen som er utarbeidet.

**KAP 1520 STATSKONSULT - DIREKTORATET FOR FORVALTNINGS
UTVIKLING (JF KAP 4520)**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Driftsutgifter	81 605	78 720	81 332	3,3
	Sum kap	81 605	78 720	81 332	3,3

1 Allmenn omtale

Statskonsult er statens fagorgan for effektivisering og fornyelse av forvaltningen. Statskonsult har en pådriver-, service- og veilederrolle overfor forvaltningen i realisering av forvaltningspolitikken. Statskonsult utfører oppdrag fra departementer og statlige virksomheter og skal på eget initiativ også ta opp relevante forvaltningspolitiske problemstillinger. Det betyr at Statskonsult som direktorat skal fange opp utviklings- og omstillingsbehov, og legge vekt på å dokumentere og systematisere kunnskap slik at behov for utvikling, fornyelse, omstilling, bedre styring og bedre ressursutnyttelse identifiseres.

De viktigste virkemidlene er analyse, evaluering, dokumentasjon, rådgivning, veiledningsmaterieell og kompetanseutvikling. Statskonsults virksomhet er konsentrert om fem områder: styring og resultatorientering, omstilling og organisasjonsformer, informasjonsteknologi, internasjonalisering og lederskapsutvikling.

2 Rapport

Eksternt rettet arbeidsinnsats i 1997 fordelt på hovedområder:

	i prosent
Styring og resultatorientering	34,2
Omstilling og organisasjonsformer	26,0
Informasjonsteknologi	18,4
Internasjonalisering	6,0
Lederskapsutvikling	15,4
Sum	100,0

Statskonsult utga i 1997 36 publikasjoner, hvorav 9 veiledninger og temahefter. Omlag 4 500 offentlig ansatte deltok på ulike typer kompetanseutviklingstiltak i Statskonsults regi.

2.1 Styring og resultatorientering

I 1997 brukte Statskonsult mye tid i arbeidet rettet mot virksomhetene for å implementere det nye økonomiregelverket for staten. Statskonsults innsats har bidratt til å styrke departementenes kunnskap om hvordan kravene i økonomiregelverket skal møtes. Rådgivningsprosjektene har medført at sentrale prosesser i departementene er initiert og videreført på en hensiktsmessig måte. Innspillene fra Statskonsult er brukt som viktige beslutningsgrunnlag i departementenes videre oppfølging av prosjektene.

Gjennomgangen av den interne ressursbruken i departementene er videreført i 1997. Gjennomgangen av syv departementer viser at tidsbruken til ulike oppgavetyper varierer over tid og med de utfordringer det enkelte departement står overfor. Alle anbefales imidlertid å prioritere mer tid til etatsstyring og tilskuddsforvaltning. Statskonsults funn og anbefalinger er benyttet i departementenes eget utviklingsarbeid og i budsjettprosessen.

Det er foretatt kritiske analyser av utvalgte tilskuddsordninger i 1997. Hensikten er å forbedre tilskuddsordningene i tråd med kravene i økonomiregelverket. Slutføringen av prosjektene har vært knyttet til sentrale milepæler i budsjettprosessen eller meldingsarbeid, slik at rapportene har kunnet inngå som beslutningsgrunnlag. Det er avdekket svakheter ved utformingen og forvaltningen av flere tilskuddsordninger. Statskonsults anbefalinger er i hovedsak fulgt opp og har resultert i at tilskuddsforvaltningen er blitt mer i tråd med økonomiregelverket.

I 1997 ble det gjennomført 29 ulike typer kurs med til sammen 2 541 deltakere om forskjellige emner innenfor etats- og virksomhetsstyring, statlig økonomistyring, statlige anskaffelser, kvalitetsstyring og service samt lov-, avtale- og regelverk.

2.2 Omstilling og organisasjonsformer

Fagområdet «omstilling og organisasjonsformer» var nyetablert i 1997. Et overordnet mål for Statskonsults arbeid på dette området er å bidra til at offentlig virksomhet er hensiktsmessig organisert og at omstillingstiltak er velbegrunnet og gjennomføres på en god måte. I 1997 ble det satt i gang arbeid med bl a å kartlegge og analysere statlige tilknytningsformers egnethet, utøvelsen av statlig eierskap, omstillingsevnen i statlig virksomhet, kvaliteten i offentlig saksbehandling, sentralforvaltningens samordningsevne og organiseringen av statlige tilsynsorganer. Statskonsult bisto også statsetater i gjennomføring av omstillingstiltak bl a gjennom rådgivningsvirksomhet.

I 1997 ble det gjennomført 11 ulike typer kurs med til sammen 534 deltakere innenfor omstilling og arbeidsgiverpolitiske problemstillinger.

2.3 Informasjonsteknologi

Statskonsult har bl a utgitt en veiledning om styring, organisering og ansvarsfordeling i store statlige IT-prosjekter (FASIT). Hensikten er å forbedre grunnlaget for fremtidige IT-satsinger i staten, og å oppnå bedre styring av IT i statsforvaltningen.

Statskonsult har bistått departementet med å undersøke og kartlegge problemstillinger knyttet til datasystemers håndtering av overgangen til år 2000.

Det ligger et betydelig effektiviseringspotensial i å ta i bruk elektronisk saksbehandling. Statskonsult har videreført arbeidet med «elektronisk forvaltning» og bl a utarbeidet «Statens generelle kravspesifikasjon for elektronisk saksbehandling».

Statskonsult har bidratt med felles koordinerende aktiviteter på IT-området i forvaltningen, som et supplement til linjeansvaret for IT i de respektive departementer og etater. Blant annet har Statskonsult hatt prosjektledelsen i det arbeidet som førte fram til opprettelsen av Oppgaveregisteret i oktober 1997. Registeret ventes å kunne bli et nyttig verktøy i arbeidet for å samordne og forenkle offentlig innrapportering.

Arbeidet med statens standardavtaler for anskaffelse og vedlikehold av IT samt informasjonsformidling og kjøp av konsulenttenester, har i 1997 vært fulgt opp, bl a med veiledninger til avtalene, rådgivnings- og kursvirksomhet. I forbindelse med anbudsrundene i Forvaltningsnettprosjektet har Statskonsult bidratt til å få til en behøvsrettet og praktisk innretning på de IT-standarder og markedstilbud som forvaltningen bør legge til grunn for sine IT-anskaffelser.

I 1997 ble det gjennomført 10 ulike typer kurs med til sammen 488 deltakere innenfor standardisering, IT-anskaffelser, IT-sikkerhet og administrativ bruk av IT.

2.4 Internasjonalisering

Statskonsult har arbeidet for å styrke forvaltningens evne til innflytelse i internasjonale fora, og bidratt til at forvaltningen har den nødvendige kompetanse til nasjonal oppfølging, forvaltning og videreutvikling av EØS-avtalen. Som ledd i dette arbeidet utarbeidet Statskonsult i 1997 «Håndbok i EØS-arbeid. Utforming og gjennomføring av regelverket i EU og EØS». Håndboken skal stimulere til aktiv bruk av EØS-avtalen fra norsk side, bidra til å heve EØS-kompetansen i forvaltningen generelt og klargjøre både EUs og våre nasjonale rutiner og beslutningsprosesser, slik at forvaltningen på en effektiv og fruktbar måte kan utnytte de muligheter for innflytelse som ligger i EØS-avtalen. Håndboken har blitt positivt mottatt og er etterspurt.

På bakgrunn av erfaringer og undersøkelser om behov for internasjonal kompetanse gjennomførte Statskonsult tiltak innenfor: kunnskap om internasjonale institusjoner, beslutningsprosesser og virkemåte, med særlig vekt på EU/EØS, internasjonale forhandlinger, tverrkulturell forståelse og kommunikasjon, samt temadager om aktuelle internasjonale utviklingsprosesser. Til sammen 19 typer kurs med 431 deltakere ble gjennomført. Statskonsult samarbeidet med en rekke institusjoner i inn- og utland om gjennomføringen av språkopplæring innen engelsk, tysk, fransk og russisk. Det ble gjennomført 20 typer språkkurs med 399 deltakere i 1997.

2.5 Lederskapsutvikling

Statskonsult har gjennomført ledelsesutviklingsprogrammer og rådgivning for en rekke virksomheter som har vært i endringsprosesser eller har hatt behov for utvikling av styrings- og lederfunksjoner. Programmene har vært utviklet spesielt for hver virksomhet. Typiske tema det har vært arbeidet med er: Økt bevissthet om ledelsesfunksjonene, bedre teamledelse, mer helhetlig styring og forholdet mellom ledere og deres virkeområde og fungering. Tilbakemeldingene har vært positive, og etterspørselen har vært større enn tilgjengelig kapasitet. I samarbeid med departementet er det arbeidet med å videreutvikle lederlønsordningen i det statlige tariffområdet.

Statskonsult har arbeidet med dokumentasjon om ledelsesutvikling og lederskaperfaringer og har utgitt temahefter og rapporter om statlig lederskap. Publikasjonene har blitt positivt mottatt og vært gjenstand for offentlig debatt.

Sentrale innsatsområder innen lederutvikling har vært utviklingsprogrammene Ny i lederjobben, Mellomlederopplæringen, Ekspedisjonssjefprogrammet og Stipendiatprogrammet STILO. Stipendiatordningen i ledelse og organisasjon (STILO) har vært til vurdering av Statskonsult og departementet i fellesskap, herunder kontaktutvalget for ordningen. I 1997 var det til sammen 167 deltakere som gjennomførte programmene. Etterspørselen etter lederopplæring har vært stor og evalueringer viser at deltakerne oppfatter programmene som nyttige. Arbeidet med et nytt Utviklingsprogram for direktoratsledere ble påbegynt i 1997.

3 Resultatmål 1999

Innsatsen i 1999 vil være konsentrert om fem hovedområder.

3.1 Styring og resultatorientering

Mål for Statskonsults arbeid på dette området er å bidra til:

- bedre styring av statlige virksomheter,
- bedre bruk av virkemidler for resultatoppgåelse og
- bedre samhandling mellom forvaltningsnivåene og mellom sektorer.

I 1999 skal Statskonsult:

- fortsette utviklingsarbeid knyttet til implementering av økonomiregelverket, særlig i forbindelse med etatsstyring, tilskuddsforvaltning og styring internt i virksomheter
- vurdere styringsvirkemidlers egnethet for ulike formål, herunder bruk og utforming av tilskuddsordninger og ulike former for konkurranseeksponering
- arbeide med utvikling av budsjettproposisjonene som ledd i oppfølgingen av budsjettreformutvalgets innstilling
- arbeide med avklaring av regional statsforvaltnings rolle og med styringsutfordringer knyttet til forholdet mellom staten og kommunesektoren, herunder videreutvikling av mål- og resultatstyring, bedre oppfølging av sektorpolitiske virkemidler og tilskudd til kommunene og bedre samordning
- bidra til å realisere regjeringens mål om en mer brukerorientert og serviceinnstilt forvaltning, bl a ved å videreutvikle ideene knyttet til Offentlige servicekontorer. Det skal særlig legges vekt på å få forvaltningen til å innføre serviceerklæringer innen utgangen av år 2000
- gjennomføre kompetanseutviklings- og erfaringsformidlingstiltak

3.2 Omstilling og organisasjonsformer

Mål for Statskonsults arbeid på dette område er å bidra til:

- god samordning og beslutningsgrunnlag for vurdering av ansvar- og oppgavefordeling i sentralforvaltningen bl a mellom departementer, direktorater og forvaltningsnivåer
- at statlige virksomheter har hensiktsmessige tilknytningsformer
- at statlige omstillingsprosesser planlegges og gjennomføres på en god måte

I 1999 skal Statskonsult:

- fortsette utviklingsarbeid i tilknytning til statlige tilsynsordninger
- arbeide med utvikling av retningslinjer for eierstyring av statlige selskaper
- kartlegge pågående, planlagte omstillingsaktiviteter og omstillingsbehov
- dokumentere og systematisere erfaringer fra statlige omstillingsprosesser i tilknytning til sentralforvaltningens organisering
- vurdere metoder for å analysere hvordan forvaltningsvirksomhet kan omdannes til selskaper og hvordan stateide selskaper eventuelt kan hel- eller delprivatiseres
- bidra i departementets arbeid med konkurranseeksponering gjennom deltakelse i sekretariatet i en interdepartemental arbeidsgruppe og Forum for konkurranseeksponering
- bidra med utrednings- og analysearbeid i forbindelse med arbeidet i Statssekretærutvalget for omstilling og fornying av offentlig forvaltning
- gjennomføre kompetanseutviklings- og erfaringsformidlingstiltak

3.3 Informasjonsteknologi

Mål for Statskonsults arbeid på dette området er å bidra til:

- god styring og gjennomføring av IT-satsinger og realisering av gevinster i det offentlige
- hensiktsmessig utnyttelse av IT i omstilling og reformer i forvaltningen
- at IT-utviklingen ivaretar helhetshensyn og behov for samarbeid

I 1999 skal Statskonsult:

- dokumentere og systematisere erfaringer fra utvikling av IT og med bruk av IT i forvaltningen
- utrede kritiske problemstillinger knyttet til videreutvikling av forvaltningens bruk av IT, og hvordan IT-utviklingen påvirker oppgaveløsningen på ulike forvaltningsområder
- gi råd ved utforming av statlige IT-strategier
- bistå å gjennomføre av tverrsektorielle IT-satsinger på områdene elektroniske nett og infrastruktur, IT-sikkerhet, elektroniske informasjonstjenester, elektronisk saksbehandling, elektronisk datautveksling og innrapportering
- bistå i den tverrsektorielle oppfølgingen av forvaltningens arbeid med år 2000-problemet
- gjennomføre sentrale satsinger på elektronisk saksbehandling, kommunikasjon og innrapportering
- revidere og utvikle forvaltningsstandarder på IT-området, herunder statens generelle kravspesifikasjoner samt standardavtaler
- belyse hvordan IT-utviklingen påvirker de forskjellige områder forvaltningen arbeider med
- gjennomføre kompetanseutvikling- og erfaringsformidlingstiltak

3.4 Internasjonalisering

Mål for Statskonsults arbeid på dette feltet er å bidra til:

- styrke forvaltningens evne til innflytelse i internasjonale beslutningsprosesser
- hensiktsmessig oppfølging av EØS-avtalen og andre internasjonale forpliktelser

I 1999 skal Statskonsult:

- utrede betingelser for innflytelse i beslutningsprosessene i EU/EØS
- stimulere til hensiktsmessig forvaltning av EØS-avtalen gjennom dokumentasjon av forvaltningens arbeidsmåter og organisering innenfor utvalgte områder
- belyse trekk ved forvaltningsutviklingen i EU-land, med særlig vekt på forvaltningsutviklingen som følge av medlemskapet i de nordiske land, og vurdere forvaltningspolitiske konsekvenser for Norge
- gjennomføre kompetanseutviklings- og erfaringsformidlingstiltak

3.5 Lederskaputvikling

Mål for Statskonsults arbeid på dette området er å bidra til å:

- utvikle lederskap som møter de utfordringer statsforvaltningen står overfor
- dokumentere erfaringer om hva statlig lederskap omfatter og hvilke betingelser lederskapet skal utvikles innenfor
- øke samhandling og erfaringsutveksling mellom ledere på tvers av sektorer, nivåer og virksomheter
- skape større bevissthet om og tydeliggjøre ledelsesfunksjonene, samt bistå ledere i deres utvikling.

I 1999 skal Statskonsult:

- bidra til oppfølging av strategidokumentet «Ledelsesutvikling i staten 1998 - 2002»
- gi løpende bistand og igangsette utviklingstiltak overfor ledere og ledergrupper, med særlig vekt på toppledere, sektorer og virksomheter i større endrings- og omstillingsprosesser
- bidra til lederutvikling for toppledere, mellomledere og nyansatte ledere
- gjennomføre nytt utviklingsprogram for ledergrupper i direktorater
- bidra til realisering av handlingsprogrammet *Kvinner, kvalitet og kompetanse* i staten
- dokumentere ulike sider knyttet til statlig lederskap
- bidra til større mangfold i personalet, gjennom å bidra til å realisere «Handlingsplan for rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn»
- gjennomføre kompetanseutviklings- og erfaringsformidlingstiltak

4 Budsjett 1999**Post 01 Driftsutgifter**

Statskonsult hadde per 01.03.1998 en bemanning tilsvarende omlag 121 årsverk.

Bevilgningsforslaget dekker lønns- og driftsutgifter til Statskonsult, kostnader knyttet til utadrettet virksomhet, samt gjennomføring av de sentrale opplæringstiltakene i staten.

**KAP 4520 STATSKONSULT - DIREKTORATET FOR
FORVALTNINGSUTVIKLING (JF KAP 1520)**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
02	Andre inntekter	952	714	732	2,5
03	Inntekter fra prosjektoppdrag	2 445	1 632	1 673	2,5
05	Inntekter fra sentral opplæring	10 871	10 423	10 684	2,5
06	Inntekter fra rådgivning	5 123	4 001	4 101	2,5
16	Refusjon av fødselspenger	804	0	0	- 0,0
	Sum kap	20 195	16 770	17 190	2,5

Post 02 Andre inntekter

Posten omfatter inntekter av Statskonsults salg av publikasjoner o a.

Post 03 Inntekter fra prosjektoppdrag

Posten omfatter overføring av lønnsmidler til Statskonsult fra andre statsetater for utførte prosjektoppdrag.

Post 05 Inntekter fra sentral opplæring

Posten omfatter inntekter av Statskonsults kursavgifter.

Post 06 Inntekter fra rådgivning

Fra og med 1995 ble en rekke av Statskonsults tjenester gebyrbelagt.

KAP 1521 STATENS INFORMASJONSTJENESTE (JF KAP 4521)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Driftsutgifter	16 091	16 466	19 205	16,6
21	Spesielle driftsutgifter	28 033	25 681	23 946	- 6,8
	Sum kap	44 124	42 147	43 151	2,4

1 Allmenn omtale

Statens informasjonstjeneste (SI) er statens fagetat på området informasjon. SIs målgruppe er statlige virksomheter.

SI skal være en pådriver, rådgiver og et kompetansesenter for statlige virksomheter som bidrar til at intensjonene i statens informasjonspolitik oppfylles.

SI skal bidra til at statens bruk av informasjon kjennetegnes ved høy kvalitet og effektivitet, og styrker deltakerdemokratiet gjennom å basere seg på kommunikasjonsprinsippet. Kommunikasjonsprinsippet innebærer at virksomhetene i sitt informasjonsarbeid skal ta hensyn til både avsenders og mottakers behov, så langt dette lar seg gjøre.

SIs overordnede mål er:

- effektiv gjennomføring av statens informasjonspolitik
- framtidsrettet og anvendelig informasjonsutvikling i staten
- høy kvalitet og kostnadseffektive løsninger på SIs egen tjenesteyting og informasjonsoppgaver
- effektiv og kompetent forvaltning av tverrgående regelverk på annonseområdet

SIs viktigste oppgave er å få den statlige informasjonspolitikken etablert som grunnlaget for statlige virksomheters informasjonsarbeid. SI gir råd for å sikre en kvalitetsforbedring av statlig informasjon. Arbeids- og administrasjonsdepartementet gjennomførte i 1998 en undersøkelse blant SIs brukere om resultatene av omstillingen. Rapporten vil foreligge i 1998.

SI skal ta initiativ til faglige fora for informasjonsutvikling i forvaltningen og til bedre kontakt mellom forvaltningen og forskningsmiljøer innen informasjon og kommunikasjon.

SI tar også initiativ til forskningsprosjekter på områder der det i dag mangler nødvendig informasjonsfaglig kunnskap. SI gjennomfører dessuten utviklingsprosjekter i samarbeid med andre statsetater for å bedre grunnlaget for statlig informasjon sentralt, regionalt og lokalt.

SI skal være et tjenesteytende organ for statlige virksomheter på informasjonsområdet, der hensynet til kvalitet, kost/nytte eller beredskap tilsier at oppgaveløsningen legges til SI. SI skal bidra til at statlig informasjon samordnes bedre av hensyn til brukerne og skal ta initiativ der det er åpenbare behov for slik samordning.

2 Rapport**2.1 Informasjonsfaglig rådgivning**

Den viktigste utfordringen for SI i 1997 var konsolidering og videreutvikling etter siste fase av omstillingsprosessen. Ved utgangen av året ble ca. 75 prosent av SIs informasjonsfaglige ressurser benyttet til de oppgavene som utgjør SIs nye rolle. Dette er i samsvar med målet. Etaten har etablert spisskompetanse i forhold til sine nye oppgaver. I 1997 ble flere prosjekter som omfattet analyse av statlige virksomheters informasjonsutfordringer, med sikte på mer målrettet og strategisk bruk av informasjon, slutført og nye påbegynt. SI har ved sin IT-rådgivning også arbeidet for at informasjonspolitikken skal legges til grunn for statens bruk av IT i formidling av informasjon.

2.2 Formidling av informasjonspolitikken

Etatens strategiske planer og andre plandokumenter, samt at SI i stadig høyere grad engasjeres av etatene til å utføre informasjonsstrategiske analyser, viser at informasjonspolitikken i økende grad legges til grunn for statlige virksomheters informasjonsarbeid.

SI bygger sin rådgivervirksomhet på målene og prinsippene i informasjonspolitikken, og bidrar med dette til å grunnfeste den i statsforvaltningen. SI gjennomgår ved intervjuer og undersøkelser departementenes og direktoratenes samlede informasjonsutfordringer, både i forhold til deres brukere og i forhold til prinsippene i informasjonspolitikken. I tråd med resultatmålene i budsjettproposisjonen, har SI i 1997 stilt krav om at statlige opplysningskampanjer skal baseres på forsvarlige forhåndsanalyser og evaluering av måloppnåelse. Det samme krav stilles til oppdragsgivere som ønsker bistand til utvikling av overordnet informasjonsstrategi for virksomheten. SI har bidratt med flere slike analyser og evalueringer i 1997. Forvaltningen viser stor interesse for SIs strategiske rådgivnings- og utviklingstjenester.

2.3 Forholdet til brukerne og mottakerne av informasjon.

SI har gjennomført en kartlegging av et utvalg statlige virksomheters informasjon om rettigheter og plikter. Resultatene ble presentert i rapporten «Endringer i regelverket, hvordan gjøres de kjent?». Bakgrunnen for undersøkelsen er å få forvaltningen til å prioritere informasjon om plikter og rettigheter. Etterspørselen etter rapporten har vært stor. SI foreslår blant annet i rapporten at departementene må påta seg helhetsansvar, fra tidlig planlegging fram til nye bestemmelser eller regler er vedtatt og for systematisk informasjon til berørte parter etter at den er vedtatt. SI mener også at informasjonsteknologi bør tas i bruk for å gjøre rettighets- og pliktinformasjon lettere tilgjengelig. SI ønsker å følge opp undersøkelsen blant annet gjennom et forskningsprosjekt i et departement eller direktorat.

SI har kartlagt hvilke systemer 11 utvalgte statlige virksomheter har for å fange opp tilbakemelding fra brukerne. Det resulterte i en rapport som siden ble bearbeidet til en veiledning som forelå tidlig i 1998.

2.4 Veilednings- og temahefter

SI skal bidra til fortsatt utvikling av kompetanse innen informasjon og kommunikasjon i statsforvaltningen. Først og fremst skjer det gjennom SIs rådgivning, men også ved utvikling av veiledninger og temahefter. Etterspørselen etter temaheftene er stor. SI har hittil utgitt syv slike hefter om forskjellige informasjonsfaglige utfordringer.

2.5 Informasjonspolitik og forskning

I 1997 tok SI i samarbeid med departementet initiativ til to forprosjekter for forskning vedrørende elektronisk informasjon. En kartlegging av innholdet på offentlige etaters web-servere, og en undersøkelse av organisering og arbeidsdeling i arbeidet med statlige web-servere. Oppdraget ble gitt til avdeling for forvaltningsinformatikk ved Universitet i Oslo. Rapportene forelå 1. halvår 1998.

På SIs høstkonferanse i 1997, *Toveiskommunikasjon - ideal eller virkelighet?*, med omlag 200 deltakere fra forvaltningen, ble prinsippet om toveiskommunikasjon mellom myndigheter, næringsliv, organisasjoner og befolkning utdypet og diskutert. Representanter fra ledende internasjonale forskningsmiljøer holdt foredrag på konferansen. Det ble laget et kompendium av alle innleggene fra konferansen.

2.6 Informasjonspolitik og IT

Målene og prinsippene i informasjonspolitikken ligger til grunn for SIs rådgiving om bruk av IT og Internett i statsforvaltningen. SI har ansvar for eller er deltaker i en rekke av prosjektene på IT-området i samarbeid med Statskonsult og Statens forvaltningstjeneste, og er med i Arbeids- og administrasjonsdepartementets IT-strategiarbeid. Dette gjelder bl a Forvaltningsnettet og Inngang Norge (inngang til elektronisk informasjon i Norge), og andre utviklingsprosjekter om bruk av Internett for formidling av offentlig informasjon.

LivsIT er et IT-utviklingsprosjekt knyttet til livsfasetilpasset informasjon. En rekke kommuner er allerede i gang med å teste prosjektet. I tillegg er det inngått avtale med Fylkesmannen i Møre og Romsdal og Møre og Romsdal fylkeskommune for å knytte deres felles prosjekt; Service På Tvers (SPT) sammen med LivsIT. Hensikten er blant annet å utarbeide en modell som kan skape regional LivsIT-informasjon og integrere den med både statlig og kommunal informasjon.

SI har bidratt til undersøkelser av det offentliges bruk av IT i formidling av informasjon.

2.7 Regional og lokal informasjonsutvikling

SI samarbeider om regional og lokal informasjonsutvikling i syv fylker (Hedmark, Vest-Agder, Finnmark, Nordland, Oppland, Møre og Romsdal og Østfold), slik at publikum der de bor kan få informasjon fra kommune, fylkeskommune og stat når de har behov for det.

Fylkesmannsembetene i de sju fylkene står sentralt i dette arbeidet. Dette er et prosjekt som tar sikte på å bygge et samarbeid mellom kommunene, fylkeskommunene, fylkesmannsembetene, andre regionale statlige virksomheter og etter hvert sentralforvaltningen for å få til en «infrastruktur» for offentlig informasjon.

2.8 Informasjon for funksjonshemmede

Utkast til en veileder for forvaltningen om tilrettelegging av informasjon for funksjonshemmede forelå høsten 1997 og ble etter høringsrunde ferdigstilt i 1998. Det arbeides også med en veileder i å legge offentlig informasjon bedre til rette for psykisk utviklingshemmede.

2.9 Fjernsynsprogrammet «Fulle 5»

Fjernsynsprogrammet «Fulle 5» er et samarbeidsprosjekt med NRK om nyttige opplysninger for folk flest basert på statlige tiltak. Seeroppslutningen har jevnt over ligget meget høyt, men den varierer sterkt med sendetidspunkt. Evalueringen har vist at oppdragsgiverne har vært tilfredse med responsen. Mange av tv-spotene har også vært vist i kommersielle fjernsynskanaler.

3 Resultatmål 1999

3.1 Effektiv gjennomføring av statens informasjonspolitik

Statens informasjonstjeneste skal:

- bidra til å få målene og prinsippene i informasjonspolitikken lagt til grunn for informasjonsvirksomheten i departementene, direktoratene og andre statlige organer
- samarbeide med Arbeids- og administrasjonsdepartementet om å få gode systemer for informasjonshåndtering innarbeidet i styringssystemene i departementer og underliggende etater, bl a ved å følge opp Arbeids- og administrasjonsdepartementets initiativ til å ta inn krav om å etterleve informasjonspolitikken i departementenes tildelingsbrev
- bidra til at statlige virksomheter bruker informasjon som et strategisk virkemiddel på lik linje med andre virkemidler
- ta initiativ der det er behov for samordning av informasjon innen statsforvaltningen, og dokumentere områder der samordningen på tvers av forvaltningsnivåer eller sektorer er for dårlig i forhold til brukernes behov for informasjon
- bidra til at statsforvaltningen prioriterer informasjon om rettigheter og plikter bl a ved å følge opp forslagene i SIs rapport «Endringer i regelverket - hvordan gjøres de kjent?»
- bidra til at flere statsetater innhenter systematisk tilbakemelding fra innbyggerne om behov for informasjon, basert på SIs temahefte «Hva mener de om oss?»
- iverksette tiltak for å øke kommunikasjonskunnskapen hos statlige ledere, informatører og saksbehandlere i statsforvaltningen
- øke nytteverdien av statlig informasjon ved å basere større informasjonstiltak på forhåndsanalyse og evaluering av måloppnåelse, og ved å foreta undersøkelser der større informasjonsinnsatser blir vurdert i forhold til kostnader og formål
- bidra til at staten praktiserer åpenhet og innsyn i tråd med informasjonspolitikken

3.2 Fremtidsrettet og anvendelig informasjonsutvikling i staten

Statens informasjonstjeneste skal:

- sørge for at Opplysningstjenesten i staten har høy kvalitet, tilpasset publikums og forvaltningens behov, og at sentralforvaltningen får tilgang til kunnskap om informasjonsbehov, basert på en årlig oversikt over hva de som henvender seg til Opplysningstjenesten i staten, spør om
- medvirke til større åpenhet og innsyn i statsforvaltningen bl a ved å videreutvikle prosjektet Elektronisk postjournal slik at det omfatter alle departementene og de største direktoratene
- videreutvikle det elektronisk informasjonssystemet LivsIT slik at statlig informasjon tilrettelegges etter publikums behov og problemer i forskjellige livsfaser
- videreutvikle det regionale statlige samarbeidet mellom fylkesmannsembetene, fylkeskommunene og kommunene for å skape flere fylkesvise informasjonsnettverk.
- bidra til å formidle nyere aktuell kommunikasjonsforskning til forvaltningen og ta initiativ til konkrete forskningsprosjekter
- utvikle og drive elektroniske informasjonstjenester som bidrar til å målrette offentlig informasjon bedre overfor grupper av brukere og lette dialogen med brukerne

- videreutvikle sin informasjonsfaglige rådgivning til statsforvaltningen om IT og Internett som kanal for formidling av statlig informasjon, og bidra til evaluering av noen slike IT-prosjekter
- bidra til utvikling og etablering av en ny, felles inngang til offentlig informasjon på Internett
- sammen med Arbeids- og administrasjonsdepartementet og Sosial- og helsedepartementet ta initiativ til å tilrettelegge statlig informasjon bedre for funksjonshemmede
- bygge opp kompetanse og gi råd til departementer og direktorater om planlegging av beredskap for håndtering av informasjon ved kriser i fredstid

3.3 Tjenesteytende organ for statlige virksomheter

Statens informasjonstjeneste skal:

- tilby statsforvaltningen medieanalyser og medierådgivning slik at forvaltningen foretar mer effektive valg av medier og kanaler for å nå aktuelle målgrupper
- veilede statsforvaltningen i forbindelse med konkret rettighetsinformasjon, informasjonskampanjer og opplysningsarbeid i tilknytning til reformer

3.4 Forvaltning av regelverk

Statens informasjonstjeneste skal:

- følge opp de tiltak SI skal stå for etter regjeringens gjennomgang av annonsereguleringen og gjøre regelverket godt kjent i statsforvaltningen
- forhandle fram og forvalte avtaler som gir kostnadseffektive innkjøp av varer og tjenester for statsforvaltningen på informasjonsområdet, spesielt annonseformidlingsavtaler

4 Budsjett 1999

Post 01 Driftsutgifter

Statens informasjonstjeneste hadde per 01.03.1998 en bemanning tilsvarende nær 36 årsverk.

Bevilgningsforslaget dekker også økte lønns- og driftsutgifter for SI og midler til kjøp av IT-utstyr. Midlene til økningen er overført fra 21-posten.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningsforslaget dekker i hovedsak utgifter til informasjonsrådgivning og informasjonsutvikling. Informasjonsrådgivning innebærer brukerundersøkelser og analyser av statlige virksomheters informasjonsutfordringer, utvikling av kommunikasjonsstrategi for virksomhetene, analyser og evaluering i forbindelse med større opplysningstiltak, samt medieanalyser, medierådgivning og IT-rådgivning. Informasjonsutvikling omfatter informasjonsfaglig kompetanseutvikling av forvaltningen og prosjekter for å bedre dialogen mellom myndighetene og borgerne. Posten dekker også utgifter til publisering og SIs andel av utgifter til annonsering.

KAP 1522 STATENS FORVALTNINGSTJENESTE (JF KAP 4522)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Driftsutgifter	328 338	241 927	251 410	3,9
21	Spesielle driftsutgifter	28 865	22 152	22 660	2,3
45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	10 443	10 200	10 271	0,7
50	Viderefakturerings- og fellestjenester	0	0	0	- 0,0
	Sum kap	367 646	274 279	284 341	3,7

1 Allmenn omtale

Statens forvaltningstjeneste (Ft) har som hovedfunksjon å bidra til koordinering og utnyttelse av stordriftsfordeler i statens interne administrasjons- og driftsoppgaver ved å skaffe til veie konkurransedyktige fellestjenester ved kjøp fra eksterne leverandører eller egen produksjon. Tjenesteleveransene skal skje i henhold til fastsatte ytelsesdeklarasjoner som skal sikre kvaliteten på tjenestene.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har definert fem satsingsområder for Ft:

- Innkjøp i staten
- Informasjonsforvaltning i staten
- IT og tele
- Økonomitjenester i staten
- Fellestjenester for departementene

Størstedelen av Fts virksomhet er rettet inn mot departementene, men på enkelte områder har Ft hele statsforvaltningen som nedslagsfelt.

2 Rapport**2.1 Innkjøp i staten**

Det er i 1997 gitt et bredt tilbud til alle statlige etater om sentrale rammeavtaler for ulike produkter og tjenester. Eksempler på slike avtaler er den statlige flyreiseavtalen og avtaler om kontor- og datarekvisita, kopieringsutstyr, kredittkorttjenester og oljeprodukter. Statskjøp hadde i 1997 en estimert omsetning på de sentrale rammeavtalene på omlag 1,7 mrd kroner. Dette utgjør en markant økning i forhold til 1996, da omsetningen var 1,1 mrd kroner. Økningen skyldes i første rekke omsetningen på flyreiseavtalen, som utgjorde ca 500 mill kroner på årsbasis. Ft har også gitt praktisk bistand og rettledning i forbindelse med inngåelse av samkjøpsavtaler, hvor et begrenset antall statlige virksomheter har gått sammen for å oppnå storkundefordeler. Samkjøpsavtaler er inngått f.eks. på områdene lysrekvisita, renholdstjenester og vakhold, med innsparinger i størrelsesorden 10 - 20 pst.

Ft har gitt opplæring i bruk av regelverk og prosedyrer knyttet til statlige innkjøp, både gjennom ordinær kursvirksomhet og direkte i etatene.

Det er gitt rådgivning og operativ bistand til departementer og etater ved en rekke anskaffelser fra grafisk industri og forlag mv. Anbud er gjennomført både nasjonalt, og innen EØS-området i henhold til gjeldende regelverk. Med likeverdige og spesialiserte leverandører i konkurranse om oppdragene, gir dette betydelige innsparinger på statlige budsjetter.

2.2 Informasjonsforvaltning i staten

På bakgrunn av at eksterne konsulenter gjennomførte en i hovedsak positiv evaluering av departementenes sentrale informasjonstjenester, ODIN (Offentlig informasjon og Dokumentasjon I Norge), besluttet regjeringen videreføring og utvikling av tjenesten. Ft skal ha det operative ansvar for å gjennomføre videreutviklingen.

Det er igangsatt et prosjekt for digitalisering av trykte publikasjoner fra Stortinget og regjeringen, samt NOU-serien. Målet er å tilby eldre publikasjoner elektronisk og avvikle lagring på papir. Høsten 1998 er NOU-serien for årgangene 1972-91 digitalisert.

Opplegget for såkalt medieavhengig publisering (MUP) omfatter nå samtlige regjeringsdokumenter til Stortinget, med unntak av St prp nr 1. NOU-serien for 1997 ble lagt ut på CD-rom for salg.

Ft inngikk i 1997 kontrakt med Publication Office i Luxembourg om at Norsk lysingsblad skal være nasjonal inngangsport for norske kunngjøringer til EU-databasen TED (Tenders Electronic Daily). Avtalen er en vesentlig forutsetning for rasjonell drift av DOFFIN (Database for Offentlig Innkjøp). Sistnevnte sikrer enhetlig tilgang for forvaltningen og næringslivet til alle norske kunngjøringer over terskelverdiene i henhold til Lov om offentlige anskaffelser.

Ft har etablert et web-hotell for publisering av elektroniske blanketter på Internett. Departementer og underliggende etater har i stor utstrekning uttrykt ønske om å sentralisere utgivelsen av egne blanketter til Ft's web-hotell, for på denne måten å forenkle tilgangen til offentlig informasjon.

2.3 IT og tele

Ft har deltatt i ulike prosjekter og tiltak som har eller vil få samordnende effekt på forvaltningens bruk av IT på departementalt, sentralt og regionalt plan.

Ft har hatt det operative ansvar for drift og videreutvikling av de statlige, tverrsektorielle nettverkene som består av Depnett (departementenes felles nettverk), SSI (nettverk for enkelte sentrale statsinstitusjoner) og SRI (nettverk for regional statsforvaltning). Til sammen utgjør Depnett, SSI og SRI en helhetlig infrastruktur for kommunikasjon statsetater i mellom og med omverdenen, med blant annet tilgang til nasjonale og internasjonale informasjonsbaser.

Samarbeidet mellom Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Kommunenes Sentralforbund (KS) på IT-området er formalisert gjennom KOSTIT (KOMMune-STat IT-samarbeid). Som ett av tiltakene i dette samarbeidet, ble det i 1996 igangsatt et prosjekt for enkel, sikker og kostnadseffektiv informasjonsutveksling innad i offentlig forvaltning og utad mot andre brukere, benevnt Forvaltningsnettprosjektet. Innenfor rammen av prosjektet har Arbeids- og administrasjonsdepartementet og KS inngått rammeavtaler med eksterne leverandører om et bredt utvalg av tjenester. Ft har benyttet Forvaltningsnettavtalen ved inngåelse av nye leverandørkontrakter for virksomheter tilknyttet SRI.

For å øke sikkerheten i de tverrsektorielle nettverkene, bl a for å kunne behandle beskyttelsesverdig informasjon og muligheter for distribuerte kontorløsninger, er det gjennomført utprøving av alternative løsninger. Arbeidet pågår fortsatt og er avhengig av at det utvikles løsninger som gir større drifts- og brukervennlighet.

Ft har deltatt i arbeidet med å utrede og etablere en felles og helhetlig statlig infrastruktur for elektronisk post, statlig postkontor, felles adressestruktur og katalogtjeneste.

Sårbarheten ved utfall i telenettet er ytterligere redusert ved at innkommende trafikk fordeles over to offentlige sentraler. Samme prinsipp er tidligere gjennomført for utgående trafikk.

Etter telemonopolets bortfall, anskaffes utstyr fra flere leverandører etter prinsippet best og billigst. Lavere priser er registrert.

For dekning av utgifter til anskaffelse og drift av trådløse systemer er brukerfinansiering gjennomført. Det er ikke registrert endring i brukermønsteret.

2.4 Økonomiforvaltning i staten

Det er utviklet ulike tilknytningsmodeller for statlige virksomheter som benytter Ft som regnskapssentral tilpasset kravene i nytt økonomireglement for staten. Ved utgangen av 1997 var åtte virksomheter, herav fem departementer, etablert som brukere av sentralens nye økonomisystem. De fleste tidligere brukere av lønns- og regnskapstjenester i Ft, vil være tilkoblet den nye regnskapssentralløsningen i løpet av 1998. I tillegg kommer det flere nye brukere.

Det er inngått rammeavtale for konsulenttjenester, arbeidet med rammeavtale for lønns- og personalsystemer er avsluttet, og det er gjennomført testing av systemer på ny rammeavtale for økonomisystemer. Per august 1998 omfattet rammeavtalene fem leverandører av økonomisystemer, to leverandører av lønns- og personalsystemer og tolv leverandører av konsulenttjenester ved innføring av økonomisystemer.

Ft overtok regnskapsføreransvaret for Norsk lysingsblad 01.01.1998. Tilpasning til økonomireglementets krav er blitt betydelig forsinket. I hovedsak skyldes dette at arbeidet med tilrettelegging for overtakelsen har vært betydelig mer komplisert enn opprinnelig forutsatt.

Gjennom Statlig økonomiforum, kursvirksomhet og direkte rådgivning har Ft aktivt bidratt til at kunnskap om økonomireglementet, statens konsernkontoordning og statlig økonomistyring er blitt formidlet til et betydelig antall ledere og ansatte for øvrig i staten.

2.5 Fellestjenester for departementene

Etter konkurranse ble transportentreprisen for Oslo Dep-avtalen overtatt av ny leverandør i mai 1997. Den nye avtalen medførte en besparelse på i overkant av 1 mill kroner årlig.

3 Resultatmål 1999

3.1 Styring og organisering

Ft er en sammensatt virksomhet som ivaretar oppgaver innenfor en rekke områder med større eller mindre grad av innbyrdes avhengighet. Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil vurdere endringer i styring og organisering av Ft med sikte på å komme fram til løsninger som bedre vil kunne sikre at det ytes kostnadseffektive tjenester med forutsigbarhet i forhold til leveranser og fastsatte kvalitetskrav. Organiseringen av Ft vil bli belyst i forhold til hvordan oppgavene innenfor de fem utpekte satsingsområdene best kan ivaretas framover. Departementet vil i denne sammenheng vurdere alternativ organisering og finansiering av oppgaveporteføljen innenfor nåværende felles overbygning i Ft, samt en eventuell utskilling av virksomhet eller oppgaver i egne enheter.

3.2 Innkjøp i staten

Ft skal bidra til effektive statlige innkjøp, koordinering av statlig innkjøpspolitikk og utvikling av statlig innkjøpspolicy, bl a gjennom følgende tiltak:

- utvide samarbeidet med Statskonsult om kompetanseheving hos statlige innkjøpere samt bidra til slik kompetanseheving gjennom egne arrangementer som Statlig Innkjøperforum og Statlig Leverandørforum
- gi rådgivning og veiledning til statlige etater i forbindelse med innføring av nye lover og regler på innkjøpsområdet, nasjonalt og internasjonalt
- yte direkte bistand til etatene i konkrete anskaffelsessaker
- videreføre ramme- og samkjøpsavtalene på prioriterte områder. På IT- og teleområdet må mulighetene for å dra nytte av Forvaltningsnettsamarbeidets rammeavtaler vurderes særskilt
- være pådriver for større vektlegging av miljøhensyn i statlig innkjøpsvirksomhet
- være pådriver for at elektronisk handel tas i bruk i forbindelse med offentlige anskaffelser, samt være kompetansesenter på området

3.3 Informasjonsforvaltning i staten

Ft skal bidra til en effektiv informasjonsforvaltning og understøtte sentralforvaltningens informasjonspolitiske oppgaver, bl a gjennom følgende tiltak:

- modernisere og tilpasse departementenes sentrale informasjonstjenester, ODIN, til de krav som forvaltningen, næringslivet og publikum stiller til moderne, Internettbaserte, interaktive informasjonstjenester
- tilby kompetanseutviklingstiltak og konkrete hjelpemidler til forvaltningen for å medvirke til at stadig mer offentlig informasjon publiseres på Internett og tilrettelegge forutsetningene for interaktiv kommunikasjon til og fra næringsliv og publikum
- arbeide videre med implementeringen av Grafisk designprogram for departementene herunder utrede nærmere hvordan departementenes elektroniske dokumentproduksjon tilpasses designprogrammet
- tilrettelegge og implementere et system for publikasjonsforvaltning i statlige virksomheter, som gir effektiv og strukturert bibliografisk eller fullteksttilgang til offentlige dokumenter
- tilby standardisert, felles blankettstøttet saksbehandling for departementene
- tilrettelegge for medie-uavhengig publisering av St prp nr 1

3.4 IT og tele

Ft skal være ett av statsforvaltningens sentrale operative miljøer for felles IT- og nettverksløsninger og et kompetanseorgan innen informasjonsteknologi med ansvar for å være en pådriver for fellesløsninger i statlige virksomheter tilknyttet de tverrsektorielle nettverkene. Ft skal bidra til en mest mulig effektiv infrastruktur i Regjeringskvartalet og drift av denne for elektronisk informasjonsformidling, samt vurdere tilrettelegging av kostnadseffektive løsninger på områder hvor dette i dag mangler for departementene.

Dette skal bl a skje gjennom følgende tiltak:

- fortsette arbeidet med å gi større sikkerhet i de tre sammenknyttede tverrsektorielle informasjonsnettverkene, Depnett, SSI og SRI, slik at de kan utnyttes til å formidle

sensitiv og gradert informasjon, samt legge til rette for sikker bruk av eksternt utstyr (hjemme- og reisekontor)

- delta i departementets arbeid med å utvikle strategi og tiltak for å utnytte teletilbudet bedre i statlig sektor ut fra de muligheter som avmonopoliseringen av telemarkedet gir
- delta i departementets arbeid med utvikling av nettstrategien for staten
- arbeidet med utvidelse av katalogtjenesten for e-postadresser og tilrettelegging av informasjon via Ft's web-tjeneste vil bli vektlagt
- ta ansvaret for utvikling, og være sentral i gjennomføringen av, ny strategi for de tverrsektorielle nett
- bidra i vurdering av behov for varige støttefunksjoner i Forvaltningsnettsamarbeidet, og eventuelt i etablering av en egen enhet for dette formålet

3.5 Økonomiforvaltning i staten

Ft skal være en pådriver for at det utvikles og tas i bruk effektive administrative systemer i staten, og tilby statlige virksomheter konkrete løsninger for hensiktsmessige administrative styringssystemer, bl a gjennom følgende tiltak:

- levere tilpassede lønns- og regnskapstjenester til departementer og statlige virksomheter ved å etablere og være operativ som lønns- og regnskapsentral som tilfredsstillende kravene i økonomireglement for staten
- gi råd og gjennomføre opplærings- og informasjonstiltak som sikrer gode ordninger og økonomistyringsrutiner i forvaltningen
- inngå ny rammeavtale for statlige lønns- og personaldatasystemer med utgangspunkt i kravspesifikasjon utviklet i samarbeid med Finansdepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet

3.6 Fellestjenester for departementene

Ft skal effektivisere egen drift og levere grunnleggende fellestjenester i henhold til ytelsesdeklarasjoner innen områdene forsyning, flytting, postdistribusjon, møteromsadministrasjon, renhold, vakthold, sikkerhet og bedriftshelsetjeneste, bl a gjennom følgende tiltak:

- tilby interaktive bestillingsrutiner for de tjenester som er presentert i web-grensesnitt
- legge ut på anbud kantinetjenester i Regjeringskvartalet for perioden 2000-2005 med en verdi på ca 12 mill kroner
- overta drift av elektroniske sikringsinstallasjoner i Utenriksdepartementet i forbindelse med renovering av Victoria Terrasse
- videreføre utskiftning av eldre elektronisk utstyr for automatisk adgangskontroll for å øke driftspålitelighet og kapasitet

4 Budsjett 1999

Post 01 Driftsutgifter

Statens forvaltningstjeneste hadde per 01.03.1998 en bemanning tilsvarende omlag 367 årsverk.

Bevilgningen dekker lønns- og driftsutgifter for Ft. Fellesbevilgningen til utgifter i forbindelse med telefoni, trykning og innkjøp av rekvisita mv ble fra 01.01.98 fordelt på brukerne av tjenestene. Bevilgningen dekker også husleie for fellesområdene i Regjeringskvartalet.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen dekker utgifter ved produksjon av Norsk lysingsblad, som i henhold til kontrakt produseres av Nor-trykk i Narvik.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold

Bevilgningen dekker utgifter i forbindelse med vedlikehold og nyinvesteringer av anleggsmidler som benyttes ved produksjon av fellestjenester. Ft har en stor maskinpark som krever jevnlig vedlikehold og utskiftninger, og det foreligger behov for betydelige investeringer på tele- og datasiden.

Post 50 Viderefakturering av fellestjenester

Posten er ny og nullbudsjettet. Fellesbevilgningen til utgifter for telefoni, trykning og innkjøp av rekvisita er overført til brukernes budsjetter. Ft inngår nå avtaler og videreformidler tjenestene, mens brukerne selv dekker utgiftene. Av ulike årsaker vil mange

eksterne leverandører ikke være i stand til å fakturere brukerne direkte, slik at Ft i første omgang fortsatt må faktureres for leveransene. Ft vil imidlertid viderefakturere brukerne slik at denne type utgifter refunderes fullt ut. Utgifter og inntekter skal balansere under denne posten.

KAP 4522 STATENS FORVALTNINGSTJENESTE (JF KAP 1522)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Inntekter fra generell rådgivning overfor departementene innen EDB-drift	4 487	430	441	2,6
02	Diverse inntekter	15 021	539	0	- 100,0
03	Driftsvederlag - Akademika	1 700	1 670	1 742	4,3
04	Inntekter - Norsk lysingsblad	50 964	43 562	44 651	2,5
05	Inntekter fra publikasjoner	2 589	2 676	700	- 73,8
06	Inntekter Hurtigtrykk	814	0	0	- 0,0
07	Parkeringsinntekter	553	760	779	2,5
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	360	0	0	- 0,0
16	Refusjon fødselspenger/adopsj onspenger	771	0	0	- 0,0
	Sum kap	77 259	49 637	48 313	- 2,7

Post 01 Inntekter fra generell rådgivning overfor departementene innen EDB-drift

Posten gjelder inntekter som Ft mottar med grunnlag i kursvirksomhet og diverse betalt tjenesteyting overfor departementene.

Post 02 Diverse inntekter

Posten er nullbudsjettet som en følge av at refusjoner heretter vil regnskapsføres over den nye post 50 under kap 1522, jf omtale under denne posten.

Post 03 Driftsvederlag Akademika

Posten gjelder kontraktsfestet refusjon til staten for retten til å selge offentlige publikasjoner.

Post 04 Inntekter - Norsk lysingsblad

Posten gjelder annonseinntekter fra Norsk lysingsblad.

Post 05 Inntekter fra publikasjoner

Posten gjelder inntekter fra salg av avtaleverket «Forarbeid til lovene». Nedgangen i forhold til vedtatt budsjett for 1998, skyldes at man ved en inkurie ikke nedjusterte inntektsanslaget samtidig som fellesbevilgningen for utgifter ved telefoni, trykning og innkjøp av rekvisita ble overflyttet brukernes budsjetter fra 01.01.98.

Post 06 Inntekter Hurtigtrykk

Posten er nullbudsjettet som en følge av at refusjoner heretter vil regnskapsføres over den nye post 50 under kap 1522, jf omtale under denne posten.

Post 07 Parkeringsinntekter

Posten gjelder inntekter fra avgiftsbelagte parkeringsplasser i Regjeringskvartalet.

*Programkategori 01.30 Partistøtte***KAP 1530 TILSKUDD TIL DE POLITISKE PARTIER**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
70	Tilskudd til de politiske partiers sentrale organisasjoner	105 079	113 427	108 812	- 4,1
71	Tilskudd til kommunepartiene, <i>overslagsbevilgning</i>	21 672	21 933	22 723	3,6
72	Tilskudd til kommunestyregruppene, <i>overslagsbevilgning</i>	17 008	17 279	17 901	3,6
73	Tilskudd til fylkespartiene, <i>overslagsbevilgning</i>	42 385	45 098	46 722	3,6
74	Tilskudd til fylkestingsgruppene, <i>overslagsbevilgning</i>	7 729	6 708	6 949	3,6
75	Europatilskudd	6 150	6 150	0	- 100,0
76	Tilskudd til de politiske partiers sentrale ungdomsorganisasjoner	0	0	5 069	- 0,0
	Sum kap	200 023	210 595	208 176	- 1,1

1 Allmenn omtale

De politiske partiene og deres ungdomsorganisasjoner har en helt sentral plass i vårt folkestyre. De offentlige bevilgningene til de politiske partiene har sitt grunnlag i ønsket om en bred og landsomfattende deltakelse i arbeidet for styrking av folkestyret på alle forvaltningsnivåer.

Støtten gis for ett år av gangen og etter søknad. Søknad om støtte første år etter et valg anses å gjelde hele valgperioden så lenge søkeren ikke gir annen opplysning i perioden. Det stilles ikke betingelser for støtten og staten fører ikke noen kontroll med disponeringen av midlene. Et upartisk utvalg - Utvalget for fordeling av støtte til de politiske partier - foretar fordelingen til de sentrale partiorganisasjoner, avgjør eventuelle skjønnsspørsmål og virker som ankeinstans i klagesaker.

2 Rapport

Forordningsutvalget for ungdomsmidlene vedtok i 1995 å tilbakesøke for mye utbetalt støtte til de partipolitiske ungdomsorganisasjonene for årene 1993-1995. Vedtatt tilbakeførte midler er motregnet ved tildeling av støtte for 1998. For FPU og SU er skyldig beløp fortsatt såvidt stort at hele støtten for 1998 er inndratt.

Bevilgningene til de sentrale partiorganisasjonene og ungdomsorganisasjonene i 1998 er:

Hovedorganisasjonene

	Fordeling 1998
DNA	41 455 292
H	16 980 744
FRP	18 123 747
KRF	16 185 021
SP	9 388 982
SV	7 119 159
V	5 275 046
	114 527 991

Ungdomsorganisasjonene

	Fordeling 1998	Trekk i 1998	Utbetalt i 1998
AUF	1 827 572		1 827 572
UHL	748 602		748 602
FPU	798 992	-798 992	0
KrFU	713 523		713 523
SUL	413 917		413 917
SU	313 851	-313 851	0
NUV	232 552		232 552
	5 049 009	-1 112 843	3 936 166

3 Budsjett 1999**Post 70 Tilskudd til de politiske partiers sentrale organisasjoner**

Post 70 er tilskudd til de politiske partiers sentrale organisasjoner. Bevilgningen fordeles forholdsmessig etter partienes stemmetall ved siste stortingsvalg. I tilskuddsbeløpet er det inkludert støtte til partienes informasjonsvirksomhet om europaspørsmål, jf tidligere post 75. For 1999 legges resultatet av Stortingsvalget 1997 til grunn for fordelingen til organisasjonene. For å kunne oppnå støtte må partiene ha stilt lister i minst halvparten av valgdistriktene ved siste stortingsvalg og ha oppnådd mer enn 2,5 pst i tilslutning.

Postene 71-74 Tilskudd til kommune- og fylkespartiene, kommunestyregruppene og fylkestingsgruppene

Post 71-74 er tilskudd til de politiske partiers lokale organisasjoner og til gruppene i fylkestingene og kommunestyrene. For årets 3 første kvartal legges resultatet ved kommune- og fylkestingsvalget høsten 1995 til grunn for beregningen av tilskuddet til den enkelte partigruppering sammen med de respektive satsene. Støtten for 4. kvartal utbetales etter de samme satser, men vil bli fordelt iht valgresultatet ved kommune- og fylkestingsvalget høsten 1999.

Bevilgningsforslaget bygger på at Stortinget godkjenner følgende satser, jf utkast til vedtak, romertallsfullmakt II:

Post	Benevning	Sats	
71	Støtte per stemme til de politiske partiers kommuneorganisasjoner	kr	11,35
72	Grunnbeløp til kommunestyregruppene	kr	2 513,65
72	Representanttillegg til kommunestyregruppene	kr	902,90
73	Støtte per stemme til de politiske partiers fylkesorganisasjoner der det foreligger søknad fra ungdomsorganisasjoner	kr	23,64
73	Støtte per stemme til de politiske partiers ungdomsorganisasjoner der det ikke foreligger søknad fra ungdomsorganisasjoner	kr	16,70
74	Grunnbeløp til fylkestingsgruppene	kr	19 517,83
74	Representanttillegg til fylkestingsgruppene	kr	4 240,13

Post 76 Tilskudd til partienes sentrale ungdomsorganisasjoner

Post 76 er tilskudd til de politiske partiers sentrale ungdomsorganisasjoner. Bevilgningen fordeles forholdsmessig etter partienes sentrale organisasjoners stemmetall ved siste stortingsvalg. For 1999 legges resultatet av Stortingsvalget 1997 til grunn for fordelingen til ungdomsorganisasjonene.

*Programkategori 01.40 Pensjoner m m**Utgifter*

(i 1 000 kr)

Kap	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
1540	Statens Pensjonskasse, jf kap 4540	117 465	110 454	113 448	2,7
1541	Pensjoner av statskassen	28 239	60 635	32 025	-47,2
1542	Tilskudd til Statens Pensjonskasse og Pensjonsordningen for apoteketaten	5 203 805	5 216 480	5 635 063	8,0
1543	Arbeidsgiveravgift til folketrygden	326 961	237 223	253 426	6,8
1544	Boliglån til statsansatte	- 221 159	50 000	50 000	0,0
1545	Ventelønn mv, jf kap 4545	124 134	153 129	163 588	6,8
1546	Yrkesskadeforsikring, jf kap 4546	5 311	10 366	19 000	83,3
	Sum kategori	5 584 756	5 838 287	6 266 550	7,3

Inntekter

(i 1 000 kr)

Kap	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
4540	Statens Pensjonskasse, jf kap 1540	34 225	32 216	43 704	35,7
4545	Ventelønn mv, jf kap 1545	15 942	27 258	27 258	0,0
4546	Yrkesskadeforsikring, jf kap 1546	69 652	56 542	49 024	-13,3
	Sum kategori	119 819	116 016	119 986	3,4

1 Tilstandsvurdering - hovedutfordringer

Staten har siden 1917 hatt en lovhjemlet tjenstepensjonsordning for sine embets- og tjenestemenn samt for skoleverket. Tjenstepensjonsordningen er finansiert dels gjennom pensjonstrekk i den enkelte arbeidstakers lønn, dels ved bidrag fra staten som arbeidsgiver.

Som arbeidsgiver har staten gjennom tjenstepensjonsordningen påtatt seg forpliktelser også etter at en medarbeider har forlatt tjenesten, i det pensjonen trer inn som erstatning for inntektsbortfall som enten skyldes alder, uførhet eller død. Tjenstepensjonsordningen er en integrert del av statens lønns- og personalpolitikk.

Ytelsene i den statlige pensjonsordningen omfatter:

- alderspensjon
- uførepensjon
- enke- og enkemannspensjon
- barnpensjon

I tillegg utbetales det etter bestemte regler:

- gruppelevsforsegling ved dødsfall i tjenesten
- erstatning ved yrkesskade
- ventelønn ved overtallighet
- pensjoner av statskassen
- førtidspensjon
- avtalefestet pensjon (AFP)
- boliglån

Pensjonsytelsene samordnes med ytelsene fra folketrygden.

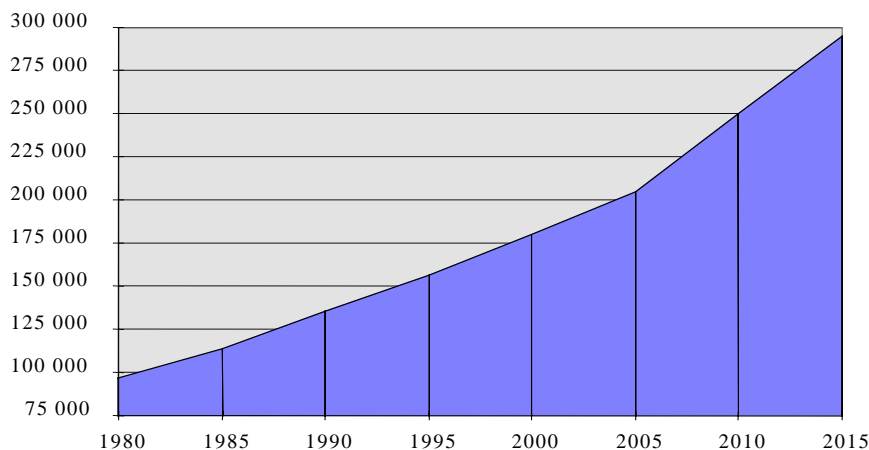
Staten har samlet administrasjonen av de statlige pensjonstjenestene i Statens Pensjonskasse (SPK). Den statlige tjenstepensjonsordning har gjennom årene vært den største pensjonsordningen i Norge, og har i stor grad dannet mønster for andre offentlige og private tjenstepensjonsordninger.

Ved behandlingen av St meld nr 33 (1993-94)/Innst S nr 159 (1993-94) Om medlemskap i Statens Pensjonskasse, ble det besluttet at også fristilte statlige virksomheter kan tilbys videreført medlemskap i SPK. De ansatte kan dermed få kontinuitet i sine pensjonsordninger.

Det er en hovedutfordring for regjeringen å opprettholde en velfungerende statlig pensjonsordning som er i stand til å ta i mot den store økningen i antall pensjonister som vil komme etter tusenårsskiftet.

Den kommende eldrebølgen som berører hele samfunnet, vil også berøre SPK. For SPK forsterkes eldrebølgen ved at det etter 2. verdenskrig var en særlig stor vekst i offentlig sektor.

Figur 1 Utvikling i antall pensjoner



Figur 1 viser utviklingen i antall statspensjoner fra 1980 til 1995, og prognosen frem til 2015. Figuren viser at det har vært en stabil og tilnærmet lineær økning i antall pensjoner frem til 1995, og at denne stabile veksten vil fortsette frem til ca 2005. Prognosene tilsier at det i første rekke er etter 2005 at eldrebølgen starter. I perioden fra 1995 til 2015 vil SPK ha en vekst på ca 139 000 pensjoner, noe som tilsvarer en økning på nesten 90 pst. Motsvarende var veksten i perioden 1980 til 1997 på ca 68 000 pensjoner. Veksten i antall pensjoner de kommende 20 år vil følgelig være mer enn dobbelt så stor som i de foregående 20 år.

2 Hovedmål og strategier

Pensjonsordningen

Hovedmålet med den statlige tjenestepensjonsordningen er at den, sammen med ytelser fra folketrygden, skal gi statens arbeidstakere en trygg pensjonisttilværelse etter at de har forlatt tjenesten. Tjenestepensjonsordningen er en sentral del av statsansattes lønns- og arbeidsvilkår, og bidrar til at staten kan rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft.

For å følge opp denne målsettingen vil Arbeids- og administrasjonsdepartementet arbeide for å:

- tilpasse de krav som må stilles til den statlige pensjonsordningen, både på ytelses- og rettighetsiden
- forenkle lov og regelverk i pensjonsfaglige spørsmål og derved gjøre informasjonsoppgaven overfor medlemmene enklere
- gi SPK driftsmessige rammebetingelser til å administrere de pensjonsordninger som virksomheten er tillagt, herunder stimulere til at SPK tar i bruk informasjonsteknologi for å forenkle og kvalitetssikre oppgaveløsningen.

Det vil i kommende år være en hovedutfordring å forbedre kvaliteten på den løpende medlemsrapportering til SPK og på opplysningene i SPKs registre, særlig medlemsregistret. Uten god kvalitet på medlemsopplysningene vil de positive effektene av de store teknologiprojektene i SPK kunne bli redusert.

Styring og organisering av SPK

Arbeids- og administrasjonsdepartementet ser behov for å vurdere styring og organisering av SPK sett i sammenheng med de store utfordringene virksomheten står overfor. Departementet vil i første omgang se nærmere på alternative modeller for finansiering av SPKs driftsbudsjett, som vil gjøre SPK bedre i stand til å håndtere den store økning i saksmengden som vil følge av økningen i antall pensjonister, samt medlemmenes ønsker om økt informasjon i pensjonsspørsmål. Innføring av full premiefinansiering av SPKs driftsbudsjett vil være en aktuell modell, der medlemmene vil betale en premie som dekker kostnadene ved ytelsene og administrasjonen av dem. En slik modell vil være basert på de samme prinsipper som ligger til grunn for finansieringen av private og kommunale pensjonsordninger.

En stor andel av SPKs medlemmer er såkalte fristilte statlige virksomheter som gjennom særskilte vedtak i Stortinget har beholdt medlemskapet i SPK. Fristilte statlige virksomheter danner et viktig fundament for å kunne ta ut stordriftsfordeler i SPKs organisasjon, men samtidig er dette kunder med en særlig fokus på at SPK kan levere kostnadseffektive pensjons- og tilleggsytelser som er konkurransedyktige vurdert opp mot tilsvarende tjenester som kan kjøpes fra private eller kommunale pensjons- og forsikringsselskaper. Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil arbeide for løsninger som bidrar til at fristilte statlige virksomheter fortsatt finner det hensiktsmessig å opprettholde medlemskapet i SPK.

KAP 1540 STATENS PENSJONSKASSE (JF KAP 4540)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelsen	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Driftsutgifter	97 213	88 984	105 048	18,1
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	20 252	21 470	8 400	- 60,9
	Sum kap	117 465	110 454	113 448	2,7

1 Allmenn omtale**1.1 Generelt**

Statens Pensjonskasse (SPK) administrerer den statlige pensjonsordningen. Målt etter antall medlemmer, er SPK den største pensjonskassen i Norge. Medlemmer i SPK er arbeidstakere i statens tjeneste, lærere i grunnskolen og i videregående skole, arbeidstakere i en del fristilte statlige virksomheter, samt arbeidstakere i en del ikke-statlige ideelle og humanitære virksomheter der dette er særlig besluttet av Stortinget.

I tillegg til den statlige pensjonsordningen administrerer SPK en rekke andre personrelaterte ordninger for sine medlemmer. Dette gjelder gruppelevsforssikring, yrkesskadeforsikring, førtidspensjonsordninger, ventelønn og boliglånsordningen for statsansatte.

SPKs virksomhet baseres i hovedsak på lov om Statens Pensjonskasse, lov om folketrygd og lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser. Antall personer som berøres av den statlige pensjonsordningen, har økt betydelig i omfang i løpet av de siste 40 år. I overkant av 650 000 personer er i dag berørt av SPKs virksomhet. Av disse er ca 165 000 pensjonister, ca 270 000 yrkesaktive medlemmer og ca 215 000 tidligere medlemmer med opparbeidede rettigheter.

1.2 Kunder og produkter

SPKs viktigste kunde grupper er pensjonister, yrkesaktive medlemmer og arbeidsgivere.

Pensjonister

Pensjonister omfatter alders-, uføre- og etterlattepensjonister. SPK administrerer i tillegg spesielle førtidspensjonsordninger for en del virksomheter under omstilling. Før en virksomhet kan tilby førtidspensjon, skal bruken av dette virkemiddelet være godkjent av Stortinget i det enkelte tilfelle. Det er en forutsetning at den enkelte virksomhet selv dekker utgiftene til førtidspensjon fullt ut, slik at tjenestepensjonsordningen ikke blir økonomisk belastet.

Antallet pensjoner er stadig økende, og utgjorde ca 165 200 per 31.12.97. Tallet inkluderer ca 2 600 førtidspensjoner og ca 2 900 avtalefestede pensjoner (AFP).

Yrkesaktive

Yrkesaktive er de medlemmer som fortsatt er i tjeneste, og som kommer inn under følgende ordninger som administreres av SPK:

- pensjonsordningen for medlemmer av SPK
- pensjonsordningen for apoteketaten
- pensjonsordningen for statsråder
- pensjonsordningen for stortingsrepresentanter

I tillegg til de pensjonsrettigheter som tjenes opp gjennom medlemskapet i en pensjonsordning, kommer aktive medlemmer inn under en eller flere av følgende tilleggssytelser, avhengig av hvilken ordning de er medlem av:

- *Boliglån.* SPK administrerer boliglånsordningen for medlemmer av SPK og låneordningen for medlemmer av Pensjonsordningen for Apoteketaten
- *Ventelønn.* Statsansatte som blir sagt opp fra sin stilling som følge av nedleggelse av arbeidsplasser, har krav på ventelønn og fortrinnsrett til ny stilling i staten etter tjenestemannslovens regler. Ordningen administreres av SPK
- *Gruppelevsordningen.* SPK administrerer gruppelevsordningen etter hovedtariffavtalen i staten
- *Yrkesskadeforsikring.* SPK administrerer ordningen med yrkesskadeforsikring for staten, jf Hovedtariffavtalen og lov 16. juni 1989 nr 65 om yrkesskadeforsikring

Arbeidsgivere

Arbeidsgiverne er SPKs kunder ved at de kjøper tjenester til sine ansatte. Arbeidsgiverne har i denne sammenheng en del rettigheter og plikter i forhold til SPK.

1.3 Teknologisk Omstillingsprosjekt i Pensjonskassen (TOPP)

SPKs store utviklingsprosjekt startet opp i 1994, og har som siktemål å forbedre SPKs organisasjon samt rutiner for medlemsregistrering og pensjonsberegning. TOPP-prosjektet omfatter utarbeidelse av fremtidsrettede IT-systemer for medlemsregistrering og pensjonsberegning som enklere kan tilpasses regelendringer. Integreert i prosjektet er en organisasjonsutvikling i SPK, som bla går ut på å etablere nye arbeidsprosesser i tilknytning til IT-systemene. Prosjektet er delt inn i fem etapper, hvor hver enkeltetappe skal fremstå som selvstendige prosjektleveranser som kan benyttes uavhengig av fremdriften og utviklingen i senere etapper. TOPP er planlagt slutført i desember 1999.

2 Rapport

2.1 Generelt

SPK har hatt en betydelig økning i antall pensjoner i de senere år. Fra 1990 til 1997 var det en økning på 29 000 personer eller vel 20 pst. Dette gir en gjennomsnittlig volumøkning på ca 3 pst per år. I tillegg har SPK i denne perioden blitt tilført nye oppgaver, som gruppelivsordningen, ventelønsordningen, yrkesskadeordningen samt innføring av aktuarberegnet premie. Medlemmenes krav om informasjon har også økt vesentlig som følge av økt oppmerksomhet omkring pensjonsspørsmål. De nødvendige omstillings- og effektiviseringsprosjektene som pågår i SPK, jf pkt 1.3, medfører en økt arbeidsbelastning i organisasjonen.

I 1997 igangsatte SPK ca 15 200 nye pensjoner og stoppet ca 9 700 pensjoner, en netto tilgang på ca 5 500 pensjoner. Dette medfører en volumøkning på 3,4 pst av det totale antall pensjoner i forhold til 1996. I 1997 mottok SPK ca 12 000 skriftlige henvendelser og besvarte i overkant av 90 000 telefonhenvendelser. I tillegg kommer all aktivitet innenfor de andre fagområdene som gruppeliv, yrkesskade, ventelønn og boliglån.

2.2 Pensjoner

Ved utgangen av 1997 fikk nesten 165 200 personer utbetalt månedlige pensjonsytelser fra SPK. Alle disse pensjonene ble utbetalt til rett tid hver måned. Når det gjelder oppstart av nye pensjoner, er situasjonen ikke fullt så positiv.

I 1997 ble i gjennomsnitt ca 76,5 pst av *alderspensionene* utbetalt fra og med første måned etter lønnsopphør. Dette er et resultat som er ca 7,5 prosentpoeng bedre enn for 1996. Resultatutviklingen i 1997 har vært positiv, og statistikken for første halvår 1998 viser at denne tendensen fortsetter med et forventet resultat på 82,5 pst.

Målinger foretatt våren 1998 viser at ved *uførepensjonering* mottar SPK nødvendige opplysninger som søknad fra medlemmet, opplysninger fra arbeidsgiverne, legeerklæring, opplysninger fra trygdekontor m m for sent til å kunne iverksette pensjonene til riktig tid i ca 80 pst av tilfellene. I over 50 pst av tilfellene mottar SPK alle opplysningene etter at pensjonen skulle vært startet. Dette resulterte i at SPK i 1997 utbetalte ca 23 pst av uførepensjonene til riktig tid. Ut fra målet om å utbetale pensjonen fra første måned etter lønnsopphør, er resultatet ikke tilfredsstillende. Det må imidlertid vurderes i lys av at reglene og rutine i forbindelse med uførepensjonering er mange og kompliserte for både arbeidsgiver og arbeidstaker, og at det er mange instanser som involveres. I tillegg kan spørsmålet om uførepensjon være vanskelig rent personlig for den enkelte arbeidstaker, slik at søknad om uførepensjon utsettes så lenge som mulig. I de tilfeller hvor alle nødvendige opplysninger foreligger tre måneder (SPKs krav) før pensjonen skal starte, klarer SPK å utbetale til rett tid.

I 1997 utbetalte SPK ca 78 pst av *etterlattepensionene* til riktig tid, som er definert som tre måneder etter døds måneden. Resultatutviklingen første halvår 1998 viser tilnærmet samme nivå som for 1997. Resultatet må vurderes ut fra at det for etterlattepensjoner i en del tilfeller kan være komplisert å fastslå hvem som har rettigheter ved endringer i familieforhold m m.

Årsakene til at SPK ikke klarer å oppnå sine resultatmål fullt ut, er mange og sammensatte. En av hovedårsakene er at SPK har hatt en betydelig personellutskiftning, som betyr at etaten har brukt relativt store ressurser på opplæring av nye medarbeidere. En annen hovedårsak er for sen innberetning av nødvendige opplysninger, som f eks sluttmeldinger fra arbeidsgiverne. De grunnleggende problemene knyttet til meldinger fra arbeidsgiverne vil bli forsøkt løst gjennom TOPP, et høyt prioritert prosjekt som krever

store personalressurser i utviklingsfasen, og som derved er en tredje hovedårsak til at alle resultatmål ikke er nådd. Løsningene vil i hovedsak gå ut på å etablere elektroniske, og i størst mulig grad, automatiske meldingsrutiner. TOPP er imidlertid ikke planlagt ferdigstilt før ultimo 1999, slik at full effekt av de tiltak som ligger i prosjektet, ikke vil kunne måles før i år 2000. I påvente av ferdigstillelsen av TOPP har SPK derfor satset på informasjon til og opplæring av arbeidsgivere der det blir fokusert på meldingsproblemene. I 1997 avholdt SPK over 30 kurs med ca 700 kursdeltakere. Disse representerte 460 arbeidsgivere med meldingsansvar til SPK. SPK gir også ut et eget meldingsblad til arbeidsgiverne.

Fra og med 1998 betaler SPK renter til pensjonistene dersom deres rettmessige pensjon har blitt utbetalt mer enn to måneder for sent.

2.3 Kvalitetskontroll

SPK har siden 1994 drevet med systematisk kvalitetskontroll. I 1997 viste kvalitetsutviklingen en liten negativ tendens, mens første halvår 1998 igjen viser en positiv utvikling. Målinger viser at den noe negative kvalitetsutviklingen i 1997 i hovedsak skyldes ikke-systemavhengige feil på grunn av stor arbeidsbelastning og et komplekst regelverk.

2.4 Lån

I 1997 behandlet SPK ca 670 søknader om lån, og det ble utbetalt 408 nye lån med en samlet lånesum på ca 74 mill kroner. 96 pst av alle søknadene ble besvart innen en uke og utbetalt til avtalt tid i forhold til overtagelse av bolig. 4 725 lån ble innfridd, dette omfatter både ordinære og ekstraordinære innfrielser.

Det samlede utlånsvolum var ved utgangen av 1997 ca 1,16 mrd kroner fordelt på i underkant av 20 000 kunder. I 1997 utgjorde konstaterte tap ca 355 000 kroner, noe som utgjør ca 0,3 promille av samlede utlån.

2.5 Gruppeliv

I 1997 ble ca 86 pst av forsikringsbeløpene utbetalt i rett tid. Det ble utbetalt forsikringsbeløp etter 312 personer. Utbetalingene utgjorde til sammen 73 mill kroner som gir et gjennomsnitt på ca 234 000 kroner pr utbetaling.

2.6 Yrkesskadeforsikring

I 1997 mottok SPK 625 meldinger om yrkesskade. Det ble utbetalt til sammen 18,1 mill kroner i erstatning fordelt på ca 150 personer.

2.7 Ventelønn

I 1997 ble ventelønnen utbetalt i rett tid i 98 pst av tilfellene.

Ved utgangen av 1997 var totalt 1 455 personer omfattet av ventelønnsordningen, noe som er en økning på 580 personer, dvs en økning på over 66 pst i forhold til 1996. Ventelønnsuttakerne fordeler seg med 844 kvinner og 611 menn. Flere ventelønnsberettigede er i arbeid. Ved utgangen av 1997 var ca 200 ventelønner stanset pga midlertidig arbeid. Flere ventelønner avkortet i forhold til variabel arbeidsinntekt pr måned.

2.8 Informasjon og service

Ved utgangen av 1997 hadde SPK ca 1 800 saker som var ubesvart. SPK gir imidlertid foreløpig svar til alle innen to uker.

Det ble i 1997 holdt ca 70 ordinære foredrag eller kurs i forberedelse til pensjonsalderen for medlemmer, tillitsvalgte og arbeidsgivere. I tillegg ble det gjennomført over 30 kurs for arbeidsgivere.

2.9 Konverteringsprosjektet

Konverteringsprosjektet ble avsluttet 15.11.97. Prosjektet har bidratt til at alle medlemsopplysninger som lå på ca 3,6 mill ark nå er registrert i SPKs medlemsdatabase, og dermed er tilgjengelig for elektronisk databehandling. Et viktig bidrag for automatisering av SPKs arbeidsprosesser er dermed gjennomført. Selv om Konverteringsprosjektet er avsluttet, gjenstår det fortsatt mye arbeid med å kvalitetssikre og supplere data i medlemsdatabasen. Dette arbeidet er startet opp som en direkte oppfølging av Konverteringsprosjektet, og det er organisert som et eget prosjekt med ni medarbeidere.

2.10 TOPP-prosjektet

Tredje etappe av TOPP ble tatt i bruk 15.12.97, i samsvar med planene. Etappe tre inneholdt et nytt system for behandling av medlemsdata og medlemstid. Etappe fire skal tas i bruk 15.12.98, mens etappe fem vil fullføres ultimo 1999, jf pkt 3.8.

3 Resultatmål 1999

3.1 Styring og organisering

Arbeids- og administrasjonsdepartementet ser behov for å vurdere styring og organisering av SPK sett i sammenheng med de store utfordringene virksomheten står overfor. Departementet vil i første omgang se nærmere på alternative modeller for finansiering av SPKs driftsbudsjett, som vil gjøre SPK bedre i stand til å håndtere den store økning i saksmengden som vil følge av økningen i antall pensjonister, samt medlemmenes ønsker om økt informasjon i pensjonsspørsmål. Innføring av full premiefinansiering av SPKs driftsbudsjett vil være en aktuell modell, der medlemmene vil betale en premie som dekker kostnadene ved ytelsene og administrasjonen av dem. En slik modell vil være basert på de samme prinsipper som ligger til grunn for finansieringen av private og kommunale pensjonsordninger.

Betydelige deler av SPKs medlemmer er såkalte fristilte statlige virksomheter som gjennom særskilte vedtak i Stortinget har beholdt medlemskapet i SPK. Fristilte statlige virksomheter danner et viktig fundament for å kunne ta ut stordriftsfordeler i SPKs organisasjon, men samtidig er dette kunder med en særlig fokus på at SPK kan levere kostnadseffektive pensjons- og tilleggsytelser som er konkurransedyktige vurdert mot tilsvarende tjenester som kan kjøpes fra private eller kommunale pensjons- og forsikringselskaper. Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil arbeide for løsninger som bidrar til at fristilte statlige virksomheter fortsatt finner det hensiktsmessig å opprettholde medlemskapet i SPK.

3.2 Pensjoner

Alders- og uførepensjon skal utbetales fra og med første måned etter lønnsopphør, under forutsetning av at SPK har mottatt de nødvendige opplysninger senest tre måneder før utbetalingsmåneden.

Etterlattepensjoner skal utbetales senest tre måneder etter døds måneden, under forutsetning av at SPK har mottatt de nødvendige opplysninger fra arbeidsgiver/trygdekontor umiddelbart etter dødsfallet.

Feilutbetalinger skal kartlegges og kategoriseres.

3.3 Lån

Alle lånesøknader skal behandles og besvares innen en uke. Alle utbetalinger av lån skal utbetales til avtalt tid med lånekunden, dvs ved overtakelsestidspunktet for boligen.

3.4 Gruppelivsforsikring

Forsikringsbeløpene skal utbetales innen to uker etter SPKs mottak av melding om dødsfallet og dokumentasjon for hvem som har rett til å motta beløpet.

3.5 Yrkesskadeforsikring

80 pst av forsikringsbeløpene skal utbetales innen fire uker etter at folketrygdens avgjørelse eller annen nødvendig dokumentasjon er mottatt. Årsaken til at resultatmålet ikke settes høyere, er den kompleksitet som ligger i mange av sakene, og det faktum at de fleste sakene ofte strekker seg over mange år før det endelige sluttoppjøret gjennomføres.

3.6 Ventelønn

Ventelønn skal utbetales første måned etter lønnsopphør dersom de nødvendige opplysninger foreligger i SPK senest 14 dager før utbetalingsmåneden.

SPK skal fortsette arbeidet med formidling av overtallige og kontroll av ventelønn.

3.7 Informasjon

Alle henvendelser til SPK skal besvares innen åtte uker. I de tilfellene hvor det ikke kan gis endelig svar innen åtte uker, skal det gis foreløpig svar innen fire uker. SPK skal intensivere informasjonsvirksomheten mot de primære målgruppene: pensjonister, arbeidsgivere og yrkesaktive medlemmer.

3.8 TOPP-prosjektet

Prosjektets fire første etapper skal være gjennomført innen utgangen av 1998. Siste etappe, etappe 5, skal være avsluttet i løpet av 1999. Den siste etappen inneholder modulene statistikk, arkiv og «småsystemer».

4 Budsjett 1999**Post 01 Driftsutgifter**

Statens Pensjonskasse hadde per 01.03.1998 en bemanning tilsvarende omlag 202 årsverk.

Bevilgningsforslaget dekker lønns- og driftsutgifter i Pensjonskassen. Økingen i bevilgningsforslaget skyldes i all hovedsak en parallell økning av kapitlene 1540 og 4540 i forbindelse med økt arbeidsmengde i SPK.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten dekker utgifter til TOPP-prosjektet. Prosjektet er finansiert dels ved egen prosjektbevilgning over denne posten, dels ved egenfinansiering over SPKs driftsbudsjett, post 01. Nedenstående tabell viser fordelingen mellom bevilgning over post 21 og SPKs driftsbudsjett.

Tabell 4.1 Finansiering av TOPP-prosjektet

Prosjekt	Overslag pr 01.07.99	Bevilget tidligere	Forslag 1999	Gjenstår å bevilge
Utviklingsprosjektet	76,11	67,71	8,40	0
– herav bevilgningsfinansiert over post 21	67,87	38,00	8,40	0
– herav egenfinansiert over SPKs driftsbudsjett, post 01	8,24	8,24	0,00	0

KAP 4540 STATENS PENSJONSKASSE (JF KAP 1540)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Refusjon fra pensjonsordningen for apoteketaten	5 000	4 121	4 656	13,0
02	Tilfeldige inntekter	30	58	59	1,7
03	Refusjon administrasjonskostnader førtidspensjonering	2 916	1 584	1 624	2,5
04	Inntekter aktuarberegninger	23 292	25 420	36 306	42,8
05	Administrasjonsinntekter gruppelivsordning	462	1 033	1 059	2,5
06	Administrasjonsinntekter yrkesskadeforsikring	401	0	0	- 0,0
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	469	0	0	- 0,0
16	Refusjon fødselspenger/adopsjonspenger	1 655	0	0	- 0,0
	Sum kap	34 225	32 216	43 704	35,7

Post 01 Refusjon fra Pensjonsordningen for apoteketaten

Etter lov om Pensjonsordningen for apoteketaten par 28, skal pensjonsordningen dekke administrasjonskostnadene av egne midler. Det beløp pensjonsordningen skal refundere SPK til dekning av disse utgiftene, føres på denne posten.

Post 02 Tilfeldige inntekter

Under posten føres diverse inntekter for SPK.

Post 03 Refusjon administrasjonskostnader førtidspensjonering

Den spesielle førtidspensjonsordningen, som er omtalt under pkt 1.2, er administrativt selvfinansierende ved at de virksomheter som tilbys ordningen, betaler administrasjonskostnadene. Dette inntektsføres under denne posten.

Post 04 Inntekter av aktuarberegninger

Posten gjelder inntekter ved administrasjon for virksomheter som får beregnet arbeidsgiverandel til SPK aktuariat.

Post 05 Administrasjonsinntekter gruppelivsordningen

Deler av de medlemsvirksomheter som har gruppelivsordning i SPK betaler et administrasjonsbidrag til SPK. Dette inntektsføres under denne posten.

KAP 1541 PENSJONER AV STATSKASSEN

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	28 239	60 635	32 025	- 47,2
	Sum kap	28 239	60 635	32 025	- 47,2

1 Allmenn omtale

Før staten etablerte sin tjenstepensjonsordning, ble tjenstepensjon gitt som gavepensjon av statskassen. Ordningen består fortsatt for visse grupper som ikke har tjent opp pensjonsrettigheter i Statens Pensjonskasse (SPK). Pensjoner av statskassen bevilges over dette kapitlet og utbetales vanligvis gjennom SPK.

Det er to hovedgrupper som gis pensjon av statskassen:

- arbeidstakere som har hatt statlig tjensteforhold uten mulighet for å bli medlem av SPK gis tilleggspensjon når de senere er blitt medlemmer og har rett til pensjon derfra. Det er særlige retningslinjer om pensjon for krigstjeneste
- stedlige tilsatte arbeidstakere ved norske utenriksstasjoner gis billighetspensjon av statskassen ut fra forholdene på stedet. Denne ordningen administreres i samarbeid med Utenriksdepartementet, og pensjonene utbetales gjennom utenriksstjenesten

2 Budsjett 1999**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningsforslaget er justert i henhold til ovenstående avtaler og vedtak.

**KAP 1542 TILSKUDD TIL STATENS PENSJONSKASSE OG
PENSJONSORDNINGEN FOR APOTEKETATEN.**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	4 052 042	4 705 668	5 345 922	13,6
60	For kommunale tjenestemenn, <i>overslagsbevilgning</i>	1 090 934	0	0	- 0,0
70	For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	51 949	63 312	56 050	- 11,5
71	Tilskudd til Pensjonsordningen for apoteketaten, <i>overslagsbevilgning</i>	8 880	8 000	8 000	0,0
72	For lærere i grunnskolen, <i>overslagsbevilgning</i>	0	439 500	225 091	- 48,8
	Sum kap	5 203 805	5 216 480	5 635 063	8,0

1 Allmenn omtale

Kapitlet dekker utgifter til ytelser som etter lov om Statens Pensjonskasse eller andre lover skal utbetales av Statens Pensjonskasse (SPK). Videre dekker kapitlet utgifter til avtalefestet førtidspensjon (AFP) og gruppelevsordningen etter par 23 i hovedtariffavtalens fellesbestemmelser.

Pensjoner fra SPK er alderspensjon, uførepensjon, avtalefestet pensjon, enke-/enkemannspensjon, barnpensjon og ventelønn.

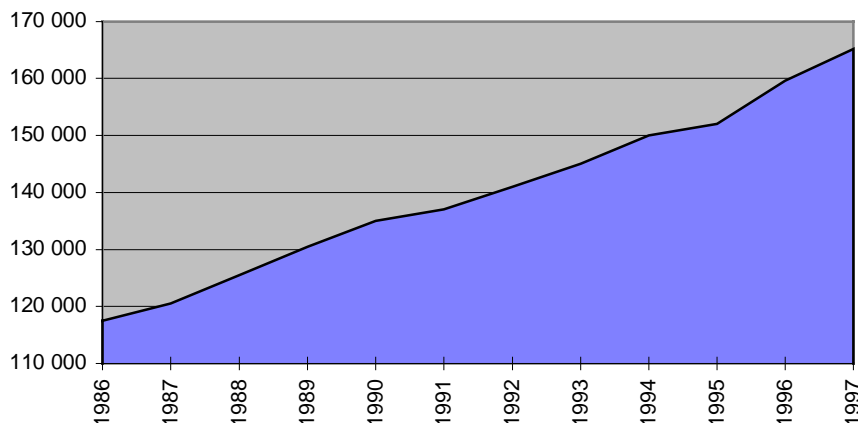
2 Rapport**2.1 Utgifter**

I 1997 ble det utbetalt pensjoner, ventelønn,, yrkesskadeerstatninger og gruppelevsforsikringer på totalt 8 001 mill kroner, mot 7 528 mill kroner i 1996. For spesifisering, se tabell 3.1. Økningen skyldes volumøkning og regulering av grunnbeløpet i folketrygden pr 01.05.97.

2.2 Inntekter

SPKs inntekter var i 1997 på 2 816 mill kroner mot 2 479 mill kroner i 1996. For spesifisering, se tabell 3.1.

Figur 2.1 Antall pensjoner utbetalt av SPK, utvikling 1986-1997



Netto økning i antall pensjoner var 5 556 fra 01.01.97 til 31.12.97.

Tabell 2.1 Fordeling av pensjoner i 1997 etter pensjonsart:

Pensjonsart	Menn	Kvinner	Totalt
Alderspensjoner	55 236	36 068	91 304
Invalidepensjoner	11 142	18 800	29 913
Enke- og enkemannspensjoner	3 175	38 964	42 139
Barnpensjoner	896	888	1 784
Alle pensjonsarter	70 449	94 720	165 140

Enke-/enkemannspensjoner og barnpensjoner er fordelt etter kjønn for pensjonsmottaker.

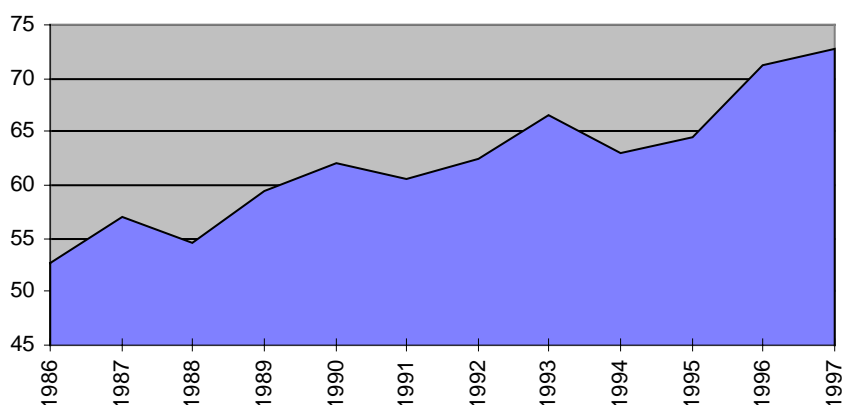
2.3 Samordning

Det alt vesentlige av samordningsfradragene er fradrag for pensjon fra folketrygden. Ytelsene fra folketrygden er regulert med virkning for samordningen. Per 01.05.98 utgjør grunnbeløpet i folketrygden (G) 45 370 kroner og særtillegget (i pst av G) 79,33 pst for enslige og 74,0 pst for ektefeller.

2.4 Overføringer fra statskassen

Differansen mellom utgifter og inntekter utgjør overføringer fra statskassen. Overføringene i 1997 utgjorde 5 185 mill kroner, en økning på ca 2,7 pst fra året før. Denne økningen skyldes at de som betaler arbeidsgiverandelen direkte har fått denne aktuariat beregnet, noe som har medført lavere premie for alle disse virksomhetene, og økningen i antall pensjoner på 3,5 pst. Figuren som følger viser utviklingen i overføringene fra statskassen i prosent av utbetalte pensjoner.

Figur 2.2 Utviklingen i overføringene fra statskassen i prosent av utbetalte pensjoner 1986-1997



2.5 Pensjonsordningen for apoteketaten

I følge lov om pensjonsordning for apoteketaten skal staten dekke den del av pensjonsutgiftene som skyldes tjenestetid før loven trådte i kraft 01.07.53. Dette utgjorde i 1997 ca 8,4 mill kroner.

Pensjonsordningen hadde 31.12.97 ca 10 355 medlemmer, inkl medlemmer med oppsatte rettigheter, og 1 136 pensjonister.

3 Budsjett 1999

3.1 Forutsetninger for budsjettet i 1999

Forslaget til budsjett for 1999 bygger på følgende forutsetninger:

- vekst i pensjonsutbetalinger: 3,5 pst per år
- grunnbeløp i folketrygden kr 45 370 fra 01.05.98
- innskuddet er beregnet på grunnlag av lønnsregulativet av 01.05.98 og forutsetter konstant lønnsnivå
- uendret antall spesielle førtidspensjoner
- anslagene legger til grunn at de etater/institusjoner som er medlemmer i SPK i dag, fortsetter sitt medlemskap i SPK

SPKs finansieringssystem bygger på et utligningssystem som innebærer at de årlige pensjonsutbetalinger dekkes delvis ved SPKs løpende inntekter.

Etter lov om Statens Pensjonskasse, par 41, skal den del av netto pensjonsutgifter som ikke dekkes av pensjonsinnskudd og fondsavkastning dekkes av staten ved årlige bevilgninger.

I følge pensjonsloven par 16, er alle medlemmer pålagt å betale innskudd med 2 pst av pensjonsgrunnlaget. Videre er en rekke institusjoner og etater pålagt å yte en arbeidsgiverandel. Arbeidsgiverandelen beregnes nå actuarielt for de fleste av de som betaler denne direkte, og vil derfor variere fra virksomhet til virksomhet, avhengig av bl a lønnsnivå, aldersfordeling og pensjonsalder.

Budsjettering og regnskapsføring er mange steder ordnet etter den såkalte nettometoden, dvs at en utelukkende budsjetterer med lønn etter fradrag av pensjonsinnskudd. Arbeidstakerne i disse institusjonene får utbetalt lønn fratrukket pensjonsinnskuddet, men det blir ikke overført pensjonsinnskudd eller arbeidsgiverandel til SPK. Statstilskuddet må derfor i vesentlig grad oppfattes som et «en bloc-innskudd» fra de virksomheter som ikke er pålagt å yte innskudd direkte.

3.2 Pensjonskassens utgifter og inntekter

Tabell 3.1 Utgifter og inntekter i Statens Pensjonskasse

	Regnskap 1997	Budsjett 1998 etter lønns- og trygdeoppgjør	Forslag 1999
Pensjonsutbetalinger	7 136 522	7 839 331	8 288 405
AFP-pensjoner	384 400	564 300	648 506
Førtidspensjoner	391 020	408 616	432 023
Yrkesskadeforsikring	16 263	18 860	19 266
Gruppelivsordning	73 142	76 434	80 813
Utgifter i alt	8 001 347	8 907 541	9 469 013
Medlemsinnskudd	655 637	922 862	1 009 369
Arbeidsgiverpremie	1 243 160	2 015 887	2 254 925
AFP - premie ¹	480 813	94 445	100 896
Direkte innbetalt gruppelivspremie	14 969	25 000	26 708
Refusjon yrkesskade	18 344	18 960	19 369
Kapitalavkastning	25 490	24 000	25 639
Refusjonspensjoner førtidspensjoner	337 312	352 491	360 080
Refusjonspensjoner andre ordninger	40 300	43 798	44 741
Inntekter i alt	2 816 025	2 270 299	2 428 121
Samlet tilskudd (utgifter - inntekter)	5 185 323	5 410 098	5 627 286

Post 01 Driftsutgifter

Posten omfatter medlemsinnskudd og arbeidsgiverandel for tilsatte i staten, utenom statens forretningsdrift.

Post 70 For andre medlemmer i Statens Pensjonskasse

Posten omfatter arbeidsgiverandel for tilsatte i ikke-statlige sosiale og humanitære institusjoner som er medlemmer av SPK, men som av Stortinget er fritatt for å betale arbeidsgiverandel.

I følge pensjonslovens par 42 skal spørsmålet om regulering av pensjonene legges fram for Stortinget dersom lønningene til statens arbeidstakere blir endret. Fra 01.05.86 gikk man over til å regulere pensjonene i takt med økningen i folketrygdens grunnbeløp.

Post 71 Tilskudd til Pensjonsordningen for apoteketaten

Posten omfatter tilskudd til pensjonsordningen for apoteketaten for pensjonsrettigheter som tjent opp før 01.07.53.

¹ Posten BA valgte i 1997 å betale økningen på 390 mill kroner i pensjonsforpliktelser som følge av innføring av AFP 63 og 62 år.

Post 72 For lærere i grunnskolen

Posten omfatter differansen mellom nåværende premieinntekter og pensjonsforpliktelser til undervisningspersonell grunnskolen.

KAP 1543 ARBEIDSGIVERAVGIFT TIL FOLKETRYGDEN

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	229 384	232 618	248 506	6,8
60	For kommunale tjenestemenn, <i>overslagsbevilgning</i>	93 036	0	0	- 0,0
70	For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	4 541	4 605	4 920	6,8
	Sum kap	326 961	237 223	253 426	6,8

1 Allmenn omtale

Overføringen gjelder arbeidsgiveravgift til folketrygden av en beregnet arbeidsgiverandel for virksomheter som ikke er pålagt å innbetale slik arbeidsgiverandel til Statens Pensjonskasse (SPK). Dette omfatter arbeidsgiveravgift for hele statsforvaltningen, samt undervisningspersonell i grunnskolen og andre medlemmer i SPK som ikke betaler arbeidsgiveravgift, f eks sosiale og humanitære organisasjoner. For statlige virksomheter skal det betales 14,1 pst arbeidsgiveravgift.

2 Budsjett 1999**Post 01 Driftsutgifter**

Posten gjelder beregnet arbeidsgiveravgift for arbeidsgiverandelen av pensjonsinnskuddet for statsforvaltningen.

Post 70 For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse

Posten gjelder beregnet arbeidsgiveravgift for arbeidsgiverandelen av pensjonsinnskuddet for andre medlemmer i SPK som ikke betaler arbeidsgiverandel direkte til SPK.

KAP 1544 BOLIGLÅN TIL STATSANSATTE

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
90	Lån, <i>overslagsbevilgning</i>	- 221 159	50 000	50 000	0,0
	Sum kap	- 221 159	50 000	50 000	0,0

1 Allmenn omtale

I hovedtariffavtalen for statsansatte er det tatt inn bestemmelser om en låneordning som staten som arbeidsgiver skal ha for sine ansatte. Statens Pensjonskasse (SPK) administrerer ordningen. Ordningen omfatter også lærerne i de kommunale grunnskolene og i de fylkeskommunale videregående skolene, samt andre virksomheter som er medlemmer i SPK. Ordningen finansieres ved hjelp av SPKs fond og ved bevilgninger over statsbudsjettet i den utstrekning fondets midler ikke strekker til.

Lån gis med inntil kr 350 000 til anskaffelse av bolig eller refinansiering av boliglån. Lån gis mot sikkerhet innenfor 80 pst av boligens lånetakst/omsetningsverdi. Lånet har en maksimal nedbetalingstid på 30 år hvorav 3 år kan gis avdragsfritt.

Renten fastsettes til normalrentesatsen for rimelige lån i arbeidsforhold, med tillegg på et halvt prosentpoeng. Renten for boliglån var for 1997 fastsatt til 4,5 pst pa.

2 Rapport

År	Antall			Beløp i mill kr		
	Innvilget nye lån	Beholdning vanlige lån	Utflytterlån	Brutto utlån	Avdrag	Kapitalbehov
1990	3 869	51 734	335	443	168	275
1991	3 449	49 617	303	374	162	212
1992	2 694	46 872	286	369	187	182
1993	2 138	41 375	245	371	369	2
1994	966	24 669	216	78	469	-391
1995	1 196	29 619	190	214	322	-108
1996	604	23 784	152	107	429	-322
1997	408	19 720	126	127	348	-221

For ytterligere rapportering henvises det til omtalen under kapittel 1540 Statens Pensjonskasse, pkt 2.4.

KAP 1545 VENTELØNN (JF KAP 4545)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	124 134	153 129	163 588	6,8
	Sum kap 1545	124 134	153 129	163 588	6,8

1 Allmenn omtale

Ventelønnsordningen er hjemlet i tjenestemannsloven, lov av 4. mars 1983 nr 3, og gir oppsagte tjenestemenn rett til ventelønn og fortrinnsrett til annet statlig arbeid. Ventelønnsnettakerne har anledning til å søke enkelte nye stillinger i staten før offentlig kunngjøring.

Statens Pensjonskasse (SPK) overtok i 1995 ordningen med formidling av ledige stillinger i staten til overtallige og virksomheter med overtallige før offentlig kunngjøring fra det daværende Administrasjonsdepartementet. SPK skal spille en aktiv rolle i formidling av overtallige, og skal samarbeide med departementet om dette. Kapitlet dekker de løpende ventelønnsutgiftene.

2 Rapport

Det vises til omtalen av kapittel 1540 Statens Pensjonskasse.

3 Resultatmål 1999

Det vises til omtalen av kapittel 1540 Statens Pensjonskasse.

4 Budsjett 1999**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningsforslaget skal dekke forventede utbetalinger til ventelønn. Det er budsjettert med 136 mill kroner mer på utgiftskapitlet enn inntektskapitlet, kap 4545. Dette skyldes at det ikke er budsjettert med refusjoner av ventelønnsutbetalinger til ventelønnsnettakerne fra fristilte statlige virksomheter.

KAP 4545 VENTELØNN (JF KAP 1545)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Refusjon statlig virksomhet mv	15 942	27 258	27 258	0,0
	Sum kap	15 942	27 258	27 258	0,0

Post 01 Refusjon statlig virksomhet mv.

Se kommentar til post 01 på kapittel 1545.

KAP 1546 YRKESKADEFORSIKRING (JF KAP 4546)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	5 311	10 366	19 000	83,3
	Sum kap	5 311	10 366	19 000	83,3

1 Allmenn omtale

Alle som utfører arbeid i arbeidsgivers tjeneste, er omfattet av lov 16. juni 1989 nr 65 om yrkesskadeforsikring. Staten som arbeidsgiver er selvassurandør, men arbeidstakere i staten har de samme rettigheter etter loven som andre arbeidstakere. Arbeidstakere som omfattes av hovedtariffavtalen i staten, er i tillegg dekket av reglene i avtalens fellesbestemmelser om ytelser ved yrkesskader. Yrkesskadeordningen omfatter personskader som skyldes arbeidsulykker. Videre omfattes sykdommer som skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser. Den ytelse skadelidte har rett til, skal gis uten hensyn til om noen er skyld i skaden. Arbeidsgiver er objektivt ansvarlig for yrkesskader. Vilkåret er at skaden/sykdommen påføres i arbeid på arbeidsstedet og i arbeidstiden.

Fra 01.01.95 overtok Statens Pensjonskasse (SPK) saksbehandlingen for alle yrkesskadetilfeller i staten. Arbeidsgivere kunne velge om de selv ville sluttbehandle eldre saker eller om de ville oversende saken til behandling i SPK. Fra 01.01.96 er yrkesskadeforsikringen i staten basert på et premiesystem. Dette innebærer at arbeidsgivere blir avkrevet en premie hvert år som skal dekke kostnadene for de skader som konstateres dette året - også om skaden meldes og gjøres opp flere år senere. For saker som behandles av SPK og der skaden ble konstatert før 01.01.96, utbetales erstatningen fra SPK, som deretter krever beløpet refundert fra den aktuelle arbeidsgiver. Skader konstatert etter 01.01.96 blir dekket av innbetalt premie.

2 Rapport

Det vises til omtalen av kapittel 1540 Statens Pensjonskasse.

3 Resultatmål 1999

Det vises til omtalen av kapittel 1540 Statens Pensjonskasse.

4 Budsjett 1999**Post 01 Driftsutgifter**

Forslaget til bevilgninger på denne posten skal dekke utgiftene til yrkesskadeutbetalinger i 1999.

Forslaget til bevilgning på dette kapitlet må ses i sammenheng med forslaget til inntekter under kapittel 4546.

KAP 4546 YRKESKADEFORSIKRING (JF KAP 1546)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Premie yrkesskadeforsikring	67 372	54 400	46 900	- 13,8
02	Administrasjonsinntekter yrkesskadeforsikring	2 280	2 142	2 124	- 0,8
	Sum kap	69 652	56 542	49 024	- 13,3

Post 01 Premie yrkesskadeforsikring

Forslaget til bevilgning gjelder innbetaling av yrkesskadeforsikringspremie fra alle arbeidsgivere som omfattes av ordningen. Innbetalt premie er vesentlig høyere en forventet utbetalt erstatning i 1999. Dette har sammenheng med at det ofte kan ta flere år før skadetidspunktet blir konstatert og at utbetalingene dermed først kommer flere år etter premien er innbetalt. Bevilgningsforslaget er redusert i forhold til foregående år fordi Posten og NSB har flyttet sine yrkesskadeordninger til andre enn SPK. SPK har dessuten redusert premien for yrkesskadeforsikring.

Post 02 Administrasjonsinntekter yrkesskadeforsikring

Yrkesskadeforsikringsordningen er forutsatt å være administrativt selvfinansierende. Dette innebærer at den enkelte arbeidsgiver skal dekke SPKs administrative utgifter ved ordningen. Dette gjøres ved at det til premien legges et administrasjonsgebyr. Gebyret inntektsføres på denne posten.

*Programkategori 01.50 Konkurrans- og prispolitikk**Utgifter*

		(i 1 000 kr)			
Kap	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
1550	Konkurransetilsynet, jf kap 4550	63 082	63 575	67 892	6,8
1560	Pristilskudd	133 173	125 000	48 238	-61,4
	Sum kategori	196 255	188 575	116 130	-38,4

Inntekter

		(i 1 000 kr)			
Kap	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
4550	Konkurransetilsynet, jf kap 1550	392	41	42	2,4
	Sum kategori	392	41	42	2,4

1 Tilstandsvurdering - hovedutfordringer**1.1 Konkurranspolitikken**

Konkurranspolitikken inngår som en viktig del av grunnlaget for verdiskapingen og sysselsettingen i norsk økonomi. En aktiv konkurransepolitikk bidrar til omstilling, kostnadseffektivitet og nyskaping, og dermed til et langsiktig lønnsomt og konkurransedyktig norsk næringsliv. Arbeids- og administrasjonsdepartementet har et ansvar for å bidra til at økonomiens virkemåte bedres gjennom mer effektiv ressursbruk i alle deler av samfunnet. Gjennom konkurransepolitikken skal departementet bidra til effektiv ressursbruk i næringslivet, og gjennom forvaltningspolitikken arbeider departementet for å legge til rette for en effektivt fungerende offentlig forvaltning.

Konkurranspolitikken bidrar til effektive markeder gjennom regulering av markedskreftene. Konkurranseloven (lov av 11. juni 1993 nr 65) er det rettslige grunnlaget for konkurransepolitikken. Loven omfatter ervervsvirksomhet av enhver art, både i privat og offentlig sektor, og setter forbud mot konkurranseskadelige handlinger som prissamarbeid og markedsdelingsavtaler m m. Loven gir hjemmel for inngrep mot andre typer handlinger som i en del tilfeller kan virke skadelig på konkurransen, f eks bedriftserving og leveringsnektelser. Videre påbyr loven de næringsdrivende å gi forbrukerne prisopplysninger for varer og tjenester. Loven fastsetter som en oppgave for konkurransemyndighetene å påpeke konkurranseregulerende virkninger av offentlige tiltak og eventuelt fremme forslag med sikte på å forsterke konkurransen og lette adgangen for nye konkurrenter.

I tillegg til den norske konkurranseloven, er EØS-konkurranseregler tatt inn i norsk lovgivning. Mens den norske konkurranseloven retter seg mot konkurransebegrensninger som har virkning på det norske markedet, gjelder EØS-avtalens regler konkurransebegrensende handlinger som påvirker samhandelen mellom to eller flere land innenfor EØS-området.

I et marked med virksom konkurranse, vil prisene gi signaler om hva forbrukerne etterspør og hvordan de verdsetter ulike varer og tjenester, samtidig som prisene reflekterer kostnadene ved å framskaffe disse produktene. Dette samspillet mellom tilbud og etterspørsel er en viktig forutsetning for at produksjonsressursene blir utnyttet best mulig. Konkurranspolitikken vil derfor kunne påvirke markedsaktørene og medvirke til at viktige realøkonomiske målsetninger blir nådd.

Hovedutfordringen for konkurransemyndighetene er å realisere det som kan benevnes som *effektkjeden* for konkurransepolitikken:

- ved aktiv bruk av de konkurransepolitiske virkemidlene i konkurranseloven reguleres markedskreftene, og det fastsettes rammebetingelser for hvordan de næringsdrivende kan opptre i markedet. Dette legger grunnlag for *virksom konkurranse* i de ulike vare- og tjenestemarkedene.
- når de næringsdrivende utsettes for konkurranse, må de legge vekt på å produsere med lavest mulig kostnader. Videre må de tenke nytt - utvikle sine produkter, produksjonsmetoder og markedsføringstiltak - og gjennomføre nødvendige omstillinger for å hevde seg i konkurransen om å imøtekomme kjøpernes behov.
- lavest mulig kostnader, høy produktivitet og god omstillingsevne er viktige forutsetninger for å fremme norske bedrifters evne til å hevde seg i den internasjonale konkurransen. Samfunnsøkonomisk sett vil en aktiv konkurransepolitikk som blant annet legger grunnlag for langsiktig lønnsomhet i næringslivet, bidra til høy verdiskaping og sysselsetting.
- effektiv konkurransepolitikk er også *god forbrukerpolitikk*. Konkurranse mellom de næringsdrivende vil i stor grad bidra til et variert tilbud til lavest mulig priser. Økt konkurranse vil gjennom effektivt fungerende markeder, bidra til å forhindre at det oppstår dominerende foretak som kan ta ut urimelig høye priser og fortjenester på samfunnets og forbrukernes bekostning. Dermed bidrar en effektiv konkurransepolitikk til en rimelig fordeling av produksjonsresultatet.

Internasjonalt har utviklingen de senere år gått i retning av økt samarbeid, nedbygging av handelshindringer og en sterkere økonomisk integrasjon. Norge er i dag forpliktet i henhold til økonomisk-politiske avtaler som EØS-avtalen, WTO-avtalen og OECD-samarbeidet. Økt internasjonalt samarbeid og handel vil gi bedre muligheter for fredelig samkvem, økonomisk utvikling og vern av miljøet. Som et lite land med en åpen økonomi, vil Norge ha store fordeler av utviklingen av det internasjonale samarbeidet som følger av bl a EØS-avtalen og WTO-avtalen. Felles regelverk, forutsigbarhet og markedsadgang er viktige stikkord i denne sammenheng. Samtidig som norsk næringsliv får lettere markedsadgang ute, vil konkurranstrykket fra utenlandske konkurrenter øke.

For konkurransemyndighetene skaper utviklingen betydelige utfordringer:

- På flere områder har det de senere år skjedd en utvikling i retning av mer bruk av styring gjennom markedet der det tidligere har vært offentlige monopoler eller sterk offentlig regulering. Eksempler på dette er markedene for elektrisk kraft, teletjenester, luftfart, legemidler og korn. Konkurransemyndighetene har fått utvidet sitt ansvarsområde ved at de nye markedene har blitt omfattet av konkurranseloven. Konkurransemyndighetene har ført aktivt tilsyn med disse markedene. Videre har en i samarbeid med de aktuelle fagmyndigheter søkt å bidra til at de rammebetingelsene som fastsettes i tilknytning omstruktureringsprosessen, ikke unødig skaper dominerende, fristilte foretak. Dette er en utfordring som vil prege konkurransemyndighetenes arbeid også i 1999.
- Konkurransemyndighetene har også fått utvidet sitt ansvarsområde ved at departementet har overtatt, fra Samferdselsdepartementet, ansvar for behandling av klager på vedtak av konkurransemessig karakter fattet av Post- og teletilsynet etter teleloven og postloven.
- Økt internasjonalisering skaper behov for omstruktureringer i næringslivet i form av fusjoner og bedriftsoppkjøp, både mellom norske bedrifter og over landegrensene. Dette vil som hovedregel være positivt, men kan i visse tilfeller føre til konsentrasjoner i markedet som svekker konkurransen og således motvirker formålet med økt internasjonalt handelssamarbeid. For konkurransemyndighetene er det en viktig utfordring å overvåke denne omstruktureringen og å gripe inn mot konsentrasjons-økninger som innebærer en vesentlig begrensning av konkurransen og motvirker effektiv ressursbruk.
- Videre er det en utfordring å finne fram til samarbeidsformer med andre lands konkurransemyndigheter for å håndtere konkurransebegrensninger på tvers av landegrensene. Dette er spørsmål som også diskuteres i internasjonale organisasjoner som OECD og WTO.

Områder som i mindre grad er påvirket av den internasjonale utviklingen og konkurranse utenfra, er store deler av varehandelsnæringsen og en del tjenesteytende sektorer. Her må konkurransemyndighetene bidra til å opprettholde virksom konkurranse uten «drahjelp» fra den internasjonale konkurransen.

Produksjon og videreforedling av jordbruksprodukter har også fram til nå hatt begrenset konkurranse fra utlandet. Selv om importvernet er lagt om, må konkurransemyndighetenes arbeid i forhold til jordbruk og næringsmiddelindustri i 1999 likevel baseres på at dette i stor grad er skjermede sektorer.

Som nevnt ovenfor, gir konkurranseloven konkurransemyndighetene som oppgave å påpeke konkurransebegrensende virkninger av offentlige reguleringer og fremme forslag

med sikte på å forsterke konkurransen og lette adgangen for nye konkurrenter. Dette arbeidet må skje i dialog og samarbeid med de respektive fagmyndigheter, idet konkurranseloven ikke gir hjemmel til å gripe inn overfor andre fagmyndigheter. Det er en betydelig utfordring for konkurransemyndighetene å skape forståelse og få gjennomslag for at offentlige reguleringer må utformes slik at de virker minst mulig negativt inn på konkurranse og effektiv ressursbruk i markedene.

1.2 Prispolitikken

Pristiltaksloven, som i likhet med konkurranseloven trådte i kraft 1. januar 1994, er en beredskapslov som gir hjemmel til å gjennomføre generelle pristiltak, som prisstopp o l, når det er nødvendig for å fremme en samfunnsmessig forsvarlig prisutvikling. Prisutviklingen har de seneste år ligget på et lavt nivå.

Det vil i stor grad være motsetning mellom å føre en aktiv konkurransepolitikk og å gjennomføre generelle pristiltak. Etter 1981 har hovedvekten vært lagt på konkurransepolitiske tiltak, og generelle pristiltak anses ikke som aktuelt annet enn i helt spesielle situasjoner.

2 Hovedmål og strategier

Konkurranse- og prispolitikken skal medvirke til oppfyllelse av Arbeids- og administrasjonsdepartementets hovedmål om å fremme norsk konkurranseevne, effektiv ressursbruk og en rettferdig fordeling av produksjonsresultatet.

Departementet legger opp til at hovedstrategien for konkurransemyndighetene for de senere år skal videreføres, og at det skal legges hovedvekt på å sørge for effektiv bruk av samfunnets ressurser gjennom å legge til rette for virksom konkurranse, i tråd med konkurranselovens formål.

Følgende forhold er viktige for å få en effektiv gjennomføring av konkurransepolitikken:

- En hensiktsmessig *utforming* av konkurranselovgivningen. Konkurranseloven trådte i kraft 1. januar 1994. I hovedsak har loven vært et effektivt virkemiddel i konkurransepolitikken. I lys av erfaringene så langt, vil departementet likevel gjennomføre en vurdering mht om det er behov for tekniske eller andre endringer i loven. En vil også med bakgrunn i Stortingets behandling av Dokument nr 8:72 for 1997-98 vurdere klageordningen, herunder om det er grunn til å etablere et uavhengig klageorgan for saker etter konkurranseloven.
- En effektiv *håndheving* av konkurranseloven og en hensiktsmessig etatsstyring av Konkurransetilsynet. Konkurransetilsynet har ansvar for den løpende håndheving av lovens forbuds-, påbuds- og inngrepsbestemmelser. Etter den vanlige forvaltningsordning kan departementet i utstrakt grad instruere Konkurransetilsynet, men vil bare helt unntaksvis gjøre dette i enkeltsaker. Etatstyringen baseres på mål- og rammestyring gjennom årlige styringsdokumenter og styringsmøter, utforming av konkurranselovgivningen og gjennom klagesaksbehandlingen. For å få en effektiv gjennomføring av konkurransepolitikken innenfor disse rammene, vil departementet sette fokus på rolledeling og rolleforståelse i den løpende kommunikasjon med Konkurransetilsynet.
- En effektiv *organisering* av konkurransemyndighetene. Den utvidelse av konkurranselovens virkeområde som har skjedd i senere år, samt øvrige trekk ved utviklingen, gjør det nødvendig å intensivere overvåkingen av markeds- og konkurranseforholdene. Dette har skapt behov for tiltak som kan gi Konkurransetilsynet ytterligere økt slagkraft som tilsyns- og håndhevingsorgan. Det tas derfor sikte på å gjennomføre visse endringer i Konkurransetilsynets organisasjon. Dette er nærmere omtalt under kap 1550.

På noen områder som har gjennomgått reguleringsreform, bl a kraft og tele, er det etablert sektortilsyn som også har ansvar for konkurransespørsmål i henhold til særlovgivningen på disse områdene. Her vil det være særlig behov for samordning mellom Konkurransetilsynet og de respektive sektortilsyn for å gjøre tilsynet med konkurranseforholdene hensiktsmessig for markedsaktører og tilsynsmyndigheter. Det er etablert samarbeidsordninger, men departementet vil ta initiativ til ytterligere vurderinger mht hvordan tilsyn med konkurranseforholdene kan organiseres best mulig.

Konkurransemyndighetenes engasjement i arbeidet med reguleringsreformer vil bli videreført. OECD har gjennom de siste to årene gjennomført et omfattende arbeid med sikte på å stimulere til reguleringsreformer i medlemslandene (OECDs «Regulatory Reform Project»). Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil følge opp det arbeidet som er gjort i OECD, blant annet med sikte på å bidra til bedre samordning når det gjelder å vurdere reguleringer og nødvendigheten av reguleringsreformer på ulike områder.

KAP 1550 KONKURRANSETILSYNET (JF KAP 4550)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Driftsutgifter	63 082	63 575	67 892	6,8
	Sum kap	63 082	63 575	67 892	6,8

1 Allmenn omtale

Konkurransetilsynet er et forvaltningsorgan, underlagt Arbeids- og administrasjonsdepartementet, som skal ivareta tilsynet med konkurranseforholdene og den praktiske gjennomføringen av konkurranse- og prispolitikken. Staten er organisert med en sentralenhet i Oslo og et regionapparat med i alt 8 regionkontorer i henholdsvis Oslo, Hamar, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim, Bodø og Tromsø. Samlet antall årsverk i Konkurransetilsynet i 1997 var 132, fordelt på 59 i regionapparatet og 73 i sentralenheten.

Det rettslige grunnlaget for Konkurransetilsynets virksomhet er konkurranseloven, pristiltaksloven, konkurransereglene i EØS-avtalen og husleiereguleringsloven. Videre er tilsynet tillagt oppgaver etter kredittkjøpsloven, markedsføringsloven, forskrifter om forhøyelse av festeavgifter og lov om prisregler for jern og stål samt administrasjon av pristilskuddsordninger.

Konkurransetilsynet skal fremme virksom konkurranse i næringslivet og påse at ulovlige konkurransebegrensninger ikke forekommer. Tilsynet kan gripe inn mot bedriftserverv, samarbeid og andre handlinger blant næringsdrivende som skader konkurransen i et marked. Videre har tilsynet til oppgave å peke på konkurransebegrensende virkninger av offentlige tiltak. Tilsynet skal iverksette tiltak for å øke markedenes gjennomsiktighet, herunder kontrollere at påbud om prisopplysning av varer og tjenester etterleves samt foreta lokale, regionale og landsomfattende prisundersøkelser.

Konkurransetilsynet er tillagt håndhevingsoppgaver i forbindelse med EØS-avtalen. Etter lov om konkurranseregler i EØS-avtalen skal tilsynet utføre kontroller hos ervervsdrivende i Norge for, eller sammen med, EFTAs overvåkingsorgan.

Tilsynet skal kontrollere bestemmelsene i kredittkjøpsloven og bistå Forbrukerombudet i den lokale håndhevingen av markedsføringsloven.

Konkurransetilsynet utbetaler og regnskapsfører statstilskudd til regulering av forbrukerprisene på ulike varer.

Det har i den senere tid skjedd en omlegging fra offentlige monopoler og offentlige reguleringer til større grad av styring gjennom markeder på flere områder. Dette betyr at nye områder blir omfattet av konkurranseloven og at Konkurransetilsynet får utvidet sitt arbeidsområde. Videre stilles det krav om at tilsynet på en mer effektiv måte skal kunne overvåke markedene, gripe inn overfor handlinger som virker hemmende eller skadelig på konkurransen og gjennomføre tiltak som fremmer konkurransen.

De nye prioriterte oppgavene krever høyere og til dels annen kompetanse enn Konkurransetilsynet tradisjonelt har fått gjennom nyansettelser. Tilpasning av kompetanse er en viktig forutsetning for å nå etatens mål.

2 Nærmere om Konkurransetilsynets organisering

I de senere år har Konkurransetilsynets ansvar og oppgaver økt betydelig både i omfang og kompleksitet. Komplekse kontroll-, håndhevings- og inngrepssaker som må behandles i sentralenheten har vokst, mens en del av oppgavene ved regionkontorene relativt sett har fått mindre betydning. På denne bakgrunn er det behov for visse tilpasninger i Konkurransetilsynets regionapparat og styrking av sentralenheten for å utnytte tilsynets samlede ressurser best mulig.

I St prp nr 1 (1996-97) ble det redegjort for et forslag fra Konkurransetilsynet om å redusere antallet regionkontorer fra 8 til 5 over en periode fram til 01.01.2000 ved at den stedlige representasjon i Bodø, Hamar og Stavanger ble avviklet. Saken har vært tatt opp til ny vurdering i Arbeids- og administrasjonsdepartementet på bakgrunn av de signaler flertallet i Familie-, kultur og administrasjonskomiteen gav til forslaget, jf Budsjett-innst S nr 2 (1996-97). Det vises også til at komiteen tok saken opp på eget initiativ ved budsjettbehandlingen høsten 1997, jf Budsjett-innst S nr 2 (1997-98), hvor de samme forhold som i 1996 ble vektlagt.

Departementet viser til at Konkurransetilsynets ansvars- og arbeidsområde er blitt betydelig endret over tid. På begynnelsen av 80-tallet fikk *konkurranspolitikken* for alvor gjennomslag som det prioriterte virkemiddelet for å fremme økonomiens konkurranseevne gjennom effektiv ressursbruk, og direkte prisreguleringer ble avviklet. På 90-tallet er det gjennomført *reguleringsreformer* innenfor stadig flere markeder som derfor har kommet inn under konkurransemyndighetenes ansvarsområde. Internasjonaliseringen av næringslivet har økt betydelig i samme periode og Konkurransetilsynet er pålagt omfattende oppgaver og ansvar i tilknytning til EØS-avtalens konkurranseregler. Dette har gitt nye utfordringer som særlig er knyttet til kontroll-, håndhevings- og inngrepssaker. Håndheving av konkurransereglene innebærer at Konkurransetilsynet tar opp saker som kan gjelde meget ressurssterke organisasjoner og bedrifter, ofte med internasjonal forankring. Dette stiller meget store krav til tilsynets kapasitet og kompetanse. For å møte de stadig økte krav som Konkurransetilsynet stilles overfor, er det nødvendig å styrke effektivitet og kompetanse i *hele organisasjonen*. Konkurransetilsynets opprinnelige forslag om å nedlegge regionkontorene i Hamar, Stavanger og Bodø skulle ivareta dette ved at en da kunne styrke sentralenheten, samtidig som en skulle beholde 5 regionkontorer med en størrelse som innebar at en kunne legge opp til en fremtidsrettet kompetanse ved kontorene.

Departementet har vurdert Konkurransetilsynets forslag og kommet til at en bør kunne styrke effektivitet og kompetanse (om enn i mindre grad) innen en modell med videreføring av den stedlige representasjon med 8 kontorer. Det legges da opp til at regionkontorene i Oslo, Kristiansand, Bergen, Trondheim og Tromsø får en bemanning på minst 4-5 fagpersoner ved det enkelte kontor, i tillegg til kontorpersonale. Det legges videre opp til at regionkontorene i Bodø og Stavanger opprettholdes som regionkontorer, eventuelt med noe mindre bemanning enn i dag, mens den regionale representasjonen ved Hamarkontoret ivaretas ved at 1-2 fagpersoner har kontorsted på Hamar med en administrativ tilknytning til sentralenheten. Det tas sikte på en samlet dimensjonering av regionapparatet på 45-50 årsverk. Omorganiseringen innebærer at bistanden som Konkurransetilsynet yter til Forbrukerombudet i forbindelse med håndheving av markedsføringsloven, skal videreføres på dagens nivå. Samtidig ivaretas hensynet til lokal tilstedeværelse i de aktuelle regionene. Reduksjonene i antallet årsverk i regionapparatet vil skje gjennom naturlig avgang, og forslaget vil ikke innebære oppsigelse av noen ansatte.

For å utnytte Konkurransetilsynets ressurser mest mulig effektivt og ytterligere bygge opp kompetanse innenfor en struktur som etaten selv ikke vurderer som optimal, vil utnyttelse av *ny teknologi* være viktig. Dels kan en riktig bruk av informasjonsteknologi gjøre det mulig å bygge opp en type kompetanse ved regionkontorene som en per i dag bare har ved sentralenheten. Videre vil bruk av IT-kommunikasjon sikre at de 3 minste kontorene også vil fungere effektivt. Samtidig gir den skisserte modellen rom for en viss styrking av sentralenheten.

Inneklimaforholdene i Konkurransetilsynets lokaler

Som Stortinget er orientert om tidligere, jf St prp 65 (1997-98), har Konkurransetilsynet hatt betydelige problemer med inneklimaforholdene i sentralenhetenes lokaler (inkludert satellittkontoret) de siste tre årene. Saken har vært til stor belastning for de ansatte og for virksomheten som sådan. Generelt er det som kjent svært vanskelig å avdekke årsaks- og virkningsforhold av denne typen, men det er i denne saken gjort en rekke tiltak av teknisk og medisinsk art for å utrede og løse problemene i tilknytning til inneklimaforholdene. Det foreligger nå resultater av en yrkesmedisinsk arbeidsmiljøundersøkelse i Konkurransetilsynet, gjennomført våren 1998, som tyder på at inneklimaforholdene nå er svært gode og at etaten ikke lenger har et inneklimaproblem. Konkurransetilsynet vil imidlertid fortsatt arbeide for å finne løsninger for de ansatte som kan ha fått helsemessige problemer som følge av saken.

3 Rapport

Konkurransetilsynets resultater er rapportert i forhold til følgende mål:

- det skal ikke være skadelige, private konkurransebegrensninger i markedene.
- offentlige tiltak skal ikke i unødig grad skade konkurransen i markedene.
- markedsdeltakerne skal kunne opptre rasjonelt.
- Konkurransetilsynet skal medvirke til en samfunnsmessig forsvarlig prisutvikling og rimelighet i prissettingen.

Nedenfor rapporteres først tilsynets ressursbruk på hvert av disse hovedmålene, deretter beskrives hovedtrekkene i tilsynets delaktiviteter.

3.1 Ressursbruk

Tabell 3.1 viser hvordan Konkurransetilsynets ressurser fordeler seg på de ulike hovedmålene. For 1997 gis tall for ressurser som faktisk ble brukt, mens tallene for 1998 viser planlagt ressursinnsats på de ulike hovedmålene.

Tabell 3.1 Ressursfordelingen i Konkurransetilsynet

Oppgaveområder	1997		1998	
	Faktisk ressursbruk		Planlagt ressursbruk	
	Ukev.	%	Ukev.	%
Det skal ikke være skadelige private konkurransebegrensninger i markedene. (Inngrep, kontroll av forbud m m)	1 807	32	1 814	30
Offentlige tiltak skal ikke unødige skade konkurransen. (Påpeke konkurransemessige virkninger av offentlige tiltak m m)	239	4	490	8
Markedsdeltakerne skal kunne opptre rasjonelt. (Kontroll av påbud om prismerking, prisundersøkelser m m)	915	16	1 070	18
Det skal medvirke til forsvarlig prisutvikling og rimelighet i prissetting. (Prisregulering m m)	287	5	214	4
Andre oppgaver. (Kontroll, kredittkjøpsloven, markedsføringsloven, intern adm m m)	2 484	43	2 435	40

3.2 Det skal ikke være skadelige, private konkurransebegrensninger i markedene

Arbeidet under dette målet er en prioritert oppgave i Konkurransetilsynets virksomhet og omfatter håndheving av forbudsbestemmelsene etter konkurranseloven, behandling av dispensasjonssaker, inngrep mot konkurransereguleringer og internasjonalt arbeid.

a) Kontroll av forbudene

Konkurranseloven forbyr visse konkurransereguleringer som vanligvis er skadelige og leder til mindre effektiv bruk av samfunnets ressurser. Dette gjelder forbud mot å samarbeide om priser, anbud og markedsdeling, og forbud mot at leverandører søker å påvirke videreforhandlernes priser. Tilsyn med etterlevelsen av loven innbefatter kontrollbesøk med granskning og bevis sikring.

Ved kontroll av forbudene i konkurranseloven ender noen saker med henleggelse, noen fører til innskjerpelse og noen blir anmeldt. I perioden 1994-97 har kontrollen med etterlevelsen av forbudsbestemmelsene gitt følgende resultat:

Tabell 3.2 Antall kontrollsaker etter konkurranselovens forbud

År	Saker kontrollert i alt	Herav	
		Innskjerpet	Anmeldte
1994	335	175	4
1995	334	174	2
1996	189	71	1
1997	120	81	1

Antall saker har gått betydelig ned siden 1995. Årsaken er bl a en mer bevisst fokusering på de største og mest alvorlige sakene.

To tidligere anmeldte saker ble avgjort i 1997: I en sak ble de anmeldte frikjent, og i dommen fremkom det kritikk mot Konkurransetilsynets etterforskning. I den andre saken vedtok partene forelegg på til sammen kr 40 000.

b) Behandling av dispensasjoner for samarbeid om priser, rabatter, anbud og markedsdeling

Konkurransbegrensende tiltak som er forbudt etter konkurranseloven, kan i noen tilfeller også ha positive virkninger, eller den negative betydningen for konkurransen av slike tiltak kan anses som liten. Det er derfor adgang i konkurranseloven til å gi dispensasjon fra lovens forbud.

De fleste dispensasjonene er gitt fordi det i utgangspunktet ulovlige samarbeidet totalt sett gav flere positive enn negative virkninger på konkurransen. Behandlingen i dispensasjonssaker har gitt følgende resultater i perioden 1994-97:

Tabell 3.3 Antall dispensasjonssaker i henhold til konkurranselovens forbud

År	Saker i alt	Innvilget	Avslått	Opphevet
1994	118	106	9	3
1995	176	163	8	5
1996	150	130	12	8
1997 ¹	129	101	7	21

c) *Vurdering av inngrep mot konkurransereguleringer*

Konkurransetilsynet vurderer inngrep mot konkurransebegrensninger som ikke omfattes av forbudene i konkurranseloven. Dette gjelder inngrep mot strukturelle endringer i markedet og mot konkurranseskadelig adferd. Inngrep mot bedriftsserverv (inkludert fusjoner) er tiltak som går ut på å hindre uheldige konsentrasjoner i markedene. Tabell 3.4 viser tilsynets behandling av bedriftsserverv eller planer om bedriftsserverv i perioden 1994-97. Tabellen viser også at antall registrerte bedriftsserverv har økt betydelig de senere år.

Tabell 3.4 Antall saker om bedriftsserverv

År	Saker i alt	Utvidet vurdering	Inngrep
1994	262	17	0 ²
1995	447	24	1
1996	696	46	0 ³
1997	1 035	41	3

Inngrepsvurderinger i forbindelse med konkurranseskadelig adferd er for en stor del knyttet til avtaler mellom aktører eller ensidige tiltak fra aktører som f.eks. rabattbetingelser, forretningsnektelser o.l. Tabell 3.5 viser tilsynets behandling av saker i forbindelse med inngrepsvurderinger av konkurransebegrensninger i perioden 1994-97. Det kan være betydelig variasjon fra år til år i antall saker og størrelsen på de sakene som tas opp til vurdering. Det framgår også av tabell 3.5 at i en del saker har aktørene endret bestemmelsene i avtalene i tråd med Konkurransetilsynets merknader uten at det er blitt fattet vedtak om inngrep.

Tabell 3.5 Antall saker med inngrepsvurderinger av konkurransebegrensninger

År	Inngrepssaker i alt	Vedtak om inngrep	Endringer i konkurransebegrensningene uten vedtak om inngrep
1994	33	15	8
1995	58	26 ⁴	0
1996	59	3	6
1997	79	11	11

De endringer som skjer i konkurransebegrensende ordninger, enten frivillig eller gjennom Konkurransetilsynets inngrep, bidrar til mer virksom konkurranse i de aktuelle markeder.

d) *Internasjonalt samarbeid*

De norske EØS-konkurranseregler er endret i samsvar med endringene i EØS-avtalen. Konkurransetilsynet har bidratt i behandlingen av lovgivningssaker og enkeltsaker i Europakommisjonen og EFTAs overvåkingsorgan. Konkurransetilsynet samarbeider også med de andre nordiske konkurransemyndighetene og deltar aktivt i OECD og WTO.

e) *Samarbeidsordninger med andre tilsynsmyndigheter*

For å effektivisere og samordne tilsynsarbeidet har Konkurransetilsynet de to siste årene inngått samarbeidsavtaler med flere andre tilsynsmyndigheter, herunder luftfarts-

¹ I tillegg har departementet gitt 1 dispensasjon i 1997.

² Konkurransetilsynet fattet vedtak om ett inngrep. Vedtaket ble påklaget og Administrasjonsdepartementet tok klagen til følge.

³ Konkurransetilsynet fattet vedtak om ett inngrep. Vedtaket ble påklaget og Administrasjonsdepartementet tok klagen til følge.

⁴ 20 vedtak gjaldt prisregulering av drosjer.

myndighetene, Norges vassdrags- og energiverk, Statens teleforvaltning (nå Post- og teletilsynet) og Kredittilsynet.

3.3 Offentlige tiltak skal ikke i unødig grad skade konkurransen i markedet

Offentlige tiltak kan ha betydelige, negative konkurransemessige konsekvenser. Gjennom høringer i forbindelse med iverksetting eller endring av offentlige regler og tiltak kan Konkurransetilsynet påvirke beslutningsprosessen og trekke inn konkurransemessige vurderinger, og eventuelt foreslå alternative løsninger eller fraråde at tiltak iverksettes. Tabell 3.6 viser at antall uttalelser om offentlige reguleringer har holdt seg forholdsvis stabilt i perioden 1994-97. Konkurransetilsynet har også arbeidet med å bedre offentlige etaters prisbevissthet og med problemstillinger vedrørende offentlige etaters innkjøpspraksis.

Tabell 3.6 Antall uttalelser om offentlige reguleringer

År	I alt	Høringer	
		Merknader	Eget tiltak
1994	160	63	7
1995	150	73	11
1996	154	64	4
1997	180	92	11

3.4 Markedsdeltakerne skal kunne opptre rasjonelt

I forbindelse med Konkurransetilsynets håndheving av prismerkjingsbestemmelsene, har spesielt arbeidet med å bedre de næringsdrivendes prisopplysning på tjenesteområdene vært prioritert de siste årene. Det er i den forbindelse vedtatt flere prisopplysningsforskrifter på dette området. I 1997 ble det utarbeidet en generell gjennomføringsforskrift for prisopplysning for tjenester. Fokuseringen på bl a endringer og forskjeller i kraftpriser, samt hvordan og hvor enkelt leverandørbytte kan foretas, har bidratt til økt oppmerksomhet omkring konkurranseforholdene i dette markedet. En meldepliktsforskrift for prisendringer på elektrisk kraft trådte i kraft 1. januar 1998. Formålet med forskriften er å bedre prisinformasjonen overfor forbrukerne. Konkurransetilsynet har også opprettet egne websider og startet utgivelsen av et nytt tidsskrift, *Konkurransen*.

Tabell 3.7 viser behandlingen ved kontroller av prismerkjingsbestemmelsene i perioden 1994-97. Overtredelser ble påvist i ca halvparten av kontrollene. I disse sakene foretok tilsynet innskjerping overfor de næringsdrivende. Antall kontroller har de siste tre årene økt i forhold til nivået i begynnelsen av 1990-årene, noe som i hovedsak skyldes undersøkelser av om nye forskrifter som er vedtatt, etterleves.

Tabell 3.7 Antall kontroller av prismerkjingsbestemmelsene

År	Kontroller i alt	Innskjerpelser av overtrædelser	Anmeldte
1994	2 368	1 121	0
1995	3 134	1 682	0
1996	2 804	1 559	0
1997	2 970	1 581	0

Prisundersøkelser er et viktig virkemiddel for å effektivisere og bevisstgjøre etterspørselssiden. Tabell 3.8 viser antall prisundersøkelser i perioden 1994-97. Det foretas nå færre, men mer målrettede undersøkelser enn tidligere. Prisundersøkelser foretas i markeder hvor det vurderes som særlig viktig at etterspørselssiden er oppmerksom på prisvariasjoner.

Tabell 3.8 Antall prisundersøkelser i perioden 1994-97

År	1994	1995	1996	1997
Totalt	40	30	25	19

4 Resultatmål 1999

Konkurransetilsynet vil i løpet av 1998 utarbeide en strategiplan for perioden 1999-2001. De prioriterte hovedmålene i 1999 er:

4.1 Det skal ikke være skadelige private konkurransebegrensninger i markedene

Konkurransetilsynet skal:

- videreføre arbeidet med den alminnelige konkurranseovervåkingen i ordinære markeder. Konkurransetilsynet skal øke innsatsen på markedsområder der en tradisjonelt har hatt problemer med å etablere en tilfredsstillende konkurranse. Dette kan f.eks. gjelde markeder med høy konsentrasjon og hvor nyetablering har vist seg vanskelig, markeder som er skjermet for importkonkurranse og markeder der det er gjennomført reguleringsreformer. Økt innsats fra tilsynets side på slike markedsområder vil særlig kunne gi seg utslag i økt ressursbruk på *analyse og overvåking* av markedene samt *vurderinger av inngrep*
- avdekke brudd på lovens forbudsbestemmelser, utvikle informasjonssystemer for å fange opp grovere brudd, jf. punktet ovenfor, og følge opp saker som er oversendt påtalemyndigheten
- starte et systematisk arbeid for å utnytte håndhevingsmulighetene i konkurranseloven på en mer effektiv måte
- følge spesielt opp områder som tradisjonelt har vært styrt gjennom offentlige monopoler eller direkte offentlige reguleringer. Dette gjelder områder som telekommunikasjon, elektrisk kraft, luftfart, finansmarkedene, betalingsformidling, media- og kulturmarkedene, helse- og utdanning og landbrukssektoren. Flere av disse områdene inngår i konkurranselovens virkeområde gjennom de reguleringsreformer som er gjennomført. Konkurransetilsynet skal i nødvendig grad drøfte spørsmål i tilknytning til overlappende kompetanse med andre tilsynsmyndigheter og inngå formelle samarbeidsavtaler der dette er hensiktsmessig
- avdekke og eliminere etableringshindringer, spesielt forhold og tiltak som er egnet til å begrense konkurransen fra utlandet gjennom import og etablering på det norske markedet
- føre et mer effektivt tilsyn med konkurransen ved å bygge opp systemer for å overvåke markedene og foreta analyser av markedsutvikling og konkurranseforhold
- videreutvikle og styrke arbeidet med internasjonale konkurransesaker, spesielt innenfor EØS. Konkurransetilsynet skal utvikle hensiktsmessige former for samarbeid overfor internasjonale tilsynsorganer på konkurransepolitikens område og tilgrensende områder. Dette arbeidet må innpasses i organisasjonen på en hensiktsmessig måte.

4.2 Offentlige tiltak skal ikke i unødig grad skade konkurransen i markedene

Konkurransetilsynet skal:

- vurdere tilsynets ressursbruk i forbindelse med høringsuttalelser og til andre myndighetsorganer og eventuelt finne fram til tiltak som kan forbedre tilsynets muligheter til å påvirke offentlige reguleringer og tiltak i konkurransefremmende retning
- arbeide med å få utnyttet mulighetene for konkurranseutsetting i deler av produksjonsvirksomheten i offentlig sektor for å effektivisere ressursbruken

4.3 Markedsdeltakerne skal kunne opptre rasjonelt

Konkurransetilsynet skal:

- effektivisere etterspørselssiden ved å videreutvikle prisundersøkelser som virkemiddel og gjennom oppfølging av prisopplysningsplikten i de tjenesteytende bransjene
- bidra til at konkurransepolitiske rammebetingelser er stabile og kjente
- arbeide med å implementere informasjonsstrategien for Konkurransetilsynet og arbeide for å profilere etaten som sentral nasjonal instans i alle forhold som vedrører konkurranse

5 Budsjett 1999**Post 01 Driftsutgifter**

Konkurransetilsynet hadde per 01.03.1998 en bemanning tilsvarende omlag 133 årsverk. Det legges til grunn tilsvarende ressursbruk i 1999.

Posten dekker lønns- og driftsutgifter for Konkurransetilsynet. De største utgiftene foruten lønn er husleie og reiseutgifter til kontrollbesøk og oppfølging av EØS/EU-regelverk.

KAP 4550 KONKURRANSETILSYNET (JF KAP 1550)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Salg av publikasjoner	5	41	42	2,4
16	Refusjon av fødselspenger	387	0	0	- 0,0
	Sum kap	392	41	42	2,4

Post 01 Salg av publikasjoner

Konkurransetilsynet utarbeider informasjonsmaterieill av forskjellig slag. Det nye tidsskriftet *Konkurranse* selges til faste abonnemeter, mens andre typer informasjonsmaterieill stort sett blir delt ut gratis.

KAP 1560 PRISTILSKUDD

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
70	Til regulering av forbrukerprisene	133 173	125 000	48 238	- 61,4
	Sum kap	133 173	125 000	48 238	- 61,4

1 Allmenn omtale

Tilskuddsordningene under dette kapittel består av frakttilskudd for bensin og autodiesel og særtilskudd til Nord-Norge. Formålet med frakttilskuddene er å bidra til å jevne ut prisforskjeller mellom ulike områder for de aktuelle varene.

Tilskuddene til bensin og autodiesel utbetales til oljeselskapene slik at disse ved salg til bensinforhandlere maksimalt krever et frakttillegg på 7 øre per liter inklusive mva.

Særtilskuddene til Nord-Norge består av frakttilskudd for fyringsolje nr 1 og nr 2 samt parafin på samme vilkår som den generelle ordningen for bensin og autodiesel. Videre ytes tilskudd til fatlevering av bensin og fyringsprodukter på visse vilkår med 18 øre per liter. For visse sorter frukt gis pristilskudd. Tilskuddene til frukt er høyest i den nordligste sone og utgjør 125 øre per kg i sone I, 95 øre i sone II, 65 øre i sone III og 35 øre i sone IV. I Nord-Troms og Finnmark ytes også pristilskudd til melk med 20 øre per liter.

Konkurransetilsynet står for administrasjonen av ordningene og har gitt forskrifter om gjennomføringen.

2 Rapport

Det ble i 1997 utbetalt 104,3 mill kroner i frakttilskudd for bensin og autodiesel. Dette er en økning på 8,8 mill kroner i forhold til 1996. De største tilskuddene utbetales til forhandlere i Nord-Norge, Nordvestlandet og innlandsområdene på Østlandet. I 1997 ble det videre utbetalt 28,9 mill kroner i særtilskudd til Nord-Norge. Tiltaksgrensen for delvis nedskrivning av frakttillegg for bensin og autodiesel var 7 øre per liter i 1997. Satsen på 7 øre per liter ble videreført i 1998.

Konkurransetilsynet har som ledd i oppfølgingsarbeidet ført kontroll med tilskuddsordningene på ulike områder. I tillegg til å etablere rutiner og følge opp selve utbetalingene, har tilsynet med jevne mellomrom vurdert ulike forutsetninger som har betydning for utbetalingene. Tilsynet gjennomførte ved årsskiftet 1995/96 en analyse av kostnadsforholdene i distribusjon av bensin og autodiesel, som førte til at de normerte transportkostnadene ble lavere. Arbeidet med beregning av transportkostnader er også fulgt opp, men for 1997 og 1998 ble det bare foretatt mindre justeringer i kostnadsberegningene.

Konkurransetilsynet har gjennomført landsomfattende prisspredningsundersøkelser av bensin og autodiesel i oktober 1996, april 1997 og september 1997. Alle undersøkelsene viser at det er betydelig variasjon i bensinprisen på landsbasis. Undersøkelsen i september 1997 viste at prisene på 95 oktan blyfri bensin varierte fra kr 6,99 til kr 9,76 per liter på landsbasis. Forskjellene var enda større ved de to foregående undersøkelsene. Generelt synes bensinprisen å være lavest i områder rundt de ubetjente stasjonene. I distrikter hvor det er mer enn 50 km til nærmeste ubetjente stasjon, var bensinprisen i gjennomsnitt 67 øre høyere per liter enn i distrikter med kortere avstand. Bensinprisene var lavest i Østfold, Vestfold, og Buskerud, hvor nivået lå fra 78 til 109 øre under landsgjennomsnittet. I Troms og Finnmark var bensinen i gjennomsnitt 164 øre dyrere per liter enn i Østfold og Vestfold. Videre viser undersøkelsene at gjennomsnittlige priser på drivstoff er høye hos de stasjonene som mottar de høyeste frakttilskuddene. Undersøkelsen i september 1997 viste at gjennomsnittsprisen til stasjoner som ikke mottok frakttilskudd, var 69 øre lavere enn hos de stasjonene som mottok mellom 20 og 40 øre i tilskudd. Det vil bli gjennomført tilsvarende prisspredningsundersøkelser i løpet av høsten 1998.

Konkurransetilsynet har på bakgrunn av sine prisundersøkelser foreløpig ikke funnet egnede resultatindikatorer som belyser i hvor stor grad tilskuddsordningene bidrar til en faktisk utjevning av prisene, sammenlignet med en situasjon uten tilskudd. Undersøkelsene kan tyde på at andre faktorer enn fraktkostnadene - og da særlig ulikheter i konkurranseforholdene - fører til prisforskjeller. Prisforskjeller som skyldes ulikheter i konkurranseforholdene kan ikke utjevnes bare gjennom frakttilskuddsordningen. En ytterligere utjevning bør derfor skje ved å stimulere konkurransen i distriktene. Det er f eks viktig å sørge for at det ikke er forhold som hindrer etablering av ubetjente stasjoner utover i landet.

3 Budsjett

Regjeringen foreslår at tilskuddsordningen under kap 1560 som omfatter særtilskudd til Nord-Norge, videreføres med de samme tilskuddssatser som i 1998. Ordningen som omfatter frakttilskudd til bensin og autodiesel, foreslås avvirket i sin nåværende form med virkning fra 1. januar 1999, og erstattet med en selvfinansierende ordning for frakttilskudd utenfor statsbudsjettet. Ordningen er tenkt utformet slik at det ilegges en særskilt avgift på bensin og autodiesel, og at inntektene fra avgiften går inn i et eget fond som danner grunnlag for utbetaling av frakttilskudd. Regjeringen vil legge fram en egen proposisjon for Stortinget med forslag til en slik ordning. Bevilgningen over kap 1560 Pristilskudd foreslås derfor redusert fra 125 mill kroner til 48,238 mill kroner. Av bevilgningen anslås ca 19 mill kroner å gå til frakttilskudd for bensin og autodiesel som påløper de siste månedene i 1998, men som grunnet etterslep ikke kommer til utbetaling før i begynnelsen av 1999.

Med det forventede salg av subsidierte varer, er utgiftene i 1999 under kap 1560 post 70 anslått slik:

Bensin og autodiesel	ca 19 mill kroner
Særtilskudd til Nord-Norge	ca 29 mill kroner

*Programkategori 01.60 Statsbygg**Utgifter*

(i 1 000 kr)

Kap	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
1580	Bygg utenfor husleieordningen	0	2 170 250	1 337 533	-38,4
1581	Kompensasjon til Luftfartsverket	0	0	2 301 120	-0,0
1582	Utvikling av Fornebuområdet	0	0	57 000	-0,0
2445	Statsbygg, jf kap 5445	1 394 009	1 478 975	1 261 880	-14,7
	Sum kategori 01.60	1 394 009	3 649 225	4 957 533	35,9

Utgiftene for programkategorien foreslås økt med 35,8 pst i forhold til vedtatt budsjett for 1998. Den store økningen skyldes forslaget om en engangsbevilgning på 2,3 mrd kroner til Luftfartsverket, som kompensasjon for at Fornebu flyplass nedlegges i oktober 1998, jf nytt kap 1581. Utgiftene til investeringer i statlige bygg administrert av Statsbygg, jf. kap 1580 og kap 2445, går derimot ned med over 1 mrd kroner i forhold til vedtatt budsjett for 1998.

Inntekter

(i 1 000 kr)

Kap	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
5445	Statsbygg, jf kap 2445	1 130 308	970 722	1 151 884	18,7
5446	Salg av eiendom på Fornebu	26 097	499 000	0	-100,0
	Sum kategori 01.60	1 156 405	1 469 722	1 151 884	-21,6

1 Allmenn omtale

Statsbygg er rådgiver i bygge- og eiendomssaker, byggherre, eiendomsforvalter og eiendomsutvikler for departementene og statlige virksomheter. Forsvaret og de store samferdselsbedriftene ivaretar sine byggeaktiviteter selv. Statsbygg gir råd i alle spørsmål vedrørende anskaffelse av lokaler, prosjektgjennomføring og eiendomsutvikling. Når et statlig byggeprosjekt skal realiseres, kjøpes omlag 96,5 pst av innsatsfaktorene i prosjektet i det private markedet etter anbuds- eller tilbudskonkurranser. Dette skjer i alle deler av byggeprosessen, herunder kjøp av prosjekteringstjenester, arkitektarbeider, byggeledelse og samtlige entreprenørtjenester.

Statsbyggs byggherrefunksjoner omfatter programmeringsbistand overfor brukerne, utarbeidelse av byggeprogram med forslag til kostnadsramme, konkurranser, organisering av prosjektledelse, økonomisk og faglig styring, kontrahering og kontraktsadministrasjon, overtakelse og reklamasjonstid, ivaretagelse av forhold til kommunale og statlige myndigheter mm.

Statsbygg tar også hånd om større statseide arealer for å utvikle dem for annen offentlig bruk eller for å sikre at staten oppnår god avkastning ved avhending.

Omlag halvparten av byggeprosjektene som Statsbygg er byggherre for, forvaltes av Statsbygg selv, hovedsakelig ved utleie. Midler til investeringer i slike bygg bevilges over kap 2445 Statsbygg, et kapittel som med grunnlag i husleieinntektene inngår i statens forretningsdrift. Kap 2445 omfatter således bevilgninger til eksisterende og nye bygg som inngår i den statlige husleieordningen.

Statsbygg skal ved forvaltning, drift og vedlikehold av eiendommene ivareta statens eierinteresser, og utvikle statens eiendommer slik at hensynet til økonomi, kultur og miljø blir ivarettatt.

Statsbygg skal ved utleie dekke statlige behov for lokaler, samt sørge for en effektiv og lønnsom utnyttelse av eiendomsmassen. Innenfor husleieordningen drives Statsbyggs

virksomhet i konkurranse med andre private og/eller kommunale utleiere, og med krav til tilfredsstillende avkastning på investert kapital. Inntektene fra utleie av lokaler kommer i all hovedsak fra utleie til statlige leietakere, og utgjør 97 pst av leieinntektene. Øvrige leieinntekter kommer fra utleie til privat virksomhet samt utleie av boliger til statsansatte.

Statsbygg har inngått en egen avtale om byggherreansvar, forvaltning, drift og vedlikehold av bygg under Statens vegvesen.

Bygg for fengsler, universiteter, vitenskapelige høyskoler og statlige sykehus forvaltes i hovedsak av institusjonene selv, og midler til investeringer i slike bygg bevilges normalt over kap 1580 Bygg utenfor husleieordningen. Kapitlet ble opprettet fra og med 1998 for å samle bevilgninger til bygg som tidligere var spredt på en rekke departementer. Dette både for å tydeliggjøre Arbeids- og administrasjonsdepartementets styringsansvar i forhold til Statsbygg som byggherre, og for å synliggjøre Statsbyggs samlede byggeportefølje utad på en bedre måte.

I 1999 vil Statsbyggs totale investeringer i byggeprosjekter beløpe seg til ca 2,6 mrd kroner. Av dette er ca 1,3 mrd kroner midler til investeringer som bevilges over kap 1580 Bygg utenfor husleieordningen, og ca 1,3 mrd kroner som bevilges over kap 2445 Statsbygg. Nedgangen i byggevolumet fra 1998 til 1999 skyldes i hovedsak at den dominerende del av byggearbeidene ved nytt Rikshospital på Gaustad blir sluttført i 1998.

2 Hovedmål og strategier

Som sentral byggherre og eiendomsforvalter skal Statsbygg ha som oppgave å levere funksjonelle og kostnadseffektive lokaler for statlige virksomheter. Dette skal Statsbygg oppnå gjennom nær kontakt med forvaltningsbedriftens kunder, oppdragsgivere og brukere av lokalene, samt ved å utnytte og videreutvikle kompetansen innen prosjektgjennomføring og eiendomsforvaltning.

Statsbygg skal gi kundene funksjonelle og miljøriktige arbeidsplasser som bidrar til trivsel og arbeids glede. Samtidig skal Statsbygg ivareta statlige eiendomsinteresser og bidra til en effektiv utnyttelse og verdibevaring av statens ressurser. Statsbyggs virksomhet kan deles inn i fire hovedområder:

- rådgivning
- byggherrefunksjon
- eiendomsforvaltning
- eiendomsutvikling

Innenfor samtlige hovedområder prioriteres hensynet til funksjonalitet, miljø, økonomi, design og arkitektonisk helhet. Statsbygg skal i all sin virksomhet sette brukerne/kundene i fokus. Gjennom god kommunikasjon, service og tilgjengelighet skal langsiktige kunderelasjoner bygges. Statsbygg skal forbedre og styrke kontakten med eksisterende kunder gjennom systematisk oppfølging av leieforhold og byggeprosjekter.

I planlegging av nye byggeprosjekter vil Statsbygg samarbeide med departementene om videreutvikling av effektive samarbeidsrutiner, samt utvikle metoder som sikrer fleksibilitet, medvirkning og gode løsninger.

Statsbygg skal videreføre arbeidet med systemer for energiøkonomisering som bidrar til effektiv ressursbruk og miljømessige gevinster både for samfunnet og den enkelte leietaker. Likeledes skal Statsbygg vektlegge miljø- og ressurs hensyn ved valg av materialanvendelser og byggemetoder, med særlig vekt på at bygningene skal ha et godt innemiljø. Statsbygg skal også gjennomføre en planmessig utskifting til mer miljøvennlige kuldemedier i kjøleanlegg.

Rådgivning

Statsbygg skal gi regjering og Storting råd i overordnede og langsiktige spørsmål knyttet til utvikling og forvaltning av statens eiendommer og statens byggevirksomhet. Statsbygg skal utrede og gi råd om valg av lokaler som møter kundenes krav til arealer, funksjonalitet, lokalisering og økonomi.

Statsbygg skal gi råd og bistand i byggfaglige og tekniske spørsmål, herunder spesialområder som energiøkonomisering, innemiljø, renhold, akustikk og geoteknikk. Videre skal Statsbygg gi råd om planlegging, utvikling og utbygginger til kunder som selv forvalter store utbyggingsområder. Statsbyggs rådgivning skal være basert på nasjonalt og internasjonalt vedtatte overordnede føringer, f eks EØS-regelverk, nasjonale og internasjonale miljøvedtak og forpliktelser, jf bl a St meld nr 28 (1997-98) Oppfølging av Habitat II - Om miljøhensyn i bolig- og byggsektoren. I de tilfeller der Statsbyggs råd ikke blir fulgt, kan Statsbygg vurdere å orientere overordnet organ.

Byggherrefunksjonen

Statsbygg ivaretar funksjonen som byggherre på vegne av et fagdepartement som er oppdragsgiver for et nybygg/ombyggings- eller rehabiliteringsprosjekt. Statsbygg utarbeider forslag til kostnadsramme og fastsetter byggetid. Siden kostnadsramme og byggetid fastsettes før planlegging av selve bygget er påbegynt, vil det i noen tilfeller være nødvendig med justeringer under planleggings- og byggeperioden.

Når et statlig byggeprosjekt skal realiseres, kjøper Statsbygg de aller fleste tjenestene i det private markedet etter anbuds- eller tilbudskonkurranse. Dette omfatter kjøp av prosjekteringstjenester, arkitektarbeider, byggeledelse og samtlige entreprenørtjenester. Statsbyggs egne ansatte forhåndskalkulerer bygget, utarbeider hovedtidsplan, samt leder og har overordnet kontroll med prosjekterings- og byggefasen. Noe forenklet kan man si at Statsbygg på vegne av staten administrerer og kontrollerer de statlige byggeprosjektene gjennom utøvelse av funksjonen som byggherre.

Hensikten med å organisere arbeidet på denne måten, er at staten til enhver tid skal utnytte den konkurranse som er i markedet på en mest mulig effektiv måte. For å styre og kontrollere statlige byggeprosjekter kreves det høyt spesialisert kompetanse, som man ikke har funnet det hensiktsmessig å bygge opp i hvert enkelt fagdepartement. Gjennomsnittsberegninger viser at omlag 3,5 pst av innsatsfaktorene i et statlig byggeprosjekt administrert av Statsbygg er relatert til forvaltningsbedriftens egeninnsats i prosjektet, mens øvrige 96,5 pst av innsatsfaktorene kjøpes i det private markedet etter anbuds- eller tilbudskonkurranse.

I en tidlig fase av et prosjekt skal Statsbygg gi kundene et best mulig beslutningsgrunnlag gjennom å fremlegge ulike alternativer og kostnader før rammene fastsettes. Viktige momenter vil bli være erfaringer fra tilsvarende byggeprosjekter, og hensynet til den fremtidige bygningens livsløpskostnader. Kunden skal også få grundig informasjon om den videre prosess.

Kundenes ønsker og økonomiske evne skal være avgjørende for hvilke løsninger som tilbys. Statsbyggs byggeprogrammer skal være differensierte, slik at alle byggeprosjekter, fra enkle kontorbygninger til kompliserte spesialbygg, planlegges og prosjekteres for bygningens bestemte formål. Videre skal Statsbygg videreutvikle effektive prosesser og organisasjonsformer for gjennomføring av byggeoppdrag.

Omlag halvparten av Statsbyggs byggeprosjekter gjelder bygg som skal forvaltes av andre, dvs virksomheter som ikke er omfattet av den statlige husleieordningen. Statsbygg skal legge vekt på å ivareta de særskilte interessene som denne delen av byggeporteføljen krever.

Statsbygg skal gjøre den statlige eiendomsbruken mer effektiv gjennom rehabilitering og ombygging. Statsbygg skal legge vekt på å gjøre byggene fleksible, slik at de raskt og kostnadseffektivt kan tilpasses kundenes skiftende behov og andre kunder i statsforvaltningen.

Statsbygg har spesialkompetanse knyttet til teknisk kompliserte bygninger som krever en høy grad av individuell utforming. Om ønskelig skal overordnet myndighet derfor kunne nytte Statsbygg som byggherre for prosjekter som i utgangspunktet ikke faller inn under den sentrale byggherreordningen. Dette vil kunne være særlig aktuelt for prosjekter der staten har store faglige og/eller økonomiske interesser, f.eks kulturbygg, regionale sykehus mm. Statsbygg skal også på eget initiativ kunne tilby tjenester som byggherreombud og/eller rådgiver for slike prosjekter.

Statsbygg skal gjøre bruk av hensiktsmessige gjennomføringsmodeller, herunder entreprisereformer, som er tilpasset det aktuelle prosjekt og eksisterende marked. Gjennom kommunikasjon med byggebransjens organisasjoner skal Statsbygg bidra til en positiv og sunn utvikling av bransjen, delta aktivt i aktuelle bransjeorganisasjoner og foreninger, samt stille representanter til komiteer, råd og utvalg.

Statsbygg skal legge forholdene til rette for best mulig konkurranse på byggemarkedet, og bidra til å utvikle offentlig regelverk, standarder og forskrifter knyttet til prosjektgjennomføring.

Eiendomsforvaltning

Statsbyggs eiendomsforvaltning skal gjennom prioritering av eksisterende kunder bidra til at disse til enhver tid har funksjonelle lokaler med godt innemiljø og god arkitektur. Statsbygg skal rehabilitere og tilpasse bygninger og eiendommer til skiftende behov og krav til funksjonalitet. Statsbygg skal videre legge vekt på å bevare kulturhistoriske særpreget og arkitektoniske verdier.

Statsbygg skal gjennom gode rutiner for forvaltning, drift og vedlikehold, utvikle og opprettholde en lønnsom og kostnadseffektiv eiendomsmasse, og gi tilbud om leiekontrakter basert på de lønnsomhetskrav som blir stilt til forvaltningsbedriften.

Statsbygg har lang erfaring i forvaltning av en rekke kulturhistoriske eiendommer. Denne kompetansen skal videreutvikles slik at Statsbygg blir statens ekspertorgan for forvaltning, drift og vedlikehold av slike bygninger.

Statsbygg skal sikre at eiendommene bevares for kommende generasjoner, samt bidra til at de blir mest mulig tilgjengelig for publikum. På grunnlag av et gjennomført forprosjekt, skal Statsbygg arbeide videre med å styrke kompetansen på området og lage tiltaksplaner for de kulturhistoriske eiendommene.

Eiendomsutvikling

Utvikling av eksisterende eiendommer skal skje i nært samarbeid med Statsbyggs kunder. For å realisere overordnede politiske føringer, skal Statsbygg vurdere erverv av eiendom som kan bidra til en helhetlig områdeutvikling. Statsbygg skal som hovedregel ha et utvalg av sentrumsnære eiendommer i de store byene.

Statsbygg skal gjennom planlegging, markedsføring og salg realisere verdien av større eiendommer som fristilles fra statlig bruk. For å oppnå gode samfunnsmessige løsninger skal Statsbygg ta hensyn til eiendommens totale potensiale, og i samarbeid med lokale myndigheter bidra til å skape attraktive fysiske miljøer.

Styring og organisering

Statsbygg har i senere år fått endret sin posisjon i statsforvaltningen betydelig. Innføringen av husleieordningen i staten 01.01.93, har medført at statlige virksomheter i mindre grad enn tidligere er bundet i leieforhold til Statsbygg. Særlig i kontormarkedet i de største byene, vil Statsbygg være utsatt for betydelig konkurranse ved reforhandling av leiekontrakter inngått omkring 01.01.93. For å bidra til å dempe statlige etaters etterspørsel etter nybygg, er det av vesentlig betydning at Statsbygg evner å tilpasse den eksisterende eiendomsmassen i henhold til kundenes behov. Selv om Statsbygg fremdeles er største byggherre i sivil sektor, oppføres stadig flere nybygg utelukkende myntet på statlige leietakere i regi av private byggherrer. Også for nybygg er konkurranseaspektet i det alt vesentlige knyttet til kontorbygg i de største byene.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet ser behov for å vurdere styring og organisering av Statsbygg i sammenheng med endringene i de ytre rammebetingelsene. Det anses fortsatt som strategisk viktig og ønskelig at staten, gjennom Statsbygg, har råderett over en betydelig aktør i bygge- og eiendomsmarkedet der statlige virksomheter i overskuelig framtid vil være store kunder. Departementet ser det imidlertid som naturlig å vurdere nærmere hvilke eiendoms kategorier som det anses viktig for staten å eie og forvalte selv, herunder hvilke nybygg Statsbygg skal være obligatorisk byggherre for i framtiden. Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil på denne bakgrunn vurdere om det er behov for å gjennomføre organisatoriske endringer i Statsbygg.

3 Rapport

3.1 Statsbyggs forvaltningseiendommer per 31.12.97

Per 31.12.97 forvaltet Statsbygg 1 690 bygg fordelt på 642 eiendomskomplekser med et samlet areal på 2,6 mill m². Dette innebærer en økning på i overkant av 37 000 m² fra 1996. Nettoøkningen skyldes ferdigstillelse av nybygg og tilbygg, samt kjøp og salg av eiendom i 1997.

Følgende tabell viser hvordan Statsbyggs samlede eiendomsmasse fordeler seg på ulike eiendoms kategorier målt i m²:

Eiendomskategori	31.12.97	Prognose 01.01.99
	Areal	Areal
Spesielle eiendommer	319 170	319 798
Tomter og plasser	577	577
Kontorbygninger	1.103 508	1 173 305
Boligkomplekser	76.392	72.150
Skolebygninger	981 913	960 847
Fjell- og ødestuer	1 935	5 162
Fortidsminner, nasjonale eiendommer og muséer	43 315	68 448
Eiendommer på Svalbard, Bjørnøya og Hopen	29 803	30 303
Totalt	2 556 613	2 630 590

3.2 Byggevirksomheten

I 1997 ble det regnskapsført utgifter på vel 3,4 mrd kroner på bygge- og vedlikeholdsprosjekter der Statsbygg hadde byggherreansvaret. Av dette er ca 1,4 mrd kroner relatert til bygg som kommer inn under husleieordningen, dvs utgifter under kap 2445 Statsbygg. Resten av utgiftene er knyttet til bygg utenfor husleieordningen, dvs forbruk av midler bevilget under andre budsjettkapitler enn kap 2445, men som er stilt til Statsbyggs disposisjon som følge av Statsbyggs rolle som byggherre.

Det ble i løpet av 1997 ferdigstilt mer enn 40 bygg, rehabiliterings- og vedlikeholdsprosjekter til en samlet sluttkostnad på i underkant av 2,3 mrd kroner, se vedlegg 1 for spesifisering. Samlet sluttkostnad oversteg totalt kostnadsrammen for ferdigstilte bygg i 1997 med omlag 2 pst. Dette er godt innenfor marginen i resultatkravet på 2,5 pst, jf. pkt 4 i det følgende, og anses som et godt resultatmål i et bygg- og anleggsmarked preget av høy prisstigning.

3.3 Energiøkonomisering

For å sikre de miljømessige og økonomiske gevinstene som oppnås ved gjennomføring av enøk-tiltak, ble det avsatt 2 mill kroner i 1997 av Statsbyggs eget budsjett til tiltak i egne bygg. Elleve prosjekter til en kostnad av 1,6 mill kroner ble ferdigstilt. Disse vil gi energibesparelser på vel 800 000 kWh per år. I tillegg fikk Statsbygg tildelt 1 mill kroner fra Norges vassdrags- og energiverk (NVE) til opplæring, informasjon og enøk-analyser. Det er blant annet utarbeidet en informasjonsbrosjyre for leietakere om energibruk og innelima i kontorer, avholdt kurs for driftspersonale om energiøkonomisk drift og vedlikehold, samt kurs for tekniske saksbehandlere ved regionkontorene om enøk og innelima.

3.4 Tiltak mot bruk av ulovlig arbeidskraft i byggebransjen

Statsbygg har en «anti-kontraktørklausul» i alle kontrakter. I tillegg til at klausulen er tatt inn i standard anbuds- og kontraktsbestemmelser, vises det til denne bestemmelsen i avklarings-/forhandlingsmøter med entreprenørene. Formålet med klausulen er å forhindre at entreprenørene bruker ulovlig arbeidskraft i byggeprosjekter hvor Statsbygg er byggherre.

3.5 Aksjeselskap for kjøp av eiendommer

Aksjeselskapet Statsbygg Invest AS ble etablert i 1996, jf romertallsfullmakt VIII, pkt 5 i Administrasjonsdepartementets St prp nr 1 (1995-96). Selskapet kan oppta lån i det private markedet til kjøp av eiendommer i henhold til retningslinjer fastsatt av departementet.

Statsbygg Invest AS ervervet i 1996 eiendommen Pilestredet 19-21 i Oslo for 91,5 mill kroner, og i 1997 Kongens gate 44-46 i Moss for 23,5 mill kroner. Andelen statlige leietakere i eiendommene er for tiden henholdsvis 83 og 93 pst.

I 1998 har selskapet kjøpt gnr 208, bnr 737 i Tukthuskvarartalet i Oslo for 305 mill kroner. Eiendommen ble ervervet med sikte på bruk til ny Sentrum politistasjon, jf omtale av prosjektet i St prp nr 65 (1997-98).

4 Resultatmål 1999

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har lagt vekt på å utarbeide entydige målsettinger og kvantifiserbare resultatkrav for å sikre en god økonomisk styring av Statsbygg. Resultatmål 1 og 2 gjelder både for kap 1580 (bygg som forvaltes av andre enn Statsbygg) og kap 2445 (Statsbyggs egen forvaltning). De øvrige resultatmål er utelukkende myntet på kap 2445. Følgende tabell gir oversikt over resultatmål for 1999 for Statsbygg med tilhørende resultatindikatorer og resultatkrav:

Mål	Resultatindikatorer	Resultatkrav 1999	Resultat 1995-1997
1. Riktig styring innenfor kostnadsrammen.	Sluttkostnad på nybygg i prosent av kostnadsramme (gjelder både kap 1580 og kap 2445).	Sluttkostnad skal ikke overskride kostnadsrammen for total masse ferdigstilte bygg med mer enn 2,5 pst.	Resultat 1995: 0,1 pst Resultat 1996: 0,1 pst Resultat 1997: 2,1 pst
2. Riktig periodisering av budsjettmidlene for byggeprosjekter.	Overføring av tildelte bevilgninger under Statsbyggs kap 1580 og 2445, post 30 til 91, unntatt post 33 Reserve for byggeprosjekter.	Overføringene skal ikke overstige 10, 0 pst av årets disponible bevilgning.	Resultat 1995: 12,9 pst Resultat 1996: 8,1 pst Resultat 1997: 12,8 pst
3. Avkastning på Statsbyggs total kapital.	Resultat før finanskostnader i prosent av gjennomsnittlig investert kapital for året.	Totalkapitalens rentabilitet skal i 1999 være minimum 6,5 pst.	Resultatmålet er nytt.
4. Effektivt energiforbruk i Statsbyggs bygningsmasse.	Klimakorrigert energiforbruk per m ² .	Mål 1999: 220 kWh/ m ²	Resultat 1995: 211 kWh/m ² Resultat 1996: 208,5 kWh/m ² Resultat 1997: 205,2 kWh/m ²
5. Høy utleiegrad.	Andel utleide arealer i forhold til mulig utleibare arealer.	Mål 1999: 97 pst	Resultat 1995: 98,4 pst Resultat 1996: 97,2 pst Resultat 1997: 98 pst

Målsetting nr 1: Riktig styring innenfor kostnadsrammen

Målsettingen for riktig styring innenfor kostnadsrammen var satt til 2,5 pst i 1997, og er holdt uendret for 1998. Utviklingen siden 1994 har gått i retning av stadig mindre innsparinger i forhold til kostnadsrammen. Dette har nær sammenheng med utviklingen i byggebransjen, hvor aktivitets- og prisnivået har økt betraktelig de siste årene. Resultatet for 1997 ble 2,1 pst, et godt resultat som både kan tilskrives en gunstig anbudssituasjon og god prosjektstyring. I motsetning til det som er vanlig i byggeprosjekter med private byggherrer, legges det ikke inn en egen reserve i de kostnadsrammer som ligger til grunn for de bevilgningsforslag som fremmes for Stortinget. For byggeprosjekter der Statsbygg er byggherre, dekkes evt uforutsette utgifter over post 33 Reserve for byggeprosjekter som fastsettes til omlag 2,5 pst av kostnadsrammen for de prosjekter som sluttbevilges i terminen. Arbeids- og administrasjonsdepartementet foreslår at resultatkravet opprettholdes på 2,5 pst i 1999.

Målsetting nr 2: Riktig periodisering av budsjettmidlene for byggeprosjekter

Målsettingen for riktig periodisering av budsjettmidlene for byggeprosjekter var satt til 10 pst i 1997, og er skjerpet til 8 pst for 1998. Resultatkravet vil fra og med 1999 for første gang omfatte både kap 2445 og kap 1580. Gjennomføring av byggeprosjekter tar normalt flere år fra startbevilgning gis til bygget ferdigstilles. Selv om ferdigstillelsesåret er fastsatt, kan det være betydelig usikkerhet tilknyttet utbetalingstakten det enkelte år. Det er derfor svært vanskelig å budsjettere bevilgningsbehovet det enkelte år med stor nøyaktighet. For stram budsjettering det enkelte år vil dessuten kunne innebære unødige forsinkelser i forhold til planlagt ferdigstillelse. Arbeids- og administrasjonsdepartementet har ut fra en totalvurdering kommet til at en maksimal overføringsprosent på 10 pst bør være et realistisk og hensiktsmessig langsiktig mål. Dette måltall foreslås således for 1999. Statsbygg skal uansett budsjettere så realistisk som mulig.

Målsetting nr 3: Avkastning på Statsbyggs total kapital

Verdien på Statsbyggs initialkapital er nå fastsatt, det vil si verdien på kapital nedlagt før omorganiseringen til forvaltningsbedrift 01.01.93. Statsbyggs balanse vil etter dette vise reelle verdier, som innebærer at en tradisjonell bedriftsøkonomisk resultatindikator som totalkapitalens rentabilitet, vil gi et bilde av forvaltningsbedriftens avkastning på investert kapital. For å sikre at det kravet som settes til avkastning på totalkapitalen for 1999 skal kunne sammenlignes med totalkapitalavkastning i etterfølgende år, er resultat før finanskostnader justert for avskrivninger på initialkapitalen. Avskrivninger av initialkapitalen vil i henhold til etablert praksis, første gang beregnes for budsjettåret 2000. I tillegg må resultat før finanskostnader justeres for kostnader knyttet til Statsbyggs ikke-inntektsgivende eiendommer. Arbeids- og administrasjonsdepartementet foreslår at kravet til justert avkastning på Statsbyggs total kapital fastsettes til 6,5 pst for 1999. Departementet vil arbeide videre med å fastsette mest mulig relevante avkastningsmål for Statsbygg (kap 2445), som tar tilbørlig hensyn til at Statsbygg også ivaretar oppgaver som ikke er knyttet til forretningsdriften. Resultatkravet knyttet til totalkapitalens rentabilitet erstatter tidligere resultatkrav knyttet til kostnadseffektiv administrasjon samt kostnadseffektiv drift og ettersyn av eiendommer, jf Planleggings- og samordningsdepartementets St prp nr 1 (1997-98).

For nærmere omtale av verdifastsettelsen på Statsbyggs initialkapital, vises det til pkt 5.4.3 Balanse.

Målsetting nr 4: Effektivt energiforbruk i Statsbyggs bygningsmasse

Arbeids- og administrasjonsdepartementet foreslår at resultatkravet for effektivt energiforbruk i Statsbyggs bygningsmasse settes til 220 kWh/m² i 1999.

Målsetting nr 5: Høy utleiegrad

Resultatkravet for høy utleiegrad er i 1998 satt til 97 pst. I 1998 og 1999 skal Statsbygg reforhandle husleiekontrakter tilsvarende henholdsvis 7 pst og 6,2 pst av leieinntektene. Leietakerne har ved kontraktsperiodens utløp en reell mulighet til å velge andre utleiery. Dette kan gi utslag på utleiegraden for 1998 og 1999. Arbeids- og administrasjonsdepartementet foreslår likevel at resultatkravet opprettholdes på 97 pst i 1999.

5 Nærmere om budsjettforslaget for 1998**KAP 1580 BYGG UTENFOR HUSLEIEORDNINGEN**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
30	Igangsetting av byggeprosjekter <i>kan overføres</i>	0	10 000	0	- 100,0
31	Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	0	2 097 250	1 304 893	- 37,8
32	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>	0	30 000	15 000	- 50,0
33	Reserve for byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	0	33 000	17 640	- 46,5
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	0	0	0	- 0,0
	Sum kap 1580	0	2 170 250	1 337 533	- 38,4

5.1 Investeringsbudsjettet

Kap 1580 ble opprettet med virkning fra budsjettåret 1998, og skal som hovedregel fange opp bevilgninger til investeringer i bygg utenfor husleieordningen der Statsbygg er byggherre. I motsetning til kap 2445, som foruten et investeringsbudsjett også består av et driftsbudsjett som viser driftsinntekter og -utgifter ved Statsbyggs eiendomsforvaltning,

består kap 1580 utelukkende av et investeringsbudsjett. Driftsutgifter ved eiendommer der investeringene er finansiert over kap 1580, men som forvaltes av andre en Statsbygg, finansieres over de respektive budsjetter til de institusjoner som forestår den daglige forvaltning av eiendommene. Enkelte bygg utenfor husleieordningen der Statsbygg er byggherre, finansieres av forskjellige årsaker likevel med bevilgninger over andre departementers kapitler. I hovedsak er dette kulturbygg med statlig delfinansiering, utenlandseiendommer og bygg på Svalbard, jf at midler til slike bygg bevilges over budsjettkapitler under Kulturdepartementet, Utenriksdepartementet og Justisdepartementet over Svalbardbudsjettet.

Det foreslås bevilget 1 337,5 mill kroner over kap 1580 i 1999. Nedgangen i forhold til vedtatt budsjett for 1998, skyldes i hovedsak at mesteparten av arbeidene med nytt Rikshospital på Gaustad er slutført i 1998. På samme måte som for byggeprosjekter som sorterer under husleieordningen og kap 2445, vil hovedomtalen av det enkelte prosjekt stå i budsjettproposisjonen til det enkelte fagdepartement, jf referanse til det oppdragsgivende departement i påfølgende tabell.

Post 30 Igangsetting av byggesaker

Det foreslås ikke bevilget midler til oppstart av nye byggeprosjekter i 1999.

Post 31 Videreføring av byggeprosjekter

Bevilgningen omfatter oppfølgingsbevilgning til prosjekter som Stortinget har vedtatt igangsatt i tidligere terminer. For 1999 foreslås en bevilgning på 1,3 mrd kroner for å sikre optimal framdrift. Følgende tabell viser hvilke prosjekter det dreier seg om.

Prosjekt	Overslag per 1.7.99	Bevilget tidligere	Forslag 1999	Gjenstår å bevilge (mill kr)	Omtale under kapittel
Bygg under JD:					
Stavanger Kretsfengsel, påbygg/ombygging	94,70	10,00	5,00	79,70	430
Bergen landsfengsel – ny varetektsavdeling	67,50	45,60	21,90	0,00	430
Bygg under KUF:					
UiO. Preklinisk III ¹	150,74	143,00	7,74	0,00	281
UiB - Institutt for biologiske basalfag (BBB) ²	800,30	58,00	140,00	602,30	281
UiO, Nytt universitetsbibliotek	411,40	301,00	110,40	0,00	281
NTNU. Realbyggprogrammet – Realfagbygget.	1232,40	636,00	332,89	263,51	281
UiO - ZEB-bygget, Rehabilitering	101,20	100,00	1,20	0,00	281
UiO, ny driftsavdeling	10,40	0,00	5,58	4,82	281
Tilbygg til Meieribygningen for NLH	117,90	12,94	18,20	86,76	281
Bygg under KR D:					
Sametingsbygg i Karasjøk Tomteervervelse	117,60	28,00	69,00 1,30	20,60	540
Bygg under LD:					
Tilbygg til Fellesbygget for Planteforsk. og Landbrukstilsynet	72,40	2,00	13,00	57,40	1112/281
SFL - Ullensvang, Forskningsbygg	28,00	11,12	16,88	0,00	1112
Bygg under SHD:					
Nytt rikshospital – Nybygg ¹	3 533,66	2910,61	313,80	309,25	730
Nytt rikshospital – Inv. Og medisinsk utstyr	735,00	460,03	200,00	74,97	730

¹ Kostnadsrammen for Nytt Rikshospital, nybygg, og UiO, Preklinisk III, er samlet vedtatt utvidet til 3 618 mill kroner per 15.08.97, og senere prisomregnet per 01.07.99.

² Kostnadsrammen ble i 1998 utvidet med 16,8 mill kr fra 783,2 mill kr til 800 mill kr for å dekke økte kostnader til ombygging av veikryss og utvidelse av antall parkeringsplasser.

Prosjekt	Overslag per 1.7.99	Bevilget tidligere	Forslag 1999	Gjenstår å bevilge (mill kr)	Omtale under kapittel
Bygg under UD: Ambassaden i Berlin. Felles nordisk bygg. Tomteervervelse	63,10	43,10	20,00 28,00	0,00	101
Samlet forslag under post 31	7536,30	4761,40	1304,89	1 499,31	

Ambassaden i Berlin

Grunnet økning i prosjektets felleskostnader, som deles forholdsmessig mellom de nordiske land, er kostnadsrammen eksklusive tomtekostnader vedtatt utvidet med 6,3 mill kroner. Tomtekostnaden er nå avklart, og vil utgjøre 28 mill kroner, slik at den totale kostnadsrammen blir 91,1 mill kroner, jf St prp nr 65 (1997-98).

Sametingsbygget i Karasjok

Kostnadsrammen foreslås økt med 16 mill kroner per 1.7.98 til 117,6 mill. kroner. Årsaken er at innkomne tilbud i prosjektet indikerer en høyere prisutvikling enn tidligere antatt.

Post 32 Prosjektering av nybygg

Det foreslås avsatt 15 mill kroner til prosjektering av høyt prioriterte byggesaker uten egen bevilgning. Fagdepartementenes prioriteringer legges til grunn for bruken av prosjekteringsmidlene.

Post 33 Reserve for byggeprosjekter

Det foreslås avsatt 17,6 mill kroner som reserve for byggeprosjekter under kap 1580 Bygg utenfor husleieordningen. Som en følge av reservebevilgningen, legges det ikke inn antatt sikkerhetsmargin i kostnadsrammen for det enkelte prosjekt.

KAP 1581 KOMPENSASJON TIL LUFTFARTSVERKET FOR OVERFØRING AV FORNEBU

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
30	Kompensasjon til Luftfartsverket	0	0	2 301 120	- 0,0
	Sum kap 1581	0	0	2 301 120	- 0,0

5.2 Kompensasjon til Luftfartsverket**Post 30 Kompensasjon til Luftfartsverket**

Kapitlet er nyopprettet for 1999, og omfatter en engangsbevilgning til Luftfartsverket i forbindelse med nedleggelsen av Fornebu som flyplass. Bevilgningsforslaget er knyttet til at verdien på statens eiendommer på Fornebu i sin tid ble anslått til 2 mrd 1992-kroner, og forutsetningen om at Luftfartsverket skulle tilføres dette beløp i samband med nedleggelsen av flyplassen.

Det er tilsvarende budsjettert med 2,3 mrd kroner som inntekter på kap 2450 Luftfartsverket, post 24 Driftsresultat, underpost 24.1 Driftsinntekter, og Luftfartsverket vil benytte dette beløpet til innskudd av ansvarlig lånekapital i Oslo lufthavn AS mot tilsvarende reduksjon av selskapets statslån, jf omtale i Samferdselsdepartementets St prp nr 1 (1998-99).

KAP 1582 UTVIKLING AV FORNEBUOMRÅDET

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	0	0	7 000	- 0,0
30	Investeringer på Fornebu, <i>kan overføres</i>	0	0	50 000	- 0,0
	Sum kap 1582	0	0	57 000	- 0,0

5.3 Etterbruk av Fornebu

Regjeringen foreslår å opprette et eget utgiftskapittel for bedre å synliggjøre det statlige engasjementet via Statsbygg i arbeidet med etterbruk av Fornebu etter nedleggelse av flyplassen 08.10.1998. Kap 1582 omfatter bevilgninger til Statsbyggs administrative håndtering av dette arbeidet og til nødvendige investeringer i infrastruktur, opprydning i forurenset grunn mv for å få solgt, makeskiftet eller bortfestet de statlige eiendommer til god pris. Arbeids- og administrasjonsdepartementet har valgt å synliggjøre statens engasjement i etterbruken av Fornebu med en bevilgning til investeringer, framfor å foreslå en videreføring av Statsbyggs adgang til å benytte midler fra eventuelle salg av statlig eiendom til å finansiere slike investeringer, jf romertallsvedtak VII, pkt 7 i St prp nr 1 (1997-98).

Salg av statlig eiendom på Fornebu budsjetteres og inntektsføres over kap 5446. Det er foreløpig ikke klarlagt ytterligere salg av statlig eiendom i 1999.

Med opprettelsen av kap 1582, er det naturlig å gi den samlede omtalen av arbeidet med etterbruken av Fornebu under dette kapitlet.

Det vises til omtale av visjoner for og forhold ved etterbruk av Fornebu i St meld nr 4 (1996-97) Langtidsprogrammet 1998-2001, St prp nr 1 for Administrasjonsdepartementet for årene 1997-98, 1996-97, 1995-96, 1994-95 samt Tillegg nr 9, St prp nr 1 (1995-96) og St prp nr 90 (1991-92) fra Samferdselsdepartementet om ny hovedflyplass på Gardermoen.

Utviklingen av Fornebu med en visjon om fremtidig omfattende satsing på IT-basert virksomhet, vil bli viktig for etableringer av nye virksomheter på Fornebu. Mangfold og trinnsvis utvikling med tilhørende service, forskning og utdanning er en målsetting for en fornuftig etterbruk av området. Hensikten vil være å skape et IT-senter av internasjonal betydning i det nasjonale nettverket. Det er viktig at et IT-senter åpner for ulike typer av virksomhet innenfor IT-industrien, og at det gis plass for gründerbedrifter og innovativ produktionsvirksomhet både innenfor program- og maskinvare. Staten har et langsiktig perspektiv på Fornebu i lys av sunn økonomi, politiske mål og ønsket samfunnsutvikling i Oslo-regionen og for landet som helhet.

Stortinget har i forbindelse med behandlingen av Dok 8:82 (1997-98) samt St meld nr 38 (1997-98) IT-kompetanse i et regionalt perspektiv, bedt om at Regjeringen legger til rette for etablering av et kompetansesenter på Fornebu i samarbeid med etablerte utdanningsinstitusjoner og kunnskapsbedrifter. Skal dette gjennomføres i praksis, må aktuelle kjøpere eller leietakere legge fram en plan for hvordan de har tenkt å gjennomføre de krav som staten stiller til et IT- og kunnskapssenter. I den videre utviklingen av Fornebu vil etableringen av et kompetansesenter stå sentralt for etableringen av nye virksomheter. Regjeringen legger opp til en trinnsvis utvikling av utdannings- og næringsvirksomhet samt etablering av tilhørende servicefunksjoner. Som en oppfølging av Stortingets behandling av saken, har Statsbygg i løpet av sommeren gjort sonderinger i forhold til private interessenters planer for etablering av et IT-senter.

Av det totale arealet på Fornebu, som utgjør ca 3500 dekar, har Oslo kommune tilbakefallsrett på ca 1500 dekar. Det resterende areal tilhører staten, og av dette er det solgt andeler til Norske Skogindustrier ASA, Telenor AS og SAS Park Royal Hotel AS (avtalen er til godkjenning i departementet) på totalt ca 270 dekar. Dessuten har Statsbygg fått fullmakt til sammen med SAS, å forberede et felles utbud av Koksa (ca 90 da) der begge parter sitter som rettighetshavere. Etter EØS-bestemmelsene vil dette skje ved internasjonal utlysning, og under hensyn til Stortingets forutsetninger ved behandlingen av IT-meldingen.

Oslo kommune ønsker å beholde sin andel til etter planavklaring, og hverken statens eller Norsk Investorforums tilbud om kjøp er akseptert. De nåværende eierforholdene vil følgelig etter all sannsynlighet vedvare. Uklarheter mht ansvarsforhold, arronderingsspmål,

festeforhold, forurensninger mm mellom Oslo kommune og staten vil derfor være situasjonen i en tid fremover. Det har pågått forhandlinger mellom partene om disse forholdene i snart 2 år. Et nasjonalt IT-senter på Fornebu vil måtte legge beslag på deler av Oslo kommunes tilbakefallsarealer, og de uavklarte forholdene vil derfor få innvirkning på både fremdrift og mulig utforming av IT-senteret.

Bærum kommune har som planmyndighet fortsatt samarbeidet med grunneierne om videreføringen av kommunedelplanarbeidet på Fornebu. Partene har i fellesskap bekostet en nordisk konkurranse og blitt enige om plankonsept for kommunedelplan 2. Samarbeidet videreføres i kommunedelplan 2 (videreført fra kommunedelplan 1 som ble vedtatt av Bærum kommunestyre 27.11.96). Planarbeidet er komplisert og tidkrevende, bl a fordi det er nødvendig å foreta konsekvensutredning om hvordan Fornebu skal sikres en kollektivløsning som hindrer ytterligere belastning av vegnettet i Vestkorridoren. Det er forutsatt parallell utleggelse av konsekvensutredning og kommunedelplan 2. Telenors interesser i området kan bli berørt av dette. Det forutsettes imidlertid at regulering av deres områder kan behandles særskilt av Bærum kommune etter at resultatet av Telenors konkurranse vedrørende nytt hovedkontor nå foreligger. Grunneierne har videre utarbeidet et miljøoppfølgingsprogram som skal på høring og behandles sammen med kommunedelplan 2.

Som følge av en rekke uavklarte forhold, foreligger det på det nåværende tidspunkt ikke revidert verdifastsetting av statens eiendommer på Fornebu. Avklaringer vedrørende arealkategorier, kategoriens omfang og tillatt arealutnyttelse vil bli gitt i kommunedelplan 2. Videre vil veisystem og -standard samt standard på annen infrastruktur, særlig opparbeidelse av grøntstruktur, bli klargjort i planer. Først etter at utbyggingsavtaler og premisser for reguleringsplanlegging er avklart med Bærum kommune, vil det være mulig å gi begrunnede oppfatninger om eiendommenes verdi og utviklingskostnader. Usikkerheten forsterkes dessuten som følge av uavklarte forhold i forbindelse med Oslo kommunes tilbakefallsområder. En rekke av disse forholdene antas å ikke være avklart før i 1999, og det vil derfor ikke være mulig å gi revidert verdifastsettelse i 1998. Verdien på de statlige eiendommer på Fornebu vil i vesentlig grad variere med den utnyttelsesgrad for boliger og næring på statlig eid grunn som det endelig blir lagt opp til i kommunedelplan 2. Det samme vil være tilfelle hvis det legges formålsbestemte bindinger f eks til IT på eiendomssalget. Det er foreløpig mye som tyder på at Bærum kommune vil gå inn for lav tomteutnyttelse på Fornebu, noe som vil redusere statens inntekspotensiale. Kommunedelplan 2 er forventet utlagt i første halvår 1999. Som en del av forutsetningene for utbyggingen av Gardermoen, er det under pkt 5.2 foran foreslått en engangsbevilgning på 2,3 mrd kroner til Luftfartsverket.

I tidsrommet 1993-98 er grunnforholdene på Fornebu-området kartlagt. Undersøkelsene viser at betydelige mengder forurenset masse må behandles før områdene tas i bruk. Grunneierne har i denne sammenheng utarbeidet et opprydningsprogram og søkt Statens forurensningstilsyn om en generell områdetillatelse for graving og behandling. Det er ønskelig med et lokalt behandlingsanlegg for forurenset masse på Fornebu. De første tiltak forventes igangsatt på Telenors område i begynnelsen av 1999.

Gjennomføring av fastlagte visjoner og planer på Fornebu-området blir nå en vesentlig utfordring. For staten representerer både uavklarte forhold til Oslo kommune og den videre dialog med Bærum kommune om ønsker og krav om opparbeidelse av infrastruktur, inkludert omfattende grøntstruktur, foruten bidrag til kollektivtrafikk-løsning betydelige oppgaver. Dette gjelder også i forbindelse med gjennomføring av Stortingets ønsker om et nasjonalt IT-senter.

I den videre gjennomføringen av eiendomsutviklingen på Fornebu er det ønskelig med handlefrihet i forhold til å kunne foreta nødvendige investeringer i infrastruktur og deltagelse i eventuelle selskapsdannelser for eiendomsutvikling med sikte på større langsiktig avkastning på de statlige arealene. I 1999 vil det blant annet være behov for betydelige investeringer til vei, vann, kloakk, opprydning og behandling, vedlikehold og opprustning av eiendommer i området. Det er foreslått avsatt 50 mill kroner til slike investeringer, jf nedenfor. Anslaget er usikkert og departementet tar sikte på å vurdere behovet for nødvendige investeringer på ny i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 1999.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet foreslår at Stortinget gir fullmakt til at departementet innenfor en ramme av 500 mill kroner kan foreta de salg og makeskifter som er nødvendige ved disponering av statens eiendommer på Fornebu, samt fullmakt til eventuelt å feste bort statens eiendommer hvis dette er økonomisk fordelaktig fremfor salg/makeskifte, eller nødvendig for å sikre en formålsbestemt bruk av eiendommene. Videre foreslås at departementet gis fullmakt til å godkjenne at staten ved Statsbygg kan

inngå i selskapsdannelser i den grad det er hensiktsmessig med formål å påvirke en gunstig eiendomsutvikling som øker den langsiktige økonomiske avkastning for staten, jf forslag til romertallsvedtak VI, pkt 7 og 8.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 7 mill kroner til å finansiere Statsbyggs administrative utgifter i forbindelse med arbeidet med etterbruk av Fornebu. Slike utgifter er tidligere år dekket med egen bevilgning over kap 2445, post 35.

Post 30 Investeringer på Fornebu

Det foreslås en bevilgning på 50 mill kroner til nødvendige investeringer i infrastruktur mv i området, jf nærmere om begrunnelse i hovedomtalen foran.

KAP 2445 STATSBYGG

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
24.1	Driftsinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	-1 939 092	-1 977 654	-2 257 431	14,1
24.2	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	678 170	702 562	810 971	15,4
24.3	Avskrivninger	76 347	90 000	130 000	44,4
24.4	Renter av statens kapital	116 577	146 365	118 156	- 19,3
24.5	Til investeringsformål	1 004 265	970 722	1 151 884	18,7
24.6	Til reguleringsfondet	53 733	58 005	36 420	- 37,2
	Sum post 24 Driftsresultat	- 10 000	- 10 000	- 10 000	0,0
24	Driftsresultat	- 10 000	- 10 000	- 10 000	0,0
30	Igangsetting av byggeprosjekter <i>kan overføres</i>	77 770	152 055	0	- 100,0
31	Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	879 190	886 740	961 540	8,4
32	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>	10 310	20 000	15 000	- 25,0
33	Reserve for byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	0	49 100	60 880	24,0
34	Infrastruktur i Blindern -/Gaustadområdet, <i>kan overføres</i>	36 212	22 700	0	- 100,0
35	Utvikling av Fornebuområdet, <i>kan overføres</i>	11 474	20 000	0	- 100,0
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	0	213 380	109 460	- 48,7
46	Ombygginger, utvidelser, ekstraordinærte vedlikehold, <i>kan overføres</i>	0	0	0	- 0,0
49	Kjøp av eiendommer, <i>kan overføres</i>	389 053	125 000	125 000	0,0
90	Leieboerinnskudd, <i>kan overføres</i>	0	0	0	- 0,0
91	Kjøp av aksjer i eiendomselskap, <i>kan overføres</i>	0	0	0	- 0,0
	Sum kap 2445	1 394 009	1 478 975	1 261 880	- 14,7

5.4 Driftsbudsjettet*Driftsinntekter**Statsbyggs driftsinntekter for 1999 ventes å fordele seg slik:*

	(i 1000 kr)
Leieinntekter fra statlige kunder i Statsbyggs eiendommer per 01.01.99	1 871 228
Salg av tilleggstjenester til statlige brukere (indre vedlikehold, energi, renhold mv.)	165 965
Salg av eiendom	110 000
Leieinntekter og tilleggstjenester fra ferdigstilte nybygg i 1999	32 003
Leie fra boliger for statsansatte	35 613
Utleie til private	42 622
Sum	2 257 431

Den alt vesentlige del av inntektene kommer fra statlige brukere og salg av tilleggstjenester til disse. Tilleggsytelser gjelder i det vesentlige renhold og energi og er gjenstand for forhandlinger med utgangspunkt i leietakers behov. I 1999 skal 101 kontrakter tilsvarende ca 245 000 m² utleieareal, reforhandles.

Driftsutgifter

Det foreslås omlag 811 mill kroner i driftsutgifter.

Av dette skal 315 mill kroner dekke utgifter til løpende og periodisk vedlikehold, samt utskiftninger av tekniske anlegg i Statsbyggs forvaltningseiendommer. I tillegg skal midlene dekke Statsbyggs forpliktelser ved oppdatering til nye forskrifter, bl a for brannsikring og utskifting til mer miljøvennlige kuldemedier i kjøleanlegg, samt bedring av tilgjengeligheten for orienterings- og bevegelsehemmede i de bygg som Statsbygg selv eier. Midlene skal også dekke utgifter til vedlikehold av Svalbardeieendommene og de nasjonale minnesmerker som Statsbygg eier og forvalter.

Det foreslås avsatt 496 mill kroner til andre driftsutgifter for 1999. Økt avsetning skyldes økning i eiendomsmassen som følge av kjøp av eiendommer og ferdigstillelse av nybygg.

Avskrivninger

Det er budsjettet med 130 mill kroner i avskrivninger. Avskrivninger beregnes første gang året etter at et bygg er ferdigstilt. Kapital nedlagt før etableringen av forvaltningsbedriften Statsbygg per 01.01.93, foreslås aktivert i Statsbyggs balanse i 1999, jf omtale under pkt 5.4.3 Balanse. I henhold til etablert praksis vil avskrivninger på denne kapitalen første gang beregnes i år 2000.

Renter av statens kapital

I samsvar med retningslinjene for beregning av renter i statens forvaltningsbedrifter, er Statsbyggs renteutgifter budsjettet til 118,2 mill kroner.

Avsetning til investeringsformål

Av Statsbyggs planlagte aktiverbare investeringer under kap 2445 i 1999, foreslås 1 151,9 mill kroner finansiert innenfor Statsbyggs driftsresultat under post 24.5 Til investeringsformål (jf kap 5445, post 39 Avsetning til investeringsformål). Dette ut fra at driftsresultatet er fastsatt til 10 mill kroner. De resterende investeringene må finansieres ved låneopptak i statskassen.

Avsetning til reguleringsfond

Det er foreslått avsatt 36,4 mill kroner til reguleringsfondet. Fondet skal benyttes til å kompensere eventuelle avvik i driftsinntekter og driftsutgifter. Videre skal fondet nyttes til dekning av mindre skadetilfeller på de eiendommer Statsbygg eier og forvalter. Statsbygg kan, i henhold til de foreslåtte fullmakter, jf forslag til romertallsvedtak V, pkt 4, også anvende midler fra fondet til å utvide rammen for investeringsbudsjettet. Endelig kan midler fra fondet benyttes til å finansiere økte utgifter som følge av de årlige lønnsoppgjørene. Per 31.12.97 var reguleringsfondet på omlag 470 mill kroner.

Forvaltning av ikke inntektsgivende bygg og eiendommer

Statsbygg forvalter nasjonale eiendommer, eiendommer på Svalbard og enkelte andre eiendommer som ikke inngår i husleieordningen. Utgiftene inngår i Statsbyggs ordinære driftsresultat.

Type eiendom	Areal m ²	(i 1 000 kr)
		Driftskostnader per år
Nasjonaleiendommer og minnesmerker	18 138	12 419 534
Fjell- og ødestuer	1 935	255 800
Sum	20 073	12 675 334
Svalbardeiendommer	6 181	3 450 000
Sum total	26 254	16 125 334

Driftsutgifter for Longyearbyen sykehus og Longyearbyen skole skal dekkes over Statsbyggs budsjett. Øvrige eiendommer på Svalbard dekkes over kap 20 Statens bygninger, under Svalbardbudsjettet.

5.5 Investeringsbudsjettet

Det foreslås et investeringsbudsjett for kap 2445 på 1 271,9 mill kroner. Sammenlignet med vedtatt budsjett for 1998 der investeringsbudsjettet beløper seg til 1 489 mill kroner, innebærer dette en reduksjon på 217,1 mill kroner eller 14,5 pst.

Post 30 Igangsetting av byggeprosjekter

Bevilgningen omfatter midler til prosjektering og byggestart av enkeltprosjekter som skal eies og forvaltes av Statsbygg. Post 30 omfatter bevilgningsforslag både til såkalte kurante byggeprosjekter og ordinære byggeprosjekter, jf. beskrivelse av ordningene nedenfor. Det foreslås ikke bevilget midler til oppstart av nye byggeprosjekter i 1999.

Kurante prosjekter

Byggeprosjekter som ikke har behov for husleiekompensasjon (rammetilskudd), men som kan gjennomføres innenfor fagdepartementenes/virksomhetenes eksisterende budsjetttrammer, vil kunne gjennomføres uten særskilt fremleggelse for Stortinget, jf St prp nr 1 (1997-98) for Planleggings- og samordningsdepartementet.

Ordinære prosjekter

Byggeprosjekter som utløser behov for hel eller delvis husleiekompensasjon (rammetilskudd) på fagdepartementenes/virksomhetenes budsjetter behandles på ordinær måte med spesifisert oversikt under kap 2445, post 30.

Post 31 Videreføring av byggeprosjekter

Bevilgningen omfatter oppfølgingsbevilgning til prosjekter som Stortinget tidligere har vedtatt igangsatt. Byggene skal eies og forvaltes av Statsbygg. For 1999 foreslås en bevilgning på 961,5 mill kroner for å sikre framdriften. Tabellen i det følgende viser hvilke prosjekter det dreier seg om.

Prosjekt	Oversl. per. 1.7.99	Renter i bygge per 1.7.99	Bevilget tidligere	Forslag 1999	Gjenstår å bevilge (mill kr)	Omtale under kapittel
Bygg på oppdrag av KUF:						
Høgsk. i Ålesund, nybygg/omb. inkl.tomt	203,00	12,16	90,65	71,19	41,16	274
Høgskolen i Levanger, tilbygg ³	156,70	7,33	42,81	52,00	61,89	274
Høgskolen i Volda, fellesbygg inkl. tomt	135,20	6,17	113,60	21,60	0,00	274
Høgskolebygget i Haugesund	184,90	7,45	125,00	59,90	0,00	274
Høgskolen i Agder - nybygg (jf omtale under)	666,00	39,15	46,44	120,00	499,56	274
Bygg på oppdrag av AAD:						
Victoria Terrasse, Nordkvartalet - ombygging	122,70	6,64	56,50	28,00	38,20	
Gamle Oslo Tinghus (Grubbeft. 1) ⁴	56,00	1,60	50,85	5,15	0,00	
Statens hus i Bergen - Nonneseter kvartal	140,30	6,12	40,20	80,10	20,00	
Statens hus V-Agder, Trd.skj.gt (jf omtale under)	172,30	6,17	0,00	0,00	172,30	
Regjeringskvartalet - fellesarbeider	Årlig	vurdering		9,00		
Oppfølging av fullmaktsprosjekter				150,00		
Oppfølging av kurante prosjekter				165,70		
Avsetning kunstnerisk utsmykning				1,72		
Bygg på oppdrag av KD:						
Samlokalisering av Riksinstitusjonene ⁵	273,60	12,48	14,10	0,00		Jf. KDs prp
Bygg på oppdrag av SD:						
Kongsvinger trafikkstasjon.	36,90	1,27	35,50	1,40	0,00	
Bygg på oppdrag av JD:						
Sør-Varanger politikammer, Kirkenes.	51,90	2,25	11,00	39,00	1,90	440
Hamar Tinghus ⁶	57,50	1,54	31,50	26,00	0,00	410
Oslo tinghus/domstolene - utvidelse	108,10	4,1	15,00	8,00	85,10	410
Justisbygget i Kristiansand (jf omtale under)	178,39	6,94	10,19	2,00	166,20	410/440
Bygg på oppdrag fra FID:						
Trafikkovervåkingsentral Kvitsøy	22,60	0,67	11,50	11,10	0,00	1067
Bygg på oppdrag av FIN:						
Nytt tollbygg ved Gardermoen	48,10	1,47	28,50	19,60	0,00	1610

³ Infrastrukturtiltak for 8 mill kroner dekkes av Levanger kommune og er ikke inkludert i kostnadsrammen.

⁴ I henhold til St prp nr 65 (1997-98) er kostnadsrammen vedtatt utvidet til 56 mill kroner per 01.07.98.

⁵ Igangsettelsen av bygget på Nedre Foss i Oslo utsettes. Det vises til KDs St prp nr 1 (1998-99).

⁶ Eksklusive tomtekostnader

Prosjekt	Oversl. per. 1.7.99	Renter i bygge per 1.7.99	Bevilget tidligere	Forslag 1999	Gjenstår å bevilge (mill kr)	Omtale under kapittel
Bygg på oppdrag av Andre:						
Polarinstituttet, Nybygg i Tromsø	272,70	12,57	180,00	81,10	11,60	1471
Asylmottak ved Gardermoen	102,90	3,22	14,93	9,00	78,97	520
Tomtekjøp, asylmottaket på Gardermoen ⁷			12,50			
Samlet forslag under post 31		139,30	930,77	961,54	1176,88	

Kristiansand - Justisbygget, Statens hus Vest-Agder, Høgskolen på Gimlemoen

Det vises til omtale i St prp nr 1 Tillegg nr 7 (1996-97) der det ble orientert om at prosjektet Statens hus i Vest-Agder (Kristiansand) skulle omdefineres til to adskilte prosjekter kalt Statens hus i Vest-Agder, Tordenskjoldsgt. og Tinghuset i Kristiansand.

Som følge av Stortingets vedtak om at Høgskolen i Agder skal flyttes til Gimlemoen, vil Tordenskjoldsgt. 65 (Høgskolen) i Kristiansand etter hvert bli ombygget til Statens hus i Vest-Agder.

Tinghuset, som tidligere huset bl a fylkesmannen, vil bli bygget om og utvidet for å huse justisetatene, og prosjektet omdøpes derfor til Justisbygget. Kostnadsrammen for Justisbygget er 178,39 mill kroner per 01.07.99. Statsetater som tidligere har holdt til i Tinghuset flytter til Statens hus, men byggestart for Statens hus vil tidligst kunne skje i 2. kvartal år 2001, da dette avhenger av Høgskolen i Agders flytting til Gimlemoen. Etatene som skal inn i Statens hus gis derfor midlertidige lokaler annet sted i påvente av at Statens hus skal ferdigstilles. Kostnadsramme for Statens hus vil bli fremmet på et senere tidspunkt.

Post 32 Prosjektering av nybygg

Forslaget gjelder midler til prosjektering av høyt prioriterte byggesaker uten egen bevilgning, dvs. prosjekter uten øremerket planleggings-/prosjekterings-, start- eller oppfølgingsbevilgning, og skal sikre disse prosjektene optimal framdrift. Deler av prosjektkostnadene til hvert enkelt prosjekt kan dekkes fra denne posten.

Midlene vil bli benyttet til prosjekter som prioriteres av fagdepartementene. Dette for å sikre at midlene i størst mulig grad nyttes til prosjekter som blir vedtatt igangsatt i neste budsjettermin. Beløpets størrelse og Statsbyggs prosjektmengde tilsier at tildelingen til hvert enkelt prosjekt begrenses. Bevilgningsforslaget er på 15 mill kroner.

Post 33 Reserve for byggeprosjekter

Bevilgningen skal være felles reservepost for samtlige byggeprosjekter under kap 2445 Statsbygg, og skal dekke mindre overskridelser i forhold til kostnadsrammene. Normen for reservebevilgningen er 2,5 pst av kostnadsrammen for de prosjektene som sluttbevilges i terminen. Som følge av reservebevilgningen legges det ikke inn antatt sikkerhetsmargin i kostnadsrammen for det enkelte prosjekt. Bevilgningsforslaget er på 60,9 mill kroner.

Post 35 Utvikling av Fornebuområdet

Midler til utgifter som tidligere ble ført over denne posten, er fra og med 1999 foreslått bevilget over nytt kap 1582 Utvikling av Fornebuområdet, post 21, jf. pkt 5.3 foran.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold

Det foreslås bevilget 109,5 mill kroner. Bevilgningen skal dekke utgifter til mindre ombygginger, utvidelser, installering av tekniske anlegg og brukertilpasninger ved Statsbyggs forvaltningseiendommer.

Post 49 Kjøp av eiendommer

Det foreslås bevilget 125 mill kroner til kjøp av bygg/eiendom.

⁷ I henhold til St prp nr 65 (1997-98) ble det vedtatt en tilleggsbevilgning på 12,5 mill kroner til kjøp av tomt for asylmottaket på Gardermoen.

KAP 5445 STATSBYGG

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
39	Avsetning til investeringsformål	1 004 265	970 722	1 151 884	18,7
49	Salg av eiendommer	126 043	0	0	- 0,0
	Sum kap 5445	1 130 308	970 722	1 151 884	18,7

Post 39 Avsetning til investeringsformål

Bevilgningsforslaget er på 1 151,9 mill. kroner, jf kap 2445, underpost 24.5 Til investeringsformål.

Post 49 Salg av eiendommer

Posten er nullbudsjettet. Fra og med 1999 er den helt dominerende del av de eiendommer som Statsbygg eier og forvalter aktivert i balansen, jf pkt 5.4 under, og inntekter fra eventuelle eiendomssalg vil normalt regnskapsføres over driftsbudsjettet som en del av driftsinntektene.

5.6 Balanse

Finansieringen av investeringer i bygg/eiendommer skjer dels ved låneopptak i statskassen og dels ved egenkapitalfinansiering. Økningen i beløpet under rubrikken ferdigstilte eiendommer fra 1996 og fremover skyldes at verdien av bygg kommer inn som påplussing på aktivaposten etter hvert som de ferdigstilles.

Statsbyggs balanse har inntil 31.12.98 kun omfattet kapital nedlagt etter 01.01.93, jf at forvaltningsorganet Statens bygge- og eiendomsdirektorat (SBED) ble omdannet til forvaltningsbedriften Statsbygg fra sistnevnte dato. Økningen i eiendeler og egenkapital fra 1998 til 1999 skyldes i hovedsak at bygg ferdigstilt før 01.01.93 aktiveres i balansen fra og med 01.01.99. Aktivering av kapital nedlagt før 01.01.93 medfører en økning fra 1998 til 1999 under rubrikken ferdigstilte eiendommer på aktivaposten og egenkapital på passivaposten på 6,8 mrd kroner. Resterende økning i kapitalen skyldes ferdigstillelse av nybygg og kjøp av eiendommer i perioden.

	(i 1 000 kr)			
	Regnskap 1996	Regnskap 1997	Anslag ¹ 1998	Anslag 1999
Eiendeler:				
Omløpsmidler	416 614	547 118	605 069	644 443
Inntektsgivende eiendommer:				
– Bygg under arbeid	1 354 967	1 800 471	2 129 931	2 496 042
– Ferdigstilte bygg/eiendommer	3 715 803	4 576 691	5 476 964	6 392 679
– Ferdigstilte bygg før 1993				6 714 532
Ikke inntektsgivende eiendommer:				
– Bygg under arbeid	13 510	44 701		
– Ferdigstilte bygg/eiendommer	31 720	39 774		
Sum eiendeler	5 532 614	7 008 701	8 211 964	16 247 696
Gjeld og egenkapital:				
Kortsiktig gjeld	580	878	878	878
Langsiktig gjeld				
– Statens rentebærende gjeld	1 432 191	1 613 633	1 872 644	1 993 660
– Statens ikke-rentebærende gjeld	45 230	84 475		
Egenkapital				
– Reguleringsfond	415 834	469 566	527 571	566 891
– Egenkapital for øvrig	3 638 779	4 840 149	5 810 871	6 971 735
– Ferdigstilte bygg før 1993				6 714 532
Sum gjeld og egenkapital	5 532 614	7 008 701	8 211 964	16 247 696

I balanseoppstillingen er anslagene for 1998 og 1999 hva gjelder ikke-inntektsgivende eiendommer/ikke rentebærende kapital holdt utenfor. I betegnelsen ikke-inntektsgivende eiendommer inngår bl a nasjonaleiendommer, fjell og ødestuer, nasjonale minnesmerker mm. Slike eiendommer gir ikke avkastning, og er av den grunn holdt utenfor balanseoppstillingen slik at Statsbyggs resultat og balanse står i forhold til hverandre.

Oversikt over investeringer i ikke-inntektsgivende eiendommer foretatt etter omorganiseringen til forvaltningsbedrift 01.01.93 med tilhørende finansiering fremgår av tabellen nedenfor.

	(i 1 000 kr)			
	Regnskap 1996	Regnskap 1997	Anslag ¹ 1998	Anslag 1999
Eiendeler:				
Ikke inntektsgivende eiendommer:				
– Bygg under arbeid	13 510	44 701	44 701	44 701
– Ferdigstilte bygg/eiendommer	31 720	39 774	39 774	39 774
Sum eiendeler	45 230	84 475	84 475	84 475
Gjeld og egenkapital:				
Langsiktig gjeld				
– Statens ikke-rentebærende gjeld	45 230	84 475	84 475	84 475
Sum ikke-rentebærende gjeld	45 230	84 475	84 475	84 475

¹ Anslag 1998 basert på St prp nr 65 (1997-98).

5.7 Bemanning i Statsbygg

Statsbygg har fullmakt til selv å styre forvaltningsbedriftens bemanning. Tabellen i det følgende viser antall årsverk i Statsbygg i perioden 1996-98 og plantall for 1999. For 1999 er 58 pst av årsverkene direkte knyttet til forvaltning av eiendomsmassen, 13 pst av årsverkene er tilknyttet prosjektadministrasjon og 29 pst er tilknyttet administrasjon ved Statsbyggs hovedkontor og fem regionkontorer.

År	1996	1997	1998	1999
Antall årsverk	675	730	740	745

Etter en del år med stigning i antall årsverk, er det ikke forventet noen vesentlig økning av antall årsverk fra 1998 til 1999. Den vekst som vil komme gjelder i hovedsak nye driftsstillinger ved ferdigstilte eiendommer som inngår i Statsbyggs forvaltningsmasse.

KAP 5446 SALG AV EIENDOM PÅ FORNEBU

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
40	Salgsinntekter Fornebu	26 097	499 000	0	- 100,0
	Sum kap 5446	26 097	499 000	0	- 100,0

Det er opprettet et eget inntektskapittel for salg av eiendom på Fornebu, jf St prp nr 1 (1997-98) og St prp nr 1 (1996-97) Tillegg nr 7. Vedtatt budsjett 1998 relaterer seg til inntekter fra salg av statlig eiendom på Fornebu til Telenor AS, Norske skogindustrier ASA og SAS Royal Park Hotel AS. Det er foreløpig ikke klarlagt ytterligere salg av statlig eiendom på Fornebu som tilsier inntekter i 1999.

6 Andre forhold**6.1 Rehabilitering av Det Kongelige Slott***Historikk*

Rehabiliteringsarbeidene ved Det Kongelige Slott (DKS) har pågått siden 1990. Slottets spesielle karakter innebærer at en ikke uten videre har kunnet nyttiggjøre seg erfaringer fra andre større statlige bygge- og vedlikeholdsprosjekter. Arbeidene har dessuten blitt mer komplisert som følge av at bygningen har vært i daglig bruk i perioden rehabiliteringen har foregått. For å sikre et godt samlet resultat har det vært nødvendig å gå skrittvis fram, og arbeidene har derfor blitt organisert i flere delprosjekter.

I perioden 1990-1994 ble det bevilget/tildelt til sammen ca 102,3 mill kroner over ⁸SBEDs/Statsbyggs budsjett og 8,4 mill over Slottsforvaltningens budsjett til arbeider ved de kongelige eiendommer. I tillegg ble slike arbeider for 11,2 mill kroner finansiert over Statsbyggs reservepost i perioden. I 1995 ble ytterligere 0,2 mill kroner finansiert over Statsbyggs reservepost for å dekke overskridelser ved arbeider på Gardevaktstuen. Til sammen utgjør dette 122,1 mill kroner. Midlene er benyttet til sikringsarbeider ved de kongelige residenser og Mågerø (24,2 mill kroner), rehabilitering og tilbygg av Gardevaktstuen (9,3 mill kroner), samt rehabilitering av fasade, tak, tekniske installasjoner og ominnredning av loft ved Slottet (87,2 mill kroner eksklusiv 1,4 mill kroner i sysselsettingsmidler stilt til disposisjon for Slottsforvaltningen).

I St prp nr 1 (1994-95) Tillegg nr 9 ble det foreslått å sette i gang et begrenset byggeprogram, bl a til Kongeparets bolig. Byggeprogrammet ble kostnadsberegnet til 85 mill kroner, og bevilgningsbehovet ble fordelt med 25 mill kroner i 1995, 45 mill kroner i 1996 og 15 mill kroner i 1997. Programmet forutsatte senere restaureringsarbeider i de samme arealene.

⁸ Statens bygge- og eiendomsdirektorat (SBED) ble omdannet til Statsbygg fra og med 01.01.93.

I St prp nr 1 (1995-96) Tillegg nr 10 ble kostnadsrammen for rehabiliteringen foreslått utvidet med 64 mill kroner til 149 mill kroner. Utvidelsen skyldtes dels fornyet vurdering av flere av de igangsatte tiltak og dels at det ble vedtatt igangsatt nye tiltak. Dette omfattet bl a økte krav til brannteknisk sikring, antikvarisk restaurering, belysning samt funksjoner knyttet til Kongeboligen. Det ble i denne sammenheng vurdert som mest hensiktsmessig å sette i gang nye tiltak parallelt med slutføring av de tiltak som opprinnelig lå inne i prosjektet, i et utvidet byggeprogram. Dette skyldes at de nye tiltakene ble vurdert som nødvendig å gjennomføre innen relativt kort tid, og at en ville unngå det ekstra tidsforbruk en oppstyking av arbeidene ville medføre, i tillegg til de vanskeligheter en utvidet byggetid ville bety for Slottets daglige drift.

Det har vist seg at rehabiliteringsarbeidene i mange faser har overskredet de opprinnelige tidsplaner. Dette har dessverre ført til ulemper for driften på Slottet og dessuten medført merkostnader. Det økte bevilgningsbehovet på 64 mill kroner ble fordelt med 35 mill kroner i 1997 og 29 mill kroner i 1998.

I 1995 ble det også igangsatt et planarbeid for å avdekke behov for rehabilitering, utskifting og anskaffelse av inventar og utstyr på Slottet. Det ble nærmere redegjort for planarbeidet i Finansdepartementets St prp nr 1 (1995-96). Planarbeidet materialiserte seg i Inventarprosjektet, og i Administrasjonsdepartementets St prp nr 1 (1996-97) ble kostnadene for å gjennomføre dette prosjektet vurdert til 35,6 mill. kroner. Midlene til Inventarprosjektet er bevilget over Slottsforvaltningens budsjett og inkluderer også utgifter til en egen prosjektorganisasjon under Slottsforvaltningen.

Det Kongelige Slott og Statsbygg inngikk 18.12.96 følgende avtale om videre gjennomføring av rehabiliteringsprosjektet:

1. Generelle prinsipper:

- I. Slottet er å betrakte som én bygning som i sin helhet stilles til disposisjon av staten.
- II. Regler for økonomiforvaltning i staten gjelder. Prosjektet skal styres innenfor de rammer som Stortinget har vedtatt.
- III. Statsbygg skal på vegne av staten gjennomføre prosjektet, og har ansvar for at prosjektet styres og gjennomføres i tråd med de økonomiske forutsetninger samt de særskilte forutsetninger som er listet nedenfor.
- IV. Det Kongelige Slott er en særegen bygning som krever særskilte løsninger med særskilt vekt på brukerhensyn, og hvor DDMM Kongen og Dronningens smak skal være retningsgivende. De konkrete løsninger forutsettes å ligge innenfor Riksantikvarens krav, som tar utgangspunkt i at Slottet behandles som fredet etter lov om kulturminner.

2. Særskilte forutsetninger:

1. Mandat og retningslinjer for Statsbygg, gitt i brev av 15.02.96 fra Finansdepartementet, er gjeldende. Tidspunkt for ferdigstilling av delprosjekt 4 og 5 justeres dog i samsvar med rapport nr 4 av 06.11.96 fra Statsbygg.
2. Statsbygg har byggherremandat/-ansvar i henhold til Instruks for Statens bygge- og eiendomsdirektorat, fastsatt ved Kronprinsregentens resolusjon av 28.11.75 og med utfyllende Administrative bestemmelser (AB-verk). (I dette ligger bl a at de vedtatte økonomiske rammer er styrende for prosjektet).
3. Helhetspremissene av 13.12.95 skal legges til grunn. Detaljeringspremisser og møbleringsplaner harmoniseres i forhold til disse.
4. Særmøtet opprettholdes som beslutningsorgan for valg av tekniske og funksjonelle løsninger samt endringer innenfor gitte rammer for framdrift og økonomi. I særmøtet møter DDMM Kongen og Dronningen, prosjektleder, adm.dir. i Statsbygg, Riksantikvaren, prosjektleder hos Riksantikvaren, Hoffsjefen, Slottsforvalteren samt prosjektleder for inventarprosjektet.
5. Prosjektledermøtet endres fra å være et forum for detaljavklaring av program til å være et
 - beslutningsforum der Statsbyggs prosjektleder og Hoffsjefen enes om hvilke forslag til programavklaringer som skal legges frem i Særmøtet, og hvilke som skal legges til grunn for prosjektering og utførelse.
 - beslutningsforum for å ta ut deltakere til arbeidsgruppene som nedsettes for å slutføre gjestående programavklaringer, detaljprosjektering, fargeoppstryk etc.
6. Det skal etableres arbeidsgrupper for gjestående forslag til løsninger. Dette gjelder både for programfasen, prosjekteringsfasen og detaljeringsfasen. Særmøtets ønsker om detaljeringsnivå skal være retningsgivende for arbeidet i gruppene. Arbeidsgruppene skal i fellesskap utarbeide forslagene frem til komplette løsninger, slik at Prosjektledermøtet og Særmøtet kan ta stilling til helhetlige løsninger. Eventuelle synspunkter i denne fasen fra Statsbyggs eller DKS' arkitektfaglige ekspertise skal høres. Riksantikvarens krav skal legges til grunn. Møter i arbeidsgruppene skal ledes av Statsbyggs representant i gruppene. Leder for arbeidsgruppen har ansvaret for at forslag til løsninger legges frem i Prosjektledermøtet i henhold til fremdriftsplan, og at de synspunkter som kommer frem blir ivaretatt. Hoffsjefen (eller den han bemyndiger) deltar i arbeidsgruppene.

DDMM Kongen og Dronningen deltar i arbeidsgruppene etter eget ønske. Skriftlig kommunikasjon reduseres i avklaringsprosessen.

7. *DKS påvirker de endelige valg gjennom den formaliserte beslutningsprosessen. Alle bestillinger og instruksjoner av entreprenører og håndverkere foretas av Statsbygg.*
8. *Statsbygg utarbeider snarest en beslutningsmessig statusoversikt for de enkelte rom, slik at det i løpet av januar 1997 er mulig å gjennomføre en gjennomgang av rombehandlingsskjemaene for delprosjekt 4.*
9. *Prosjektleder og Hoffsjefen (eller den han bemyndiger) foretar i fellesskap en befarings i etterkant av utførte arbeider, for å sikre at resultatet er i samsvar med forutsetninger. Det skal også kunne kreves befarings mens arbeidene pågår. Hoffsjefen kan i forbindelse med disse befaringsene komme med forslag til justeringer innenfor de rammer som er etablert.*
10. *Det skal avholdes månedlige møter mellom Hoffforvaltningen, Statsbygg og ansvarlig departement.*
11. *Det vil bli sett til at den arkitektfaglige ekspertise inntar en rolle som er tilpasset den videre framdrift i prosjektet.*

Avtalen er i tråd med forutsetningene for prosjektet fra 1993 når det gjelder byggherreansvaret.

I St prp nr 1 (1996-97) ble det ikke foreslått økte bevilgninger til rehabiliteringsarbeidene ved DKS.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet overtok ansvaret for Slottsforvaltningen og fullføringen av rehabiliteringsarbeidene på Slottet fra Finansdepartementet fra og med 01.01.97.

Årsaker til økning av kostnadsrammen i 1998

I St prp nr 1 (1997-98) ble kostnadsrammen for rehabiliteringen av DKS foreslått utvidet med 123,3 mill kroner, fra 149 mill kroner til 272,3 mill kroner, og i St prp nr 65 (1997-98) ble rammen foreslått økt med ytterligere 40 mill kroner til 312,3 mill kroner. Totalt er kostnadsrammen økt med 163,3 mill kroner i 1998, og bevilgningsbehovet i terminen er økt med 106,3 mill. kroner fra 29 mill kroner til 135,3 mill kroner. De siste på 57 mill kroner er finansiert innenfor Statsbyggs budsjett/reguleringsfond.

Det foreligger en betydelig undervurdering av kostnadene i de opprinnelige budsjettanslag på henholdsvis 85 mill kroner, jf St prp nr 1 (1994-95), og 149 mill kroner, jf St prp nr 1 (1995-96). Dette skyldes bl a et for lite gjennomarbeidet planunderlag i innledningen av prosessen, og at det var vanskelig å forutse den høye tekniske og byggefaglige kompleksitet en stod overfor i et prosjekt av så spesiell karakter. Dette har gitt forsinkelser på flere arbeidsområder i byggeperioden og har medført økte kostnader. Den avgrensning av arbeidene som opprinnelig var forutsatt, f eks med hensyn til grad av restaurering, viste seg på flere punkter å være urealistisk, blant annet i forhold til antikvariske krav. Et forutsatt begrenset program utviklet seg derfor til et mer omfattende byggearbeid for deler av Slottet.

Økningen i kostnadsrammen på 163,3 mill kroner skyldes følgelig at kostnadene på flere punkter har blitt undervurdert i budsjettarbeidet. For å redusere de økonomiske virkningene er det gjort forsøk på å begrense prosjektets totale omfang. Bl a er ventilasjonsanlegg både i Kronprinsens audiensværelse, kontorfløyen og store spisesal samt lysekroner i store festsal sløyfet. Økningen skyldes bl a prisstigning (ca 15,5 mill kroner), endrede premisser (ca 28,3 mill kroner), økte prosjekteringskostnader og administrasjonskostnader (ca 52 mill kroner) samt nødvendig utbedring av store råteskader (ca 16 mill kroner), også i rom som ikke inngikk i ombyggingsprosjektet. Prosessen har også medført kostnadsøkninger som følge av behov for spesialkompetanse og høyt kvalifiserte fagarbeidere på flere områder (ca 40 mill kroner), i tillegg til økte kostnader som følge av lengre byggetid (ca 4 mill kroner). Videre er en del fast inventar, som var utelatt i forprosjektet, medtatt i byggebudsjettet (ca 4,5 mill kroner). Dessuten er det påløpt ekstrakostnader til provisoriske installasjoner for å ivareta Slottets daglige drift (ca 3 mill kroner).

Teknisk og økonomisk fremdrift

I premissene for kostnadsrammen på 312,3 mill. kroner var det forutsatt en sluttkvalitet på rehabiliteringsarbeidene som ivaretar oppgraderingen av Slottet til en moderne og funksjonell bygning. Samtidig er viktige arkitektoniske og antikvariske kvaliteter tilbakeført til opprinnelig utførelse og ambisjonsnivå, og arbeidene inneholder elementer av nødvendige tekniske utbedringer som følge av bygningens høye alder og manglende vedlikehold tidligere. Rehabiliteringsprosjektet er inndelt i 6 delprosjekter (fra 1 til 5 A/5 B). Det viser seg at alle forutsatte arbeider i rehabiliteringsprosjektet ikke vil kunne gjennomføres innenfor den kostnadsrammen som ble lagt fram i St prp nr 65 (1997-98). Kongeleiligheten som del av delprosjekt 4 vil derfor ikke bli slutført i denne omgang, men

de grunnleggende bygningstekniske arbeider er gjennomført også på dette delområdet. Regjeringen vil komme tilbake til spørsmålet om fullføring av kongeleiligheten og gjennomføring av delprosjekt 5 B i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 1999. Sistnevnte delprosjekt omfatter Kronprinsens og Prinsessens leiligheter, politieskortens lokaler og lysekroner i store festsal.

Regjeringen har tidligere varslet Stortinget om at den ville fremme bevilgningsforslag for delprosjekt 5 B i statsbudsjettet for 1999, jf St prp nr 65 (1997-98). I forståelse med Kongehuset skjer imidlertid dette ikke nå. Regjeringen vil understreke at fullføring av kongeleiligheten og delprosjekt 5 B utsettes for at det kan sikres et pålitelig teknisk og økonomisk grunnlag å gå videre på. Det er utvilsomt at fullføring av prosjektet vil medføre et bevilgningsbehov vesentlig utover hittil godkjent kostnadsramme for prosjektet.

Fremdriften i inventarprosjektet må nødvendigvis tilpasses den bygningsmessige rehabilitering av Slottet. På grunn av forsinkelser i sistnevnte, har det også oppstått forsinkelser i inventarprosjektet. I St prp nr 65 (1997-98) ble kostnadene ved dette prosjektet derfor foreslått økt med 1,5 mill. kroner til 37,1 mill kroner.

Dersom en i tillegg til de 312,3 mill. kroner regner med de 87,2 mill kroner som er bevilget/tildelt rehabiliteringsarbeider ved DKS i tidsrommet 1990-94, beløper samlet kostnadsanslag seg til 399,5 mill kroner. Dette kan brytes ned i følgende komponenter på fem delprosjekter:

	Bevilget/ tildelt (i mill. kr)	Del- prosjekt	Arbeider	Areal (i m ²)	Disponert (i mill. kr)
Prosjekt 91033 DKS- Rehabiliterings- arbeider			Div. elektro- og sanitærtekn. Hovedinstallasjoner, gulv mot radongass, takarbeider. Trapp/heis i nordre fløy, oppvarming av tilfluktsrom utvendig, stenlegging samt full fasadeoppussing.	0	
1990-1994:					
Kap 1512, post 46	28,2				
Kap 2445, post 46	30,8				
Kap 2445, post 33	6,5	1			
Sum	65,5				65,5

	Bevilget/ tildelt (i mill. kr)	Del- prosjekt	Arbeider	Areal (i m ²)	Disponert (i mill. kr)
Prosjekt 93053 DKS- rehabilitering og innredning av Kongeboligen			Nordre hovedfløy, U.etasje, hovedkjøkken, kantine, lager, nytt nødstrømsaggregat mm	731	12,9
		2	Nordre hovedfløy, øvrige etasjer, arbeidsværelser for kronprins, prinsesse, bibliotek, møterom, protokollrom, store festsal, garderober, anretning, gjesterom.	4 214	50,7
1990-1994:			Del av stallbygning i Parkveien med vaskeri, verksteder og bygn. drift, garasjer.	1 969	
Kap 2445, post 46	17,7	3			
Kap 2445, post 33	4,0				
Delsum	21,7		Søndre del av hovedfløy, midtparti og søndre sidefløy. Vestibyle, stadsrådsal, fyrsteleiligheter og gjesteleiligh. Lille festsal, daglig spisestue, arbeidsværelser og audiensrom for DDMM. Kongebolig, inklusive service- og lagerlokaler. Kongens entre, daglig adkomst og ekspedisjon, hoffadministrasjon og slottsforvaltning.		
1995-1998:			Anretninger og garderober .	10 426	260,9
Kap 2445, post 45/46	255,3	4			
Reguleringsfond	57,0		Nordre sidefløy, slottskapellet og store spisesal.	1 360	9,5
Delsum, kostnadsramme i St prp nr 65 (1997-98)	312,3	5A			
Sum	334,0				334,0

Tar en også hensyn til bevilgninger/tildelinger utenom de forannevnte delprosjekter i perioden 1990-99, utgjør samlet kostnadsanslag for bevilgninger til DKS/de kongelige eiendommer i den aktuelle perioden omlag 471,5 mill kroner (inventarprosjektet 37,1 mill kroner, sikringsarbeider ved kongelige residenser 24,2 mill kroner, Gardevaktstuen 9,3 mill kroner og 1,4 mill kroner i sysselsettingsmidler).

Administrasjonsmodell

Arbeidene ved DKS startet som et begrenset prosjekt, med en normal prosjektorganisering. Etter hvert som det er kommet nye elementer inn i arbeidene, er administrasjonsordningen blitt endret. Sammenfallende programmering, planlegging,

bygging, rehabilitering og restaurering, har gjort prosjektet til dels uoversiktlig. Dette har gjort det vanskelig med sikkerhet å fastslå det endelige omfanget av arbeidene. Framgangsmåten og de mange hensyn som må ivaretas underveis til antikvariske krav og Slottets behov, bidrar også til å gjøre det vanskeligere å se de økonomiske konsekvenser av rehabiliteringsarbeidene. I tillegg har arbeidet vært vanskelig å gjennomføre fordi Slottet har vært i daglig bruk til normale funksjoner parallelt med at rehabiliteringen har pågått.

De styringsmessige forutsetninger for slutføring av de gjenstående arbeider er nå under vurdering av Arbeids- og administrasjonsdepartementet og vil bli avklart før ferdigstillingen av kongeliligheten og Kronprinsens og Prinsessens leiligheter.

Videre restaurering

Gjennomføringen av rehabiliteringen på Slottet så langt har vist at arbeidene mest har karakter av en prosess hvor bygningens muligheter, antikvariske rammer, funksjonsbehov og grensesnitt mot restaurering utvikles løpende med pågående arbeider. Når disse definerte og avgrensede arbeidene fullføres, vil det fortsatt være behov for videre restaureringstiltak av viktige representative saler i bygningen. Ikke minst vil det gjenstå arbeider i store spisesal, store og lille festsal, daglig spisestue, speilsalen, flere salonger i søndre hovedfløy, foruten Slottskapellet.

Utvalget for statens kongelige eiendommer

Regjeringen har opprettet et bredt sammensatt utvalg, «Utvalget for statens kongelige eiendommer». Utvalget skal være rådgivende og ivareta en innstillende funksjon i forvaltningen av følgende kongelige eiendommer: Det kongelige slott, Bygdøy Kongsgård, Oscarshall slott, Stiftsgården og Gamlehaugen.

Utvalget har 7 faste medlemmer og er sammensatt av representanter for Statsministerens kontor, Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Finansdepartementet, Hofforvaltningen, Slottsforvaltningen, Statsbygg og Riksantikvaren. Ledelsen av utvalget er lagt til Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

Utvalget vil gjennomgå og prioritere behovene for bevilgninger til restaureringsarbeider og løpende vedlikehold på Slottet, samt rehabilitering og løpende vedlikehold av de andre kongelige eiendommene som er eid av staten. Utvalget vil komme med anbefalinger til årlige bevilgninger i statsbudsjettet.

6.2 Nytt Rikshospital

Statsbygg ivaretar på oppdrag fra Sosial- og helsedepartementet (SHD) byggherreansvaret for Nytt Rikshospital på Gaustad, inkl ansvaret for brukerutstyrsprosjektet.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil med dette orientere Stortinget om status i prosjektet.

Fremdrift

I Planleggings- og samordningsdepartementets budsjettproposisjon for 1998 heter det under pkt 6.4: «Arbeidene gjennomføres i samsvar med planer og budsjetter. Stortinget vedtok høsten 1996 nye utvidelser av prosjektet. Nytt Rikshospital skal tas i bruk i oktober 1998 som tidligere forutsatt, men byggearbeidene for utvidelser vil pågå frem til høsten år 2000.»

I St prp nr 65 (1997-98) ble Stortinget orientert om at: «Flytting til Nytt Rikshospital på Gaustad vil finne sted fra oktober 1998 til februar 1999. Hovedflyttingen er planlagt i januar 1999. Aktiviteten ved Rikshospitalet vil trappes ned fra oktober i inneværende år. Full drift er planlagt fra mai 1999.»

Datoen for hovedflytting av pasienter ble fastsatt av Rikshospitalets styre i november 1997. Forutsetningen for denne beslutningen var at det vesentligste av hovedprosjektet skulle stå ferdig fra Statsbygg 01.10.98. I løpet av vinteren 1997-98 ble det utarbeidet en plan i samarbeid mellom Statsbygg og Rikshospitalet om en etappevis overlevering og ibruktakelse av definerte områder av sykehuset gjennom høsten 1998 og frem til årsskiftet.

Utviklingen i prosjektet gjennom 1. halvår 1998 førte til en presset fremdriftssituasjon. Den viktigste årsaken til dette er en undervurdering av konsekvensene for hovedprosjektet av de vedtatte utvidelsene i 1996. Særlig har ombyggingsarbeidene i de allerede ferdigstilte delene av sykehuset vært mer omfattende enn antatt. Hele prosjektorganisasjonen har som følge av dette fått en større belastning, spesielt har entreprenører og prosjekterende hatt kapasitetsproblemer. Et overopphetet byggemarked har forsterket problemet.

En fremdriftsrevisjon ble gjennomført i mai/juni 1998, som viste at situasjonen var anstrengt og forsinkelser registrert. Det ble utarbeidet en plan for korrigerende tiltak på

byggframdrift, slik at den omforente overleveringsplanen mellom Statsbygg og Rikshospitalet kunne opprettholdes. På denne bakgrunn var det en felles tilråding fra Rikshospitalet og Statsbygg om å opprettholde hovedflytting av pasienter 16.-17. januar 1999. Resultatene av denne fremdriftsrevisjonen ble forelagt prosjektets styringsgruppe 18.06.98 og Rikshospitalets styre 17.06.98.

Primo august 1998 ble det avdekket at fremdriften i juni og juli ikke hadde vært som forutsatt. Videre hadde nye problemer i det kompliserte grensesnittet mellom avansert utstyr og bygget dukket opp. Statsbygg gjorde en ny fremdriftsgjennomgang, og i månedsskiftet august/september ble det klart en ikke ville makte å ferdigstille hovedprosjektet i samsvar med gjeldende fremdriftsplaner.

I en henvendelse til Arbeids- og administrasjonsdepartementet og Sosial- og helsedepartementet av 07.09.98 meddelte Statsbygg at hovedprosjektet vil være ferdigstilt i sin helhet 31.03.99, inkl alle ombyggingsarbeider. Dette omfatter ikke Ex-vivo-lab., Intervensjonssenteret, apotekets produksjonslokaler og tilbyggene C6, D6 og E6.

Ved fastsettelse av ferdigstillelsesdatoen er det lagt inn tidsmarginer som gjør planene for ferdigstillelse tilstrekkelig robuste.

Statsbygg vil i løpet av september -98 i samarbeid med Rikshospitalet utarbeide ny fremdriftsplan for etappevis ferdigstillelse. Denne vil, sammen med andre forhold, ligge til grunn for Rikshospitalets beslutning om nytt tidspunkt for innflytting.

I tillegg til hovedprosjektet som nå er under ferdigstillelse, vil byggearbeidene for utvidelser og øvrige gjenstående arbeider pågå frem mot slutten av år 2000.

Kostnader

Samlet godkjent kostnadsramme for prosjektet Nytt Rikshospital prisomregnet per 01.07.99, er på 4 419,4 mill kroner (omfatter UiO-Preklinisk III, Nytt rikshospital, nybygg, samt inventar og medisinsk utstyr, jf. tabell under kap 1580, post 31). Forsinkelsene fører til merkostnader. I tillegg påløper det høyere kostnader enn tidligere kalkulert i prosjektet, hovedsakelig fordi ombyggingsarbeidene og nødvendige forseringstiltak har vært mer omfattende enn det Statsbygg har forutsatt. Det er nødvendig å gjennomgå den samlede kostnadssituasjonen og få avklart noen forhold, bl a tidspunktet for flytting, før det kan beregnes hvor mye kostnadsrammen må økes med for at prosjektet skal kunne gjennomføres som planlagt.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil komme tilbake til Stortinget med forslag om utvidelse av kostnadsrammen for prosjektet i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 1999.

Det vises for øvrig til omtale i Sosial- og helsedepartementets St prp nr 1 (1998-99) kap 731.

6.3 Etterbruk av Fornebu

Denne omtalen er nå plassert under det kap 1582 Utvikling av Fornebuområdet, jf pkt 5.3 foran.

6.4 Tilgjengelighet for bevegelses- og orienteringshemmede

Statsbygg er medaktør i Regjeringens handlingsplan for funksjonshemmede. Statsbygg har utarbeidet egen handlingsplan som har som langsiktig mål at alle bygninger som forvaltes av Statsbygg, uansett alder, skal tilfredsstille gjeldende byggeforskrifters krav til adkomstmuligheter så langt det er mulig. Det fokuseres spesielt på dette ved rehabilitering, ombygging og vedlikehold av eksisterende bygningsmasse. Statsbygg har gjennomført en omfattende kartlegging av tilgjengeligheten ved sine eiendommer, med særlig vekt på skoler og publikumsbygg. Oversikten vil bli brukt ved prioritering av ressurser i 1999-budsjettet til tiltak som skal forbedre tilgjengeligheten, og som grunnlag i den langsiktige planleggingen.

6.5 Forvaltning og utvikling av Pilestredet 32, «Pilestredet Park»

Når Rikshospitalet flytter til Gaustad i 1999, fristilles Pilestredet 32 i Oslo. Premissene for dette er omtalt i St prp nr 87 (1991-92) Om nytt Rikshospital, bygging og drift og i St prp nr 1 for Administrasjonsdepartementet for årene 1992-98.

Eiendommen er overført fra Sosial- og helsedepartementet (SHD) til Statsbygg, men SHD/Rikshospitalet har det fulle ansvaret for drift og vedlikehold fram til fraflytting. Statsbygg samarbeider med Rikshospitalet om gjennomføring av vedlikeholdsarbeider av spesiell interesse for etterbruken.

Basert på Administrasjonsdepartementets behandling av meldingen om utviklingen av «Pilestredet Park», og i nær dialog med Oslo kommune, har Statsbygg fremmet forslag til reguleringsplan for området. Reguleringsplanen omfatter ca 60 pst boliger, 20 pst

høgskolevirksomhet og 20 pst kontorvirksomhet. Reguleringsplanen ble vedtatt av Oslo bystyre november 1997. Statsbygg legger opp til salg av boligtomtene som utgjør 60 000 m² i løpet av vinteren 1998/99.

Statsbygg samarbeider med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF)/Høgskolen i Oslo (HiO) om en mulig utvidelse av Bislett Høgskolesenter i Pilestredet Park, slik at HiOs aktiviteter kan samles i området.

Det har også vært samarbeidet med SHD og Rikshospitalet om eventuell etablering av et fremtidig medisinsk museum i området.

Som ledd i oppfølgingen av overordnede politiske mål for byutvikling gjøres det et særlig arbeid når det gjelder de miljømessige sidene av områdeutviklingen. Etter vedtak i bystyret har Statsbygg i samarbeid med Oslo kommune gjennomført et programarbeid for en særskilt bykologisk vektlegging av utbyggingen innenfor akseptable økonomiske rammer. Miljømessige kvaliteter ved de private boligprosjektene i området sikres gjennom salgskontraktene.

Statsbygg vil gjennom salgssavtalene også sikre framdriften i de delene som skal bygges ut i privat regi. Målet er at rehabilitering/utbygging starter umiddelbart etter at Rikshospitalet flytter til Gaustad.

6.6 Utvikling av Bjørvika

På oppdrag fra Miljøverndepartementet, Samferdselsdepartementet og Byrådsavdeling for næring og byutvikling i Oslo kommune, utreder Statsbygg i samarbeid med planmyndighetene i Oslo kommune, potensiale for byutvikling og den mulige tilhørende verdøkning i Bjørvika/Bispevikaområdet som følger av en omlegging av dagens veisystem. Utredningen skal redegjøre for konsekvensene av ulike typer arealutvikling, inkludert de bedriftsøkonomiske, samfunnsøkonomiske og bruksmessige gevinstene, samt redegjøre for kostnadene knyttet til etablering av nytt veisystem. Kost/nytteeffekten ved veiomlegging skal også drøftes mot konsekvensen av oppgradering av dagens veisystem uten omlegging.

6.7 Gimlemoen – arealer som ikke skal benyttes av Høgskolen i Agder (HiA)

Statsbygg har oversendt Kristiansand kommune et forslag om regulering av de arealene på Gimlemoen som ikke skal benyttes til høgskoleformål. Forslaget innebærer at en vesentlig del av området benyttes til boliger/studentboliger. Dessuten er det foreslått innpasset høgskolerelaterte virksomheter. Videre foreslås en betydelig del av arealet disponert til allmenntilgjort formål (idrett). Reguleringsplanen er ikke ferdig behandlet av Kristiansand kommune.

6.8 Krav om energifleksibilitet i statlige bygninger

Oppvarming av bygningsmassen i Norge krever store mengder energi. I St meld nr 28 (1997-98) Oppfølging av Habitat II - Om miljøhensyn i bolig- og byggesektoren, anslås det at bygningene forbruker omlag 80 TWh (37 pst) av landets samlede årlige energibruk på omlag 216 TWh. Innenfor bygge- og eiendomsbransjen går 91 pst av energibruken til drift av bygningene. Tiltak med sikte på å redusere energibruken i sektoren, samt dreie denne i mer miljøvennlig retning, bør derfor i stor grad rettes mot bygningenes driftsfase. I denne sammenheng er det av betydning å velge energifleksible varmesystemer, og at staten går foran med et godt eksempel.

På denne bakgrunn vil Regjeringen innføre som krav at nye statlige bygg over 1 000 m² skal ha energifleksible varmesystemer (som oftest vannbåren varme). Kravet vil også gjelde tilbygg over denne størrelsen, og omfattende ombyggings- og rehabiliteringsarbeider. Likeledes gjøres kravet gjeldende i de tilfeller det inngås kontrakt med private utbyggere om oppføring av bygg for utleie til staten.

6.9 Fortegnelse over statens eiendommer

Fortegnelse over statens eiendommer ble sist lagt fram ved St meld nr 10 (1994-95), jf Innst S nr 27 (1995-96). I meldingen ble Stortinget orientert om at departementet for ettertiden tok sikte på å avvikle fortegnelsen som en egen stortingsmelding. Fortegnelsen ville i stedet bli lagt fram som trykt vedlegg til budsjettproposisjonen hvert fjerde år.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har vurdert saken på ny, og kommet fram til at fortegnelsen fortsatt bør legges fram som en egen stortingsmelding. Departementet vil i denne sammenheng vise til at St meld nr 10 har en meget lang tradisjon som statlig grunnbok. Dessuten anses en oversikt over statlige eiendommer som så viktig at den bør ha status som egen stortingsmelding. Arbeids- og administrasjonsdepartementet legger derfor opp til å utarbeide en ny fortegnelse over statlige eiendommer i form av en egen melding som fremmes for Stortinget i 1999.

Programområde 19 Arbeidsmarked

(i 1 000 kr)

Kat	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt		Pst endr 98/99
			budsjett 1998	Forslag 1999	
19.00	Arbeidsmarkedsetaten	1 665 575	1 674 735	1 815 558	8,4
19.10	Arbeidsmarkedstiltak	5 046 614	2 851 979	2 549 238	-10,6
	Sum område	6 712 189	4 526 714	4 364 796	-3,6

1 Utviklingen på arbeidsmarkedet**1.1 Hovedtrekkene**

Arbeidsmarkedet har i mange år vært inne i en periode med en markert sysselsettingsvekst og nedgang i ledigheten. Etterspørsel etter arbeidskraft har vært høy og stadig flere arbeidsgivere har opplevd vanskeligheter med å fremskaffe kvalifisert arbeidskraft. Dette har gitt seg utslag i at det tar noe lengre tid å fylle ledige stillinger enn tidligere under konjunkturoppgangen. Den positive utviklingen har bidratt til at også grupper som tidligere har hatt vansker med å komme inn på arbeidsmarkedet nå i stor grad blir formidlet til arbeid. Dette gjenspeiler seg bl a i at langtidsledigheten i følge Statistisk sentralbyrås Arbeidskraftundersøkelse (AKU) i år og de siste tre årene har hatt en sterkere nedgang enn ledigheten totalt. For enkelte grupper av innvandrere har det vært problematisk å komme inn på arbeidsmarkedet, men også for denne gruppen har ledigheten nå gått markert ned. Det er fortsatt mange yrkeshemmede registrert i arbeidsmarkedsetaten, men den gode utviklingen har samtidig gitt økte muligheter for innpassing av denne gruppen.

Etter fem års sammenhengende vekst i sysselsettingen er det nå tegn til at veksten avtar. For neste år ventes sysselsettingsveksten å bli klart lavere enn i inneværende år. Nedgangen i ledigheten kan derfor stoppe opp utover i året. For året som helhet venter en imidlertid at ledigheten går svakt ned også til neste år. Presset i arbeidsmarkedet vil dermed også neste år være stort. Vi kan likevel oppleve at presset innen enkelte yrkesgrupper avtar noe utover året.

1.2 Nærmere om utviklingen på arbeidsmarkedet

Den sterke veksten i norsk økonomi har ført til en markert bedring på arbeidsmarkedet. Sysselsettingsveksten er nå inne i det femte året på rad. Fra 1993 til 1998 ligger det an til en økning i sysselsettingen på om lag 235 000 personer. Den registrerte ledigheten ventes å bli mer enn halvert i samme perioden og ventes å komme ned i 2,4 pst i 1998.

Den kraftige økningen i etterspørselen etter arbeidskraft har ført til at mange arbeidsgivere nå har vanskeligheter med å skaffe seg kvalifisert arbeidskraft. Det er særlig i helsesektoren, verkstedindustrien, bygg- og anleggssektoren og databransjen at mangelen på arbeidskraft er stor. Over hele Norge er det knapphet på arbeidskraft, men størst problemer er det på Vestlandet og det sentrale Østlandet.

Under konjunkturoppgangen har veksttakten i sysselsettingen styrket seg fra år til år og i 1. halvår i år økte sysselsettingen med 60 000 personer sammenlignet med samme periode året før. Veksten var størst innen forretningsmessig tjenesteyting, eiendomsdrift, samt bygg- og anleggsbransjen. Transport og kommunikasjon og varehandel hadde også stor økning i sysselsettingen. Veksten i sysselsettingen var sterkest for kvinner. Sammenlignet med samme periode året før økte sysselsettingen for kvinner med 3,5 pst. For menn var økningen på 2,2 pst. Nesten hele sysselsettingsveksten for menn kom i heltidsstillinger, mens nesten to tredjedeler av veksten for kvinner kom innen heltidsstillinger.

Tabell 1.1 Hovedtall for arbeidsmarkedet. Årsgjennomsnitt 1987, 1993, 1997, 1. halvår 1998 og endring i prosent fra 1. halvår 1997 (1 000 personer).

	1987	1993	1997	1. halvår 1998	Endr. i pst fra 1. halvår 1997
AKU ¹:					
Arbeidsstyrken	2 171	2 131	2 285	2 316	1,8
– i pst av befolkningen (16-74 år).....	71,3	68,2	72,5	73,1	...
Sysselsatte	2 126	2 004	2 192	2 232	2,8
Arbeidsledige.....	45	127	93	83	-18,6
– i pst av arbeidsstyrken.....	2,1	6,0	4,1	3,6	...
Undersysselsatte.....	...	89	85	82	1,9
– i pst av arbeidsstyrken.....	...	4,2	3,7	3,5	...
Registertall:					
Helt arbeidsledige.....	32	118	74	59	-26,6
– i pst av arbeidsstyrken.....	1,5	5,5	3,3	2,6	...
Delvis sysselsatte arbeidssøkere.....	14	70	53	44	-25,6
– i pst av arbeidsstyrken.....	0,6	3,3	2,4	1,9	...
Personer i ordinære personrettede tiltak ²	7	57	23	19	-28,3
Yrkeshemmede ved arbeidskontorene ^{3,4}	22	41	53	53	-2,3
– pst i tiltak ⁵	64	81	75	77	...
Månedlig tilgang av ledige stillinger ⁶	27	22	33	43	24,7

1. Endringer i opplegget for AKU fra og med 1996, medfører at tallene fra og med 1996 ikke uten videre kan sammenlignes med tall for tidligere år.
2. Yrkeshemmede på ordinære tiltak er ikke inkludert fra og med 1994. Deltakere på Bedriftsintern opplæring er ikke inkludert.
3. Fra og med 1. januar 1994 ble ansvaret for yrkesmessig attføring samlet i arbeidsmarkedsetaten. Dette innebærer at tallene for 1994-1998 ikke uten videre kan sammenliknes med tidligere perioder.
4. Det finnes ikke årsgjennomsnittstall for 1993. Tabellen viser status ved utgangen av året.
5. Inkludert spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede (kap 1592), tiltak finansiert over folketrygdens ytelser til yrkesrettet attføring (kap 2543), og yrkeshemmede på ordinære arbeidsmarkedstiltak (kap 1591).
6. Brudd i tidsserien fra og med 1995.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Arbeidsdirektoratet.

Det har vært en tendens til at flere går over fra å jobbe deltid til heltid. En tilleggsundersøkelse fra AKU viser at 116 000 personer som jobbet deltid i 1. kvartal 1997 jobbet fulltid ett år etter. Tilsvarende var det 93 000 personer som reduserte arbeidstiden fra fulltid til deltid. Antall deltidssysselsatte som ønsker lengre arbeidstid (undersysselsatte) har ikke endret seg nevneverdig siste år jf tabell 1.1. Ser en kun på utviklingen i 2. kvartal var det imidlertid en økning på 6 000 personer eller 8 pst. Av de deltidssysselsatte er det noen flere menn enn kvinner som ønsker utvidet arbeidstid. Også blant de undersysselsatte er det store endringer innenfor korte tidsperioder. Av de som ønsket lengre arbeidstid i 4. kvartal 1997 hadde 55 pst den ønskede arbeidstid ett kvartal etter.

Gjennom konjunkturoppgangen har ledigheten for registrerte delvis sysselsatte arbeidssøkere hatt en noe mindre reduksjon enn registrerte helt ledige. Denne forskjellen er imidlertid redusert siden 1996 og fra 1. halvår 1997 til 1. halvår 1998 var reduksjonen på omlag en fjerdedel både for antall delvis sysselsatte og for antall helt ledige.

Omlag to tredjedeler av sysselsettingen er i privat sektor. Siden 1. halvår i fjor har sysselsettingen økt med 3,7 pst i privat sektor og 0,8 pst i offentlig forvaltning.

Arbeidstilbudet i Norge har vist seg å være svært fleksibelt. Siden 1993 har veksten i arbeidstilbudet vært langt sterkere enn det rene demografiske endringer skulle tilsi. Tall fra AKU viser at i underkant av trefjedredeler av sysselsettingsveksten fra 1. kvartal 1997 til 1. kvartal 1998 kom fra personer utenfor arbeidsstyrken. I alle aldersgrupper hentes

flertallet av de nye sysselsatte utenfor arbeidsstyrken. Det er naturlig nok ungdom som i størst grad rekrutteres utenfor arbeidsstyrken, mens 30-39 åringene i størst grad rekrutteres fra gruppen av arbeidsledige. Over 80 pst av ungdommen ble rekruttert utenfor arbeidsstyrken, mens vel 40 pst av 30 åringene ble rekruttert blant de arbeidsledige.

I overkant av 60 pst av de som trådte inn i arbeidsstyrken i 1. kvartal 1998 var skolelever og studenter, mens omlag 15 pst var hjemmeværende. Det var små forskjeller mellom kjønnene i overgangen fra utdanning til sysselsetting, mens hjemmeværende som trådte inn på arbeidsmarkedet utelukkende var kvinner. Den økte tilstrømningen til arbeidsmarkedet har bidratt til å redusere pressproblemer i arbeidsmarkedet.

Yrkesdeltakingen, dvs antall personer i arbeidsstyrken i prosent av befolkningen (16-74 år), var i 1. halvår i år på rekordhøyde 73,1 pst. Yrkesdeltakingen har særlig økt for ungdom under 20 år. For personer over 60 år har yrkesdeltakingen gjennom konjunkturoppgangen vært relativt stabil, etter mange år med reduksjon. Yrkesdeltakingen for kvinner var på et toppnivå med 68,1 pst i 1. halvår 1998. Yrkesdeltakingen for menn ligger fortsatt under gjennomsnittet for 1980-årene. I 1. halvår 1998 lå yrkesdeltakingen for menn på 78,0 pst. Veksten i yrkesdeltakingen vil trolig avta framover. En indikasjon på dette er at det i 1997 var en kraftig reduksjon i antallet personer utenfor arbeidsstyrken som ønsket arbeid sammenliknet med 1996.

I følge AKU var ledigheten målt i prosent av arbeidsstyrken i 1. halvår 1998 på 3,6 pst. Arbeidsdirektoratets tall for den registrerte ledigheten var i samme periode på 2,6 pst, jf tabell 1.1. Det er 10 år siden både AKU-ledigheten og den registrerte ledigheten har vært så lav.

Nedgangen i den registrerte ledigheten har vært på i overkant av en fjerdedel i 1. halvår 1998 sammenliknet med samme periode året før. Nedgangen var omlag like stor for kvinner (25,7 pst) som for menn (27,3 pst). Målt i prosent av arbeidsstyrken var det liten forskjell i ledigheten mellom kvinner og menn.

I 1. halvår 1998 var det registrert 52 800 yrkeshemmede i arbeidsmarkedsetatens registre, jf tabell 1.1. Det var noen flere menn enn kvinner. Omlag tre fjerdedeler av de yrkeshemmede som er registrert deltar på et aktivt tiltak.

Den gode situasjonen på arbeidsmarkedet har gitt en markert nedgang i ledigheten for innvandrere. Den registrerte ledigheten blant innvandrere i første genrasjon falt med 2,4 prosentpoeng fra februar 1997 til februar 1998, jf tabell 1.2. Det var størst nedgang for menn, men også kvinner hadde en betydelig nedgang i ledigheten. I alt var 9 200 innvandrere registrert som arbeidsledig i februar 1998. Dette er en nedgang på 16,3 pst fra februar 1997. I samme periode falt samlet ledighet med 24,3 pst. Størst nedgang i ledighetsprosenten var det for innvandrere fra Øst-Europa og Afrika.

Ledigheten blant innvandrere er imidlertid fortsatt høy, men som det fremgår av tabell 1.2 er det store forskjeller med hensyn til landbakgrunn.

Tabell 1.2 Registrerte arbeidsledige etter landbakgrunn og kjønn. I prosent av arbeidsstyrken. Utgangen av februar 1997 og februar 1998.

	Febr 1997		Febr 1998	
	I alt	I alt	Menn	Kvinner
Arbeidsledige i alt	3,7	2,8	2,9	2,6
Av dette:				
Førstegenerasjonsinnvandrere i alt	10,5	8,1	8,8	7,3
– Norden	3,9	3,1	3,6	2,6
– Vest-Europa ellers	4,0	3,1	3,1	3,0
– Øst-Europa	17,7	13,1	13,4	12,8
– Nord-Amerika og Oceania	4,4	3,2	3,1	3,4
– Asia inkludert Tyrkia	14,8	11,6	11,4	11,7
– Afrika	19,8	15,9	17,1	13,0
– Sør- og Mellom-Amerika	12,4	9,0	9,9	7,9

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konjunktursituasjonen i Norge er gunstigere enn i de fleste europeiske land. Det har bidratt til at utviklingen på det norske arbeidsmarkedet er klart bedre enn i andre land i

Europa. Mens Norge hadde en sysselsettingsvekst på 2,9 pst i 1997, var gjennomsnittlig vekst i EU på 0,6 pst. Sysselsettingsveksten i EU ga bare en svak reduksjon i ledigheten på 0,2 prosentpoeng til 11,2 pst i 1997. I Norge gikk ledigheten ned med 0,8 prosentpoeng til 4,1 pst. Yrkesdeltakelsen i EU har ligget på omlag samme nivå de siste årene. I Norge derimot har yrkesdeltakelsen økt betydelig selv om Norge i utgangspunktet hadde en yrkesdeltakelse som lå 10-12 prosentpoeng over nivået i EU.

1.3 Tilpasninger i arbeidsmarkedet

Mange arbeidsgivere i flere bransjer rapporterer om store vanskeligheter med å skaffe kvalifisert arbeidskraft. Det tar lengre tid å fylle ledige stillinger.

Tall fra Arbeidsdirektoratets bedriftsundersøkelse viser at nesten 40 pst av bedriftene har problemer med å rekruttere arbeidskraft. Rekrutteringsproblemene er størst innen bygge og anleggsarbeid og i verkstedindustrien.

Forholdet mellom antall helt ledige og antall ledige stillinger gir en indikasjon på endringer i stramheten i arbeidsmarkedet. Desto færre arbeidsledige i forhold til antall ledige stillinger, dess strammere kan man anta at arbeidsmarkedet er. I 1. halvår 1998 var det 2,8 arbeidsledige pr ledig stilling, mot 5,2 på samme tid i 1997. Alle yrkesgrupper har hatt en tilstramning på arbeidsmarkedet, jf tabell 1.3. Størst tilstramning har det vært innen industriarbeid, men også innen servicearbeid, transport- og kommunikasjonsarbeid har det vært en tilstramning over gjennomsnittet for alle yrker.

Arbeidsmarkedet er strammest i Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal og Akershus. Disse fylkene hadde færrest helt ledige i forhold til beholdningen av ledige stillinger samtidig som disse fylkene hadde færrest ledige i prosent av arbeidsstyrken.

Tabell 1.3 Antall ledige personer pr ledig stilling etter yrke. 1. halvår 1996, 1997 og 1998 og prosentvis endring 1. halvår 1997 til 1. halvår 1998.

	1. halvår 1996	1. halvår 1997	1. halvår 1998	Endring fra 1997/1998
Teknisk/vitenskapelig arbeid.....	7,8	3,2	2,0	-39
Sjukepleie og helsevernarbeid.....	1,6	1,0	0,6	-43
Undervisningsarbeid.....	2,8	2,2	1,3	-41
Annet humanistisk arbeid.....	4,0	2,6	1,6	-38
Administrasjonsarbeid.....	3,2	2,2	1,4	-39
Kontorarbeid	16,0	8,4	5,0	-41
Handelsarbeid.....	11,0	6,4	3,5	-45
Jordbruk, skogbruk og fiske	10,5	9,9	5,3	-46
Gruve- og sprengningsarbeid, olje og gass ¹	54,1	10,9	5,7	-48
Transport og kommunikasjonsarbeid.....	12,0	8,2	3,9	-52
Bygge- og anleggsarbeid	23,7	11,6	6,3	-46
Industriarbeid	18,2	8,7	3,8	-57
Servicearbeid.....	10,5	6,5	3,0	-54
Gjennomsnitt for alle yrkene	8,8	5,2	2,8	-46

1. Det er små tall i denne gruppen.

Kilde: Arbeidsdirektoratet.

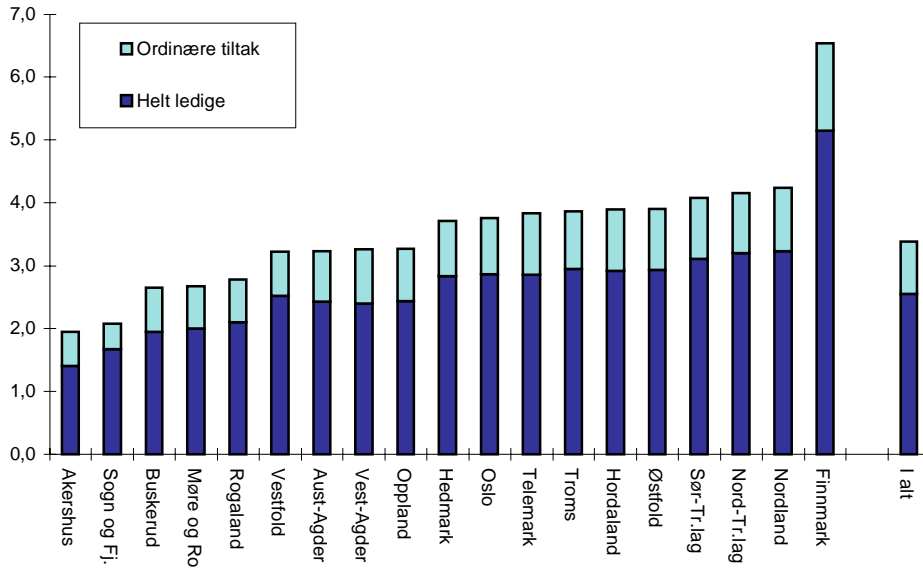
Nedgangen i ledigheten har kommet hele landet til gode. Åtte av landets fylker hadde en registrert ledighet på under 2,5 pst i 1. halvår 1998. Foruten Akershus gjaldt dette Sogn og Fjordane, Buskerud, Møre og Romsdal, Rogaland, Oppland og Agderfylkene. Finmark var det eneste fylket med en ledighet på over 3,2 pst. Ledigheten i Finmark er redusert med 19,7 pst mot 26,6 pst på landsbasis fra 1.halvår i fjor til 1. halvår i år. Figur 1.1 viser forskjellen i ledighetsnivå og tiltaksnivå mellom fylkene.

Variasjonen i ledigheten mellom fylkene er redusert fra 1. halvår 1997 til 1. halvår 1998. Forskjellen mellom fylket med lavest ledighet (Akershus) og fylket med høyest ledighet (Finmark) er også redusert i samme perioden.

Flytting mellom fylker bidrar til å jevne ut ledigheten mellom fylkene. En undersøkelse fra Statistisk sentralbyrå (1997), viser at i overkant av 40 pst av de arbeidsledige som flyttet over fylkesgrensene i 1994 var sysselsatt i hele eller deler av året i 1995. Eldre har størst

vanskeligheter med å endre sin status som ledig ved flytting. Undersøkelsen viser også at lengden på utdanningen gir positive effekter på jobsannsynligheten for ledige ved flytting.

Figur 1.1 Registrerte arbeidsledige og tiltaksnivå (ordinære personrettede tiltak), i prosent av arbeidsstyrken. Fordelt etter fylke, 1. halvår 1998.



Kilde: Arbeidsdirektoratet.

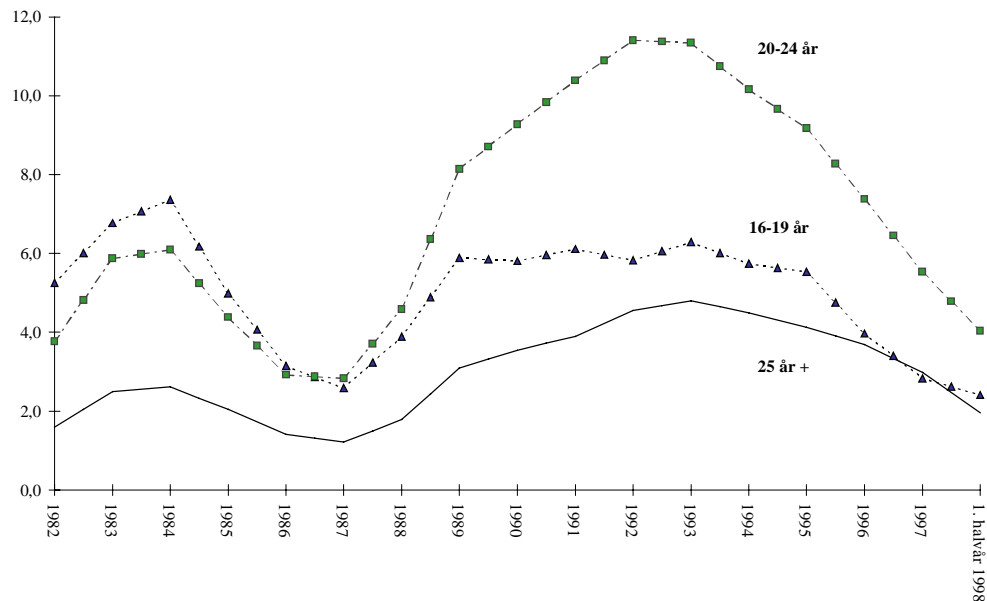
1.4 Ungdom

Ledigheten for ungdom er mer følsom for svingninger i etterspørselen etter arbeidskraft enn ledigheten for øvrig, jf figur 1.2. I et arbeidsmarked i bedring er det ofte ungdom som først kommer i jobb. Motsatt er ungdom mer utsatt for ledighet i perioder med oppsigelser og innskrenkninger i arbeidslivet. Sysselsettingsøkningen har også i denne oppgangskonjunktoren kommet ungdom særlig til gode. Sysselsettingsandelen for ungdom under 25 år er omlag 10 prosentpoeng høyere i 1. halvår i år enn samme periode i 1993. Dette må ses i sammenheng med den reduserte tilstrømningen til utdanning som følge av den gode situasjonen på arbeidsmarkedet.

I 1. halvår i år ble det registrert 5 100 færre ledige under 25 år sammenlignet med samme periode i fjor. Ledigheten for ungdom gikk ned med nesten en tredjedel mot omlag en fjerdedel for ledige over 25 år.

Den relativt sterke reduksjonen i den registrerte ungdomsledigheten kan tilskrives økt sysselsetting, reduserte ungdomskull, samt prioriteringen av unge ledige på arbeidsmarkedstiltak. Ungdomsgarantien har sikret at arbeidsledige under 20 år uten skoleplass eller arbeid gis tilbud om deltakelse på arbeidsmarkedstiltak. Ledige i alderen 20-24 år har også vært prioritert på tiltak i denne perioden.

Figur 1.2 Registrert ledighet i prosent av arbeidsstyrken etter alder. 1982-1997 og 1. halvår 1998.



Kilde: Arbeidsdirektoratet.

1.5 Eldre

Arbeidsmarkedet for arbeidstakere over 60 år er preget av følgende to hovedtrekk:

1. Fallende tendens i yrkesdeltakingen for eldre, særlig for eldre menn over 60 år.
2. Gjennomgående høyere registrert ledighetsprosent blant eldre over 60 år enn i andre aldersgrupper, og høyere innslag av langtidsledighet.

I 1. halvår 1998 var den registrerte ledigheten for personer over 60 år på 4,3 pst mot 2,3 pst for de mellom 25 og 59 år. Også blant eldre har det imidlertid vært en markert nedgang i den registrerte ledigheten. Siden 1. halvår i fjor er ledigheten for gruppen over 60 år redusert med omlag en femtedel. Tatt i betraktning den lavere mobiliteten blant eldre, både yrkesmessig og geografisk, er denne utviklingen svært positiv. Eldre over 60 år utgjorde imidlertid 10,5 pst av alle de registrerte ledige, en økning fra 9,6 pst fra året før. Lengre ledighetsperioder for eldre enn for yngre bidrar til dette.

Andelen langtidsledige blant eldre var i 1. halvår 1998 over dobbelt så høy for 60-64 åringene og mer enn tre ganger så høy for gruppen over 65 år sammenlignet med andelen langtidsledige i alt. Den høyere langtidsledigheten blant eldre har bl a sammenheng med at personer over 64 år er sikret inntekt i form av dagpenger frem til pensjonsalder om de ikke får jobb. Med under to år igjen til pensjonsalder vil personer over 65 år også være lite attraktive for arbeidsgiverne. Tallene over tyder på at eldre over 60 år har større problemer enn andre aldersgrupper med å komme tilbake til arbeidslivet etter en ledighetsperiode.

Deltakelsen på arbeidsmarkedstiltak er svært lav blant eldre arbeidssøkere. Lav tiltaksdeltakelse forklarer også noe av den høye andelen langtidsledige blant eldre, fordi deltakelse på arbeidsmarkedstiltak gir brudd i ledighetsperioden i arbeidsmarkedsetatens statistikk.

Resultater fra en undersøkelse gjennomført av Stiftelsen for næringslivsforskning (SNF) viser at sannsynligheten for å få arbeid i løpet av den første måneden som ledig er 20 pst høyere for en 30 år gammel arbeidssøker enn for en på 50 år med ellers samme kjennetegn.

Statistisk sentralbyrås siste befolkningsfremskrivninger (M1-96) indikerer at aldersgruppen 60-66 år vil utgjøre en konstant andel av befolkningen frem til år 2000, for deretter å utgjøre en økende andel frem til omlag 2010. Etter 2010 vil gruppen 60-66 år utgjøre en omlag uendret andel av befolkningen.

1.6 Langtidsledighet

Ledighetens varighet har stor betydning for den enkeltes muligheter til å komme tilbake til arbeidslivet. Resultater fra en undersøkelse foretatt av SNF viser at lengden på ledigheten gjennomgående virker negativt på sannsynligheten for å komme i jobb. Ved langvarig ledighet står en også i fare for varig utstøtning fra arbeidsmarkedet.

Etterspørselen etter arbeidskraft har i økende grad rettet seg mot langtidsledige. Fra slutten av 1997 og i 1. halvår 1998 er langtidsledigheten prosentvis redusert med mer enn registrert ledighet totalt. I 1. halvår 1998 var det 9 900 færre langtidsledige enn samme periode året før. Andelen ledige med en sammenhengende varighet på 26 uker eller mer gikk ned med 4,6 prosentpoeng til 28,7 pst i samme periode.

Alder og utdanning har stor betydning for lengden på ledighetsperioden. Eldre og ledige med lavere utdanning går lengre ledig enn andre, jf tabell 1.4. Den lave andelen av langtidsledige ungdom har sammenheng med at ungdom som står i fare for å bli langtidsledige er prioritert ved inntak på tiltak.

Tabell 1.4 Langtidsledige i prosent av registrerte ledige etter kjønn, alder og utdanning
1. halvår 1997 og 1. halvår 1998.

	1. halvår 1997		1. halvår 1998	
	I alt	I alt	Menn	Kvinner
Etter alder:				
– under 20 år	6	3	3	3
– 20-24 år	15	9	8	10
– 25-49 år	31	25	25	24
– 50-59 år	43	40	40	41
– 60 år og over	75	74	74	75
Etter høyeste fullførte utdanning:				
– Grunnskole.....	40	35	33	36
– Videregående skole.....	27	23	24	21
– Høyere utdanning 1-3 år	33	30	35	23
– Høyere utdanning 4 år +	29	27	31	22
I alt	33	29	29	28

Kilde: Arbeidsdirektoratet.

1.7 Yrkeshemmede

Arbeidssøkere som har en fysisk, psykisk eller sosial funksjonshemming som svekker deres muligheter til å få arbeid, blir registrert som yrkeshemmede i arbeidsmarkedsetaten. En del arbeidssøkere kan ha funksjonshemninger uten at dette svekker mulighetene for å få arbeid. Disse personene blir registrert som ordinære arbeidssøkere. En vesentlig andel av de registrerte yrkeshemmede har varig nedsatt inntektsevne eller vesentlig innskrenkede muligheter ved valg av yrke eller arbeidsplass som følge av sykdom, skade eller lyte og tilfredsstillende kriteriene for rett til folketrygdens ytelser til yrkesrettet attføring. Over 50 pst av de yrkeshemmede har psykiske lidelser eller sykdom i ledd, muskulatur og skjelett som hoveddiagnose. I 1. halvår 1998 var det registrert omlag 52 800 yrkeshemmede i arbeidsmarkedsetaten. Av disse deltok rundt 40 600 personer på tiltak.

Også blant de yrkeshemmede er det store endringer i status over tid. Hvert år blir rundt 30 000 personer utskrevet fra etatens registre og omlag like mange kommer til.

Aldersfordelingen innen gruppen yrkeshemmede avviker noe fra yrkesbefolkningen som helhet, med konsentrasjon av yrkeshemmede i de lavere aldersgruppene, jf tabell 1.5. Særlig er andelen eldre lavere blant yrkeshemmede. Dette må ses i sammenheng med andelen uførepensjonerte, som øker med alderen.

Tabell 1.5 Registrerte yrkeshemmede etter kjønn og alder 1. halvår 1998. Andel og endring fra 1. halvår 1997.

Alder	1. halvår 1998				Pst endring fra 1. halvår 1997	
	Menn	Kvinner	I alt	Andel	Antall	%
Under 20 år.....	603	366	969	2	-22	-2,2
20-29 år	7 985	6 389	14 374	27	-598	-4,0
30-39 år	9 029	8 118	17 147	32	-31	-0,2
40-49 år	6 363	6 449	12 812	24	-418	-3,2
50-59 år	3 710	2 788	6 498	12	-163	-2,4
Over 60 år.....	669	299	968	2	-22	-2,2
I alt	28 359	24 409	52 768	100	-1 254	-2,3

Kilde: Arbeidsdirektoratet.

Yrkeshemmede har gjennomgående lavere utdanning enn den øvrige befolkning og de yrkesaktive ellers, også når det tas hensyn til at utdanning er ujevnt fordelt etter alder. 1. halvår 1998 hadde bare 6 pst av de yrkeshemmede utdanning ut over videregående skole. Andelen i den voksne befolkningen samlet som har utdanning på universitets- eller høyskolenivå var i 1996 omlag 22 pst.

1.8 utfordringer

På bakgrunn av gjennomgangen ovenfor ventes arbeidsmarkedspolitikken i 1999 å stå overfor følgende utfordringer:

1. Mobilisering av arbeidskraft til ledige stillinger, herunder mobilisering av delvis ledige.
2. Lette innpassingen i arbeidslivet for grupper som har problemer med å komme i jobb.

2 Gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken i 1997-98

Nedenfor følger rapportering i forhold til strategier og resultatmål for 1997 og 1998 med utgangspunkt i omtalen i St prp nr 1 (1996-97) og St prp nr 1 (1997-98), samt Stortingets endelige budsjettvedtak for 1997 og 1998. Resultat og avvik knyttet til kvantitative resultatmål som ble satt for arbeidsmarkedsetaten i 1997 er gjengitt i tabell 2.1. Andre krav er omtalt i teksten nedenfor.

Tabell 2.1 Resultatmål og resultat for 1997.

Resultatmål 1997	Resultat 1997	Avvik fra resultatmålet for 1997 ¹
Andelen formidlinger til de direkte meldte stillingene skal være minst 77 pst i 1997	75 pst	-2 prosentpoeng
Andelen formidlinger av registrerte ledige stillinger skal øke fra 1996 (29 pst) til 1997	28 pst	-1 prosentpoeng
Andelen yrkeshemmede som er i tiltak av det totale antall yrkeshemmede skal opprettholdes fra 1996 (74 pst) til 1997	75 pst	+1 prosentpoeng
Andelen yrkeshemmede som utskrives til aktive løsninger ² , skal øke fra 1996 (44 pst) til 1997	47 pst	+3 prosentpoeng
Andelen yrkeshemmede i attføringsfasen skal være større enn andelen i varig skjermet fase i arbeidsmarkedsbetruddene (56 pst)	56 pst	0 prosentpoeng
Ungdomsgarantien som sikrer tiltaksplass til ungdom under 20 år som står uten tilbud om arbeid eller skoleplass, videreføres fra 1996 til 1997. Antall ledige under 20 år reduseres fra 1996 (3 533) til 1997	2 750	+783
Antall langtidsledige 20-24 år som ikke har fått tilbud om jobb, utdanning eller tiltak skal reduseres fra 1996 (1 577) til 1997	1 165	+412
Antall langtidsledige skal reduseres fra 1996 (28 396) til 1997	24 203	+4 193
Andelen dagpengesaker som skal være tilvist for utbetaling innen 21 dager skal være 75 pst	80 pst	+5 prosentpoeng
Gjennomsnittlig antall tiltaksplasser under kap 591 Arbeidsmarkedstiltak skal være på 26 800	24 775	-2 025
Gjennomsnittlig antall tiltaksplasser under kap 592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede skal være på 20 450	19 696	- 754

1. I kolonnen for avvik angir (+) mer enn oppnådd resultatmål og (-) mindre enn resultatmålet.

2. Arbeid, kombinasjon av arbeid og trygd, formidlingsklar og egenfinansiert skolegang.

Arbeidsmarkedsetaten nådde i hovedsak de mål som var satt for virksomheten i 1997. Av de 11 kvantitative mål som var satt, oppnådde etaten bedre resultater enn resultatkravet for 7 av målene, mens 4 viste noe lavere resultater. Resultatene er i noen grad påvirket av arbeidsmarkedsutviklingen. Færre tiltaksplasser enn planlagt må sees i sammenheng med at administrative ressurser er flyttet over til formidlingsarbeidet. Dette har bidratt til at etaten har kunnet opprettholde høy måloppnåelse på andelen formidlinger til tross for sterk økning i tilgangen på ledige stillinger. Færre tiltaksplasser under kap 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede må sees i sammenheng med økt bruk av tiltaksplasser under kap 2543 Ytelser til yrkesrettet attføring.

Formidling og informasjon

Arbeidsmarkedsetatens formidlingsinnsats ble ytterligere styrket i 1997. Dette resulterte i at det i løpet av 1997 ble formidlet 112 000 arbeidssøkere til ledige jobber, det vil si 30 000 flere enn i 1996. I 1. halvår 1998 formidlet etaten til 67 000 ledige stillinger. Det er

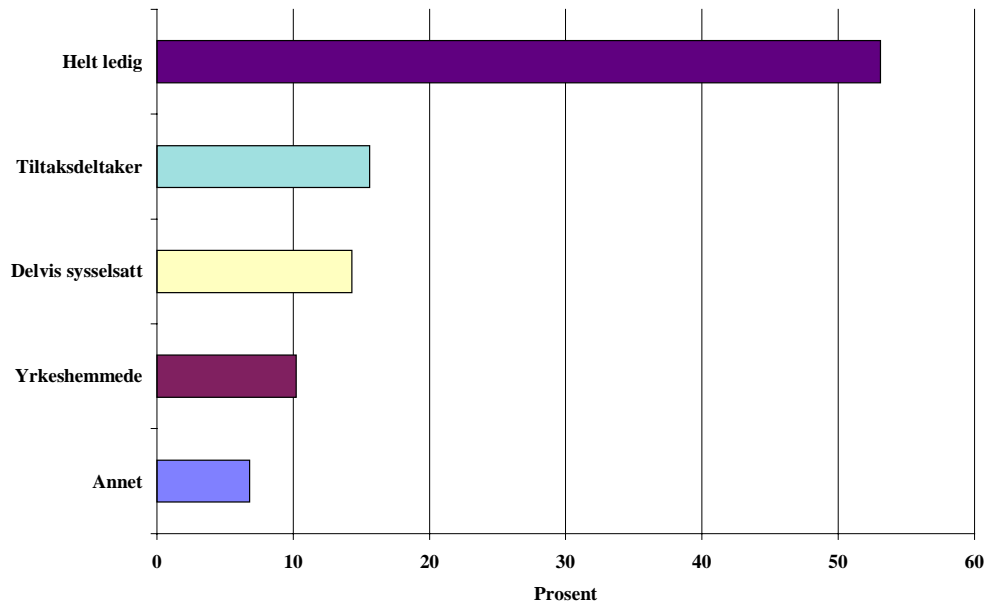
10 000 flere (18 pst) enn i samme periode i 1997. Av de stillingene arbeidsgiverne meldte til etaten ble det formidlet arbeidssøkere til 77 pst. Formidling til industrien står for omlag en tredjedel av alle formidlinger i etaten.

Arbeidsmarkedsetaten har gjennomført en omfattende innsats for å mobilisere arbeidskraft i mer utsatte grupper som langtidsledige og innvandrere. Hver tredje person etaten formidler er en langtidsarbeidssøker, og etaten formidlet i overkant av 8 000 fremmedspråklige i 1997.

Av et utvalg av personer som ble formidlet til arbeid gjennom arbeidsmarkedsetaten i perioden juni til oktober 1997, har Arbeidsdirektoratet kartlagt den viktigste status i løpet av den siste måneden før disse ble formidlet¹. Figur 2.1 viser at 53 pst av de som ble formidlet til arbeid gjennom arbeidsmarkedsetaten kommer fra en status som helt ledig. Videre ble hhv 14 og 16 pst formidlet fra en status som delvis sysselsatt og tiltaksdeltaker. Omlag 10 pst kommer fra en status som yrkeshemmet. Også de med lang arbeidssøkerperiode ble formidlet til arbeid. 52 pst av de formidlede, dvs av de som ble formidlet til jobb fra en status som helt ledig, hadde en ledighetsperiode på mer enn 26 uker bak seg.

I tillegg har Arbeidsdirektoratet gjennomført en intervjuundersøkelse som viser at 65 pst fortsatt var i jobb noen måneder etter formidling. Videre viser undersøkelsen at kun 12 pst regnet seg som arbeidsledig. I sammenligningsgruppen av helt ledige var 30 pst i jobb, mens 45 pst fortsatt regnet seg som arbeidsledig.

Figur 2.1 Viktigste status i løpet av siste måned før formidling. Prosentvis fordeling. Utvalg av personer som har blitt formidlet til jobb (N=1500).



Kilde: Arbeidsdirektoratet

Arbeidsmarkedsetatens viktigste verktøy i formidlingsarbeidet er databasen med informasjon om arbeidssøkere, ledige stillinger og arbeidsgivere. Registeret over ledige stillinger er basert på registrering av stillinger som er meldt direkte til etaten og registrering av annonserte stillinger. Stillingsbasen dekker nær 100 pst av alle utlyste stillinger. Tallet på registrerte ledige stillinger økte sterkt i 1997. Tilgangen på antall registrerte ledige stillinger var 391 000 i 1997, en økning på 25 pst fra 1996. Beholdningen av ledige stillinger var i gjennomsnitt 14 000 i 1997, hele 41 pst mer enn i 1996. Økningen i stillingsregistreringen har fortsatt i 1998. En del av økningen i 1997 og 1998 skyldes etableringen av flere nye vikartjenester. Etaten har inngått avtaler med flere offentlige institusjoner om vikarformidling.

Informasjon fra etatens stillingsbase formidles til publikum via mange forskjellige kanaler, herunder Internett og grønn linje. På etatens hjemmesider på Internett gis det bl a informasjon om arbeidsmarkedet, ledige stillinger, utdanning og yrker. Bruken av etatens

¹ En undersøkelse gjennomført av Arbeidsdirektoratet av personer som ble formidlet til arbeid gjennom arbeidsmarkedsetaten. I undersøkelsen ble et utvalg av personer som ble formidlet til jobb gjennom arbeidsmarkedsetaten i perioden juni til oktober 1997 sammenlignet med et tilfeldig utvalg av helt ledige i samme periode.

sider på Internett har økt raskt siden starten i mars 1996, og var 1. halvår 1998 kommet opp i ca 54 000 oppslag pr døgn. De fleste oppslagene er på sidene om ledige stillinger.

På en egen side, *JobbMail*, som ble opprettet i november 1997, kan arbeidssøkere registrere seg og få tilsendt melding gjennom e-post med lenker til nye stillingsannonser innenfor yrkeskategori og fylke som arbeidssøkeren selv oppgir. Stillingsannonsene hentes fra arbeidsmarkedsetatens stillingsregister, noe som innebærer at nesten alle offisielt utlyste stillinger i landet er med i JobbMail. Omlag 5 000 arbeidssøkere var registrert som abonnenter av denne tjenesten i mai 1998. Arbeidsgivere kan også registrere nye ledige stillinger via e-post.

Arbeidsnett er en ny Internett-tjeneste fra arbeidsmarkedsetaten som åpnet 22. mai 1998. Dette er et system for selvregistrering av arbeidssøkere og stillinger hos arbeidsgivere. Arbeidssøkere kan legge inn personopplysninger, yrkesønsker, utdanning, erfaring, språk, ønsket arbeidssted, sertifikater, generell datakunnskap og en utfyllende CV. Arbeidsgivere kan søke på de samme kriterier bortsett fra personopplysninger og CV. Arbeidssøkere kan velge om de ønsker å stå frem med navn eller være anonyme for arbeidsgivere. Dersom de velger å være anonyme vil arbeidsgiver kun få kontakt via tjenestens e-post-system. I de andre tilfellene kan arbeidsgiver velge form for kontakt med arbeidssøker. Pr 8. juli 1998 var til sammen 4 080 personer registrert som arbeidssøkere, mens det var registrert 185 arbeidsgivere. Arbeidsmarkedsetaten har utarbeidet et eget selvregistreringssystem på Internett for leger - *Korttidsarbeidsmarkedet for leger*. Det bidrar til å hjelpe bl a sykehus med tilgang av leger for korttidsoppdrag.

Grønn linje for arbeidssøkere er en telefontjeneste for arbeids- og utdanningssøkere. Innringere får opplysninger om ledige stillinger og arbeidsmarkedskurs (AMO). Tjenesten besvarte i 1997 nærmere 180 000 henvendelser.

Rekrutteringsbistand er ett av arbeidsmarkedsetatens hovedinnsatsområder. I 1997 satset arbeidskontorene på økt kunnskap om ulike bransjer og økt systematisk kontakt med arbeidsgiverne. Flere av arbeidskontorene fikk i 1997 status som ressurskontor med spesiell ansvar for ulike bransjer. Ressurskontorene har spesialkompetanse innenfor yrker i lokalt og regionalt viktige bransjeområder. Formålet er å bidra til best mulig rekrutteringsservice i forhold til bransjer med mangel på ulike typer nøkkelpersonell. I alle fylkene er det opprettet et eller flere ressurskontor for «helse» og i tillegg finnes rundt 40 ressurskontor for andre bransjer.

På områder der det er stor mangel på arbeidskraft i Norge har etaten gått aktivt ut for å yte arbeidsgiverne hjelp til rekruttering fra andre land. Særlig gjelder dette rekruttering av helsepersonell og ingeniører. Gjennom det nordiske samarbeidet har etaten formidlet omlag 1 500 sykepleiere, hvorav mer enn 1 200 kommer fra Sverige. Ulike rekrutteringskampanjer har vært gjennomført og alle fylker har egne kontaktkontorer i Sverige. Kampanjene har vært gjennomført i et samarbeid mellom arbeidsmarkedsetaten, norsk helsevesen og svenske arbeidsmarkedsmyndigheter.

Som følge av mangel på leger i Norge, inngikk arbeidsmarkedsetaten i 1997 rekrutteringsavtaler med søsterorganisasjoner i Tyskland, Frankrike og Østerrike. Avtalene omfatter samarbeid om informasjon, rekruttering og tilbud om intensiv norskopplæring over tre måneder i hjemlandet, finansiert fra Norge, jf omtale nedenfor. Det er i 1998 inngått en avtale med arbeidsformidlingen i Frankrike om å bistå norske arbeidsgivere med tilgang av ingeniører.

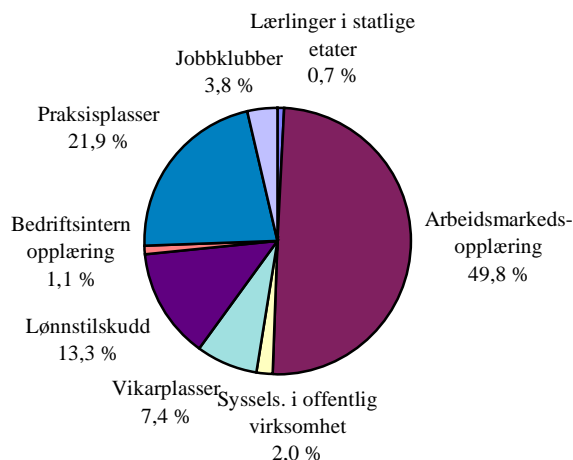
Det store etterspørselspresset etter leger i Norge de siste årene, har skapt interesse for å fremskaffe arbeidskraft også gjennom privat arbeidsformidling. For å møte denne interessen og fremme rekrutteringen av leger til Norge, ble det ved forskriftsendring den 23. januar 1998 åpnet for privat formidling av leger som er bosatt i utlandet.

En viktig døråpner for norske arbeidsgivere til det europeiske arbeidsmarkedet er samarbeidet gjennom EURES, det europeiske formidlingssystemet. Arbeidsmarkedsetaten har bygd ut EURES slik at det nå er representert i 5 byer. I 1997 har EURES-konsulentene lagt vekt på bistand til norske arbeidsgivere med behov for å rekruttere arbeidskraft fra utlandet.

Nærmere om innsatsen overfor ordinære og yrkeshemmede arbeidssøkere

Nivået under de *ordinære arbeidsmarkedstiltakene* var samlet omlag 20 780 plasser i 1. halvår 1998, en reduksjon fra gjennomsnittlig omlag 29 150 tiltaksplasser i 1. halvår 1997. Figur 2.2 viser fordelingen av tiltaksnivået på de ulike tiltakene.

Figur 2.2 Fordeling av ordinære arbeidsmarkedstiltak. Plasser i 1. halvår 1998



Kilde: Arbeidsdirektoratet

I 1. halvår 1998 utgjorde opplæringstiltakene omlag 85 pst av det samlede tiltaksomfanget innenfor de ordinære arbeidsmarkedstiltakene. I 1. halvår 1997 var denne andelen 80 pst. Arbeidsmarkedsopplæring (AMO) som i 1. halvår 1998 representerte omlag 50 pst av de ordinære tiltaksplassene, har vært igangsatt på grunnlag av informasjon om behovet for arbeidskraft. Slik informasjon innhentes på ulike måter bl a ved tilmeldte stillinger og informasjon fra arbeidsgivere. På områder med stor etterspørsel etter arbeidskraft, er AMO i mange tilfeller gjennomført i samarbeid med bedrifter. Dette har gitt gode formidlingsresultater. På bakgrunn av stor etterspørsel, har andelen yrkesrettede kurs økt. I 1. halvår 1998 var 71 pst av kursene yrkesrettede, i 1997 var denne andelen 64 pst.

Bedringen på arbeidsmarkedet omfatter også personer med svak kompetanse. Der formidling ikke har ført fram, og der det har vært hensiktsmessig har det vært gitt tilbud om opplæringstiltak med sikte på å styrke overgangen til arbeid.

Det er satt i gang et begrenset antall kurs som er spesielt tilrettelagt for lese- og skrivesvake. Arbeidsmarkedssetaten har i tillegg lagt opp til at denne gruppen kan få støtteundervisning i tillegg til ordinære yrkesrettede kurs.

I 1997 samtykket Stortinget i at 10 mill kroner av midlene til arbeidsmarkedstiltak kunne nyttes til gjennomføring av norskopplæring for utenlandsk helsepersonell fra EØS-området. De tre første kursene for leger startet i desember 1997, og ble gjennomført i Tyskland og Østerrike med 28 deltakere. I 1. halvår 1998 ble det startet opp 6 kurs i Frankrike og Tyskland med 47 deltakere. Ved utgangen av 1. halvår 1998 var 65 leger formidlet til arbeid i Norge. For 2. halvår er det gjort avtale om oppstart av ytterligere 5 kurs. I tillegg planlegges det å sette i gang kurs for annet helsepersonell fra Finland.

I 1997 deltok i gjennomsnitt 40 400 personer eller 75 pst av de *registrerte yrkeshemmede* på arbeidsmarkedstiltak. Antall personer på arbeidsmarkedstiltak ble opprettholdt i 1997 selv om det var en viss nedgang i registrerte yrkeshemmede fra året før.

Under kap 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede ble det i 1997 gjennomført omlag 19 700 tiltaksplasser. Dette var noe lavere enn planlagt tiltaksnivå, og avviket skyldes hovedsakelig svikt i gjennomføringen av formidlingstiltak og arbeidstreningstiltak i offentlig sektor. Det var fylkene Aust- Agder, Finmark og Østfold som hadde de største avvikene. Nedgangen i tiltaksnivået på kap 1592 i 1997 ble imidlertid oppveid av en økning i tiltaksaktiviteten på kap 2543 Ytelser til yrkesrettet attføring. I 1997 var i gjennomsnitt omlag 19 600 yrkeshemmede på tiltak finansiert med midler fra folketrygden. Tilsvarende tall for 1996 var omlag 18 500 personer. Tabell 2.2 viser fordelingen av yrkeshemmede på tiltak under de enkelte budsjettkapitler i 1997 og 1. halvår 1998.

Tabell 2.2 Fordeling av antall yrkeshemmede i arbeidsmarkedstiltak etter kapitell.
Gjennomsnitt i 1997 og 1. halvår 1998

Tiltak fordelt på:	1997	1. halvår 1998
Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede, kap 1592	19 314 ¹	18 641
Ordinære arbeidsmarkedstiltak, kap 1591	1 509	1 350
Ytelser til yrkesrettet attføring, kap 2543	19 565	20 598
Sum	40 388	40 589

1. Tabellen over gir fordeling over antall personer i tiltak, mens tabell 2.1 gir fordeling av antall tiltaksplasser.

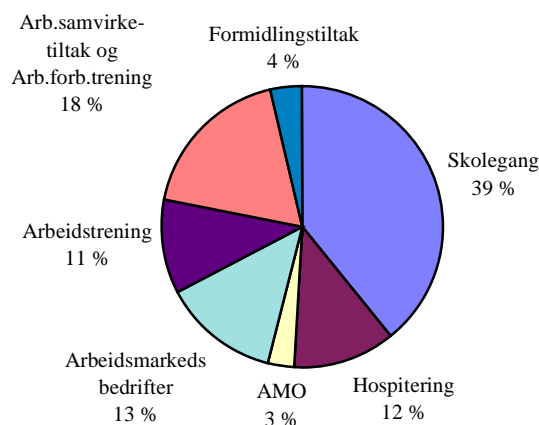
Kilde: Arbeidsdirektoratet

I 1. halvår i 1998 var omlag 40 600 yrkeshemmede på tiltak dvs 77 pst av de registrerte yrkeshemmede. Målet om å opprettholde den høye andelen på tiltak er dermed nådd så langt i 1998. Tiltaksnivået på kap 1592 i 1. halvår 1998 har ligget noe under det som var planlagt, mens antall yrkeshemmede på tiltak over kap 2543 fortsatt har økt. Fordelingen av yrkeshemmede på tiltak i 1. halvår 1998 fremgår av figur 2.3.

Den yrkesrettede attføringen medførte at 47 pst av de registrerte yrkeshemmede ble utskrevet til aktive løsninger i 1997. Det er en økning på 3 prosentpoeng fra 1996. 9 100 eller 31 pst av de utskrevne gikk direkte til arbeid eller utdanning, hvorav den altoverveiende del til arbeid. 4 800 eller 16 pst var klare for formidling til arbeid. I 1. halvår 1998 ble 48 pst utskrevet til aktive løsninger hvorav 4 600 til arbeid, 150 til utdanning og 2 200 som formidlingsklare. I brukerundersøkelsen for yrkeshemmede som Arbeidsdirektoratet gjennomførte i 1997 oppga omlag 44 pst av utvalget at de var i arbeid 1-6 måneder etter avsluttet attføring. Det gode resultatet skyldes en kombinasjon av stor etterspørsel etter arbeidskraft og et systematisk og kvalitativt godt attføringsfaglig arbeid i arbeidsmarkedsetaten.

Hensiktsmessig attføring skal være forsøkt før uføretrygd tilstås, jf Folketrygdloven § 12-5. Det legges også vekt på å sette igang attføring tidlig, eventuelt i sykemeldings- og rehabiliteringsfasen. Noen vil av helsemessige grunner derfor måtte slutføre prosessen uten å bli ferdig attført. I 1997 ble 15 pst tilbakeført til trygdeetaten med henblikk på uførepensjon og 19 pst av medisinske eller sosiale årsaker. Tallene for 1. halvår 1998 viser tilsvarende resultater.

Figur 2.3 Fordeling av de yrkeshemmede på tiltak i 1. halvår 1998¹



1. Skolegang og hospitering i ordinært arbeid finansieres over kap 2543, mens AMO kurs finansieres over kap 1591. De øvrige tiltakene finansieres over kap 1592

Kilde: Arbeidsdirektoratet

Det klart mest brukte tiltaket overfor yrkeshemmede er kvalifisering gjennom ordinær skolegang. I 1997 deltok i gjennomsnitt 14 500 personer, eller vel en tredjedel av de yrkeshemmede på dette tiltaket. I 1. halvår 1998 har antall yrkeshemmede i ordinær skolegang økt til 15 800 i gjennomsnitt. Det er to grupper som dominerer på attføringstiltaket, personer med psykiske lidelser og sykdommer i ledd, muskel og skjelett.

En evaluering av tiltaket i 1997 viste gode utførelsesresultater og fremhever viktigheten av å skaffe seg relevant kompetanse i ordinært skoleverk, jf omtale i del 4.

I 1. halvår 1998 deltok omlag en fjerdedel av de yrkeshemmede på tiltak i arbeidstrening/hospitering i ordinært arbeidsliv. Omlag en tredjedel av tiltaksdeltakerne hadde plasser i skjermet sektor. Arbeidsmarkedsbedriftene gir tilbud om avklaring, arbeidstrening og kvalifisering med sikte på formidling til ordinært arbeidsliv. De kan også gi tilbud om varig sysselsetting. I 1997 var i gjennomsnitt 5 560 yrkeshemmede på tiltak i arbeidsmarkedsbedriftene. Av disse var 990 yrkeshemmede under avklaring (fase 1), 2 540 var under arbeidstrening eller kvalifisering i utførelsesfasen (fase 2), mens 2 030 var sysselsatt med tidsbestemt kontrakt (fase 3). I 1. halvår 1998 var gjennomsnittlig omlag 5 450 yrkeshemmede på tiltak i arbeidsmarkedsbedriftene. Arbeidssamvirketiltakene (ASV, PV, ASVO), som gir tilbud om varig sysselsetting hadde i gjennomsnitt 5 600 tiltaksplasser i 1997.

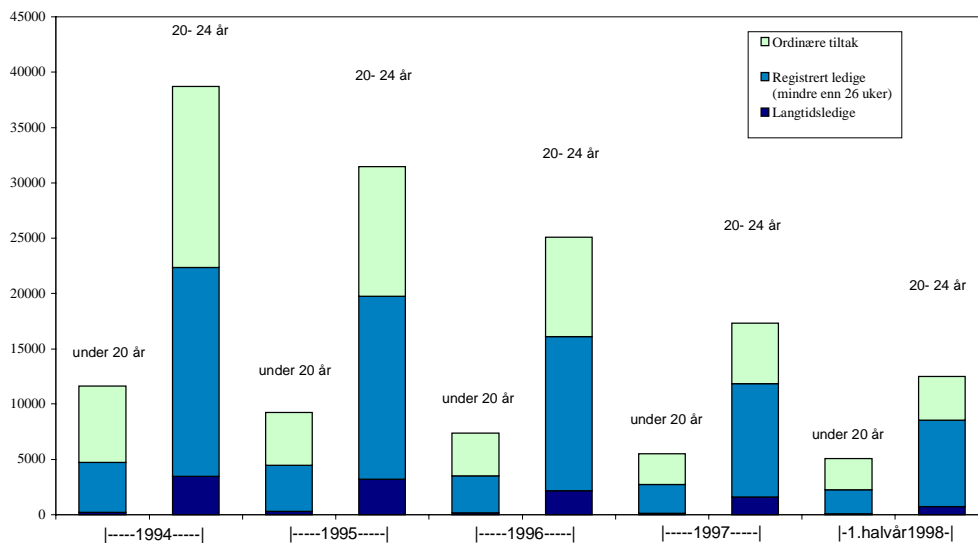
Ved behandlingen av budsjettet for 1998 ba kommunalkomiteen departementet vurdere en mer fleksibel praktisering av kvotebestemmelsen i arbeidsmarkedsbedriftene, jf Budsjett-innst S nr 5 (1997-98). Det er forskriftsfestet at bedriftene skal ha flere yrkeshemmede i fase 2 enn i fase 3. Hvis bedriften formidler flere fra fase 2 enn det den klarer å ta inn, vil det av den grunn kunne oppstå situasjoner hvor det er flere månedsværk i fase 3 enn fase 2. Departementet vurderer det som viktig å fastholde at bedriftene skal være utførelsesbedrifter i første rekke, og har ikke sett det ønskelig å endre forskriften på dette punktet. I dagens arbeidsmarked, med stor etterspørsel etter arbeidskraft hvor mange yrkeshemmede avslutter utførelsen tidlig i fase 2, kan det imidlertid være problemer for den enkelte bedrift til enhver tid å oppfylle kvotebestemmelsene. Det er derfor bestemt at kvotebestemmelsen skal tolkes som et årsgjennomsnitt, slik at det i visse perioder i løpet av året kan være flere tiltaksdeltakere i den varige fasen enn i utførelsesfasen.

Ungdomssatsingen

Ungdomsgarantien, som skal sikre ungdom under 20 år uten skoleplass eller arbeid tilbud om arbeidsmarkedstiltak, er videreført i 1997 og 1998. I 1. halvår 1998 har omlag 2 400 personer under 20 år deltatt på arbeidsmarkedstiltak. Dette er en reduksjon på knappe 1 100 personer i forhold til samme periode året før. Det er utviklet et godt samarbeid mellom arbeidsmarkedsetaten og den fylkeskommunale oppfølgingstjenesten av ungdom som ikke benytter retten sin til videregående opplæring.

En evaluering av oppfølgingstjenesten har vist at kombinasjon av Praksisplass og opplæring som gir formell kompetanse (kombinerte opplegg), har hatt god effekt for overgang til videre utdanning. Arbeidsmarkedsetaten har derfor i første rekke søkt å gi tilbud om kombinerte opplegg til ungdom under 20 år som ikke starter på videregående opplæring eller som ikke lar seg formidle til ordinær jobb. Ved utgangen av 1. kvartal 1998 deltok knappe 1 000 ungdommer på plasser med kombinasjon skole og praksisplass. Med utgangspunkt i den svært lave ledigheten for gruppen, særlig langtidsledigheten, er ungdomsgarantien i praksis oppfylt.

Figur 2.4 Antall registrert arbeidsledige, ordinære tiltaksdeltakere og langtidsledige i alderen 16-19 år og 20-24 år fra 1994 til 1997 og 1. halvår 1998



Kilde: Arbeidsdirektoratet

Det har vært et mål at alle arbeidsløse i aldersgruppen 20-24 år som har vært uten jobb, utdanning eller arbeidsmarkedstiltak i seks måneder, skulle få tilbud om arbeidsmarkedstiltak. I lys av den gunstige situasjonen på arbeidsmarkedet og svært lav langtidsledighet ble denne særlige tiltaksinnsatsen rettet mot aldersgruppen avviklet fra 2. halvår 1998. Fokus er rettet mot formidling til ordinært arbeid blant ledige i denne aldersgruppen. For å sikre at tilbudet til ledige 20-24 åringer som har sammensatte problemer og behov for mer omfattende bistand, vil arbeidsmarkedsetaten fortsette samarbeidet med andre etater, spesielt sosialetaten.

Innsatsen mot langtidsledigheten

Den gunstige utviklingen på arbeidsmarkedet har bl a bidratt til at flere langtidsledige er blitt formidlet til ordinært arbeid. Antall langtidsledige i 1. halvår 1998 var 16 700 personer. Dette er en nedgang på nær 10 000 eller noe over 35 pst sammenlignet med samme periode i 1997.

Den kraftige nedgangen i langtidsledigheten kan, i tillegg til den gunstige utviklingen på arbeidsmarkedet, tilskrives en vellykket arbeidsmarkedspolitik. Innenfor arbeidsmarkedspolitikken har både formidlingsbistand og arbeidsmarkedstiltak vært benyttet for å få langtidsledige over i ordinært arbeid.

Fra 2. halvår 1997 har helt ledige uten dagpengerettigheter som har passert sin andre 80-ukers dagpengeperiode (ev 80 + 78 uker med dagpenger), og som har vært i arbeid i minst 36 måneder de siste 4 årene før dagpengeperioden, mottatt tilbud om arbeidsmarkedstiltak eller ventestønad. Tilgjengelige oppgaver viser at tilstrømmningen til denne ordningen har vært vesentlig mindre enn regnet med. Dette har bl a sammenheng med at det har lyktes flere å skaffe seg ordinært arbeid, dels gjennom ulike former for bistand fra arbeidsmarkedsetaten. Behovet for tiltaksplasser til denne gruppen har av den grunn vært mindre enn forutsatt.

Innvandrere

For ytterligere å redusere ledigheten blant innvandrere har arbeidsmarkedsetaten lagt særlig vekt på formidling av innvandrere til ordinært arbeid. Overfor langtidsledige innvandrere har arbeidsmarkedsetaten benyttet individuelle handlingsplaner. Innvandrere har fått tilbud om arbeidsmarkedstiltak på linje med norskfødte. Ved behov har arbeidsmarkedsetaten tilrettelagt tiltak særskilt for innvandrere. Ved utgangen av februar 1998 deltok omlag 5 700 innvandrere på ordinære arbeidsmarkedstiltak. Innvandrere utgjorde omlag 25 pst av alle deltakere på ordinære arbeidsmarkedstiltak, sammenlignet med omlag 22 pst på samme tid i 1997. Arbeidsmarkedsetaten har i hele landet samarbeidet

med NHO, HSH og LO om en fadderordning for å bedre innvandreres muligheter på arbeidsmarkedet. Arbeidsmarkedsetaten har gjennom sin etatsinterne opplæring bl a tatt sikte på å gi ansatte økt innsikt i, og kunnskap om, innvandreres forutsetninger, behov og muligheter i forhold til det norske arbeidsmarkedet.

Samarbeid med andre instanser om gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken

Arbeidsmarkedsetaten har i gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken hatt et omfattende samarbeid med kommuner, fylkeskommuner og partene i arbeidslivet.

Formen for samarbeid med *kommunene* er nærmere beskrevet i rundskriv H-28/97 om opprettelse av samarbeidsforum og samarbeid om personer med behov for bistand fra flere instanser for å komme i arbeid eller utdanning. Rundskrivet er en oppfølging av Velferdsmeldingen (St meld nr 35 (1994-95)). Formålet er å hindre at personer blir sendt fra etat til etat og å bidra til felles drøftinger av satsingsområder og prioriteringer. En undersøkelse av hvordan samarbeidet har utviklet seg etter utsendelsen av rundskrivet, viser at det i mange kommuner pr 1. januar 1998 er utviklet et samarbeid i samsvar med rundskrivet mellom helse-, sosialtjenesten, arbeidsmarkeds- og trygdeetaten. Et flertall av kommunene har imidlertid i følge undersøkelsen enda ikke etablert samarbeidsforum. Samarbeidet i disse kommunene varierer avhengig av lokale forhold. På fylkesnivå viser undersøkelsen at det er et til dels meget godt samarbeid på dette nivået knyttet til å få etablert samarbeidet på kommunenivå.

Arbeidskontorene har videre bred kontakt med *trygdeetaten* i forbindelse med yrkeshemmede, enslige forsørgere og andre grupper. Trygdeetaten står også for utbetalingen av dagpenger og attføringsytelser, noe som krever løpende kontakt mellom de to etatene.

I tillegg til samarbeidet med trygdeetaten og sosialtjenesten, samarbeider etaten med mange instanser omkring yrkeshemmede arbeidssøkere. Det gjelder bl a skole, rusmiddelomsorg, kriminalomsorg, hjelpemiddelsentralene og bedriftshelsetjenesten. Tverretattlig samarbeid er særlig aktuelt for personer med psykiske lidelser. Samarbeidet med behandlingsapparatet fungerer imidlertid ikke alltid tilfredsstillende, noe som kan ha sammenheng med den vanskelige ressursituasjonen innen psykisk helsevern.

Departementet rettet i 1993 en anbefaling til fylkeskommunene om å etablere *arbeidsmarkedsråd* i hvert fylke. Rådene skulle bidra til en bedre kobling og samordning av arbeidsmarkeds-, utdannings- og næringspolitikken på fylkesnivå. Telemarksforskning har etter oppdrag fra departementet evaluert arbeidsmarkedsrådenes virksomhet. Evalueringen viser at fylkene har organisert arbeidet på ulike måter og mange har funnet fram til andre måter for kontakt som passer bedre ut fra de lokale forhold. Departementet har ingen innvendinger til at fylkene selv finner en egnet organisering mellom de ulike etater og organer.

Arbeidsmarkedsetaten har i mange fylker vært trukket aktivt med i *fylkeskommunenes* utarbeidelse av regionale utviklingsprogram. Medvirkningen har bestått i beskrivelse av arbeidsmarkeds situasjon og utfordringer, drøfting av strategier og bruk av etatens virkemidler som del av programmene. Arbeidsmarkedsetaten har også deltatt i enkelte Interreg-prosjekter i samarbeid med fylkeskommunen.

Likestilling

Arbeidssøkende kvinner og menn har hatt samme adgang til å benytte arbeidsmarkedsetatens tilbud om informasjon, veiledning og arbeidsmarkedstiltak. I 1. halvår 1998 utgjorde kvinner 45 pst av gruppen helt ledige, mens kvinneandelen på ordinære tiltak var 52 pst. Kvinner er i særlig grad overrepresentert på opplæringstiltak, da mange kvinner bruker bedret kompetanse som sin strategi for å komme i arbeid.

I 1997 og 1. halvår 1998 var 46 pst av de registrerte yrkeshemmede kvinner, det samme som kvinneandelen på attføringstiltakene. Kvinneandelen er høyest i opplæringstiltak som ordinær skolegang. I 1997 var omlag 7 500, dvs 31 pst av de kvinnelige registrerte yrkeshemmede på skolegang finansiert over folketrygden. Det er fortsatt en overvekt av menn i arbeidsmarkedsbedriftene og arbeidssamvirketiltakene.

3 Arbeidsmarkedspolitikken i 1999

3.1 Hovedmål og prinsipp for arbeidsmarkedspolitikken

Det overordnede målet for arbeidsmarkedspolitikken er å legge til rette for et effektivt fungerende arbeidsmarked. Et slikt arbeidsmarked kjennetegnes ved at arbeidssøkere kan besette ledige jobber raskt uten at lønns- og kostnadspress oppstår. Samtidig skal et effektivt fungerende arbeidsmarked bidra til høy yrkesdeltakelse og gi muligheter for innpassing av grupper som har problem med å komme inn i eller står i fare for å falle ut av arbeidsmarkedet.

Arbeidsmarkedspolitikken er tillagt flere funksjoner, som vektlegges ulikt, avhengig av situasjonen på arbeidsmarkedet:

- En strukturpolitisk funksjon som ivaretas gjennom effektiv formidling av arbeidssøkere til ledige stillinger, gjennomføring av opplærings- og arbeidstreningstiltak for de som har vansker med å komme i arbeid, samt tiltak for å forebygge og dempe langtidsledighet og utstøtning fra arbeidsmarkedet.
- En beredskapsfunksjon som bla innebærer at omfanget av de ordinære arbeidsmarkedsstiltakene tilpasses konjunkturutviklingen.
- En velferdspolitisk funksjon med formål å sikre inntektsgrunnlaget for ordinære og yrkeshemmede arbeidssøkere, samt etablere skjermet sysselsetting for de svakeste gruppene.

Arbeidsmarkedssetaten står for gjennomføringen av Regjeringens arbeidsmarkedspolitikk. Etatens målstruktur viser hvordan etatens innsats er innrettet for å støtte opp under denne, jf tabell 3.1.

Tabell 3.1 Målstruktur for arbeidsmarkedssetaten

Hovedmål	1 Bistå arbeidssøkere med å få jobb.	2 Bistå arbeidsgivere ved rekruttering og omstilling.	3 Forebygge og dempe skadevirkningene av arbeidsledighet.
Delmål	1.1 Bidra til informerte og aktive arbeidssøkere.	2.1 Utveksle informasjon med bedrifter og andre samarbeidspartnere om arbeidsmarkedet og etatens tjenester.	3.1 Bidra til at arbeidsevnen opprettholdes ved langvarig ledighet.
	1.2 Formidle arbeidssøkere raskt og riktig til ledige stillinger.	2.2 Veilede og yte service ved rekrutteringsbehov.	3.2 Rask og riktig utbetaling av økonomisk støtte ved arbeidsledighet og attføring.
	1.3 Gi ordinære og yrkeshemmede arbeidssøkere kompetanse i forhold til arbeidsmarkedets behov.	2.3 Bidra til kompetanseendring og tilpassing ved nødvendige omstillinger i arbeidslivet.	3.3 Gi varig støttet arbeidstilbud til særlig utsatte grupper.
		2.4 Motvirke utstøtning fra arbeidslivet.	

De mer konkrete utfordringene dette stiller arbeidsmarkedspolitikken overfor i 1999, er knyttet til å mobilisere arbeidskraft, samt å utnytte den gode utviklingen på arbeidsmarkedet til å få formidlet grupper som har problemer med å komme inn på arbeidsmarkedet. For å møte disse utfordringene vil etaten samarbeide nært med statlige etater, kommuner, fylkeskommuner og partene i arbeidslivet. Samarbeidet vil omfatte både samordning av tilbudet til ordinære og yrkeshemmede arbeidssøkere og planlegging og gjennomføring av arbeidsmarkedsstiltak.

Arbeidet med likestilling skal være en ordinær del av arbeidsmarkedssetatens virksomhet.

3.2 Strategier og resultatmål for 1999

Formidling og informasjon

Gjennom informasjon, veiledning og andre selvhjelps-systemer skal arbeidsmarkedssetaten veilede arbeidssøkere og arbeidsgivere, slik at flest mulig ledige jobber kan tilsettes raskt og effektivt uten ressurskrevende medvirkning fra etatens side.

God og lett tilgjengelig informasjon om ledige stillinger er nok til at de fleste arbeidssøkerne skaffer seg jobb uten ytterligere bistand fra etatens side.

I 1999 er det ventet fortsatt vekst i sysselsettingen og et generelt stramt arbeidsmarked. Arbeidsmarkedsetaten skal bidra både gjennom raskest mulig tilvising av kvalifiserte arbeidssøkere til ledige jobber og ved tiltak for å øke arbeidstilbudet.

Etatens service overfor arbeidssøkerne skal tilpasses den enkeltes behov. Nytilmeldte arbeidssøkere som er disponible og etterspurte, skal formidles raskt og effektivt til ledige stillinger. Andre, som ikke kan formidles direkte, skal sikres tett oppfølging og avklaring. Dette skal skje ved regelmessige innkallinger og samtaler på arbeidskontoret og eventuelt utarbeidelse av individuelle handlingsplaner.

Arbeidsmarkedsetaten skal øke innsatsen for å mobilisere arbeidskraft i gruppen delvis sysselsatte og lette inntredelsen i arbeidslivet for grupper som har problemer med å få innpass på arbeidsmarkedet, som langtidsledige, innvandrere, eldre og personer som har avsluttet yrkesrettet attføring. Delvis sysselsatte skal i økt grad søkes formidlet til fulltidsarbeid, og motiveres til å ta arbeid i hele landet.

En viktig forutsetning for å lykkes med formidlingsarbeidet er god kunnskap om markedet. Etaten skal legge vekt på å videreutvikle rutiner og systemer for å fange opp signaler i markedet så tidlig som mulig. Etterspørselen etter arbeidskraft skal være retningsgivende for servicen overfor arbeidssøkende både når det gjelder informasjon, oppfølging, veiledning, rekrutteringsbistand, formidling og kvalifisering. Etaten skal fortsette arbeidet med å videreutvikle sine tjenester på Internett.

Etatens bistand til arbeidsgivere med rekrutteringsbehov skal omfatte søking etter arbeidskraft over fylkes- og landegrensene. Hele EØS-området kan være aktuelt som rekrutteringsarena. I forbindelse med dekking av rekrutteringsoppdrag skal etaten følge opp kravene til disponibilitet og geografisk og yrkesmessig mobilitet, herunder kravene som dagpengeregulverket stiller til delvis ledige.

Et utvalg som har vurdert dagens regelverk for arbeidsformidling og arbeidsleie har levert sin innstilling. Utvalgets gjennomgang viser at gjeldende regelverk ikke er tilpasset de betydelige endringer som har funnet sted på arbeidsmarkedet. Utvalgets utredning er sendt på 3 måneders høring til berørte instanser. Synspunktene i utredningen vil sammen med høringsuttalelsene danne grunnlaget for Regjeringens videre arbeid på disse områdene. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om dette.

For 1999 er det et mål at arbeidsmarkedsetaten skal opprettholde andelen formidlinger av de direkte tilmeldte stillingene. Etaten skal videre øke antall formidlinger fra 1998 til 1999.

Nærmere om innsatsen overfor ordinære og yrkeshemmede arbeidssøkere

Det vil være behov for bruk av ordinære arbeidsmarkedstiltak selv med nedgang i ledigheten også i 1999. Den gunstige utviklingen på arbeidsmarkedet gir grunnlag for et budsjettforslag under kap 1591 Arbeidsmarkedstiltak tilsvarende et gjennomsnittlig tiltaksnivå på omlag 8 000 plasser i 1999. Dette er en reduksjon fra et nivå for 1998 som kan anslås til et gjennomsnitt på noe over 15 000 plasser. Tiltaksnivået for 2. halvår vil bli vurdert nærmere i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 1999 i lys av utviklingen på arbeidsmarkedet.

Det vil være en hovedstrategi å rette arbeidsmarkedstiltakene i første rekke mot å gi kompetanse til arbeidsledige slik at disse raskest mulig kan gå inn i de ledige jobbene. Normalt vil arbeidsmarkedstiltak først bli satt inn dersom ordinær formidlingsinnsats ikke fører fram. Ungdom under 20 år og langtidsledige, herunder ledige som går ut av sin andre 80-ukers dagpengeperiode og som står uten dagpengerettigheter, vil bli prioritert ved inntak til arbeidsmarkedstiltak. Korte, yrkesrettede AMO-kurs, samt Praksisplass og arbeidstrening vil være de mest aktuelle arbeidsmarkedstiltakene i 1999. Med et begrenset tiltaksomfang vil det være et svært begrenset omfang av andre tiltak som f.eks. KAJA, Vikarplass og Bedriftsintern opplæring.

Tilbudet om norskkurs for utenlandsk helsepersonell vil bli videreført i 1999 innenfor samme ressursramme som i 1998.

Mange langtidsledige har svak kompetanse og lite aktuell arbeidserfaring. Enkelte har også lese- og skrivevansker. Gjennom bruk av tiltak vil arbeidsmarkedsetaten medvirke til at arbeidsledige med svak kompetanse og liten arbeidserfaring bedrer sine muligheter på arbeidsmarkedet.

Som oppfølging av det offentlige utvalget som har utredet tiltak for etter- og videreutdanning (Buerutvalget), og i tråd med opplegget i St meld nr 42 (1997-1998) er det nedsatt en arbeidsgruppe som skal vurdere hvordan arbeidsmarkedsetatens kunnskaper kan bidra til økt etter- og videreutdanning. Gruppen ledes av Arbeidsdirektoratet og har

representanter fra partene i arbeidslivet. Det er særlig aktuelt å vurdere spørsmål vedrørende informasjon og veiledning overfor ansatte som søker etterutdanning og bedrifter som ønsker å styrke de ansattes kompetanse, utvikling og kjøp av tilrettelagte kurs, og muligheten for å skaffe vikarer for ansatte som går ut i opplæring. Arbeids- og administrasjonsdepartementet har bedt arbeidsgruppen om å fullføre sitt arbeid i løpet av 1998.

Omlag 52 800 yrkeshemmede arbeidssøkere med varierte yrkeshemminger var registrert i arbeidsmarkedsetaten i 1. halvår 1998. Yrkeshemmede utgjør en viktig arbeidskraftsressurs. Det er derfor viktig at det blir utarbeidet handlingsplaner og at arbeidsmarkedstiltak settes inn raskest mulig etter en nødvendig veilednings- og avklaringsfase. Hele spekteret av tjenester og tilbud som arbeidsmarkedsetaten har utviklet når det gjelder informasjon, veiledning, avklarings- og formidlingsbistand og arbeidsmarkedstiltak skal nyttes overfor yrkeshemmede.

Innsatsen for å forebygge yrkeshemming gjennom Arbeidslivstjenesten vil bli videreført.

Den sterke prioriteringen av tiltak fortsettes ved at budsjettforslaget under kap 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede gir rom for gjennomsnittlig omlag 19 700 tiltaksplasser i 1999.

I tillegg kan yrkeshemmede med varig nedsatt arbeidsevne eller vesentlig innskrenkede valgmuligheter, som har rett til folketrygdytelse under attføring delta på tiltak, skolegang og hospitering, finansiert over kap 2543 Ytelse til yrkesrettet attføring, jf St prp nr 1 Folketrygden. Dette er en rettighetsbasert overslagsbevilgning. Som tidligere nevnt i del 2 var omlag 20 600 personer i slike plasser i 1. halvår 1998. Dersom tilgangen av yrkeshemmede med rett til attføring øker i 1999, vil antall i utdanning og arbeidstrening også øke.

Målet om at minst trefjerdedeler av de yrkeshemmede skal være i tiltak videreføres i 1999.

Arbeidsmarkedstiltakene skal nyttes slik at brukerne får et helhetlig og målrettet attføringsopplegg med sikte på at de fullfører attføringen raskest mulig med et godt resultat.

Ettersom yrkeshemmede som oftest har lavere utdanning enn yrkesaktive, vil en fortsatt satse på bruk av ordinær opplæring som et sentralt tiltak. Arbeidsmarkedsopplæring skal nyttes når det er hensiktsmessig.

I tråd med prinsippet om normalisering og integrering legger departementet opp til å nytte avklarings- og arbeidstreningsplasser i ordinært arbeidsliv så langt det er mulig. En økende andel av yrkeshemmede har sammensatte problemer med omfattende behov for oppfølging og hjelp for å komme inn i eller beholde en ordinær jobb. Det gjelder bl a personer med psykiske lidelser. Departementet har derfor prioritert utbygging av Arbeid med bistand, mens formidlingstiltak og arbeidstreningsplasser i offentlig sektor forutsettes trappet noe ned. Av samme grunn har departementet prioritert å bygge ut flere plasser i skjermet sektor, først og fremst avklaringsplasser i tiltaket Arbeidsforberedendetrening, men også plasser i Arbeidssamvirketiltak i offentlig virksomhet som gir tilbud om varig sysselsetting for grupper med små muligheter til å få ordinært arbeid.

For å bedre tilbudet til personer med alvorlige psykiske lidelser, vil en etablere nye tiltaksplasser øremerket denne gruppen, jf oppfølging av St prp nr 63 (1997-98) Om opptrappingsplan for psykisk helse 1999-2006. I tillegg kan tilbudet til gruppen økes ved at en del av dem får ordinær utdanning og hospiteringsplass mens de har ytelse til yrkesrettet attføring, jf kap 2543.

Et hovedsiktemål med attføringsprosessen er å bistå yrkeshemmede arbeidssøkere slik at de blir i stand til å ta ordinært arbeid etter at attføringen er ferdig. Noen kan gå direkte fra tiltak til arbeid, andre blir registrert i arbeidsformidlingen som ordinære arbeidssøkere.

Det er et mål at minst halvparten av de yrkeshemmede skal utskrives til aktive løsninger i 1999. Etaten må nytte mulighetene på det gode arbeidsmarkedet til et aktivt formidlingsarbeid for å bistå ferdig attførte arbeidssøkere til å få jobb.

Attføringsprosessen kan ikke ende med aktive løsninger for alle. En del yrkeshemmede blir enten tilbakeført til helse- og sosialetat for videre behandling eller til trygdeetat med henblikk på uførepensjon. Det er en regel at attføring skal vurderes før uførepensjon tilstås, og avklaring av arbeidsevne er således en av attføringsarbeidets funksjoner. Det betyr at arbeidsmarkedsetaten har som oppgave å utrede arbeidsevnen også til personer med meget usikre forutsetninger for å delta i arbeidslivet. At en del yrkeshemmede blir tilbakeført til trygdeetaten med henblikk på uførepensjon er slik sett en del av systemet. Videre er mange yrkeshemmede sykdomsbelastet. Det har vist seg at tidlig intervensjon etter sykmelding kan gi gode resultat for attføring. På den annen side kan det være en risiko for forverring av sykdommen, slik at en del vil bli tilbakeført til andre etater for helsemessig behandling. Det er videre naturlig for en del grupper at helsetilstanden varierer over tid. Det er på den ene

siden ønskelig at færrest mulig går tilbake fra yrkesrettet attføring til andre trygdeytelser. På den annen side vil en viss tilbakeføring nettopp vise at mange får en mulighet til å prøve attføring.

Stortinget ba i forbindelse med behandlingen av Velferdsmeldingen Regjeringen ta initiativ til en handlingsplan for økt yrkesaktivitet blant funksjonshemmede i løpet av en femårsperiode, jf Innst S nr 180 (1995-96). For å sette et særskilt fokus på innsatsen for å få funksjonshemmede inn i arbeidslivet har regjeringen bygd denne handlingsplanen inn som et eget kapittel i St meld Om handlingsplanen for funksjonshemmede 1998-2001.

Regjeringen foreslår å opprettholde den høye innsatsen for å få funksjonshemmede inn i arbeid. En hovedlinje skal være å innrette arbeidslivet slik at funksjonshemming ikke nødvendigvis fører til yrkeshemming. En annen hovedlinje er forebygging for å hindre at yrkeshemming utvikles. Den neste hovedlinjen er innsatsen for å bistå yrkeshemmede i å få arbeid. Arbeidsmarkedsmyndighetenes innsats er særlig konsentrert om det siste feltet. Regjeringen vil legge den aktive arbeidsmarkedspolitikken til grunn såvel for yrkeshemmede som for ordinære arbeidssøkere.

Regjeringens handlingsplan for økt yrkesaktivitet blant funksjonshemmede baserer seg i første rekke på arbeidsmarkedsetatens omfattende tilbud av tjenester det er referert til foran. Utfordringen blir å bruke og videreutvikle kompetansen til tjenestene og tiltakene ytterligere. I tillegg til denne hovedinnsatsen legges det opp til en del konkrete tiltak i planperioden som skal fange opp sider ved innsatsen som skal forbedres.

Nærmere om samarbeid

Forum for integrering av yrkeshemmede i arbeidslivet som er et samarbeidsforum mellom funksjonshemmedes organisasjoner, partene i arbeidslivet og myndighetene videreføres som viktig drøftingsforum for tiltak for yrkeshemmede arbeidssøkere.

Arbeidsmarkedsmyndighetene vil legge vekt på å videreføre det gode samarbeidet med trygdeetaten. En ser det som viktig å få til et forpliktende samarbeid med helseapparatet med sikte på at personer med psykiske lidelser kan få nødvendig medisinsk oppfølging under gjennomføringen av yrkesrettet attføring.

Et planlagt samarbeidsprosjekt «Grip sjansen» for å utvikle tilbudet til personer med langvarige psykiske lidelser, er nå realisert gjennom støtte til prosjektet «Min fremtid». Prosjektet omfatter to arbeidssamvirker i Telemark og innebærer forpliktende samarbeid mellom flere etater.

Et samarbeid med justismyndighetene om prosjektet «Ny start», vil bli videreført i 1999. Det kan bidra til et mer helhetlig rehabiliteringstiltak til tidligere innsatte og sosialt yrkeshemmede generelt.

I Hordaland er det startet et samarbeid med skolemyndighetene for å fange opp fysisk funksjonshemmede og psykisk utviklingshemmede på vei ut av skolen. Målet er å konkretisere rutiner for samarbeid og oppfølging mellom de to instansene som kan danne utgangspunkt for praksis i andre fylker.

Arbeidsdirektoratets styre er forankret i Sysselsettingsloven (lov av 27. juni 1947, nr 2), § 2. I loven heter det at «Arbeidsdirektoratet blir ledet av et styre». Praksis er imidlertid at styret har en rådgivende rolle overfor Arbeidsdirektøren og overfor departementet. For å få samsvar mellom sysselsettingsloven og styrets faktiske rolle har departementet sendt et forslag om omgjøring av styret til råd på høring. Rådets sammensetning foreslås videre utvidet i forhold til dagens styre. Ved en slik utvidelse av representasjonen vil en få et bredere samarbeid rundt utformingen av arbeidsmarkedspolitikken.

Dagpengeutbetalinger

Dagpengeordningen er den viktigste inntektssikringen for arbeidsløse og det er derfor avgjørende at arbeidsledige får avklart retten til dagpenger raskest mulig.

Minst 80 pst av dagpengesøknadene skal være anvist for utbetaling innen 21 dager.

3.3 Nærmere om enkelte målgrupper

Ungdomssatsingen

Ungdomsgarantien som sikrer ungdom under 20 år som er uten skoleplass eller arbeid tilbud om arbeidsmarkedtiltak, videreføres i 1999. Hovedtilbudet til denne gruppen er rett til videregående opplæring. For ungdom som ikke benytter seg av denne retten, vil arbeidsmarkedsetaten videreføre samarbeidet med den fylkeskommunale oppfølgingstjenesten for å sikre tilbud til denne gruppen. Oppfølgingstjenesten skal koordinere samarbeidet og avklare den enkelte ungdoms behov for oppfølging. Arbeidsmarkedsetaten skal tilby et bredt spekter av tjenester overfor ungdom, som

formidling, informasjon og yrkesveiledning. Tilbud om arbeidsmarkedstiltak vil bli gitt til de i målgruppen som ikke starter i videregående opplæring eller ikke lar seg formidle til ordinært arbeid. Disse vil i størst mulig grad bli tilbudt kombinerte opplegg. I de kombinerte oppleggene skal utdanningsmyndighetene stå for den formelle kompetansegivende opplæringen og arbeidsmarkedsetaten for praksisdelen. Praksisdelen skal være skilt fra det ordinære pedagogiske tilbudet som utdanningsmyndighetene skal gi, og skal skje i det ordinære arbeidslivet.

Langtidsledige 20-24 åringer vil bli prioritert på lik linje med andre langtidsledige. Fokus vil bli rettet mot formidling til ordinært arbeid blant ledige i denne aldersgruppen. For å sikre et tilbud til ledige i denne gruppen som har sammensatte problemer og behov for mer omfattende bistand, vil arbeidsmarkedsetaten fortsette samarbeidet med andre etater, spesielt sosialetaten.

For å bidra til økt yrkesaktivitet og kortere ledighetsperiode for enkelte nydimitterte soldater, vil arbeidsmarkedsetaten legge opp til økt grad av differensiering av sitt tilbud og service rettet mot ulike grupper av nydimitterte soldater. Arbeidsmarkedsetaten vil også legge til rette for å stimulere til økt søkeaktivitet blant denne gruppen av arbeidssøkere.

Innsatsen mot langtidsledigheten

For arbeidsledige som har vært uten ordinært arbeid i lengre tid, vil arbeidsmarkedsetaten der dette er hensiktsmessig benytte oppfølgingssamtaler for å avdekke behovet for ytterligere bistand fra etaten. En vil da kunne vurdere hvordan arbeidsmarkedsetatens tjenester mest mulig effektivt skal kobles sammen og målrettes med sikte på overgang til ordinært arbeid.

Personer som allerede er langtidsledige, skal prioriteres ved inntak til arbeidsmarkedstiltak dersom formidling til ordinært arbeid ikke fører fram. *Med utsikt til økt sysselsetting og redusert ledighet er det et mål å begrense antall langtidsledige i 1999.* For å få en mest mulig effektiv bruk av tiltakene overfor langtidsledige, må det tas utgangspunkt i arbeidslivets behov for kompetanse, den enkeltes utdanningsbakgrunn og arbeidserfaring, samt individuelle ønsker og behov. Opplæringstiltak vil være et viktig virkemiddel i denne sammenhengen.

For å hindre utstøning av eldre langtidsledige fra arbeidslivet, vil arbeidsmarkedsetaten i tilfeller der ordinær formidlingsinnsats ikke fører fram, legge vekt på å styrke oppfølgingen av gruppen med sikte på økt yrkesdeltakelse.

Helt arbeidsledige uten dagpengerettigheter som har passert sin andre 80-ukers dagpengeperiode (ev 80+78 ukers dagpengeperioder), skal få et tilbud om jobb eller arbeidsmarkedstiltak dersom de har arbeidet minst 36 måneder av de siste fire årene før dagpengeperioden. For å begrense tilstrømmingen til gruppen som har mistet sine dagpengerettigheter, skal arbeidsmarkedsetaten tilby bistand slik at disse kan skaffe seg ordinært arbeid. Formidlingsbistand vil være særlig aktuelt. For personer i målgruppen som en ikke lykkes med å formidle til ordinært arbeid, vil det være aktuelt å bruke arbeidsmarkedstiltak, med unntak av KAJA. Arbeidsmarkedsetaten vil løpende vurdere om den enkelte er reell arbeidssøker eller ikke, herunder om overgang til attføring er aktuelt.

Innvandrerens deltakelse i arbeidslivet

Mange innvandrere har større problemer på arbeidsmarkedet enn norskfødte. Dette gjør at en fortsetter innsatsen med sikte på å bedre innvandrerens muligheter på arbeidsmarkedet. I første omgang vil arbeidsmarkedsetaten også for denne gruppen legge vekt på formidling og stimulere til egenaktivitet. Arbeidsmarkedsetaten vil fortsatt benytte individuelle handlingsplaner overfor langtidsledige innvandrere.

Innvandrere inngår ofte i en av målgruppene i arbeidsmarkedspolitikken og vil dermed være prioritert på arbeidsmarkedstiltak på lik linje med disse. Der det er aktuelt, vil en tilby spesielt tilrettelagte opplegg, for eksempel under Arbeidsmarkedsoplæringen. Etaten vil i samarbeid med lokale utdanningsmyndigheter legge vekt på at relativt nylig bosatte arbeidsledige innvandrere skal kunne kvalifiseres til yrkesdeltakelse tidlig etter bosetting i en kommune. Det vil bli lagt vekt på å involvere partene i arbeidslivet for å stimulere til økt yrkesdeltaking og sysselsetting.

Som oppfølging av St meld nr 17 (1996-97), jf Innst S nr 225 (1996-97), arbeider Regjeringen bl a med å forbedre kvalifiseringen av nyankomne flyktninger og innvandrere med sikte på raskest mulig innpassing i arbeidslivet. En viktig side ved dette arbeidet vil være å styrke sammenhengen mellom offentlige stønader og deltakelse i ulike kvalifiseringsopplegg i samarbeid med kommunene, jf også Innst S nr 192 (1997-98). I

forbindelse med oppfølgingen vil enkelte forsøk bli gjennomført i regi av Kommunal- og regionaldepartementet med bidrag fra arbeidsmarkedsetaten.

Som oppfølging av Handlingsplan for rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn i statlig sektor, vil arbeidsmarkedsetaten bl a arbeide for formidlingsavtaler mellom arbeidsmarkedsetaten og statlige arbeidsgivere som har behov for arbeidskraft.

Boks 3.1 Resultatmål for arbeidsmarkedspolitikken i 1999

For 1999 er det satt følgende resultatmål for arbeidsmarkedsetaten:
– Andelen formidlinger av de direkte tilmeldte stillingene skal opprettholdes.
– Antall formidlinger skal øke fra 1998 til 1999.
– Et gjennomsnittlig tiltaksnivå på omlag 8 000 plasser skal gjennomføres under kap 1591 Arbeidsmarkedstiltak.
– Et gjennomsnittlig tiltaksnivå på omlag 19 700 tiltaksplasser skal gjennomføres under kap 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede.
– Minst trefjedredeler av de yrkeshemmede skal være i tiltak.
– Minst halvparten av de yrkeshemmede skal utskrives til aktive løsninger.
– Minst 80 pst av dagpengesøknadene skal være anvist for utbetaling innen 21 dager.
– Ungdom under 20 år som er uten skoleplass eller arbeid skal få tilbud om arbeidsmarkedstiltak.
– Antall langtidsledige skal begrenses.
– Helt arbeidsledige uten dagpengerettigheter som har passert sin andre 80-ukers dagpengeperiode (ev 80+78 ukers dagpengeperioder), skal få et tilbud om jobb eller arbeidsmarkedstiltak dersom de har arbeidet minst 36 måneder av de siste fire årene før dagpengeperioden.

4 Omtale innenfor programkategori 19.00 Arbeidsmarkedssetaten*Programkategori 19.00 Arbeidsmarkedssetaten*

(i 1 000 kr)

Kap	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
1590	Arbeidsmarkedssetaten, jf kap 4590	1 665 575	1 674 735	1 815 558	8,4
	Sum kategori	1 665 575	1 674 735	1 815 558	8,4

KAP 1590 ARBEIDSMARKEDSETATEN (JF KAP 4590)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
01	Driftsutgifter	1 616 097	1 536 182	1 575 236	2,5
21	Spesielle driftsutgifter	3 799	3 600	3 730	3,6
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	45 679	134 953	236 592	75,3
	Sum kap 1590	1 665 575	1 674 735	1 815 558	8,4

4.1 Ressursinnsats under kap 1590 Arbeidsmarkedssetaten i 1999

Driften av arbeidsmarkedssetaten blir finansiert over kap 1590, herunder deltaking i EUs formidlingssamarbeid (EURES). Arbeidsmarkedssetaten hadde pr 1. mars 1998 en bemanning tilsvarende omlag 3 720 årsverk.

Forslaget til driftsutgifter for arbeidsmarkedssetaten i 1999 innebærer en reduksjon tilsvarende omlag 143 årsverk sett i forhold til ressursene etaten har hatt til disposisjon i 1998. 95 av årsverkene skyldes at redusert tiltaksnivå reduserer tidsbruken knyttet til tiltaksadministrasjon. Arbeidet knyttet til innsatsen overfor personer med alvorlige psykiske lidelser er isolert sett styrket med omlag 4 årsverk. Videre er midler tilsvarende ett årsverk overført til kap 1510 Fylkesmannsembetene i forbindelse med overføring av arbeidsgiveransvaret for en tilsatt ved et fylkesarbeidskontor til fylkesmannen.

Post 21 nyttes til store tidsavgrensede prosjekt, prosjekt i samarbeid med EU og andre, og til utgifter ved arbeidsmarkedssetatens leveringer av data til forskningsinstitusjoner. Finansdepartementet har gitt Arbeids- og administrasjonsdepartementet fullmakt til å overskride kap 1590, post 21 Spesielle driftsutgifter mot tilsvarende merinntekter under kap 4590, post 02 Refusjon m m. Forslag til bevilgning for 1999 er knyttet til edb-prosjektet år 2000. Arbeidsmarkedssetaten har igangsatt en omfattende prosess mht å sikre overgangen til år 2000 for etatens edb-systemer. Saksbehandling og økonomiforvaltning av etatens tilskuddsordninger håndteres i dag i etatens Total-system. Etaten vil i denne forbindelse foreta nødvendige konverteringer av Total-systemet i forhold til år 2000 i løpet av inneværende år. Trykdeetaten og skattefogdene fungerer i dag som regnskapssentraler for de fleste utbetalinger fra arbeidsmarkedssetaten. Etaten vil ha den nødvendige kontakt med disse for å sikre at overgang til år 2000 ikke skaper problemer. I forbindelse med gjennomføringen av prosjektet SIAMO (jf omtale nedenfor) legger Arbeidsdirektoratet opp til at nye systemer som er tilpasset år 2000-problematikken skal settes i drift fra og med 1. januar 2000 for lønn og personal, samt regnskapsføring av etatens driftsmidler. Etaten vil i tillegg skifte ut eller oppgradere Pcer som ikke vil kunne håndtere årtusenskiftet.

Hoveddelen av bevilgningsforslaget under post 45 er til etatens investering i nytt økonomi- og saksbehandlingssystem, jf omtalen nedenfor.

4.2 Utviklingen i de administrative ressursene

Arbeidsmarkedssetatens oppgaver har på 90-tallet blitt endret i tråd med den økonomiske utviklingen og ved at etaten har tatt over ansvaret for all yrkesrettet attføring. Som følge av dette er ressurstilgangen til etaten blitt justert i de årlige budsjetterundene. I tillegg har det i

forbindelse med budsjettbehandlingene de siste årene vært foretatt generelle reduksjoner som også har vært med på å redusere de administrative ressursene etaten er blitt tilført.

I 1990 hadde etaten 2 740 årsverk pr 1. oktober i følge det sentrale tjenestemannsregisteret mot 4 076 i 1995, da antall årsverk var på sitt høyeste. Pr 1. oktober 1997 var antall årsverk 3 833, mens det pr 1. mars 1998 var 3 720.

De administrative ressursene har vært endret i tråd med endringene i tiltaksnivået med en økning frem til 1994 og en reduksjon etter det. Reduksjonen i administrative ressurser som følge av redusert tidsbruk knyttet til tiltaksgjennomføringen i perioden 1994 til 1998 tilsvarer 503 årsverk.

I 1994 ble ansvaret for all yrkesrettet attføring samlet i arbeidsmarkedsetaten. Dette innebærer ansvaret for omlag 53 000 yrkeshemmede. Etaten har som følge av dette fått tilført ressurser tilsvarende 785 årsverk. Mye av årsaken til at etatens ressurser ikke har vært redusert mer fra 1994 som følge av den bedre situasjonene på arbeidsmarkedet skyldes følgelig denne ansvarsoverføringen.

Økende press på arbeidsmarkedet har medført økt vektlegging av formidling de senere årene. I 1992 ble formidlingsområdet tilført ressurser tilsvarende 170 årsverk. Etter 1992 er dette området tilført midler ved omdisponeringer av ressurser internt i arbeidsmarkedsetaten. Omdisponering har vært mulig bl a som følge av nedgangen i ledigheten og antall dagpengemottakere.

En har de senere årene skjerpet kravene til etatens arbeid gjennom angivelse av kvantitative resultatmål, jf omtalen i del 2. Dette har bidratt til dagens gunstige situasjon med redusert ledighet og generell tilfredshet hos arbeidsgiverne med etatens arbeid.

Tabellen nedenfor gir en oversikt over ressursbruken i arbeidsmarkedsetaten i 1. kvartal 1998. Resultatene lar seg ikke direkte sammenligne med resultatene fra 1997 (jf St prp nr 1 (1997-98)) bl a som følge av at undersøkelsen nå er utvidet til å gjelde hele landet mot kun 5 fylker i fjor. I tillegg er det også endret noe på inndelingen i oppgaver som registreres. Generelt gir imidlertid resultatene fra denne målingen i 1998 holdepunkter for at etaten benytter en økende andel av ressursene på områdene avklaring og oppfølging av arbeidssøkere, kontakt med samarbeidspartnere og rekrutteringsbistand. Samtidig er ressursbruken knyttet til økonomiske ytelser redusert. Disse tendensene samsvarer med de mål som er satt for etatens arbeid.

Tabell 4.1 Ressursbruken i arbeidsmarkedsetaten (uke 13/98)¹

Aktivitet	Ressursbruk (gjennomsnitt i prosent)
<i>1 Bistå arbeidssøkere med å få arbeid</i>	53,3
Mottaks-, informasjons- og registreringsarbeid	15,0
Avklaring og oppfølging av arbeidssøkere (grupper og individer).....	22,5
Kontakt med samarbeidspartnere	5,8
Kvalifisering-, integrerings- og sysselsettingstiltak inkl jobbklubb	10,0
<i>2 Bistå arbeidsgiver med rekruttering og omstilling</i>	17,8
Bedrifts- og bransjekontakt, kontakt med samarbeidspartnere	4,2
Rekrutteringsbistand	11,5
Formidlingstiltak	2,1
<i>3 Forebygge og dempe skadevirkninger av arbeidsledighet</i>	29,0
Arbeid med dagpenger, attføringspenger og -stønad, samt klagesaker	19,0
Feilutbetaling/misbrukssaker Folketrygdloven kap 4 og 11	3,0
Skjermede tiltak.....	1,2
Forebyggende virksomhet inkl BIA og Arbeidslivstjenestens virksomhet	5,8

¹ Resultatene omfatter samtlige fylker med underliggende arbeidsområder med unntak av Oslo og Akershus der det har vært dataproblemer.

4. 3 Endringer i organisasjonsstrukturen

I St prp nr 1 (1997-98) ble det lagt opp til at arbeidsmarkedsetaten kunne vurdere om utviklingen i de administrative ressursene de senere årene krevde tilpasninger i organisasjonsstrukturen. På bakgrunn av reduksjonen i bevilgningen i perioden 1995-98 har Regjeringen derfor besluttet å avvike 7 arbeidskontor og omgjøre 29 arbeidskontor til avdelingskontor. I tillegg har Arbeidsdirektoratet innenfor sine fullmakter besluttet å nedlegge 12 avdelingskontor og å redusere servicen ved 11 avdelingskontor. Formålet med endringen er i første rekke å redusere antall ledere og internt administrasjonsarbeid for å få

mer tid til kundebehandling. Det er videre lagt vekt på å ivareta hensynet til distriktene og spredt bosetning. Omgjøringen av arbeidskontor til avdelingskontor vil ikke berøre den fysiske tilstedeværelsen i de aktuelle kommunene. Av de 7 kontorene som legges ned, slås 3 sammen med annet kontor i samme by. Utviklingen med bruk av Internett har også gjort at informasjon om ledige stillinger er blitt stadig lettere tilgjengelig. Denne utvikling er med på å gjøre deler av etatens tjenestetilbud tilgjengelig alle steder, uten at etaten er fysisk til stede i form av ansatte og kontoråpningstid.

Forslaget til bevilgning til administrative ressurser for 1999 innebærer ytterligere nedgang i bemanningen i etaten. Selv om en fortsatt vil skjerme 1. linjetjenesten, vil det kunne være behov for ytterligere nedleggelse/omgjøring av arbeidskontor og nedlegging av avdelingskontor. I de tilfeller der arbeidsmarkedsetatens fysiske tilstedeværelse forsvinner, vil etaten gå inn i dialog med kommunene som blir berørt, for å se om det er mulig å finne andre løsninger som kan sikre fortsatt tilgjengelighet til de mest brukerrorettede tjenester i etaten. Dette kan arrangeres gjennom tilgang til informasjonsmaterieell og aktuelle tekniske løsninger (jobb-automater, Internett-baserte løsninger, etc). Samarbeidsordninger av typen offentlige servicekontor vil inngå i disse drøftinger. Etatens utvikling av «videoarbeidskontor» er også en løsning som vil vurderes på de steder etatens fysiske tilstedeværelse faller bort.

4.4 Prinsipp og metoder i arbeidsmarkedsetatens publikumsservice

Etatens service overfor brukerne tilpasses den enkeltes behov. Etatens bistand til nyilmeldte arbeidssøkere er å gi informasjon om hvilken hjelp de kan få fra etaten, hva som blir ventet av dem som arbeidssøkere, samt yte informasjon om arbeidsmarkedet og ledige stillinger. Arbeidssøkere som er usikre på sine muligheter, kan få tilbud om veiledning, individuelt eller i gruppe. Arbeidssøkere som ikke finner arbeid, skal kalles inn til samtaler for oppfølging, første gang etter omlag tre måneder. Oppfølgingen skal bli sikre at de får en ny vurdering av behovet for bistand, og om deltaking på ulike tiltak er aktuelt. Sentrale tema i innkallingene er arbeidssøkers egenaktivitet og yrkesmuligheter.

Yrkeshemmede får spesiell oppfølging. I samarbeid med arbeidskontoret lager den enkelte arbeidssøker egen handlingsplan der målet fortrinnsvis er å komme i ordinært arbeid. Planen skal beskrive hva som kreves av egenaktivitet og hva arbeidsformidlingen kan bidra med. I 1. kvartal 1998 fikk 80 pst av de yrkeshemmede utarbeidet handlingsplaner innen 3 måneder. Handlingsplaner blir også utarbeidet for arbeidssøkere i andre utsatte grupper etter behov. Dette vil i særlig grad gjelde ungdom, innvandrere og langtidsledige.

Andrelinjetjenesten skal hjelpe arbeidskontorene med avklaring av personer med uklare eller komplekse yrkeshemninger. Den består av et arbeidsrådgivningskontor i hvert fylke og Senter for yrkesrettet attføring i Oslo.

Arbeidslivstjenesten gir virksomheter rådgivning og veiledning for å motvirke fravær og frafall av egne arbeidstakere. Tjenesten arbeider sammen med partene i virksomhetene om å utvikle systemer og rutiner for internt attføringsarbeid, og den skal få til en bedre samordning av offentlig innsats for å hindre frafall fra arbeidslivet.

Etatens arbeid mot arbeidsgiverne er særskilt rettet mot å dekke oppdrag om rekruttering som blir direkte meldte til etaten, og der arbeidsgiveren ønsker bistand. For å sikre høy kvalitet på den hjelpen arbeidsgiverne får til rekruttering, har etaten de siste årene lagt stor vekt på å etablere standardrutiner for å behandle rekrutteringsoppdragene og å opparbeide kunnskap i etaten om yrker i de enkelte næringene.

4.5 Økonomiregelverket

Som omtalt i St prp nr 1 (1997-98) vil ikke etaten kunne tilfredsstillere kravene i økonomiregelverket på flere områder før et nytt økonomi- og saksbehandlingssystem er satt i drift. Arbeidsmarkedsetaten er på denne bakgrunn tilstått en frist av Finansdepartementet til 1. januar 2003 for tilpasning til økonomiregelverket.

Departementet har i sitt arbeid med økonomiregelverket foretatt en helhetlig gjennomgang av formuleringer knyttet til mål og målgrupper (ev personkrets) for de enkelte tilskuddsordningen slik at disse blir mest mulig presise. I departementets løpende arbeid med utforming av tilskuddsformer og tildelingskriterier har en vektlagt behovet for enkle ordninger. Dette vil også gjøre kontrollen enklere. Disse forhold vil også bli tillagt betydelig vekt i den kommende gjennomgangen av støtteordningene for arbeidssamvirketiltakene, jf omtalen under kap 1592 i del 4.

Departementet fastsatte den 30. juni 1998 en instruks for økonomiforvaltningen i arbeidsmarkedsetaten, jf økonomireglementet §§ 2.2 og 20.1. Instruksen skal sammen med øvrig regelverk på området være retningsgivende for etatens økonomiforvaltning. I

instruksen for økonomiforvaltningen i arbeidsmarkedsetaten har departementet spesifisert nærmere hvilke overgangsordninger som tilstås etaten inntil nye systemløsninger foreligger. Dette gjelder bl a krav til registrering av data, sporbarhet, anvisning og autorisasjon av utbetalinger, avstemming og kontroll, elektronisk betalingsformidling og rapportering til statsregnskapet. I utviklingen av det nye økonomi- og saksbehandlingssystemet legges det opp til at arbeidsmarkedsetaten blir egen regnskapsfører for alle utbetalinger. I dag nytter etaten trygdeetaten og skattefogdene som regnskapssentraler for de fleste utbetalingsoppgavene. Inntil nye systemløsninger foreligger vil arbeidsmarkedsetaten gjennomføre nødvendige endringer i dagens systemer for å nyttegjøre seg trygdeetatens og skattefogdenes tilpasninger til økonomiregelverket.

En har i instruksen gitt en særskilt omtale av generelle krav til etatens tilskuddsforvaltning, herunder krav til oppfølgingskriterier og kontroll. Disse kravene vil bli nærmere spesifisert for hver enkelt tilskuddsordning. Etatens oppfølging vil dels foregå manuelt på arbeidskontorene gjennom kontakt med tilskuddsmottakere og deltakere på tiltak. Videre vil en i oppfølgingen ha nytte av data fra etatens økonomisystem. Deler av dette datagrunnlaget vil ikke kunne bli etablert før etatens nye økonomi- og saksbehandlingssystem er tatt i bruk, herunder oppfølging av den etatsinterne ressursinnsatsen, kvalitetskontroll og oppfølging av personer som er registrerte i etatens systemer. Ved utforming av kontrollrutiner vil departementet legge til grunn at gjennomføring av kontrolltiltak i hovedsak tillegges arbeidsmarkedsetaten med fastsatte krav til rapportering til departementet. En vil legge opp til et spekter av kontrollmekanismer, herunder utbygging av etatens internrevisjon, revisjon/kontroll fra fagavdelinger i Arbeidsdirektoratet og Fylkesarbeidskontorene og den løpende kontroll som er innebygd i dagens kvalitetssikringssystem, jf omtale nedenfor. En vil også videreføre dagens løsninger med regelverkskontroller og logiske kontroller som er implementert i Total-systemet, ved Meldekortsentralen og i Infotrygd (gjelder utbetalinger gjennom trygdeetaten) og med samkjøring av data mot bl a Husbanken, trygdeetaten og Statens lånekasse for utdanning. En vil i løpet av 2. halvår 1998 foreta en gjennomgang av bruken av revisorbekreftelser i tilskuddsforvaltningen, jf økonomireglementets funksjonelle krav pkt 11-4.2.

Arbeidsmarkedsetaten har innført et omfattende kvalitetssikringssystem for sin tjenesteproduksjon. Kvalitetssikringssystemet oppdateres og forbedres jevnlig og vil også bli oppdatert i forhold til de kravene som stilles i økonomiregelverket. Kvalitetssikringssystemet inneholder rutinebeskrivelser knyttet til de ulike saksbehandleroppgavene. Gjennom arbeidet med utviklingen av nytt økonomi- og saksbehandlingssystem, vil det bli utviklet edb-programmer som støtte for saksbehandlingen. Pr i dag er det omfattende manuelle rutiner som er krevende særlig for små kontorer med få ansatte.

På bakgrunn av departementets instruks vil Arbeidsdirektoratet utarbeide intern økonomiinstruks, retningslinjer og rutiner mm. En tar sikte på å ferdigstille dette arbeidet innen årsskiftet.

4.6 Nytt økonomi- og saksbehandlingssystem

For 1998 er det satt av 90 mill kroner til utvikling av nytt økonomi- og saksbehandlingssystem i arbeidsmarkedsetaten. Bakgrunnen for bevilgningen var at dagens løsninger ikke tilfredsstillt kravene i økonomiregelverket, samt behovet for bedre tilpasning til saksbehandlerne behov og et behov for større endringsfleksibilitet. Bevilgningen for 1998 må sees i et flerårig perspektiv hvor en har lagt til grunn at arbeidsmarkedsetaten vil tilfredsstillt kravene i økonomiregelverket 1. januar 2003, jf omtale av tilståtte overgangsordninger fra Finansdepartementet ovenfor. Samlet er det foreløpig lagt til grunn en kostnadsramme for prosjektet på 675 mill kroner. Det er videre lagt til grunn at gjennomføringen av prosjektet (SIAMO - Service og Informasjon for et ArbeidsMarked i Omstilling) vil gi netto effektivitetsinnsparinger i arbeidsmarkedsetaten i form av redusert bemanningsbehov og bedre service når de nye løsningene er tatt i bruk.

Det er Arbeidsdirektoratet som har ansvaret for planlegging og gjennomføring av SIAMO. Departementet har i sin oppfølging inngått avtale med et konsulentfirma om kvalitetssikring for departementet av prosjektopplegg og gjennomføring av prosjektet. En mindre del av utgiftene i 1998 vil dekke departementets utgifter på dette området. I løpet av 1998 tar etaten sikte på inngå kontrakt om kjøp av nytt økonomisystem og nytt lønns- og personalsystem. Innenfor eksterne brukertjenester har en etablert tjeneste for selvregistrering og presentasjon av arbeidssøkere på Internett (Jobbsøk). Det arbeides videre med en første versjon av tjenesten selvregistrering av stillinger og presentasjon av

arbeidsgivere. Det skal også foretas valg av leverandør for lokal infrastruktur, sentral infrastruktur og nettverk, samt gjennomføres et prosjekt der de aktuelle løsninger testes ut.

SIAMO vil gjennom prosjektperioden være organisert i fire delprosjekter; virksomhetssystemer (økonomi/lønn- og personal), saksbehandlingssystemer, eksterne brukertjenester og infrastruktur. I tillegg vil prosjektet ha en egen prosjektstab for ledelse, koordinering mv. Utvikling av nye saksbehandlingssystemer har blitt noe forsinket i forhold til tidligere timeplaner grunnet problemer knyttet til planlagt utviklingsverktøy. Som følge av dette pågår det en replanlegging av deler av prosjektet.

Det er i forslag til budsjett for 1999 satt av 187 mill kroner. Midlene er i sin helhet lagt under kap 1590, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold. Utgiftene i 1999 er i hovedsak knyttet til arbeidet med utforming av saksbehandlingssystemer, infrastrukturinvesteringer, implementering av nytt økonomisystem og nytt lønns- og personalsystem og noe økte driftskostnader (lisenser, kommunikasjon og drift-/brukerstøtte). I tillegg vil det påløpe overgangskostnader i forbindelse med ulike former for parallellkjøring mellom dagens systemer og de nye løsningene.

4.7 AMO-sentrene

Som omtalt i daværende Kommunal- og arbeidsdepartementets budsjettproposisjon for 1998, er alle AMO-sentre, unntatt AMO-sentrene i Alta og Lierskogen, overtatt av fylkeskommunene etter forhandlinger med arbeidsmarkedsetaten. Det er nå kontakt med fylkeskommunen i Finnmark og Buskerud med sikte på forhandlinger om fylkeskommunal overtakelse av AMO-sentrene i Alta og Lierskogen. Prinsippene for eventuell fylkeskommunal overtakelse vil bli tilsvarende som for gjennomførte fylkeskommunale overtakelser av AMO-sentre, jf omtale i daværende Kommunal- og arbeidsdepartementets budsjettproposisjon for 1996. Fylkeskommunal overtakelse av AMO-sentre innebærer reduserte lønnsutgifter for arbeidsmarkedsetaten og økte utgifter for etaten til kjøp av AMO-kurs. På denne bakgrunn ber Arbeids- og administrasjonsdepartementet om fullmakt til å foreta nødvendige omdisponeringer fra kap 1590 Arbeidsmarkedsetaten til kap 1591 Arbeidsmarkedstiltak dersom noen av de to gjenværende statlige AMO-sentre etter forhandlinger overføres til respektive fylkeskommune.

4.8 Deltakelse i EU-program

Arbeidsmarkedsetaten deltar i EUs program for yrkesopplæring (LEONARDO) som bl a omfatter utvikling av yrkesveiledningen. Som et forsøk ble det i 1996 opprettet et nasjonalt senter for yrkesveiledning (NSY) med organisatorisk plassering i Arbeidsdirektoratet. Senteret er en del av et nettverk i EØS-området. NSY veileder om utdanningsmuligheter i Norge og utlandet for henholdsvis utenlandske og norske brukere. Målgruppen er yrkesveiledere i arbeidsmarkedsetaten og skoleverk, samt organisasjoner som arbeider med/har interesse av yrkes- og utdanningsveiledning.

4.9 Bistand til arbeidsmarkedsetater i andre land

Arbeidsmarkedsetaten er engasjert i et samarbeidsprosjekt med russiske arbeidsmarkedsmyndigheter i Murmansk og Arkangels. Prosjektet går ut på å yte bistand i form av bl a edb-utstyr og veiledning og opplæring av russiske tjenestemenn i arbeidsmarkedsmetodikk. Etaten deltar også i et prosjekt under Nordisk ministerråd med arbeidsmarkedsfaglig bistand til arbeidsformidling i St Petersburg. Dette prosjektet er ledet av Finland. Det vil kunne være aktuelt å bistå enkelte andre land som ønsker dette for å bedre sine arbeidsformidlinger eller utvikle sine arbeidsmarkedstjenester.

KAP 4590 ARBEIDSMARKEDSETATEN (JF KAP 1590)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
02	Refusjoner m m	3 186	0	0	- 0,0
04	Salgsinntekter m m	515	306	314	2,6
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	23 557	0	0	- 0,0
16	Refusjon av fødselspenger	22 592	0	0	- 0,0
17	Refusjon lærlinger	72	0	0	- 0,0
80	Innfordret misbruk av dagpenger	33 025	20 700	30 750	48,6
	Sum kap 4590	82 947	21 006	31 064	47,9

På post 02 Refusjoner m m regnskapsføres refusjoner fra EU-kommisjonen, Statskonsult, og forskningsinstitusjoner som har fått utarbeidet spesielle dataleveranser fra etaten. Kap 1590, post 21 Spesielle driftskostnader kan overskrides mot merinntekter under kap 4590, post 02 Refusjoner m m.

5 Omtale innenfor programkategori 19.10 Arbeidsmarkedstiltak*Programkategori 19.10 Arbeidsmarkedstiltak*

(i 1 000 kr)

Kap	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
1591	Arbeidsmarkedstiltak, jf kap 4591	2 820 333	955 274	868 766	-9,1
1592	Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede	2 226 281	1 896 705	1 680 472	-11,4
	Sum kategori 19.10	5 046 614	2 851 979	2 549 238	-10,6

KAP 1591 ARBEIDSMARKEDSTILTAK (JF KAP 4591)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
21	Evaluering, utviklingstiltak mv	21 113	11 587	12 004	3,6
60	Syssetting i offentlig virksomhet, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70 og 71</i>	407 018	31 943	37 967	18,9
70	Formidlingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 60 og 71</i>	289 204	140 365	70 631	- 49,7
71	Opplæringstiltak, drift, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 60 og 70</i>	2 096 150	752 279	731 916	- 2,7
72	Opplæringstiltak, investeringer, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	6 848	4 100	4 248	3,6
73	Kurs- og jobbskapsprosjekter, <i>kan overføres</i>	0	15 000	12 000	- 20,0
	Sum kap 1591	2 820 333	955 274	868 766	- 9,1

Vedtatt budsjett for 1998 ble redusert med 779 mill kroner som følge av at en la til grunn at tilsvarende midler ble overført fra 1997.

5.1 Ressursinnsats under kap 1591 Arbeidsmarkedstiltak i 1999

I St prp nr 1 (1997-98) orienterte daværende Kommunal- og arbeidsdepartementet om at en ville vurdere hvordan overføringene under nåværende kap 1591 Arbeidsmarkedstiltak kunne reduseres, samt at departementet senere tok sikte på å innføre en ordning med tilsagnsfullmakt. På bakgrunn av dette vil en innføre en ordning med tilsagnsfullmakter i 1999. En slik ordning vil bli å være bedre i tråd med kravet om realistisk budsjettering enn dagens ordning, samt at overføringene vil kunne reduseres.

Forslag til samlet tilsagnsramme for 1999 over kap 1591 Arbeidsmarkedstiltak er på 1 207,5 mill kr, fordelt med en bevilgning på 868,8 mill kroner og en tilsagnsfullmakt på ialt 338,7 mill kroner.

Tilsagnsfullmakten på 338,7 mill kroner som en ber om Stortingets samtykke til fordeler seg på følgende to formål:

- På grunn av regnskapsmessig etterslep legger en til grunn at det vil være behov for en tilsagnsfullmakt på 183,7 mill kroner til tiltaksplasser som gjennomføres i 1999, men som kommer til utbetaling i år 2000. Forslag til bevilgning for kap 1591 Arbeidsmarkedstiltak på 868,8 mill kroner er tilpasset dette.
- For å opprettholde tiltaksnivået over årsskiftet, er det behov for å starte tilsagnsgivning for budsjettåret 2000 allerede i 4. kvartal 1999. Dette vil gi arbeidskontorene rammer til

å gjennomføre en effektiv og hensiktsmessig tilsagnsgivning over årsskiftet. Behovet for tilsagnsfullmakt til dette formålet anslås til 155 mill kroner.

Midlene for 1999 gir rom for et gjennomsnittlig tiltaksnivå på omlag 8 000 plasser.

De ordinære arbeidsmarkedstiltakene har tidligere vært finansiert over to kapitler (kap 1591 og 2310). En innføring av tilsagnsfullmakt medfører at håndteringen av midlene til de ordinære tiltakene på to kapitler blir komplisert. I forslaget til bevilgning har en derfor lagt til grunn at ordinære arbeidsmarkedstiltak bevilges på kap 1591 Arbeidsmarkedstiltak, og at tilsagnsfullmakten knyttes til dette kapitlet. Dette innebærer at det ikke bevilges midler under kap 2310, post 70 Ekstraordinære sysselsettingstiltak for 1999.

Stønadssatsene under enkelte tiltak vil bli justert fra 1. januar 1999.

5.2 Nærmere om enkelte tiltak

- Driftstilskuddsordningen for tiltaket *Praksis plass og arbeidstrening* endres fra og med årsskiftet 1998-99. Hensikten med endringen er å målrette ordningen i større grad mot langtidsledige, samt å forenkle kontroll- og administrative rutiner knyttet til ordningen. Driftstilskuddet vil etter dette ytes som standardsatser. I tillegg kan bedrifter med dokumenterte utgifter til korte yrkesorienterte kurs for personer under 19 år søke om støtte begrenset oppad til en maksimalsats.
- For i større grad å målrette ordningen med *Jobbskappingsprosjekter* mot arbeidsledige og øke ordningens effektivitet, ble regelverket endret fra og med 2. halvår 1998. Det stilles nå krav om at 50 pst av deltakerne skal være registrert ledige eller yrkeshemmet for at prosjekter skal kunne motta støtte fra jobbskappingsmidler. Videre er det satt en øvre grense på de statlige ytelsene til kursleverandørene tilsvarende 70 pst av regnskapsførte utgifter.
- I statsbudsjettet for 1997 og 1998 ble det øremerket til sammen 3 mill kroner til et prosjekt i regi av *Arbeidernes Edruskapsforbund* for å motivere personer med rusproblemer til å benytte arbeidsmarkedsetatens tilbud. I følge Arbeidsdirektoratet har prosjektet ikke gitt dokumenterte resultater som har vært til nytte for utviklingen av arbeidsmarkedspolitikken. Prosjektet har lagt vekt på å utvikle rusforebyggende metoder, og må etter Arbeidsdirektoratets vurdering betraktes som et sosialpolitisk virkemiddel. På denne bakgrunn er ikke departementet innstilt på å bruke ytterligere ressurser til dette prosjektet.

5.3 Gjennomførte evalueringer

- På samme måte som i fjor har Statistisk sentralbyrå (SSB) gjennomført en undersøkelse der hensikten er å måle sysselsettingseffektene av de ordinære arbeidsmarkedstiltakene. Undersøkelsen bygger på data fra offisielle dataregistre. I evalueringen sammenlignes arbeidsmarkedssituasjonen i november 1997 for personer som avsluttet deltakelse på ordinære arbeidsmarkedstiltak i april 1997 med arbeidsmarkedssituasjonen til personer som var helt arbeidsledig i april 1997. Etter at alle observerbare forskjeller mellom gruppene er tatt hensyn til, fremkommer det at tiltaksdeltakerne i gjennomsnitt har 15 prosentpoeng høyere sannsynlighet for å bli sysselsatt sammenlignet med gruppen av helt ledige. I den tilsvarende undersøkelsen som ble publisert i fjor, fremkom det at tiltaksdeltakelse i gjennomsnitt ga en økt jobbsannsynlighet på 11-12 prosentpoeng. Det er store forskjeller mellom de ulike tiltakene, men alle tiltakene synes å ha positiv effekt. Et viktig formål med denne typen evaluering er å skaffe jevnlig og sammenlignbart informasjon om effekten av tiltakene samlet og enkeltvis. Denne informasjonen vil være med å danne grunnlag for vurdering av omfanget, utformingen og sammensetning av tiltakene.
- En undersøkelse gjennomført av ECON fokuserer på arbeidsmarkedssituasjonen for personer over 50 år. Undersøkelsen viser at arbeidsledigheten for gruppen 50 år og over gjennomgående er lav. Sammenlignet med andre arbeidssøkere, fremkommer det imidlertid at ledighetens varighet er lenger for eldre arbeidssøkere. For mange i denne aldersgruppen innebærer dessuten arbeidsledighet en første stasjon på veien ut av arbeidsmarkedet. Flere forhold trekker i retning av at eldre arbeidssøkere har større problemer på arbeidsmarkedet enn yngre; høyere lønnskostnader, lavere utdanning, mindre omstillingsevne, mer ensidig og mindre relevant praksis trekkes i undersøkelsen fram som de viktigste. Undersøkelsen viser at bruken av arbeidsmarkedstiltak overfor eldre er klart mindre omfattende enn for andre aldersgrupper. Undersøkelsen gir grunnlag for å legge til rette for styrket oppfølging av eldre i arbeidsmarkedsetaten.
- Arbeidsdirektoratet har foretatt en effektevaluering av Arbeidsmarkedsopplæringen (AMO). Evalueringen er basert på data fra 1997 og bekrefter i hovedsak resultatene fra tidligere evalueringer. AMO-kursene øker deltakerenes jobbsannsynligheter. En

representativ AMO-deltaker har omlag 15 prosentpoeng høyere jobbsannsynlighet enn en søker som ikke ble tatt opp på kurs. Undersøkelsen viser at deltakere på markedsrettede kurs synes å ha noe høyere sannsynlighet for å være i jobb enn deltakere på andre kurs.

- I 1997 gjennomførte Arbeidsdirektoratet en landsomfattende brukerundersøkelse av ordinære og yrkeshemmede arbeidssøkere som står registrert i arbeidsmarkedsetatens register (finansiert både med midler fra kap 1591, post 21 og kap 1592, post 21). Tilsvarende undersøkelser ble gjennomført i 1995 og i 1996. Formålet med brukerundersøkelsen er å kartlegge brukernes erfaringer med og holdninger til etaten. Undersøkelsen fra 1997 viste at etaten har utvidet servicen knyttet til veiledning og informasjon. I tråd med etatens satsing på formidlingsarbeid er det nå langt flere arbeidssøkere som oppgir at de har mottatt informasjon og veiledning knyttet til arbeidsmarkedet enn hva som var tilfelle to år tidligere. Graden av brukertilfredshet har endret seg lite i løpet av de siste tre årene. 62 pst av arbeidssøkerne er godt fornøyd med servicen ved arbeidskontorene. Samtidig viser undersøkelsen at fremmedspråklige er generelt mer fornøyd enn andre arbeidssøkere, og at tiltaksdeltakere og yrkeshemmede ikke skiller seg nevneverdig fra gruppen av helt ledige når det gjelder vurderingen av den service de får ved arbeidskontoret. Stadig flere yrkeshemmede oppgir at de har fått utarbeidet handlingsplaner, og de fleste oppgir at de er godt fornøyd med planen. De yrkeshemmede som har deltatt på arbeidsmarkedstiltak sier seg også stort sett godt fornøyd med tiltakene. Undersøkelsen viser videre at etatens innsats på økt informasjon og veiledning også har kommet yrkeshemmede til gode gjennom at flere oppgir at de har fått informasjon om rettigheter og plikter, samt generelt om arbeidsmarkedet. Behovet for mer informasjon er imidlertid større i denne gruppen enn blant registrerte ledige og tiltaksdeltakere.
- Nordlandsforskning har foretatt en evaluering av arbeidsmarkedsetatens service overfor personer som har gjennomført førstegangstjeneste. Undersøkelsen er bl a basert på spørreundersøkelser med dimitterte soldater som ble registrert ledige i løpet av 1997 og registerdata fra Arbeidsdirektoratet over ledigmeldte dimitterte soldater i samme periode. Det fremkommer at omlag 60 pst av soldatene registrerer seg som arbeidssøkere etter avsluttet førstegangstjeneste. Den største gruppen av disse var ledige kun i en kort periode (under fire uker). Noe over 90 pst av de ledigmeldte var i jobb eller utdanning i løpet av ett år. En konklusjon i undersøkelsen er at arbeidsmarkedsetaten i større grad kan differensiere sitt tilbud og service mot de ulike grupper av dimitterte soldater. Undersøkelsen gir grunnlag for å legge bedre til rette for og motivere til økt søkeaktivitet blant nydimitterte arbeidssøkere som henvender seg til arbeidsmarkedsetaten.

5.4 Evalueringer, utviklingstiltak mv i 1999

Departementet legger stor vekt på å sikre formåls- og kostnadseffektive arbeidsmarkedstiltak og tilskuddsordninger, og å spre kunnskap om gode eksempler fra gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken. Dette krever bl a prosess- og effektevalueringer av arbeidsmarkedstiltakene og andre deler av arbeidsmarkedspolitikken. Dette er også i samsvar med kravene i økonomiregelverket. Innenfor bevilgningene til evalueringer og utviklingstiltak blir det også gjennomført mindre utredninger om virkninger av ulike deler av arbeidsmarkedspolitikken og analyser knyttet til arbeidsmarkedstilpassing for målgruppene i arbeidsmarkedspolitikken. Bevilgningen kan dessuten finansiere spredning av informasjon om resultatene av arbeidsmarkedspolitikken.

Gjennom bevilgningen på post 21 Evalueringer og utviklingstiltak mv har departementet til formål, bl a ved forsøksprosjekter, å skaffe erfaring og kunnskap med sikte på å utvikle og bedre formidlingsarbeidet, arbeidsmarkedstiltakene og andre deler av arbeidsmarkedspolitikken.

Midler fra denne posten vil også kunne være aktuelle for fellesprosjekt med andre offentlige myndigheter eller andre private institusjoner der dette kan bidra til å fremme arbeidsmarkedspolitiske mål.

Gjennom deltakelse i internasjonalt samarbeid i regi av OECD og EU og i forbindelse med nordisk og annet internasjonalt samarbeid, vil det være aktuelt å finansiere deltakelse i internasjonale programmer og prosjekter. EFTA har søkt EU om å kunne delta i et EU-program om analyse, forskning og samarbeid om arbeidsmarkedspolitiske problemstillinger fra og med 1999. Programperioden er ut år 2000. For 1999 er Norges del anslått til 1,7 mill kroner. Ev deltakelse fra norsk side vil kunne dekkes over kap 1591, post 21. Hvis dette blir aktuelt, vil en komme tilbake til Stortinget i egen proposisjon med forslag om deltakelse i programmet.

KAP 4591 ARBEIDSMARKEDSTILTAK (JF KAP 1591)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
02	Opplæringstjenester	1 786	1 530	1 568	2,5
	Sum kap 4591	1 786	1 530	1 568	2,5

Inntektene under opplæringstjenester (post 02) har i stor grad sammenheng med salg av kurs ved AMO-sentrene til ulike virksomheter.

KAP 1592 SPESIELLE ARBEIDSMARKEDSTILTAK FOR YRKESHEMMEDE

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1997	Vedtatt budsjett 1998	Forslag 1999	Pst endr 98/99
21	Evalueringer, utviklingstiltak mv	7 655	4 248	4 401	3,6
70	Formidlingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	195 560	93 542	162 433	73,6
71	Integrering i ordinært arbeidsliv <i>kan overføres, kan nyttes under post 70 og kap.1591 post 71</i>	625 171	523 675	498 972	- 4,7
72	Skjermede tiltak, drift, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70 og 71</i>	1 349 538	1 241 957	974 884	- 21,5
73	Skjermede tiltak, investeringer, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70 og 71</i>	48 357	33 283	39 782	19,5
	Sum kap 1592	2 226 281	1 896 705	1 680 472	- 11,4

Vedtatt budsjett for 1998 ble redusert med 406 mill kroner som følge av at en la til grunn at tilsvarende midler ble overført fra 1997.

5.5 Ressursinnsats under kap 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede i 1999

I St prp nr 1 (1997-98) orienterte daværende Kommunal- og arbeidsdepartementet om at en ville vurdere hvordan overføringene under nåværende kap 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede kunne reduseres, samt at departementet senere tok sikte på å innføre en ordning med tilsagnsfullmakt. På bakgrunn av dette vil en innføre en ordning med tilsagnsfullmakter i 1999. En slik ordning vil bli å være bedre i tråd med kravet om realistisk budsjettering enn dagens ordning, samt at overføringene vil kunne reduseres.

Forslag til samlet tilsagnsramme for 1999 over kap 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede er på 2 648,5 mill kroner fordelt med en bevilgning på 1 680,5 mill kroner og en tilsagnsfullmakt på ialt 968 mill kroner.

Tilsagnsfullmakten på 968 mill kroner som en ber om Stortingets samtykke til fordeler seg på følgende to formål:

- På grunn av regnskapsmessig etterslep legger en til grunn at det vil være behov for en tilsagnsfullmakt på 692 mill kroner til tiltaksplasser som gjennomføres i 1999, men som kommer til utbetaling i år 2000. Forslag til bevilgning for kap 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede på 1 680,5 mill kroner er tilpasset dette.
- For å opprettholde tiltaksnivået over årsskiftet, er det behov for å starte tilsagnsgivning for budsjettåret 2000 allerede i 4. kvartal 1999. Dette vil gi arbeidskontorene rammer til å gjennomføre en effektiv og hensiktsmessig tilsagnsgivning over årsskiftet. Behovet for tilsagnsfullmakt til dette formålet anslås til 276 mill kroner.

Midlene for 1999 gir rom for et gjennomsnittlig tiltaksnivå på omlag 19 700 plasser.

Departementet ber om fortsatt å få fullmakt til å omdisponere midler fra kap 1592 til kap 1591, jf stikkordsfullmakten under post 71. Tiltaksnivået under kap 1591 for 1999 innebærer at det blir færre AMO-plasser. For å sikre at tilbudet til yrkeshemmede ikke svekkes, vil det bli omdisponert midler for å gi grunnlag for yrkeshemmedes deltagelse på AMO. Antall plasser på kap 1592 vil med dette kunne bli noe lavere.

Stønadssatsene under enkelte tiltak vil bli justert fra 1. januar 1999.

5.6 Virkemiddel og virkemiddelbruk

Tiltaksstrukturen under kap 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede foreslås i hovedsak beholdt i 1999. Departementet har til vurdering hvorvidt det er nødvendig med endring for bedre å møte behovet for tiltak til personer med kroniske lidelser som varierer over tid, og vil om nødvendig utforme nye tiltak ovenfor denne gruppen. Stortinget har dessuten ved behandling av St prp nr 63 (1997-98) Om opptrappingsplan for psykisk helse 1999-2006 bedt regjeringen fremme et forslag om hvordan en kan sikre gode og fleksible arbeidstilbud for mennesker med psykiske lidelser, jf romertallsvedtak V.

Formidlingstiltak under post 70 er et lønnstilskudd som nå i hovedsak blir benyttet ved formidling av personer som er ferdig attførte. Bruk av lønnstilskudd under attføringen er delvis erstattet med bruk av attføringspenger under hospitering finansiert over kap 2543 Ytelser til yrkesrettet attføring. I lys av dette foreslår departementet isolert sett lavere bevilgning under post 70 for 1999.

Hovedtyngden av tiltakene under post 71 *Tilskudd til integrering av yrkeshemmede i ordinært arbeidsliv* er midlertidige avklarings- og treningsplasser i ordinært arbeidsliv. Her er etaten avhengig av at arbeidsgivere er villige til å stille plasser til disposisjon. Midlertidige arbeidstreningsplasser i det offentlige er planlagt noe mindre brukt fordi plassene har vært vanskelige å få frem og resultatene har ikke alltid vært tilfredsstillende.

Arbeid med bistand foreslås bygget ytterligere ut i 1999 slik at det blir omlag 380 flere plasser ved utgangen av året. Dette tiltaket er et tjenlig tilbud for grupper med sammensatte problemer, som personer med psykiske lidelser og ledd, muskel og skjelettproblematikk. Arbeid med bistand har også vist seg som et tjenlig tilbud for sosialt yrkeshemmede. Arbeidsmarkedsetaten har derfor i 1998 prioritert å bruke Arbeid med bistand og Arbeidsforberedende trening for denne gruppen. Bruk av *Arbeidstreningsgrupper* og *Spesielle attføringsprosjekt* er tilsvarende redusert. Departementet legger til grunn at denne endringen i tiltaksstruktur gir sosialt yrkeshemmede et bedre attføringsfaglig tilbud. Departementet vil vurdere hvorvidt Arbeidstreningsgrupper og Spesielle attføringsprosjekter etterhvert skal fases helt ut.

For bedre å møte behovet hos gruppen med sammensatte problemer som har stort behov for avklaring, foreslår departementet å bygge ut vel 300 flere plasser i skjermet sektor i *Arbeidsforberedende trening* (AFT). Det har vist seg at et økende antall deltakere i *arbeidsmarkedsbedriftene* trenger mer avklaring/forberedende trening enn bedriftene kan gi. 100 av de nye AFT-plassene vil derfor gå til AFT-tiltak tilknyttet arbeidsmarkedsbedriftene mot at antall plasser i bedriftene reduseres tilsvarende. Utbyggingen skal gi plass til flere personer med psykiske lidelser. Departementet foreslår også å bygge ut omlag 70 flere plasser i *Arbeidssamvirke i offentlig virksomhet* (ASVO) i gjennomsnitt i 1999. Denne utbyggingen skal også gi plass til flere personer med psykiske lidelser.

Departementet foreslår videre å overføre Arbeids- og administrasjonsdepartementets andel av den statlige finansieringen av AKAN (Arbeidslivets komite mot alkoholisme og narkomani) til Sosial- og helsedepartementet. Hittil har AKAN vært finansiert over både Arbeids- og administrasjonsdepartementets og Sosial- og helsedepartementets budsjetter. På bakgrunn av dette er forslaget til bevilgning under kap 1592, post 71 isolert sett redusert med 900 000 kroner, mens kap 610 Rusmiddeldirektoratet, post 70 er tilsvarende økt.

5.7 Nærmere om enkelte tiltak

– Arbeidssamvirketiltak i offentlig virksomhet (ASVO) får støtte etter faste satser. Arbeidssamvirker (ASV) og Produksjonsrettede verksteder (PV) får drifts- og investeringsstøtte etter innsendte budsjett. For å sikre forsvarlig bruk av statens midler vurderer staten innsendte budsjett, og det har dermed aldri vært automatikk i at tiltakene får dekket alle utgifter fullt ut. Departementet har funnet grunn til å presisere dette i regelverket. Presiseringen er ikke i seg selv ment å legge opp til en endring i støttenivå eller kriteriene for tildeling av støtte.

- Det vil være hensiktsmessig å innføre felles støtteordninger for arbeidssamvirketiltakene. Departementet har bedt Arbeidsdirektoratet om å sette i gang et arbeid for å gå gjennom støtteordningene. Arbeidssamvirkenes landsforening (ASVL) vil bli trukket med.
- Arbeids- og administrasjonsdepartementet har sendt ut forslag om endringer i tiltaket Bedriftsintern attføring på høring. Bakgrunnen for forslaget har vært å målrette ordningen i større grad mot små og mellomstore bedrifter, samt å gjøre tiltaket mer tilpasset dagens attføringsmetodikk. I departementets forslag til endringer i tiltaket legges det opp til at lønnstilskuddet under bedriftsintern attføring beholdes som i dag. Driftstilskuddet foreslås endret ved at det nåværende todelte tilskuddet, til arbeidstreningsplass og/eller til arbeidsledelse, slås sammen til ett fast tilskudd. Kravet om at bedriften må ha tegnet mønsteravtale om attføring med arbeidsmarkedsetaten erstattes med et system som bygger på bedriftens eksisterende system for Helse-, miljø- og sikkerhet, samt den enkeltes handlingsplan for attføring.

5.8 Gjennomførte evalueringer

- I et fellesprosjekt har Arbeidsforskningsinstituttet og Nordlandsforskning, på oppdrag fra departementet evaluert *statlige arbeidssamvirketiltak og kommunale aktivitetstilbud*. Undersøkelsen skulle kartlegge likheter og ulikheter mht innhold, tiltaksdeltakere, faglige og personalmessige ressurser og organisering. Arbeidsmarkedsetaten har ansvar for å gi tilbud til yrkeshemmede personer som har en restarbeidsevne. Aktiviteter for personer med så liten restarbeidsevne at de ikke kan nyttiggjøre seg av arbeidsmarkedsetatens tiltak, er kommunens ansvar. Evalueringen viste som ventet at arbeid var hovedaktiviteten i arbeidssamvirketiltakene, mens de kommunale aktivitetssentrene tilbød et bredere spekter av aktiviteter. Selv om nær to av tre aktivitetssentre hadde salgsproduksjon utgjorde den kun tiendeparten av salget i arbeidssamvirketiltaket og arbeidet var ofte underordnet andre aktivitetstilbud av mer sosial og pedagogisk art. De kommunale aktivitetssentrene har i gjennomsnitt noe høyere bemanning enn arbeidssamvirketiltakene, selv om bemanningsfaktoren varierer sterkt fra senter til senter. Sentrene har en betydelig andel personer som krever tett oppfølging. Blant arbeidslederne er det en overvekt av personer med helse og sosialfaglig bakgrunn, mens arbeidssamvirketiltakene hadde en klar overvekt av arbeidsledere med yrkesfaglig bakgrunn. Dette gjenspeiler seg i de aktivitetene som utføres på de to tiltakene. Undersøkelsen fant altså at det er ulikheter mellom de to tiltakstypene i tråd med at de har ulik målsetting og er tenkt for ulike målgrupper. Samtidig fant undersøkelsen at det er personer på aktivitetssentre som rent arbeidsmessig kunne fungert bra på arbeidssamvirketiltak, mens det samtidig er personer på arbeidssamvirketiltak som kunne hatt nytte av de lærings- og treningstilbud som sentrene tilbyr.
- Fafo har på oppdrag fra departementet gjennomført en undersøkelse blant yrkeshemmede som hadde *ordinær skolegang* som siste attføringstiltak. Dette er det største attføringstiltaket med i gjennomsnitt 14 500 tiltaksdeltakere i 1997. Departementet ønsket å vite hvem som benyttet seg av tiltaket, hvor godt det fungerte, samt hva som påvirket deltakernes utdanningsvalg. Sysselsettingseffekten av tiltaket ser ut til å være god. Undersøkelsen slår fast at ca 30 pst av deltakerne gikk ut i arbeid, inkludert kombinasjoner med arbeid og trygd, umiddelbart etter avsluttet tiltak. Ett til halvannet år etter avsluttet skolegang var andelen i heltids- eller deltidsarbeid blitt over fordoblet. Blant tiltaksdeltakerne finner man en sterk orientering bort fra klassisk produksjonsarbeid, kunde- og varebehandling mot kontorarbeid, forvaltning, undervisning og helse- sosialarbeid. Som et resultat av ønske om et yrkesskifte er det en sterk orientering mot universitet og høyskoler. De fleste attføringsdeltakerne fikk oppfylt utdanningsønske sitt og kom inn på ordinært opptak. Tiltaksdeltakerne var stor sett aktive og en stor andel fullførte utdannelsen på normert tid. Undersøkelsen viste at kun en liten andel av deltakerne gikk tilbake til passive løsninger, deriblant uføretrygd. Selv om noe av den positive sysselsettingseffekten av attføringstiltaket ordinær skolegang kan tilskrives det gode arbeidsmarkedet viser evalueringen at ordinær skolegang som attføringstiltak er et svært viktig virkemiddel for å kvalifisere yrkeshemmede til ordinært arbeidsliv.
- *Basisgrupper* er et tverretattlig og tverrfaglig samarbeidsforum for oppfølging av sykmeldte og yrkeshemmede. En evaluering av basisgrupper som samarbeidsorgan for trygde- og arbeidsmarkedsetaten er foretatt av SINTEF IFIM. Evalueringen viser at etatene vurderer basismøtene som egnet til avklaring av sykmeldtes og yrkeshemmedes attføringspotensial, og et hensiktsmessig samarbeidsforum i forhold til oppfølging av sykmeldte. Møtene blir i hovedsak betraktet som tidsbesparende, klargjørende og produktive i saksbehandlingen. Basisgrupper ble opprettet som et tiltak for tidlig

oppfølging av sykmeldte. Evalueringen viser imidlertid at sakene kommer opp på et senere tidspunkt. Evalueringen viser også at brukerne, som får sin sak opp på et møte, ser det som viktig med rask og konkret oppfølging etter møtet, samt klar informasjon om det som videre skal skje. Dette er viktig både for motivasjon for videre attføring, og for opplevelse av nytten med å få sin sak opp på et møte.

5.9 Evalueringer, utviklingstiltak mv i 1999

Departementet legger vekt på å sikre formåls- og kostnadseffektive ordninger, og å spre kunnskap om gode eksempler fra gjennomføringen av politikken for yrkeshemmede. Dette krever bl a prosess- og effektevalueringer av tiltakene arbeidsmarkedsetaten har til rådighet for yrkeshemmede. Dette er også i samsvar med kravene i økonomiregelverket.

Gjennom støtte til forsøksprosjekter tar departementet også sikte på å skaffe erfaring og kunnskap for å utvikle og bedre tiltakene for yrkeshemmede og andre deler av arbeidsmarkeds- og attføringspolitikken som har særskilt betydning for yrkeshemmede arbeidssøkere.

Midler fra denne posten vil også kunne benyttes til fellesprosjekt med andre offentlige myndigheter eller andre private institusjoner, der dette kan bidra til å fremme arbeidsmarkeds- og attføringspolitiske mål.

Det vil også kunne være aktuelt å nytte kap 1592, post 21 til EU-programmet om analyse, forskning og samarbeid om arbeidsmarkedspolitiske problemstillinger, jf omtalen under kap 1591 Evalueringer, utviklingstiltak mv i 1999.

5.10 Lån

Arbeidsmarkedsmyndighetene har tidligere hatt mulighet til å gi rente- og avdragsfrie lån til enkelte spesielle attføringstiltak for yrkeshemmede, som et ledd i etableringer og større investeringer. Lånene har vært finansiert med tiltaksmidler, og det har ikke vært en forutsetning at de skulle betales tilbake så lenge tiltaket drives etter forutsetningene. Samlet utgjorde utestående fordringer ved utgangen av 1997 223,4 mill kroner.

Arbeidsmarkedsmyndighetene gir ikke lenger rente- og avdragsfrie lån. Eventuell medvirkning til etablering og større investeringer blir nå bare gitt i form av tilskudd finansiert over kap 1592. Stortinget har tidligere gitt Arbeids- og administrasjonsdepartementet fullmakt til å ettergi rente- og avdragsfrie lån til arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede, der dette vurderes som nødvendig for å sikre videre drift. Når slike lån blir ettergitt, har det blitt stilt krav til eiermedvirkning og konkrete omstillingsplaner. En foreslår at denne fullmakten videreføres.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet

tilrår:

1. I proposisjonen om statsbudsjettet for 1999 føres opp de summer som er nevnt i fremlagte utkast:

- a) Sum utgifter under kap 0011, 1500-1592, 2445. Kr 17 026 182 000
- b) Sum inntekter under kap 3011, 4500-4592, 5445-5446. Kr 1 371 162 000

2. Stortinget blir innbudt til å gjøre vedtak som nevnt under I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII og IX i utkastet.

UTKAST

til vedtak om bevilgning for budsjetterminen
1. januar til 31. desember 1999
under statsbudsjettets kapitler

I
Utgifter:

Kap. Post		Kr	Kr	Kr
Slottsforvaltningen				
0011	Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall, jf kap 3011			
01	Driftsutgifter	35 819 000		
21	Spesielle driftsutgifter	518 000		
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	9 180 000		45 517 000
	Sum Slottsforvaltningen			45 517 000
Administrasjon mv				
1500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet, jf kap 4500			
01	Driftsutgifter	113 375 000		
21	Spesielle driftsutgifter	56 286 000		169 661 000
1502	Tilskudd til kompetanseutvikling			
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	21 500 000		21 500 000
1503	Midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid			
70	Tilskudd	135 644 000		135 644 000
	Sum Administrasjon mv			326 805 000
Fylkesmannsembetene				
1510	Fylkesmannsembetene, jf kap 4510			
01	Driftsutgifter	331 851 000		331 851 000
	Sum Fylkesmannsembetene			331 851 000

Kap. Post		Kr	Kr	Kr
Forvaltningspolitikk og statlige fellestjenester				
1520	Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling, jf kap 4520			
01	Driftsutgifter	81 332 000		81 332 000
1521	Statens informasjonstjeneste, jf kap 4521			
01	Driftsutgifter	19 205 000		
21	Spesielle driftsutgifter	23 946 000		43 151 000
1522	Statens forvaltningstjeneste, jf kap 4522			
01	Driftsutgifter	251 410 000		
21	Spesielle driftsutgifter	22 660 000		
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	10 271 000		284 341 000
	Sum Forvaltningspolitikk og statlige fellestjenester			408 824 000
Partistøtte				
1530	Tilskudd til de politiske partier			
70	Tilskudd til de politiske partiers sentrale organisasjoner	108 812 000		
71	Tilskudd til kommunepartiene, <i>overslagsbevilgning</i>	22 723 000		
72	Tilskudd til kommunestyregruppene, <i>overslagsbevilgning</i>	17 901 000		
73	Tilskudd til fylkespartiene, <i>overslagsbevilgning</i>	46 722 000		
74	Tilskudd til fylkestingsgruppene, <i>overslagsbevilgning</i>	6 949 000		
76	Tilskudd til de politiske partiers sentrale ungdomsorganisasjoner	5 069 000		208 176 000
	Sum Partistøtte			208 176 000
Pensjoner m m				
1540	Statens Pensjonskasse, jf kap 4540			
01	Driftsutgifter	105 048 000		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	8 400 000		113 448 000
1541	Pensjoner av statskassen			
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	32 025 000		32 025 000

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
1542	Tilskudd til Statens Pensjonskasse og Pensjonsordningen for apoteketaten			
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	5 345 922 000		
70	For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	56 050 000		
71	Tilskudd til Pensjonsordningen for apoteketaten, <i>overslagsbevilgning</i>	8 000 000		
72	For lærere i grunnskolen, <i>overslagsbevilgning</i>	225 091 000		5 635 063 000
1543	Arbeidsgiveravgift til folketrygden			
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	248 506 000		
70	For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	4 920 000		253 426 000
1544	Boliglån til statsansatte			
90	Lån, <i>overslagsbevilgning</i>	50 000 000		50 000 000
1545	Ventelønn mv, jf kap 4545			
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	163 588 000		163 588 000
1546	Yrkesskadeforsikring, jf kap 4546			
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	19 000 000		19 000 000
	Sum Pensjoner m m			6 266 550 000
Konkurrans- og prispolitikk				
1550	Konkurransetilsynet			
01	Driftsutgifter	67 892 000		67 892 000
1560	Pristilskudd			
70	Til regulering av forbrukerprisene	48 238 000		48 238 000
	Sum Konkurrans- og prispolitikk			116 130 000
Statsbygg				
1580	Bygg utenfor husleieordningen			
31	Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	1 304 893 000		
32	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>	15 000 000		
33	Reserve for byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	17 640 000		1 337 533 000
1581	Kompensasjon til Luftfartsverket			
30	Kompensasjon til Luftfartsverket	2 301 120 000		2 301 120 000
1582	Utvikling av Fornebuområdet			
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 000 000		
30	Investeringer på Fornebu, <i>kan overføres</i>	50 000 000		57 000 000
	Sum Statsbygg			3 695 653 000

Kap. Post		Kr	Kr	Kr
Statsbygg				
2445	Statsbygg, jf kap 5445			
24	Driftsresultat			
	1 Driftsinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	-2 257 431 000		
	2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	810 971 000		
	3 Avskrivninger	130 000 000		
	4 Renter av statens kapital	118 156 000		
	5 Til investeringsformål	1 151 884 000		
	6 Til reguleringsfondet	36 420 000	- 10 000 000	
31	Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		961 540 000	
32	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>		15 000 000	
33	Reserve for byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		60 880 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		109 460 000	
49	Kjøp av eiendommer, <i>kan overføres</i>		125 000 000	1 261 880 000
	Sum Statsbygg			1 261 880 000
Arbeidsmarkedsetaten				
1590	Arbeidsmarkedsetaten, jf kap 4590			
01	Driftsutgifter		1 575 236 000	
21	Spesielle driftsutgifter		3 730 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		236 592 000	1 815 558 000
	Sum Arbeidsmarkedsetaten			1 815 558 000
Arbeidsmarkedstiltak				
1591	Arbeidsmarkedstiltak, jf kap 4591			
21	Evaluering, utviklingstiltak mv		12 004 000	
60	Sysselsetting i offentlig virksomhet, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70 og 71</i>		37 967 000	
70	Formidlingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 60 og 71</i>		70 631 000	
71	Opplæringstiltak, drift, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 60 og 70</i>		731 916 000	
72	Opplæringstiltak, investeringer, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>		4 248 000	
73	Kurs - og jobbskapingsprosjekter, <i>kan overføres</i>		12 000 000	868 766 000

Kap. Post	Kr	Kr	Kr
1592	Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede		
21	Evalueringer, utviklingstiltak mv		4 401 000
70	Formidlingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>		162 433 000
71	Integrering i ordinært arbeidsliv, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70 og kap.1591 post 71</i>		498 972 000
72	Skjermede tiltak, drift, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70 og 71</i>		974 884 000
73	Skjermede tiltak, investeringer, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70 og 71</i>		39 782 000
	Sum Arbeidsmarkedstiltak		1 680 472 000
			2 549 238 000
Sum departementets utgifter			17 026 182 000

Inntekter

Kap. Post		Kr	Kr	Kr
3011	Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall, jf kap 0011			
01	Oscarshall, billettinntekter		32 000	32 000
4500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet, jf kap 1500			
02	Salg av personalhåndboka		1 083 000	1 083 000
4520	Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling, jf kap 1520			
02	Andre inntekter		732 000	
03	Inntekter fra prosjektoppdrag		1 673 000	
05	Inntekter fra sentral opplæring		10 684 000	
06	Inntekter fra rådgivning		4 101 000	17 190 000
4522	Statens forvaltningstjeneste, jf kap 1522			
01	Inntekter fra generell rådgivning overfor departementene innen EDB-drift		441 000	
03	Driftsvederlag - Akademika		1 742 000	
04	Inntekter - Norsk lysingsblad		44 651 000	
05	Inntekter fra publikasjoner		700 000	
07	Parkeringsinntekter		779 000	48 313 000
4540	Statens Pensjonskasse, jf kap 1540			
01	Refusjon fra pensjonsordningen for apoteketaten		4 656 000	
02	Tilfeldige inntekter		59 000	
03	Refusjon administrasjonskostnader førtidspensjonering		1 624 000	
04	Inntekter aktuarberegninger		36 306 000	
05	Administrasjonsinntekter gruppelevsordning		1 059 000	43 704 000
4545	Ventelønn mv, jf kap 1545			
01	Refusjon statlig virksomhet mv		27 258 000	27 258 000
4546	Yrskeskadeforsikring, jf kap 1546			
01	Premie yrskeskadeforsikring		46 900 000	
02	Administrasjonsinntekter yrskeskadeforsikring		2 124 000	49 024 000
4550	Konkurransetilsynet, jf kap 1550			
01	Salg av publikasjoner		42 000	42 000
5445	Statsbygg, jf kap 2445			
39	Avsetning til investeringsformål		1 151 884 000	1 151 884 000

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
4590	Arbeidsmarkedsetaten, jf kap 1590			
	04 Salgsinntekter m m		314 000	
	80 Innfordret misbruk av dagpenger		30 750 000	31 064 000
4591	Arbeidsmarkedstiltak, jf kap 1591			
	02 Opplæringstjenester		1 568 000	1 568 000
	Sum			1 371 162 000
	Sum departementets inntekter			1 371 162 000

II

Postering av bonus og rabatter

Stortinget samtykker i at det enkelte departement eller den virksomhet departementet bemyndiger som et ledd i ordningen med bonus og rabatter, kan nettoføre som utgiftsreduksjon på vedkommende utgiftspost tilbakebetalt bonus og rabatt, også om tilbakebetalingen refererer seg til kjøp i tidligere år.

III

Partistøtte

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet i 1999 gir tilskudd til de politiske partier etter følgende satser

Post	Benevning		Sats
71	Støtte per stemme til de politiske partiers kommuneorganisasjoner	kr	11,35
72	Grunnbeløp til kommunestyregruppene	kr	2 513,65
72	Representanttillegg til kommunestyregruppene	kr	902,90
73	Støtte per stemme til de politiske partiers fylkesorganisasjoner der det foreligger søknad fra ungdomsorganisasjoner	kr	23,64
73	Støtte per stemme til de politiske partiers ungdomsorganisasjoner der det ikke foreligger søknad fra ungdomsorganisasjoner	kr	16,70
74	Grunnbeløp til fylkestingsgruppene	kr	19 517,83
74	Representanttillegg til fylkestingsgruppene	kr	4 240,13

IV

Merinntektsfullmakt Statens Pensjonskasse

Stortinget samtykker i at Statens Pensjonskasse kan overskride bevilgningen under kap 1540 Statens Pensjonskasse, post 01, mot tilsvarende merinntekter på kap 4540 Statens Pensjonskasse, postene 01, 02, 03, 04 og 05, samt merinntekter på kap 4546 Yrkeskadeforsikring, post 02.

V

Fullmakter som vedrører Statsbygg direkte

Stortinget samtykker i at Statsbygg i 1999 kan:

- 1 Omdisponere mellom postene 30-45 under kap 1580 Bygg utenfor husleieordningen.
- 2 Omdisponere mellom postene 30-91 under kap 2445 Statsbygg.
- 3 Omdisponere på Statsbyggs kap 2445 mellom post 24 og investeringspostene 30-91.
- 4 Uten fremlegg for Stortinget og såfremt det kan dekkes av reguleringsfondet:
 - a) Avvike driftsbudsjettet
 - b) Avvike investeringsbudsjettet, postene 30-91, med inntil 175 mill kroner
- 5 Overskride kap 2445 Statsbygg, postene 30-91, med et beløp som tilsvarende inntekter fra salg av eiendommer.
- 6 Medregne ubenyttede inntekter fra salg av eiendommer ved beregning av overført beløp under kap 2445 Statsbygg, postene 30-91.
- 7 Iverksette enkeltprosjekter med en godkjent kostnadsramme på inntil 25 mill kroner per prosjekt samt inngå forpliktelser vedrørende enkeltprosjekter begrenset til en samlet kostnadsramme på 150 mill kroner, utover gitt bevilgning på kap 2445 Statsbygg, post 30 Igangsetting av byggeprosjekter.
- 8 Inngå forpliktelser innenfor en ramme på 1 mrd kroner vedrørende videreføring/ferdigstilling av prosjekter som igangsettes innenfor bevilgningen på kap 2445, post 30.
- 9 Godskrive det enkelte prosjekt med innbetalt dagmulkt, konvensjonalbot og erstatning for misligholdt entrepris, ved at innbetalingen blir postert i statsregnskapet på vedkommende investeringspost som en utgiftsreduksjon.

VI

Andre bygge- og eiendomsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet i 1999 kan:

- 1 Godkjenne salg og bortfeste av fast eiendom som forvaltes av Statsbygg til en verdi av 150 mill kroner i hvert enkelt tilfelle og for inntil 300 mill kroner totalt.
- 2 Godkjenne salg og bortfeste av fast eiendom til en verdi på inntil 10 mill kroner i hvert enkelt tilfelle for departementer som ikke har egen fullmakt til å avhende eiendommer, og hvis eiendommer ikke forvaltes av Statsbygg.
- 3 Godkjenne makeskifte med nettopostering og med beløpsgrense for eiendom(m)en(e) i samsvar med fullmakt til salg og bortfeste av fast eiendom som forvaltes av Statsbygg, altså 150 mill kroner.
- 4 Overdra til underpris eller vederlagsfritt eiendommer og bygninger som har vært disponert av statlige spesialskoler, grunnskoler og videregående skoler, til kommuner og fylkeskommuner.
- 5 Godkjenne kjøp av eiendommer for inntil 75 mill kroner i hvert enkelt tilfelle og for inntil 150 mill kroner totalt, utover bevilgningen på kap 2445 Statsbygg, post 49.
- 6 Foreta de salg og makeskifter som er nødvendig ved disponering og avvikling av statens eiendommer i Pilestredet Park (det gamle Rikshospitalet).
- 7 Foreta bortfeste, og/eller salg/makeskifter av eiendommer som er nødvendig ved disponering av statens eiendommer på Fornebu for inntil 500 mill kroner.
- 8 Godkjenne at staten v/Statsbygg i forbindelse med etterbruksarbeidet på Fornebu inngår i selskapsdannelser med formål å påvirke en gunstig eiendomsutvikling på Fornebu, slik at den langsiktige økonomiske avkastning for staten øker.

VII

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet i 1999 kan:

- 1 Gi tilsagn for inntil 338,726 mill kroner ut over gitt bevilgning under kap 1591, post 60, 70 og 71
- 2 Gi tilsagn for inntil 968 mill kroner ut over gitt bevilgning under kap 1592, post 70, 71 og 72.

Fullmakten skal nyttes for å sikre gjennomføringen av tiltaksaktiviteten i 1999, samt tiltaksaktivitet i begynnelsen av år 2000 jf omtale under kap 1591 og kap 1592.

VIII

Fullmakt til å ettergi rente- og avdragsfrie lån.

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet kan ettergi rente og avdragsfrie lån gitt til arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede der dette blir vurdert som nødvendig for å sikre den videre driften.

IX

Omdisponering ved fylkeskommunal overtakelse av AMO-senter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet omdisponerer nødvendige midler fra kap 1590 Arbeidsmarkedsetaten post 01 Driftsutgifter til kap 1591 Arbeidsmarkedstiltak post 71 Opplæringstiltak dersom noen av de to gjenværende statlige AMO-sentrene etter forhandlinger overføres til de respektive fylkeskommuner.

VEDLEGG 1**Byggeprosjekter ferdigstilt i 1997**

Prosjekt- nummer	Prosjekt-beskrivelse	Kommune	Brutto-areal (kv.m)	Sluttkost. inkl. tilleggsfin. (1.000 kr) *	Huskostnad (i 1.000 kr.) *	Gj.snitt huskostn. (kr/kv.m)	Sluttkost. i % av kostn.rammen (inkl.tilleggsfin.)
NYBYGG							
89032	Justervesenet	Skedsmo	7 370	186 400	124 840	16 939	109 %
90016	Ambasaden i Budapest. Kanselli	Land: Ungarn	1 508	25 100	20 570	13 641	109 %
90032	Statens hus, Steinkjer - 2. byggetrinn.	Steinkjer	7 280	124 300	82 100	11 277	103 %
90036	Politihøgskolen/Parkering NMH	Oslo	7 716	98 450	60 800	7 880	105 %
92002	Trøndelag teater	Trondheim	10 600	261 000	176 000	16 604	104 %
92012	Arendal trafikkstasjon	Arendal	2 100	46 200	17 800	8 476	100 %
92024	Statsarkivet i Kristiansand	Kristiansand	3 430	51 200	29 800	8 688	100 %
92034	Riksarkivet i Oslo	Oslo	5 940	78 000	55 370	9 322	92 %
93040	Sameskolen i Målselv	Målselv	2 171	25 300	20 870	9 613	100 %
93054	Nord-Norsk musikkonservatorium, Tromsø	Tromsø	2 050	38 515	26 600	12 976	107 %
94002	NTNU, Realfagbygget - kjelehuset	Trondheim	4 300	68 000	45 000	10 465	90 %
95011	Otta veg- og biltilsynstasjon	Otta	1 170	20 300	10 900	9 316	91 %
Sum nybygg			55 635	1 022 765	670 650	12 054	102 %
Gjennomsnittpris kv.m.pris				18 383			
KOMBINERT NYBYGG OG OMBYGGING							
80004	Statens arb.m. inst. Fellesbygg med IFFM.	Oslo	2940 / 4300	102 100			109 %
92004	Høgskolen i Narvik	Narvik	13383 / 1864	248 000			102 %
92018	Telemark lærerhøgskole	Notodden	4700 / 2400	81 000			97 %
94021	Havforskningsinstituttet i Bergen	Bergen	2515 / 4200	73 930			100 %
95072	Adm.bygg for Sysselmannen-gjenoppbygging	Svalbard	1 750	28 500			100 %
Sum kombinert nybygg og ombygging			23538 / 14514	533 530			102 %

Prosjekt-nummer	Prosjekt-beskrivelse	Kommune	Brutto-areal (kv.m)	Sluttkost. inkl. tilleggsfin. (1.000 kr.) *	Huskostnad (i 1.000 kr.) *	Gj.snitt huskostn. (kr/kv.m)	Sluttkost. i % av kostn.rammen (inkl.tilleggsfin.)
OMBYGGING							
92005	UiO, oppgradering av tilfluktsom, Blindern	Oslo	-	6 000			75 %
92026	Høgskolen i Harstad	Harstad	7 670	99 850			112 %
94010	Oslo kretsfengsel, rehabilitering	Oslo	-	78 230			100 %
94015	Norsk institutt for naturforskning, Tunga	Trondheim	5 600	71 300			100 %
94039	Nidaros domkirke, vestfrontpl.- restaurering	Trondheim	1 815	39 120			100 %
94056	Myntgata 2, ombygg./tilbygg.	Oslo	10 500	13 750			96 %
94065	Statens veterinære felttj.- Adamstuen	Oslo	1 082	15 860			100 %
95024	Svanhovd miljøsenter - tilbygg	Sør-Varanger	1 026	18 000			108 %
95039	Oljedirektoratet - tilbygg	Stavanger	2 500	36 900			100 %
95067	Høgskolen i Agder - ombygging, jf. 97029	Kristiansand	5 991	50 000			104 %
96012	Longyearbyen skole, 2.bygge-trinn	Svalbard	1 100	9 000			100 %
96019	Parkvn.45, rehab./tilbygg	Oslo	725	21 050			100 %
97029	HiA, Gimlemoen, bygg 120 - omb., jf. 95067	Kristiansand	-	3 500			100 %
Sum ombygging			38 009	462 560			103 %
FELLESARBEIDER							
90007	UiB, ny telefonsentral	Bergen	-	56 500			95 %
Sum fellesarbeider			0	56 500			95 %
ANNET							
93027	Boliger for russiske offiserer - Luga	Land: Russland	4 300	37 500			94 %
Sum annet			4 300	37 500			94 %

Prosjekt- nummer	Prosjekt-beskrivelse	Kommune	Brutto-areal (kv.m)	Sluttkost. inkl. tilleggsfin. (1.000 kr) *	Huskostnad (i 1.000 kr.) *	Gj.snitt huskostn. (kr/kv.m)	Sluttkost. i % av kostn.rammen (inkl.tilleggsfin.)
---------------------	----------------------	---------	-------------------------	--	-------------------------------	------------------------------------	--

FULLMAKTSPROSJEKTER

94029	Norsk hotellhøgskole i Stavanger - påbygg	Stavanger	1 242	11 250			100 %
94048	Victoria Terrasse, Atrium	Oslo	1 400	26 200			107 %
95007	Rana Trygdekontor	Rana	1 943	12 000			98 %
95029	Tønsberg trygdekontor	Tønsberg	3 389	25 000			100 %
95040	Inderøy sorenskriverembede	Inderøy	1 135	16 550			121 %
95041	Brannskolen 2.byggetrinn - Tjeldsund	Tjeldsund	300	8 600			100 %
95060	Nasj.bibliotek i Mo i Rana	Rana	375	6 500			100 %
96002	Lagerbygg - Longyearbyen	Svalbard	1 004	12 000			100 %
96022	Oslo ingeniørhøgskole, påbygg	Oslo	1 090	15 250			100 %
96031	Myntgt.2-nytt vent.anl. i bygg 029	Oslo	-	8 465			100 %
96060	Notodden trafikkst. - tilbygg/ombygg	Notodden	530	11 830			123 %
97018	Drammen tinghus, rehab. av fengselslok.	Drammen	8 537	6 000			100 %

Sum fullmaktsprosjekter			20 945	159 645			104 %
-------------------------	--	--	--------	---------	--	--	-------

Sum nybyggingsareal			83 473				
Sum ombyggingsareal			52 523				
Antatte total kostnader for prosjekter ferdigstilt i 1997				2 272 500			102 %

* Foreløpige tall

VEDLEGG 2

Salg, makeskifte og annen overdragelse etter fullmakt (boliger).

		(i 1000 kr)
1	Gnr. 212, Bnr. 34, Seksj.nr. 5, Gimlekomplekset, Oslo	680
2	Gnr. 162, Bnr. 333, Ibsens gate 68/70, Bergen (én leilighet)	590
3	Gnr. 53, Bnr. 283, Hardanger Politimesterbolig, Odda	910
4	Sogn og Fjordane Fylkesmannsbolig, leilighet	0
5	Indre Sogn Sorenskriverbolig	0
6	Gnr. 19, Bnr. 790, Tana/Varanger Sorenskriverbolig, Vadsø	1 010
7	Gnr. 8, Bnr. 298, Damsvegen 34, Vadsø	960
8	Gnr. 10, Bnr. 437, Festenr. 1045, Bergstien 8, Vadsø	375
9	Gnr. 10, Bnr. 608, Festenr. 1414, Hvistendalsgt. 7, Vadsø	740
10	Gnr. 10, Bnr. 467, Festenr. 1080, Amtmannsgt. 36, Vadsø	490
11	Gnr. 28, Bnr. 2, Elvenes 1, Kirkenes	540
12	Gnr. 27, Bnr. 3, Festenr. 476, Triangelveien 7, Kirkenes	620
13	Gnr. 10, Bnr. 430, Festenr. 1038, Grensen 8, Vadsø	1 000
14	Gnr. 20, Bnr. 546, Skagveien 50, Vardø	400
15	Gnr. 20, Bnr. 555, Skagveien 61, Vardø	375
16	Gnr. 57, Bnr. 452, Trondenes Sorenskriverbolig, Harstad	1 077
17	Gnr. 1, Bnr. 260, Lillegården Kompetansesenter, Porsgrunn	645
18	Gnr. 39, Bnr. 122, Nord-Østerdal Sorenskriverbolig, Tynset	13
19	Frøkenosveien 23 (borettslagsleil.), Brønnøy	459
20	Gnr. 104, Bnr. 52, Brønnøy Sorenskriverbolig, Brønnøy	0
21	Gnr. 3, Bnr. 194, Torsveg 20c, Løvanger	530
22	Gnr. 85, Bnr. 107, Utleirtunet 22, Trondheim	460
23	Leiligheter Høgskolesenteret Nor (Galnåsmyra Borettsl.), Bodø	725
24	Gnr. 23, Bnr. 454, Møre og Romsdal Fylkesmannsbolig, Molde	1 850
25	Gnr. 228, Bnr. 457, Seksj.nr. 11, Thv. Meyersgt. 15/17, Oslo	705
26	Gnr. 208, Bnr. 377, Langes gt. 11, Oslo	525
27	Gnr. 208, Bnr. 378, Langes gt. 13, Oslo	335
28	Gnr. 208, Bnr. 807, Wessels gt. 5, Oslo	600
29	Gnr. 208, Bnr. 810, Wessels gt. 7, Oslo	560
30	Gnr. 208, Bnr. 812, Wessels gt. 9, Oslo	438
31	Gnr. 208, Bnr. 813, Wessels gt. 11, Oslo	363
32	Gnr. 208, Bnr. 814, Wessels gt. 12, Oslo	490
33	Gnr. 208, Bnr. 843, Zetlitz gt. 4, Oslo	335
34	Gnr. 57, Bnr. 367, Heggen Allé 23, Harstad	825
35	Gnr. 39, Bnr. 107, Bjørnsonsvei 13, Narvik	1 596
36	Gnr. 58, Bnr. 92/93, Rudiveien 7 og 9, Nesna	780
37	Lunheim Borettslag, Planetveien 16	475
38	Baksalen Borettslag, Høyden 10d/18b, Hammerfest	290
39	Gnr. 2, Bnr. 4, Festenr. 329, Skytterveien 21, Hammerfest	870
Sum salgsinntekter		23 636

Samlet salgsinntekt i 1997 beløp seg til 23,6 mill kroner.